

Gölşehir'in
Mantıku't-Tayr'ı
(GÜLŞEN-NÂME)
- METİN ve GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARMA -
II

Prof. Dr. Kemal YAVUZ

ANKARA - 2007

Gölşehri'nin
Mantıku't-
Tayr'ı
(Gölşen-nâme)

-METİN ve GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARMA-

II

Prof.Dr. Kemal YAVUZ

Ankara - 2007

Kırşehir Valiliği Kültür Hizmetidir.
Yayın No: 12

**GÜLŞEHRİ'NİN
MANTIKU'T TAYR'I**
(Gülşen-Nâme)

Prof. Dr. Kemal YAVUZ

Bu eser Prof. Dr. İlhan Kılıçözlü ve Dr. Meral Kılıçözlü'nün mali katkıları ile
hazırlanmış, Kırşehir Valiliği İl Özel İdaresi'nce bastırılmıştır.

Grafik, Tasarım, Baskı

SFN Televizyon Tanıtım Tasarım
Yayıncılık Ltd. Şti.
www.sfn.com.tr
Tel: (0312) 435 15 95

ISBN: 978-9944-473-12-5

Ankara - 2007

İÇİNDEKİLER

1. Cilt

SUNUŞ.....	XI
ÖN SÖZ.....	XIII
GİRİŞ.....	XVII
GÜLŞEHRİ.....	XVII
A. HAYATI.....	XVII
B. ESERLERİ.....	XXXV
BİBLİYOGRAFYA.....	XLI
METİN VE AKTARMA-MANTIKU'T-TAYR	
BAŞLANGIÇ: Bismillahirrahmânirrahîm.....	3
İBTİDÂ-YI DÂSTÂN-I SÎMURG: Simurg hikâyesinin başı.....	5
CEM' ŞÜDEN-İ HEME MURGÂN: Bütün kuşların toplanarak bir araya gelmeleri.....	9
ÂMEDEN-İ HÜDHÜD DER MİYÂN: Hüthûtün ortaya çıkması.....	11
DÂSTÂN-I MUHAMMED MUSTAFÂ 'ALEYHİ'S-SELÂTU VE'S-SELÂM: Muhammed Mustafa'nın -selâm onun üzerine olsun hikâyesi.....	13
FASL: Fasıl.....	37
ÂMEDEN-İ BÜLBÜL PÎŞ-İ HÜDHÜD VE 'ÖZR-ÂVERDENES: Bülbülün hüthûtün önüne gelmesi ve özür bildirmesi.....	41
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD BÜLBÜL-RÂ: Hüthûtün bülbüle cevap vermesi.....	43
DÂSTÂN-I MERD Ü ZEN: Erkek ve kadın hikâyesi.....	45
DÂSTÂN-I ŞEYH 'ABDURREZZÂK: Şeyh Abdurrezzak'ın hikâyesi.....	49
SU'ÂL Ü CEVÂB-I ASHÂB BÂ-ŞEYH: Öğrencilerin hocalarına soru sormaları ve cevap almaları.....	61
DÂNİSTEN-İ DUHTER 'ÂŞİK ŞÜDEN-İ ŞEYH Ü-RÂ SU'ÂL Ü CEVÂB DER NÂZ U NİYÂZ: Kızın bilinmesi ve şeyhin ona âşık olması, yalvarmalı ve nazlanmalı soru ve cevaplar.....	69

REFTEN-İ AŞHÂB BE-SÛY-I KA'BE VE 'ARZA-İ AHVÂL-İ ŞEYH-RÂ PÎŞ-İ ÂN MÜRİD Kİ ÂN VAKT DER SEFER BÛD: Arkadaşlarının Ka'be tarafına gitmeleri ve hocalarının durumunu o zaman seferde olan müride anlatmaları	85
PURSIDEN-İ ÂN MÜRİD-İ SÂDİK Kİ ÂN VAKT HÂZİR NE-BÛD AHVÂL-İ ŞEYH-RÂ: O vakit yanlarında bulunmayan, şeyhe gönülden bağlı öğrencinin hocalarının durumunu sorması	89
ÂMEDEN-İ ÂN MÜRİD VE AŞHÂB BÂZ BE-CÂNİB-İ RÛM: O öğrenci ile arkadaşlarının Rum ülkesine, Anadolu tarafına gelmeleri	95
REFTEN-İ DUHTER-İ TERSÂ BERÂY-İ İMÂN ÂVERDEN DER PEY-İ ŞEYH: Hristiyan kızının iman etmek için şeyhin peşinden gitmesi	103
ÂMEDEN-İ TÛTÎ PÎŞ-İ HÜDHÜD DER MİYÂN-İ MURGÂN VE 'ÖZR ÂVERDENES: Papağanın kuşlar arasında hûthûtün önüne gelmesi ve özür ileri sürmesi	113
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD TÛTÎ-RÂ BE-HİKMET Ö 'İLM-İ DEKÂYİK: Hûthûtün papağana ince ilim ve hikmetli sözlerle cevap vermesi	117
DÂSTÂN-İ HIZR VE ÂN VELÎ Kİ HIZR-RÂ BE-REFİKİ KABÛL NE-KERD: Hızır ve Hızır'ı arkadaşlığa kabul etmeyen velinin hikâyesi	119
ÂMEDEN-İ TÂVÛS PÎŞ-İ HÜDHÜD VE 'ÖZR ÂVERDENES DER MİYÂN-İ MURGÂN: Tavus kuşunun hûthûtün önüne gelmesi ve kuşlar arasında özür bildirmesi	123
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD TÂVÛS-RÂ: Hûthûtün tavusa cevap vermesi	125
MESEL DÂSTÂN-İ BEHİŞTİYÂN Kİ BÎ-HİSÂB U KİTÂB U İCÂZET-İ RİDVÂN DER BEHİŞT DER ÂMEDE: Rıdvân'dan izinsiz, sorgusuz sualsiz, hesapsız kitapsız cennete girenlerin hikâyesi	127
ÂMEDEN-İ HÜMÂ PÎŞ-İ HÜDHÜD DER-MİYÂN-İ MURGÂN VE 'ÖZR ÂVERDENES: Hüma kuşunun kuşlar arasında hûthûtün huzuruna gelmesi ve özür bildirmesi	139
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD HÜMÂ-RÂ PÎŞ-İ MEV'İZE VÜ MA'RİFET: Hûthûtün hümaye vaaz ve hikmetle cevap vermesi	141
MESEL DÂSTÂN-İ PÂDİŞÂH-İ RENCÛR VE KÜDEK-İ MA'SÛM: Hasta padişah ile günahsız çocuğun hikâyesi	143
ÂMEDEN-İ BAT PÎŞ-İ HÜDHÜD VE 'ÖZR ÂVERDENES: Kazın hûthûtün huzuruna gelmesi ve özür bildirmesi	153
DÂSTÂN-İ MURG-İ HÂNEGİ VE BEÇÇEGÂN-İ BAT: Tavuk ile kaz yavrularının hikâyesi	155
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD BAT-RÂ: Hûthûtün kaza cevap vermesi	165

ÂMEDEN-İ ŞÂHBÂZ PÎŞ-İ HÜDHÜD VE 'ÖZR ÂVERDENES: Şahinin hûthûtün huzuruna gelmesi ve özür bildirmesi	167
DÂSTÂN-İ RÛSTEM VE GORD: Rûstem ile pehlivanın hikâyesi	171
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD ŞÂHBÂZ-RÂ: Hûthûtün şahine cevap vermesi	193
DİBÂCE-İ DÂSTÂN-İ TÛTÎ-İ H'ÂCE: Hoca ile papağan hikâyesinin başlangıcı	197
DÂSTÂN-İ TÛTÎ-İ H'ÂCE: Hocanın papağanının hikâyesi	199
ÂMEDEN-İ KEBK PÎŞ-İ HÜDHÜD VE 'ÖZR ÂVERDENES: Kekliğin hûthûtün önüne gelmesi ve özür beyan etmesi	213
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD KEBK-RÂ: Hûthûtün keklige cevap vermesi	215
ÂMEDEN-İ BÛM PÎŞ-İ HÜDHÜD VE 'ÖZR ÂVERDENES: Baykuşun hûthûtün önüne gelmesi ve özür beyan etmesi	217
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD BÛM-RÂ: Hûthûtün baykuşa cevap vermesi	219
'ÖZR ÂVERDEN-İ CEM'-İ MURGÂN PÎŞ-İ HÜDHÜD: Kuşlar topluluğunun hûthûtün önünde bahane ileri sürmeleri	223
SU'ÂL KERDEN-İ MECMÛ'-İ MURGÂN EZ HÜDHÜD DER PÎŞVÂYİ: Kuşlar topluluğunun hûthûte kılavuzluk hakkında soru sormaları	223
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD MURGÂN-RÂ DER İSBÂT-İ NESEBEŞ: Hûthûtün kuşlara kimliğini ispat için cevap vermesi	225
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD ÂN SÂYİL-RÂ DER MİYÂN-İ CEM': Topluluk içinden soru soran kuşa hûthûtün cevap vermesi	233
SU'ÂL KERDEN-İ ÂN SÂ'İL EZ HÜDHÜD Kİ ÂN CEVÂHİR DER NEFS-İ ÂDEMİ KUDÂM HALKEST: Soru soran kuşun hûthûte insanda o cevherin hangi yaratılış olduğunu sorması	239
BÂZ NÛMÛDEN-İ HÜDHÜD ÂN CEVÂHİR-RÂ DER CEM': Hûthûtün o cevheri topluluk içinde ortaya çıkarması	239
SU'ÂL KERDEN-İ SÂYİL-İ DİĞER EZ HÜDHÜD: Bir başka kuşun hûthûte soru sorması	241
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD ÂN SÂYİL-RÂ DER CEM': Hûthûtün kuşlar topluluğu içinde o soru soran kuşa cevap vermesi	241
SU'ÂL KERDEN-İ SÂYİL-İ DİĞER EZ HÜDHÜD DER 'AŞK-BÂZİ VE MA'ŞÛK: Bir başka kuşun hûthûte aşk oyunu ve sevgili hakkında soru sorması	245
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD ÂN SÂYİL-RÂ: Hûthûtün o soru soran kuşa cevap vermesi	249
DÂSTÂN-İ LEYLÂ VÜ MECNÛN: Leylâ ile Mecnûn Hikâyesi	251

SU'ÂL KERDEN-İ SÂYL-İ DİĞER EZ HÜDHÜD: Bir başka kuşun hûthûte soru sorması.....	263
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD ÂN SÂ'İL-RÂ NİZ: Hûthûtün o soru soran kuşa da cevap vermesi.....	265
DÂSTÂN-I TUTÎ VÜ ZÂĞ: Papağan ile karganın hikâyesi.....	269
SU'ÂL KERDEN-İ SÂYL-İ DİĞER EZ HÜDHÜD DER BEYÂN-I ÂN Kİ TAHKİK ÇİST VE TAKLİD ÇİST KUDÂMEST: Bir başka kuşun hûthûte tahkîkin ve taklîdin ne demek ve nasıl olduğunun açıklamasını sorması	279
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD ÂN SÂ'İL-RÂ NİZ: Hûthûtün o soru soran kuşa da cevap vermesi.....	281
MESEL ÂVERDEN-İ HÜDHÜD BER-HÖD DÂSTÂN-I NÂ-BÎNÂ-Yİ MÂDER-ZÂD: Hûthûtün doğuştan kör birinin hikâyesini temsil olarak anlatması.....	287
SU'ÂL KERDEN-İ SÂ'İL-İ DİĞER EZ HÜDHÜD DER 'İLM: Bir başka kuşun hûthûte ilim hakkında soru sorması.....	299
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD ÂN SÂ'İL-RÂ NİZ: Hûthûtün o soru soran kuşa da cevap vermesi.....	305
HİKÂYET: Dil bilgini ile gemicinin hikâyesi.....	309
SU'ÂL KERDEN-İ SÂ'İL-İ DİĞER EZ HÜDHÜD DER 'ADL: Bir başka kuşun hûthûte adaletle ilgili soru sorması.....	313
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD ÂN SÂ'İL-RÂ NİZ DER 'ADL: Hûthûtün soru soran o kuşa da adalet hakkında cevap vermesi.....	317

2. Cilt

SUNUŞ.....	XI
ÖN SÖZ.....	XIII
DÂSTÂN-I GÜRG Kİ SÂHİBEŞ-RÂ HORDE BÜD: Sahibini yiyen kurdun hikâyesi.....	321
DÂSTÂN-I RÛBÂH VE FERMÂN H'ÂNDEN BE-CÂNVERÂN: Tilkinin diğer hayvanlara ferman okumasının hikâyesi.....	321
SU'ÂL KERDEN-İ DİĞER EZ HÜDHÜD DER GİYBET GÜFTEN: Bir başka kuşun hûthûte giybet hakkında soru sorması.....	331
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD ÂN SÂ'İL-RÂ NİZ: Hûthûtün soru soran o kuşa da cevap vermesi.....	333
DÂSTÂN-I HALİFE VE VEZİRÂN MESEL-ÂVERDEN-İ HÜDHÜD: Halife ile vezirlerinin hikâyesi ve hûthûtün temsil getirmesi.....	335

SU'ÂL KERDEN-İ SÂYL EZ HÜDHÜD DER BEYÂN-I 'ÂRİF: Bir başka kuşun hûthûte ârif kişi hakkında soru sorması.....	351
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD SÂYL-RÂ Hûthûtün soru soran kuşa cevabı.....	353
DÂSTÂN-I ÂN SÖVÂRİ Kİ MERDİ-RÂ HUFTE DİD Ü MÂRİ BE DEHEN FÜRÜ' REFTE VE BİDÂR KERDENES: Uyurken ağzına yılan akan adam ile onu görüp uyandıran atının hikâyesi.....	363
SU'ÂL KERDEN-İ SÂYL EZ HÜDHÜD DER MA'RİFET-İ ŞEYHİ: Bir kuşun hûthûte şeyhliğin bilinmesi ile ilgili sorular sorması.....	375
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD SÂYL-RÂ: Hûthûtün soru soran kuşa cevap vermesi.....	375
DÂSTÂN-I ŞEŞ MERD-İ CİHÂNGİR BE-ŞEŞ KİTÂB-I FÂHİR Kİ GÜLŞEHİRİ HEFTÜM-İ İŞÂNEST: Gülşehri'nin yedincisi olduğu altı kıymetli kitapla altı pehlivanın hikâyesi.....	381
SU'ÂL KERDEN-İ SÂYL EZ HÜDHÜD DER ÂDÂB-I TARİK VE FÜTÜVVET-DÂRİ: Bir kuşun hûthûte fütüvvet ve tarikat âdâbı ile ilgili sorular sorması.....	399
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD ÂN SÂ'İL-RÂ NİZ: Hûthûtün o soru soran kuşa da cevap vermesi.....	401
BÜŞR-NÂME-İ HÖCA GÜLŞEHİRİ: Hoca Gülşehri'nin Bişr Hikâyesi.....	405
SU'ÂL KERDEN-İ SÂYL EZ HÜDHÜD DER SAHÂVET Ü KEREM VE MÜRÜVVET: Bir kuşun hûthûte cömertlik, ihsan ve el açıklığı ile ilgili sorular sorması.....	447
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD ÂN SÂYL-RÂ VE BÂZ-NÜMÜDEN-İ ECR-İ KEREM-RÂ: Hûthûtün soru soran o kuşa cömertliğin karşılık ve mükâfatını anlatması.....	449
DÂSTÂN-I ŞÜRİDE VÜ DELLÂL-İ GÜHER-FÜRÜŞ: Meczup ile mücevher satan tellâlin hikâyesi.....	453
SU'ÂL KERDEN-İ SÂYL EZ HÜDHÜD DER 'ÖZR-İ GÜNEHKÂRİ: Bir kuşun hûthûte günahkârlıktan bağışlanma ile ilgili soru sorması.....	459
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD ÂN SÂYL-RÂ DER EMR-İ LÂ-TAKNETÜ MİN-RAHMETİ 'LLÂHİ: Hûthûtün soru soran o kuşa Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyiniz ayeti ile cevap vermesi.....	461
MÜNÂCÂT-I MUSTAFÂ 'ALEYHİSSELÂM DER KİTMÂN-I GÜNÂH-İ ÖMMET: Ümmetin günahlarını saklaması için Mustafa'nın -selâm onun üzerine olsun- Allah'a yalvarışı.....	463
SU'ÂL KERDEN-İ SÂ'İL EZ HÜDHÜD DER NEFS: Bir kuşun hûthûte nefisle ilgili soru sorması.....	471

CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD ÂN SÂ'İL-RÂ NİZ: Hühütün soru soran o kuşa da cevap vermesi	473
DÂSTÂN-İ ŞEYH-İ TERÂZÜ-DÂR Kİ DER ZÂVİYE NİŞESTE BÜD: Zaviyedeki terazi sahibi şeyhin hikâyesi	475
SU'ÂL KERDEN-İ SÂ'İL EZ HÜDHÜD DER-BEYÂN-İ HAŞM U GAZAB: Bir kuşun hühûte öfke ve kızgınlık hakkında sorması	489
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD ÂN SÂ'İL-RÂ BE MA'RİFET-İ RENG-ÂMİZ: Hühütün soru soran o kuşa çeşit çeşit marifetler ile cevap vermesi	491
MÜNÂZARA-İ İBLİS-İ LA'İN BÂ-ÂDEM SAFİ 'ALEYHİSSELÂM: Lanetlenmiş şeytanın Âdem Safiyyullah -selâm onun üzerine olsun- ile münazarası	595
CEVÂB DÂDEN-İ ÂDEM 'ALEYHİSSELÂM İBLİS-İ LA'İN-RÂ: Âdem'in -selâm onun üzerine olsun- lanetlenmiş şeytana cevap vermesi	505
SU'ÂL KERDEN-İ SÂ'İL EZ HÜDHÜD: Bir kuşun hühûte soru sorması	519
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD ÂN SÂ'İL-RÂ: Hühütün soru soran o kuşa cevap vermesi	521
DÂSTÂN-İ SULTÂN MAHMÜD BÂ-AYAS: Ayas ile Sultan Mahmut'un hikâyesi	523
SU'ÂL KERDEN-İ SÂ'İL EZ HÜDHÜD: Bir kuşun hühûte soru sorması	531
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD ÂN SÂ'İL-RÂ NİZ: Hühütün o soru soran kuşa da cevap vermesi	535
DÂSTÂN-İ ŞİR Ü HARGÜŞ: Aslan ile tavşan hikâyesi	539
SU'ÂL KERDEN-İ SÂ'İL EZ HÜDHÜD: Bir kuşun hühûte soru sorması	561
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD SÂ'İL-RÂ: Hühütün soru soran kuşa cevabı	563
DÂSTÂN-İ MURG-İ KAKNÜS Kİ DER HİNDÜSTÂN Mİ-BÂŞED: Hindistan'da yaşayan kaknüsün hikâyesi	567
SU'ÂL KERDEN-İ SÂ'İL EZ HÜDHÜD DER HİKMET: Bir kuşun hühûte hikmet ile ilgili olarak soru sorması	573
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD ÂN SÂ'İL-RÂ BE-HİKMET: Hühütün soru soran o kuşa hikmetle cevap vermesi	575
Fİ-MAKÂMİ'L-ENBİYÂ VE'L-EVLİYÂ: Peygamberlerin ve velilerin makamı hakkında	581

DÂSTÂN-İ SULTÂNÜ'L-ÂRİFİN EBU YEZİD EL-BİSTÂMİ RAHMETULLÂHİ 'ALEYH: Âriflerin sultanı Bistamlı Bâyezid'in -Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun- hikâyesi	583
SU'ÂL KERDEN-İ SÂ'İL EZ HÜDHÜD AHKÂM-İ ŞERİ'AT VE TARİKAT U HAKİKAT: Bir kuşun hühûte şeriat, tarikat ve hakikatin ne olduğu ile ilgili sorular sorması	589
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD SÂ'İL-RÂ: Hühütün soru soran kuşa cevabı	591
FASL: Fasil	599
DÂSTÂN-İ ŞEYH-İ RÂH-PURS: Yol hakkında soru soran hocanın hikâyesi	605
SU'ÂL KERDEN-İ SÂ'İL EZ HÜDHÜD EZ MESÂFET-İ RÂH: Bir kuşun hühûte yolun uzaklığını sorması	615
CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD: Hühütün cevap vermesi	615
DÂSTÂN-İ ŞEM' Ü PERVÂNEGÂN: Mum ve pervanelerin hikâyesi	619
FASL: Fasil	629
REFTEN-İ HEME MURGÂN BE HİDMET-İ HÜDHÜD BE HEM BE-RÂH-İ KÜH BE-TALEB-İ SİMURG: Hühütün kılavuzluğunda bütün kuşların hep birlikte dağ yoluyla simurgu aramaya gitmeleri	631
FASL: Fasil	641
FASL: Fasil	645
FASL: Fasil	649
DER HÂTİMET-İ KİTÂB-İ MANTIKU'T-TAYR Bİ'S-SA'ÂDETİ VE'L-HAYR: Mantiku't-tayr kitabımızın kutluluk ve hayırla sona ermesi	653

SUNUŞ

Kırşehir'in tarihini yazan Cevat Hakkı Tarım'ın "*Bir gün Türk kültür hazinesi-nin ana kaynağını aramaya çıkanlar, mutlaka Gülşehri/Kırşehri'ne uğrak vereceklerdir.*" sözünü çok anlamlı bulurum.

Gerçekten Kırşehir, sahip olduğu tarihi ve kültürel değerleriyle bin yıllık Anadolu Türk tarihi içinde çok ayrı bir yeri ve önemi olan bir merkezdir. Anadolu Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemlerinde yıldızı parlayan bu bilim ve kültür merkezi; özünde akıl, ahlak, bilim, çalışma, birlik, hoşgörü ve dayanışma gibi millî ve evrensel değerleri taşıyan Ahilik teşkilatı ve bu teşkilatın kurucusu Ahi Evran-ı Veli, Türk dili ve edebiyatı tarihine adlarını "İlk Türkçeciler" olarak altın harflerle yazdıran Âşık Paşa ve Gülşehri, 13. yüzyıldan beri Türk milletin'in gönlünde taht kurmuş, halkın Türkçe sesi olmuş Yunus Emre, "*Bir olalım, diri olalım, iri olalım.*" diyerek Anadolu'da Türk birliğinin temeline ilk harcı koyan Hacı Bektaş-ı Veli ve Mevlânâ Celâleddin-i Rumi'nin Kırşehir'deki temsilcisi Süleyman-ı Türkmanî gibi nice değerleri bağrında yetiştirmiş, onların fikir ve teşkilatlarıyla yoğrulmuş bir şehirdir. Onun için C. Hakkı Tarım yukarıdaki sözünde ne kadar haklı ise, Kırşehirliler olarak bu değerlerimizle ne kadar övünsek azdır, diye düşünüyorum.

Büyük Atatürk'ün, "*Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça, büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır.*" sözü gereği, sahip olduğumuz değerleri bilmek ve yeni nesillere bildirmek, tanıtmak zorundayız.

Milletimizin tarihini ve talihini kuran bu değerler, Cumhuriyet'imizin 100. yılını idrak edeceğimiz 21. yüzyılda, Kırşehir'imizi yeniden bir ilim, kültür ve medeniyet merkezi hâline getirebilecek ölçüdedir. Bundan yüzlerce yıl önce Türk dili ve edebiyatının, Türk bilim ve çalışma hayatının, millî birlik ve beraberliğin, sosyal barışın öncülüğünü yapmış bunca değerli şahsiyeti önce kök saldıkları Kırşehir'de gün yüzüne çıkarmalı, Kırşehir insanına tanıtmalıyız ki, sonra dalga dalga Türkiye sathına, hatta dünyaya tanıtılabilelim.

İşte bu amaçla, Valilik olarak birer el kitabı mahiyetinde daha önce *Ahi Evran ve Ahilik, İlk Türkçecilerden Kırşehirlî Âşık Paşa ve Cacabey ve Medresesi* adlı eserleri yayımlatarak işe başladık. Kırşehir kamuoyunda çok olumlu karşılanan bu çalışmaların ardından, şimdi de Gülşehri'yi ve onun ölümsüz eseri *Mantku't-tayr*'ı Türk bilim ve irfan hayatına kazandırıyoruz.

Zira adını Kırşehir'imizin eski adından alan Gülşehri, Yunus Emre ve Âşık Paşa ile birlikte, Anadolu sahasında, Türk dili ve edebiyatının "kurucu" unvanlı üç büyük şairinden birisidir. Gülşehri, *Mantku't-tayr* adlı eserini Âşık Paşa'nın *Garib-nâme*'sinden (1330) on üç yıl önce kaleme almıştır (1317). Bu eser, Fars şairi Feridüddin-i Attar'ın aynı adı taşıyan eserinin serbest bir çevirisidir. Gülşehri, o

devirde Attar'dan başka bir şair tarafından ve de Farsçadan başka bir dille yazılabileceğine inanılan *Mantku't-tayr* gibi sembolere-dayalı (allegorik) ve hacimli bir eseri kedine göre yeniden ele alarak Türkçeye kazandırmıştır. Gülşehri'nin *Mantku't-tayr*'ı ile Aşık Paşa'nın *Garib-nâme*'si 14.yüzyıl Anadolu sahasında Arapça ve Farsçaya karşı yazı ve resmî dil olarak yaşam mücadelesi veren Türkçemizin temel eserleri konumundadırlar. Aşık Paşa ve Gülşehri'nin yanında, onlar gibi aynı bölgenin havasını teneffüs ettiğine inandığımız Yunus Emre'yi de ilave edersek, Türkçenin Anadolu sahasında bir yazı ve edebiyat dili olarak Kırşehir'de şekillendiğine, bir yerde Kırşehir ağzı üzerine kurulduğuna hükmedebiliriz. Bu, bizler için son derece gurur verici bir durumdur. Ancak, bir o kadar da sorumluluğumuzu artırmaktadır.

İşte, Aşık Paşa'nın *Garib-nâme*'sinden sonra, Gülşehri'nin *Mantku't-tayr*'nın da, değerli bilim adamı Prof. Dr. Kemal Yavuz hocamızın titiz ve yorucu çalışmalarını sonucu, yine bir bilim adamı ve hayırsever olan hemşehrimiz Prof. Dr. İlhan Kılıçözlü'nün maddî ve manevî katkılarıyla hazırlanıp Valiliğimizce basılıyor olması, Kırşehir'in üzerine düşen sorumluluğu yerine getirdiği anlamına gelmektedir.

Gülşehri'nin 4437 beyitlik *Mantku't-tayr*'ının, Müjgan Cumbur'un 1952 yılında doktora çalışması ile 1957 yılında Ağâh Sırrı Levend'in bir ön sözü ile Türk Dil Kurumu tarafından yapılan tıpkıbasımı dışında neşri yapılmamıştır. Bu anlamda, *Garib-nâme* kadar olmasa da, *Mantku't-tayr* da geniş kitlelere ulaşma, herkesçe okunma şansını yakalayamamış bir eserdir. Prof. Dr. Kemal Yavuz hocamız tarafından iki cilt olarak, hem ilim adamlarının hem de geniş okuyucu kitlelerinin istifade edebileceği tarzda hazırlanan bilim âleminin özlemini duyduğu bu eser, Türk dili ve edebiyatı sahasındaki önemli bir boşluğu doldurduğu gibi, 690 yıl öncesini de günümüze taşıyacaktır.

Kırşehir Valiliği olarak, millî kültürümüzün, Türk dili ve edebiyatının temel eserlerinden birini daha gün yüzüne çıkarıp milletimizin istifadesine sunmuş olmaktan son derece mutluluk duyduğumu belirtmek isterim.

Bu önemli eserin yayıma hazırlanması sürecinde büyük emek ve mesai harcaayan Prof. Dr. Kemal Yavuz hocamız başta olmak üzere, *Mantku't-tayr*'ın yayımlanması için, (*Garib-nâme*'nin yayımlanmasında olduğu gibi) maddî ve manevî yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. İlhan Kılıçözlü'ye ve basım aşamasında emeği geçen mesai arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Kitabın zengin Türk kültür, dil ve edebiyatının bilinip tanıtılmasına katkılar sağlamasını diliyor, tüm okuyuculara selam ve saygılarımı sunuyorum.

M. Lütfullah BİLGİN

Kırşehir Valisi

ÖN SÖZ

Türk edebiyatının Anadolu'daki ilk verimlerinden olan ve 1317 yılında Gülşehri tarafından yazılan *Mantku't-tayr* sanat değeri yüksek bir eserdir. Bu eser de *Garib-nâme* gibi Kırşehir'de yazılmıştır. Selçuklu devri sonu ile Osmanlı devri başlarında yazılan eser, dil bakımından Eski Anadolu Türkçesinin ilk örneklerini temsil eder. *Garib-nâme* ve *Mantku't-tayr* ayrıca edebiyatımızın hacim bakımından önde gelen eserleri arasında ilk sırada yer alırlar. Bu açıdan bakınca o devirde Türk yazı dilinin merkezinin Kırşehir olduğu görülür. XIV. yüzyıldan sonra Anadolu'da gelişecek olan Türk edebiyatına bu iki eser öncülük etmiştir. Ancak *Garib-nâme*'den on üç yıl önce yazılan *Mantku't-tayr*, telifi tercüme bir eser olarak karşımıza çıkar.

Gülşehri *Mantku't-tayr* adlı eserini Fars edebiyatının büyük şairi Feridüddin-i Attar'ın aynı adı taşıyan eserinden almış ve tercüme etmiştir. O bu tercümede serbest davrandığı gibi eserin yapısını da değiştirmiştir. Hemen hemen kendi gönlünce yaptığı bu değişikliklerde iç yapı asil olarak değişmese bile, özellikle hikâyelerde farklı bir tutum izlemiştir. Şair, Attar'daki hikâyelerin yerine başka hikâyeler koymuştur. O bu hikâyeleri çeşitli kaynaklardan aldığı gibi, kendisi de bizzat hikâyeler yazmıştır. Bu bakımdan Gülşehri Türk edebiyatının ilk hikâye yazarı olarak karşımıza çıkar. Ayrıca Mevlâna Celâleddin-i Rumi'nin *Mesnevi-i Manevi*'sinden aldığı ve tercüme ettiği hikâyeleri göz önünde bulundurursak o, Türk edebiyatında *Mesnevi*'den tercümeler yapan ilk şair olarak görülür.

Bütün bu yönleri ile ele alındığı zaman *Mantku't-tayr*'ın ne derece değerli bir eser olduğu hemen kendini gösterir. Böyle bir kıymete sahip olmasına rağmen ne yazık ki, *Mantku't-tayr*'ın, Ağâh Sırrı Levend'in ön sözü ile 1957 yılında Türk Dil Kurumu tarafından yapılan tıpkıbasımı dışında bir neşri yapılmamıştır. Böylece Gülşehri'nin *Mantku't-tayr*'ı 1952 yılında Müjgan Cumbur'un yaptığı doktora çalışması ile bazı üniversitelerde yapılan bitirme tezleri bir tarafa bırakılırsa, okuyucudan ve ilim âleminin uzak kalmıştır.

Garib-nâme'yi 2000 yılında neşr edince, sıranın Gülşehri'nin *Mantku't-tayr*'ına geldiğini, bu eserin de aynı şekilde yayımlanması gerektiğini isteyen meslektaşlarım ve dostlarım oldu. Bunların başında yine Kırşehir'in yetiştirdiği iki değerli evladı Prof. Dr. İlhan Kılıçözlü ile Yard. Doç. Dr. Erol Ülgen vardı. Erol Ülgen kendisine eserin yayımlanmasını isteyen ve elindeki tıpkıbasım provalarını da veren, Kırşehir'deki kültür varlıklarının ve eski eserlerin yaşatılması için gayret gösteren ve bu çalışmalarla ilgisi olanları uyaran rahmetli Burhan Ulutan'ın ricası ve vasiyetini dile getirerek; *hocam bunu yaparsanız siz yaparsınız* dedi ve Gülşehri ile ilgili dokümanların hepsini bana verdi. Prof. Dr. İlhan Kılıçözlü de *Garib-nâme*'de olduğu gibi maddî yardımını esirgemedi. Bütün bunları ve *Mantku't-tayr*'ın dil ve edebiyat yönünden olan değerini de düşününce çalışmaya başladım.

Bir yandan çalışıyor, diğer taraftan da *Mantku't-tayr*'ın nüshalarını temin etme yoluna gidiyordum. Türk Dil Kurumu'nun 1957 yılında yaptığı tıpkıbasım neşrinin dışında, eserin beş nüshasının olduğunu gördüm. Bunlardan ikisi Türk Dil Kurumu'nda, ikisi İstanbul Arkeoloji Müzesi Kitaplığı'nda, biri de Süleymaniye Kütüphanesi Fatih kısmında bulunuyordu.

Biz bu nüshaların hepsini temin ettik ve çalışmamızı altı nüsha üzerinden yaptık. Metnin neşrinde Türk Dil Kurumu tarafından tıpkıbasımı yapılan ve sağlam bir nüsha olan Raif Yelkenci nüshasını esas aldık. Bunlardan ilk beş nüsha birbirlerine uyduğu hâlde, Fatih nüshasında, müstensihinin esere müdahalesi neticesinde, bir eksiklik gördük. Bu nüshada müstensih başta "Şeyh-i San'an Hikâyesi" olmak üzere bazı kısımları atlayıp yazmamıştır. Bu sebeple Fatih nüshası öteki nüshalara göre 40 varak civarında bir eksiklik gösterir. Bunun yanında müstensihinin bazı kısımlarda takdim tehir yaptığına da şahit olduk. Kısaca belirtmek gerekirse 318. beyitten itibaren 1494. beyite kadar bu nüshanın 1076 beyit eksik olduğu görülür. Bu da 4437 beyit tutan *Mantku't-tayr*'ın aşağı yukarı dörtte birini teşkil eder.

Biz metnin kuruluşundan sonra, her tabakadan okuyucuya ulaşma gayesini güttüğümüz için, eseri beyit beyit günümüz Türkçesi ile de verdik. Günümüz Türkçesine aktarmada, nüshalardaki farkları göz önüne alarak, daha serbest bir yol izledik. Ayrıca eserin transkripsiyonlu ve karşılaştırmalı metni ile tamkıl indeksini veren ikinci bir çalışma ortaya koyacağımızdan dolayı, elinizdeki eserde nüsha farklarını göstermedik. Bir de gerektiği zaman transkripsiyon harflerine başvurduk. Ancak bir geniz sesi olan nazal "n" yi, ñ olarak göstermeyi ihmal etmedik. Konu başlıklarının her nüshada farklı oluşu, bizi en düzgün ve en tutarlı şekilde başlıklara yer veren **Raif Yelkenci** nüshasının esas alınmasına sevk etti. Bu başlıklar Farsçadır. Biz bunları yeni harflerle vermenin yanında tercüme yoluna da gittik. Ayrıca "içindekiler" kısmında Farsça aslı yanında Türkçesini de vermeyi uygun bulduk. Metni verirken bazı kelimelerde yazılış bakımından birlik sağlayamadığımız oldu. Bu da esas aldığımız Raif Yelkenci nüshasındaki farklı yazılışlardan ve *Mantku't-tayr*'ın vezninden kaynaklandı. Ortaya koyduğumuz eser iki ciltten meydana gelmektedir. Biz her cildin başına, bu ciltlerde yer alan "içindekiler" ile "ön söz" ü de koyarak okuyucunun her iki cildin muhtevasına hâkim olmasını sağlama yolunu tuttuk ve sayfa numaralarını kesintisiz devam ettirdik.

Eser son şeklini alınca Kırşehir valiliğinin, yayınlanması için elinden gelen gayreti göstermesi bizi ziyadesiyle memnun etti. Bu sebeple *Mantku't-tayr*'ın neşrinin gerçekleştiren ve Türk kültürüne sahip çıkan değerli valimiz Lütfullah Bilgin'e gönülden teşekkür ederim.

Mantku't-tayr ile ilgili çalışmalarında her zaman olduğu gibi meslektaşlarından çok yardım gördüm. Bunun ilkinin Yard. Doç. Dr. Erol Ülgen elindeki dokümanları vererek gösterdi. Prof. Dr. İlhan Kılıçözlü maddî katkıları ile yardımcı oldu. İstanbul Arkeoloji Kütüphanesi'ndeki A, A1 nüshalarının temininde kütüphane memuru Havva Koç hanımefendi elinden gelen bütün imkânları ortaya koydu.

Türk Dil Kurumu'ndaki nüshaların T, T1 alınmasında Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun ile Prof. Dr. İsmail Parlatur'un emeği geçti. Fatih nüshasının elde edilmesinde Süleymaniye Kütüphanesi müdürü değerli dost Dr. Nevzat Kaya'nın rolü oldu. Fontları vererek bilgisayar işleri ve yazımlarında değerli meslektaşım ve öğrencim Doç. Dr. Münevver Tekcan gayret gösterdi. Yardımlarını gördüğüm bu zevata ayrı ayrı teşekkür ederim. Eserin Arapça ibarelerinin çözümünde ve ayetlerin belirlenmesinde Prof. Dr. Yekta Saraç, Farsça metinlerin okunup, açıklanması için Prof. Dr. Mustafa Çiçekler ve eserin tashihi için de Selçuk Üniversitesi öğretim üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Orhan Yavuz kıymetli vakitlerini ayırdılar. Bu meslektaşlarıma da ayrı ayrı teşekkürü bir borç bilirim. Bütün bunların yanında *Mantku't-tayr*'ın neşri ile ilgilenen Kırşehir Valiliği Basın Müdürü Osman Demir'e, eserin baskı işlerini özenle gerçekleştiren SFN Ajans yetkililerine, özellikle Çınar Özdemir ve Gülay Ocak Hanımefendilere ayrıca teşekkür ederim.

Ne kadar uğraşırsak uğraşalım her çalışmada olduğu gibi ortaya koyduğumuz bu eserde de yanlışlar ve eksiklikler olabilir. Bu bakımdan okuyucularımızın yapıcı tenkitlerine muhtaç olduğumuzu bildiririm.

Mantku't-tayr'ın neşrinin, bizleri her zaman daha iyi ve daha mükemmel çalışmalar yapmak için, teşvik eden değerli hocam Prof. Dr. Faruk K. Timurtaş ile aziz hocam Prof. Dr. Muharrem Ergin'in görmesini çok isterdim. Ancak onlar Hakk'ın rahmetine kavuştular. Ben büyük feyiz aldığım İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'müzün, Türklük âleminin ve Türkoloji dünyasının bu büyük âlimlerini rahmet, hürmet ve minnetle anarken, ortaya koyduğum bu eseri onların mübarek ruhlarına armağan ediyorum.

Bâyezid, 18 Ekim 2006

Prof. Dr. Kemal YAVUZ

Gölşehri'nin
Mantıku't-
Tayr'ı
(Gölşen-nâme)

-METİN ve GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARMA-

II

DÂSTÂN-I GÜRG Kİ SÂHİBEŞ-RÂ
HORDE BÛD

- 2137 Biregü bir kurdu hõş besler-idi
Kurd anuñ hükmin 'azım esler-idi
- 2138 Tok iken yimege kasd itmez-idi
İssini vü diş-ile dutmaz-ıdı
- 2139 Bu aña etleri yidürür-idi
Kendünün şükrini didürür-idi
- 2140 Bir gün ayrukdan gıdâ bulmadı
Kurd aç, sabr itmege kalımadı
- 2141 Kendüzini besleyeni hõş yidi
Fârig oldı vü zihî toydum dıdı
- 2142 Kurd, karnı toymağı cehdin kılur
Yohsa yâdı ya bilişi ne bilür
- 2143 Ayrugı yidürmag-ıçun zinhâr
Kendüzüne kurdu hiç eyleme yâr
- 2144 Küfr işi ayruk sen imân sanmagıl
Zâlimi hergiz Müsülmân saamagıl
- 2145 Yiyelüm, câm içelüm cân koyalum
Bir mesel buña münâsib diyelüm
- 2146 Zâlimün zinhâr bakma yüzine
'Adli Gülşehrî kılur kendüzine

DÂSİTÂN-I RÛBÂH VE FERMÂN
H'ÂNDEN BE-CÂNVERÂN

- 2147 Tañrı 'âdildür sever 'âdilleri
Hal kılur tevîk-ıla müşkilleri
- 2148 Pâdişâha 'adl çün rehber ola
Milketinün toprağı gevher ola

SAHİBİNİ YİYEN KURDUN HİKÂYESİ

- 2137 Bir kimse bir kurdu beslerdi; kurt da onun her sözünü dinlerdi.
- 2138 Tok iken sahibini yemek için yeltenmez, hatta dişiyile bile tutmazdı.
- 2139 Sahibi ona etleri yedirir ve kendisine minnet ve şükrünü söyletirdi.
- 2140 Bir başka gün bir yerden yiyecek bulamadı; kurt acıktı, acıkınca sabır edip dayanamadı.
- 2141 Kendini besleyen kişiyi güzelce yedi; doyunca yemeyi bıraktı ve "ne iyi doydum" dedi.
- 2142 Kurdun işi karnını doyurmaktır; değilse yabancıyı ve tanıdığı nereden bilecek.
- 2143 Başkalarını yedirmek için kendine kurdu arkadaş etme.
- 2144 Küfrün işi başkadır, sen bunu iman sanma; zâlimi de asla Müslüman bilme.
- 2145 Yiyelim, kadehleri içip canı bırakalım da, buna uygun bir hikâye anlatalım.
- 2146 Sakın zâlimin yüzüne bakma; Gülşehrî kendine adaleti seçmiştir.

TİLKİNİN DİĞER HAYVANLARA FERMAN
OKUMASININ HİKÂYESİ

- 2147 Yüce Tanrı adaletlidir ve o âdilleri sever; yardımı ile de bütün zorlukları giderir.
- 2148 Adalet padişaha yol gösterince, onun ülkesinin taşı toprağı inci ve cevher kesilir.

- 2149 Ermedin 'âdil revâmı berzaha
Zâlimüñ cânı karışdı düzaha
- 2150 Anda kim her bir sevâbı göreler
'Adli ilkin pâdişâhdan soralar
- 2151 Şekkeri güllere katıp yiyelüm
Bu meselde bir hikâyet diyelüm
- 2152 Kim meger bir yazıda bâg ergavân
Bitmiş-idi yöresinde za'ferân
- 2153 Tagda tavşanlar kamu dirildiler
Dükeli dilkü katına geldiler
- 2154 Kim bu sultân itleri ança bizi
Dutdılar kim kan-ıla toldı yazı
- 2155 Gel bize sultândan algıl bir misâl
Kim saçâ su yüzine âb-ı zülâl
- 2156 Kim bizi dutmayalar itler dakı
Yohsa zevkumuz gider Tañrı hakı
- 2157 Pâdişâh fermân viricegin bize
Dutmasun diyü dahı itler size
- 2158 Kim-durur fermânumuzı dutmayan
Pâdişâhuñ hükmini işitmeyen
- 2159 Sen bize rehber yitersin dünyada
Kim bizi menzilümûze ilede
- 2160 Gürz-ile kılıç gerek cevşenlere
Pişvâ dilkü yiter tavşanlara
- 2161 Dilkü eydür re'yûñüz yavlak eyü
Yok-durur bu danışıkda hiç kayı
- 2162 İlla çok çobancılık var dünyada
Kim bile kim degmesi bize n'ide

- 2149 Adaletli insanın ruhu daha mezara gelmeden; zâlimin canı cehennemem ulaştı.
- 2150 Her bir sevabın görüldüğü o yerde, en önce padişahı adaletten sorguya çekerler.
- 2151 Şekeri güllere katıp yiyelim ve buna örnek olarak bir hikâye anlatalım.
- 2152 Meger bir ovada bulunan bir bağda erguvanlar safranlar bitmiş, her taraf renk renk olmuş idi.
- 2153 Dağdaki tavşanların hepsi toplanıp, eksiksiz tilkinin önüne geldiler.
- 2154 "Padişahın köpekleri tavşanları tutup öyle hırpaladılar ki bütün ova kır kana boyandı.
- 2155 Gel bize sultandan bir ferman al da yüzümüze gönlümüze tatlı su serpsin, derdimize derman olsun.
- 2156 Artık bizi köpekler tutmasın, değilse Allah için söylüyorum, yaşamamın, hayatın tadı kaçır.
- 2157 Padişah bize artık köpekler size sataşmasın diye ferman verince,
- 2158 bu buyruğu tutmayan ve padişahın emrini dinlemeyen kim olabilir?
- 2159 Bizi asıl gideceğimiz yere iletmek için sen bize rehber olarak yetersin.
- 2160 Zırhtan elbiseleri parçalamak için gürz ile kılıç lâzımdır; tavşanlara da tilki önder olmalıdır" dediler.
- 2161 Tilki, bunun üzerine, "Düşünceniz çok yerindedir; bu anlaşmada hiç kaygı ve keder olmaz.
- 2162 Ancak dünyada sayısız çobancılık var: onların her birinin bize nasıl davranacaklarını bilemeyiz.

- 2163 Giceye degin karâr eyleyelüm
Gice bu sırrı şaha söyleyelüm
- 2164 Her biri dîlküyi yüz dürlü öge
İtlere kakıyu sekbâna söge
- 2165 Giceye degin karâr eylediler
Bunça tedbiri bile söylediler
- 2166 Çün gice müşkin çâr örtüdi başa
Gıtdi gündüz şahidi yüzün yaşa
- 2167 Dün gurâbı kanadın açdı yene
Gün hümâsı yuvadan uçdı yene
- 2168 Yarsı geçdi gicenün uyku-y-ıla
Toldı gök bahrı girü incü-y-ile
- 2169 İrte rûmîsi yüzini gizledi
Gice zengisi izini izledi
- 2170 Dîlkü-y-ile kamu tavşanlar bile
Beg evi katına geldiler bile
- 2171 Kapıda bir nâme dürlü buldılar
Girü kendü yirlerine geldiler
- 2172 Sevinü kim uş bize sultânımız
Yazmış u hâzır komış fermanımız
- 2173 Zîra kim ermişdür iy şahib-nazar
Şâha bizüm mihnetümüzden habar
- 2174 İt kim olur kim hezâr aslan bile
Dınmayalar bize bu ferman-ıla
- 2175 Çün güneş âb üstine âzer saç
Çıkdı mînâ gülşene gevher saç
- 2176 Tañla bir yazıda hep dirildiler
Dükeli bir murgzâra geldiler

- 2163 Akşam karanlık çökünceye kadar duralım; gece olunca bu sırrı padişaha açalım.
- 2164 Tavşanların her biri tilkiyi övüp; köpeklerle ve onların bakıcısına söverek,
- 2165 geceye kadar oturdular ve bu tedbiri birlikte söylemeye gittiler.
- 2166 Gece misk kokulu çarşafını bürünüp karanlık çöktü ve gündüz güzeli yüzünü örterek ortadan çekildi.
- 2167 Gece kargası tekrar kanadını açınca, gündüzün hümâsı yuvasından yeniden uçtu.
- 2168 Gecenin yarısı uyumakla geçti ve gökyüzü denizi yeniden incilerle dolup taşı.
- 2169 Sabah güzeli yüzünü göstermez oldu, ancak gece zencisi izini izleyip arkasından gitti.
- 2170 Bütün tavşanlar tilki ile birlikte beyin evinin önüne geldiler.
- 2171 Kapıda dürülmüş bir mektup buldular ve tekrar dönüp yerlerine geldiler.
- 2172 “İşte bizim sultanımız bize ferman yazmış hazır etmiş” diye sevindiler.
- 2173 Ey nazar sahibi kimse! Çünkü bizim derdimizden padişaha haber ulaşmış.
- 2174 Köpek de kim olurmuş, hatta binlerce aslan bile olsa artık elimizde ferman olunca kimseler bize ilişemez.
- 2175 Sabah olunca güneş ışıklarını saçarak yükseldi; gök mavisi gül bahçelerine inciler saçtı.
- 2176 Şafak vakti ovada toplandılar, hepsi birlikte kuşları çok bir yere ulaştılar.

- 2177 Tekye ol fermânlarına urdılar
İlde divân-ı mezâlim kurdılar
- 2178 Her kimûn itden gilesi var gelûn
Dilkû fermân okıysardur bilûn
- 2179 Çıkdı dilkû bir taş üstine devân
Kim hoş ol fermânı okıya revân
- 2180 Tagda sekbân anları nâgâh görür
Yügrük itleri bulara kışkürür
- 2181 Kim kılalar bunları bi-ihtiyâr
Ol aradan degme yaña tûrumâr
- 2182 Bunlar itlerden perişân olıçak
Her biri kaçmak yaragın kılıçak
- 2183 Dilkû ol fermân elinde yûgürür
Aâsuzun dilkûyi bir tavşan görür
- 2184 Eydür iy dilkû gel ol fermânunu
Göster itlere vü kurtar cânunu
- 2185 Neye kaçup hasta kılursın teni
Gel varalum gösterelüm fermanı
- 2186 Bilûmûze yarlığı kuşadalum
Dutmayanuñ başını uşadalum
- 2187 Kendüzümüzi bizüz eslemeyen
Yohsa kimdür hükümümüz eslemeyen
- 2188 Eydür iy ebleh ne vaktıdır anuñ
Kim sen eydürsin ki göster fermanuñ
- 2189 Anda kim bir çöpe saymazlar canı
Kim-durur varup okıyan fermanı
- 2190 Çün ben aña gösterimezem beni
Niçe aña göstereyüm fermanı

- 2177 Elleriindeki fermanlarına dayanarak, bulundukları yerde haksızlıklar için toplantı yaptılar.
- 2178 Kimin itlerden şikâyeti varsa gelsin, tilki onunla ilgili fermanı okuyacak, haberiniz olsun.
- 2179 Tilki sıçrayarak, o fermanı güzel güzel okumak için bir taşın üstüne çıktı.
- 2180 Fakat, köpek bakıcısı bunları dağda görünce itleri üzerlerine salıp kışkırtır.
- 2181 Sonunda bunları oradan dört bir yana kaçırarak darmadağın ederler.
- 2182 Bunlar köpeklerden kaçıp dağılınca her biri kaçmak için çare aramaya başlar.
- 2183 Tilki elinde ferman koşarken, ansızın tavşanın biri onu görür.
- 2184 Ve, "Ey tilki! Gel o fermanı bu itlere göster de canını kurtar.
- 2185 Neden kaçıp canını derde atıyor ve zora sokuyorsun, gel gidelim ve fermanı gösterelim.
- 2186 Yarlık denen o padişah buyruğunu belimize sokup, gidip okuyalım ve tutmayanın başını kiralım.
- 2187 Aslında biz kendimizi dinlemiyoruz; öyle olmasa bizim emrimizi tutmayan ve bizi hesaba almayan kim olabilir?" der.
- 2188 Tilki, "Ey akılsız, sen fermanını göster, diyorsun şimdi bunun sırası mı?"
- 2189 Orada canı bir çöpe bile saymazlar, öyle olunca gidip fermanı kim okuyabilir?
- 2190 Ben kendim bile ona görünmekten korkuyorum; bu durumda fermanı nasıl göstereyim?

- 2191 Eyle dut fermân dilerler kişiden
Kimdür anı okıyan ya işiden
- 2192 Ol ki şimdi kasd kıldı cânuña
Kanda bakısar senüñ fermânuña
- 2193 Bize fermân şimdi yüğürmek-durur
Yohsa anlar azgına girmek-durur
- 2194 Kendüzüñi şimdi bir ine bırak
Dahı ol fermânuñı var oda yak
- 2195 Dime kim fermânuma ne diyeler
Seni fermân-ıla bile yiyeler
- 2196 İt başını tekneye yastamagıl
Yohsa ayruk etmegin istemegil
- 2197 Zâlim işledügi güçi ne bilür
Karnı aç mülhid orucı ne bilür
- 2198 Kapudan rişvet giriçek gül gibi
Öyke bacadan çıkar bülbül gibi
- 2199 Düşmeninden sakınan gâfil degül
Seyle karşı yöriyen 'âkil degül
- 2200 Kılıç altında ten ü cân ne olur
İtler arasında fermân ne olur
- 2201 Gel kaçalım kim bize yetmeyeler
Tizirek kim irüben dutmayalar
- 2202 Gözüñi aç kirpügüñi yummagıl
Zâlim olan kişiden 'adl ummagıl
- 2203 Çok okı Gülşehri destânlarını
Kim göresin 'akl bostanlarını
- 2204 Kuş dilinde öyle burar kılını
Kim Süleymân anlayamaz dilini

- 2191 Kişiden ferman istediklerini düşün, onu okuyan, değer verip de dinleyen kim olur?
- 2192 O şimdi senin canını almak, seni öldürmek isteyen birisi; hiç senin fermanına bakar mı?
- 2193 Şimdi ferman bizim için kaçmaktır; değilse itlerin ağzında lokma olacağız.
- 2194 Hemen kendini bir ine at ve artık o fermanı ateşte yak.
- 2195 Sakın fermanıma kimse karşı çıkamaz diye düşünme; seni ferman ile birlikte yerler.
- 2196 Köpeklerin başını tekneye dayayıp önlerine sofraya koyarsan, başkalarının ekmeğine muhtaç olursun.
- 2197 Karnı acıkan dinsize imansıza oruçtan bahsedemediğin gibi, zâlime de yaptığı zulmü anlatamazsın.
- 2198 Rüşvet kapıdan girince öfke ve adalet usulcacık bacadan kaçıp giderler.
- 2199 Düşmanını iyice düşünüp tedbir alan gafil olmaz; sele karşı koymaya çalışanda da akıl yoktur.
- 2200 Ten ve can kılıç altında ne yapabilir; köpeklerin arasında da ferman bir işe yaramaz.
- 2201 Gel bize yetişip tutmamaları için çabuk kaçalım; çabuk acele et peşimizden ulaşıp bizi tutmasınlar.
- 2202 Gözünü aç, sakın uykuya dalma ve asla zâlim kimseden bir şey ümit etme.
- 2203 Gülşehri'nin yazdığı hikâyeleri çok okursan; kendini sonunda akıl bahçelerinde görürsün.
- 2204 Onun kuş dilinde çaldığı kopuzun dilinden Süleyman da anlayamaz.

SU'ÂL KERDEN-İ DİĞER
EZ HÜDHÜD DER GİYBET
GÜFTEN

- 2205 Birisi eydür ki gıybet söylemek
Nite ola vü eri kadh eylemek
- 2206 Niçe mü'mindür 'acab gıybet diyen
Kardaşınıñ dirile etin yiyen
- 2207 Kendü etmegin yiyüben kaynayan
Gün uzun ayrıklar etin çeyneyen
- 2208 Kim yalan söyler-ise anuñ işi
Nite ola anda iy ulu kişi
- 2209 Togru sözüñ kıymatı nite-durur
Egri işlerüñ bahâsı ne-durur
- 2210 Ben yalan çok söylerem sözde azım
Her kem ü biş eydürem halka delim
- 2211 Söze şöyle sokşururam yalanı
Kim kişi girçekden añlamaz anı
- 2212 Halka çün bir dürlü bühtân kaluram
Yüz evi bir demde virân kıluram
- 2213 Her ne kim söyler-isem yalan-durur
Ne dir-isem gaybet ü bühtân-durur
- 2214 Eyle aldum gaybetüñ sözde yatın
Kim diderem etmek üstinde etin
- 2215 Gaybetüñ çün kazanında kaynaram
Halkı bir lokma gibi hoş çeynerem
- 2216 Çün erenler gaybetini avlaram
Gündüzin 'avrat gibi kov kovlaram
- 2217 Kanda bir togru söze meydân olur
Ben gün aydın dir-isem yalan olur

BİR BAŞKA KUŞUN HÜTHÜTE GİYBET
HAKKINDA SORU SORMASI

- 2205 Birisi, "Birinin hoşlanmadığı arkasından söylenen söz nedir ve insanı yemek, kötölemek doğru mudur?" diye sorar.
- 2206 Bu şekilde gıybet eden ve kardeşinin diri diri etini yiyen nasıl mümin olur?
- 2207 Kendi ekmeğini yiyip coşar ve gündüz akşama kadar başkalarının dedikodusunu yapıp etini sakız gibi gever.
- 2208 Ey ulu kişi! Eğer yalan söylüyorsa, onun hâli öteki dünyada nasıl olacak?
- 2209 Doğru sözün değeri nedir ve eğri yanlış işlerin karşılığı ne olacak?
- 2210 Ben söze başlayınca büyük yalan söylerim, hatta çoğu zaman insanlara söylediğim yalandır.
- 2211 Yalanı söze katıp karıştırırım da, çok kişi onu gerçekten ayırıp anlayamaz.
- 2212 Halka iftiralar attığım için, bir anda yüz evi darmadağın eder viraneye çeviririm.
- 2213 Ben ne dersem yalan, hatta yalanın da ötesinde iftira ve gıybetir.
- 2214 Gıybetin lezzetini aldığımdan, insanların etini etmek üzerine didip tirit yaparım.
- 2215 Gıybetin ocağındaki kazanda pişip kaynamakta ve halkın etini bir lokma gibi güzel güzel çiğnemekteyim.
- 2216 Ben aslında velilerin gıybeti için fırsat kollar, gündüzün avrat gibi ona buna söz taşırım.
- 2217 Ne zaman ortalıkta doğru bir söz dolaşırsa, ben, *Hayır ola! Bu da nereden çıktı?* dersem yalana döner.

- 2218 Anda kim er togru sözi segridür
Ben, benem dahı dır-isem egridür
- 2219 Benüm işüm anda nite olısar
Yâ cezâ anda baña ne olısar

CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD
ÂN SÂ'İL-RÂ NİZ

- 2220 Hüdühüd eydür kim yalan söyler-ise
Gaybeti kendüye iş eyler-ise
- 2221 Âhiretde yüzi kara kopısar
Agzınñ dudagını od öpiser
- 2222 'Avrata hümüşlğı bir feyz olur
Er kişi gaybet diyicek hayz olur
- 2223 Togru sözlü kişi anda merd ola
Egri sözlü âdemî nâ-merd ola
- 2224 'Avrata togru sözi devlet-durur
Er ki yalan şöyledi 'avrat-durur
- 2225 Halk etin müdbir er ola kim yeye
Gün uzun 'avrat gibi gaybet diye
- 2226 Bogazından müdde'ileri asuñ
Gaybet iden kişinñ dilin kesuñ
- 2227 Her kimüñ yalançılığ-ısa işi
Gırçekine dahı inanmaz kişi
- 2228 Gaybet idenüñ kulagını buruñ
Kim yalan söyler-ise boynın uruñ
- 2229 Halk sözi artuğı yalan-durur
Mustafâ'nuñ kavli âbâdân-durur
- 2230 Bu hikâyet kim bu dilüñ tuzıdur
Ol vezir-ile halife sözidür

- 2218 İnsanlar arada doğru sözü söylemeye başlayınca ben, *bu benim bile*
desem yine yalandır.
- 2219 Benim hâlim öteki dünyada nasıl olacak, sonra orada bana verilecek
cezâ nedir?

HÜTHÜTÜN SORU SORAN O
KUŞA DA CEVAP VERMESİ

- 2220 Hühüt, "Kim yalan söyler ve gıybeti kendine meslek edinirse,
- 2221 o, yüzü kapkara olarak gelecek ve ağzını dudağını ateş yalayacak.
- 2222 Susması kadın için bir güzellik bir erdemdir, erkek yalan söyleyince
ve gıybet deyince aybaşı tutmuş hayırlı kadın gibi olur.
- 2223 Orada doğru söyleyenler yiğit, yalan söyleyenler ise namert olacak.
- 2224 Hanımın doğru söylemesi bir uğur bir kutluluktur; erkek yalan
söylerse avrada döner.
- 2225 Talihi tersine dönen kişi halkın etini yer ve böyleleri, avrat gibi, bütün
gün onu bunu çekştirir.
- 2226 Bu şekilde yalan söyleyen ve yalanı doğru göstermeye çalışanları
asmalı; bir de gıybet eden kişinin dilini kesmelidir.
- 2227 Kim yalancılığı iş edinmişse, o doğru da söylese kimse inanmaz.
- 2228 Onu bunu çekştirip yerinin kulağını çekip azarlayın, hatta kim yalan
söylerse onu öldürün.
- 2229 Halkın sözünün fazlası yalan olur, ama Muhammet Mustafa'nın sözü
viran yerleri şenlendirip bayındır hâle getirir.
- 2230 Dilin tadını getiren bu hikâye o vezir ile halifenin aralarında geçeni
anlatır.

DÂSTÂN-I HALÎFE VE VEZÎRÂN
MESEL-ÂVERDEN-Î HÜDHÜD

- 2231 Tañrı adın dilde söylenüdüruñ
Gâfil olmañ zıkr eylenüdüruñ
- 2232 Degme bir yalan söze inanmañuz
Kim ne söyler-ise gerçek sanmañuz
- 2233 Virmeñ elden halk-ıçun dînüñüzi
Düzüñ İslâm-ıla âyinüñüzi
- 2234 Tañrı peygâmbir didügin öğrenüñ
Müdde'iler sözlerinden yigrenüñ
- 2235 İşbu bir hoş dâsitânı añañuz
Remzini çün kim bilesiz tañlañuz
- 2236 Kim halife bir gün oturmuş-ıdı
Şâh u sultân ayagın durmuş-ıdı
- 2237 Tapusunda bir vezir-i kârdân
Âsaf-ı vakt u Süleymân-ı zamân
- 2238 Dâniş ehli bahse girmişler-ıdı
Yiryüzinden göge irmişler-ıdı
- 2239 Birisi tefsîr ü Kur'ân-ı mübîn
Dir-ıdı kim *ni'me ecrü'l-'âmîlîn* (3/136)
- 2240 Biri sözi 'illet ü ma'lûl-ıdı
Kim ne mahsûs u ne ma'kul-ıdı
- 2241 Biri eydür sünnet ü farz u mübâh
Böyle vü a'tâk u ta'lik u nikâh
- 2242 Biri eydür nev'-i cins ü fasl uş
Biri eydür mâl u 'ilm ü fazl uş
- 2243 Birisi bu vâcib ol mümkin didi
Biri bu seyyâre ol sâkin didi

HALÎFE İLE VEZÎRLERİNİN HİKÂYESİ
VE HÜTHÜTÜN TEMSİL GETİRMESİ

- 2231 Tanrı'nın adını dilinizden düşürmeyin; gaflete düşüp de zikirden geri kalmayın.
- 2232 Her sözü doğru sanıp da inanmayınız, hatta kim ne söylerse onu hakikat bilmeyiniz.
- 2233 Halk tarafına yönelip doğrudan ayrılarak dininizi bırakmayınız ve gidişinizi, hâl ve hareketlerinizi İslâm'a göre yapınız.
- 2234 Tanrı'nın ve peygamberin dediklerini öğreniniz, dinde sonradan âdet çıkaran bidat ve hurafe sahiplerinin sözlerinden uzak durunuz.
- 2235 Söyleyeceğimiz bu güzel hikâyeye kulak verip, çıkaracağınız ders ile kendinize çekidüzen veriniz.
- 2236 Halife bir gün oturmuş ve şah olsun sultan olsun bütün padişahlar ayakta durmuşlardı.
- 2237 Huzurunda ve hizmetinde Süleyman peygamberin Asaf adlı veziri gibi iş bilen bir veziri vardı.
- 2238 Bilginler bahse girmişler, anlattıkları ve bahsettikleri konularla göge yükselmişlerdi.
- 2239 Birisi Kurân'ın açıklaması ve Kurân'dan bahis ediyor ve (Böyle) *yapanların mükâfatı ne güzeldir (Âl-i İmrân/136)* diyor.
- 2240 Diğer kelimelerin yapısından, illetli olup olmamasından bahisle, nelerin hissî hangi şeylerin aklı olduğundan dem vuruyordu.
- 2241 Birisi "sünnet, farz, mübah böyledir. Boşama bir şeye bağlama ve nikâh da şöyledir" der.
- 2242 Bir başkası cins ve faslın çeşidi işte, bir diğeri de mal, ilim ve erdem de şöyle der.
- 2243 Biri *bu mutlaka olmalı, diğeri olsa da olur olmasa da, biri de, bu hareket hâlinde diğeri de duruyor.*

- 2244 Biri eydür bu ufûl u ol hurûc
Biri eydür bu nûcûm u ol bûrûc
- 2245 Birisi kim nûktesi ma'lûm-ıdı
Söyledügi lâzım u melzûm-ıdı
- 2246 Biri sözi fi'l ü harf u ism idi
Birinüñ yâ cevher ü yâ cism idi
- 2247 Biri ref' ü nasb u cerden söyledi
Biri anuñ şerh ü bastın eyledi
- 2248 Birisi takti'-i her vezn-i gazel
Eyler-ıdı 'ilm-ile anda 'amel
- 2249 Degme sözde bahs çün oldı tamâm
Lâ nûsellim gitdi vü geldi selâm
- 2250 Söz buña irdi ki hergiz bir kişi
Baglaya mı şahsa bir yalan işi
- 2251 Kimsenüñ odsuz teni taglana mı
Yâ kişiye bir yalan baglana mı
- 2252 Mu'tekid bir uluyı arturmaga
Yalan ura mı aña kadr urmaga
- 2253 Ol vezir eydür çoğı yalan-durur
Sözlerüñ azı vü âbâdan-durur
- 2254 Bes halife ol vezîri imtihân
Kılmag-ıçun eydür aña kim yalan
- 2255 Nite kimse kimse-y-içün söyleye
Kiçileri ulu yalan eyleye
- 2256 Ol vezir eydür bugün mûhlet baña
İrte gösterem yalanları saña
- 2257 Ol vezir ol gice geydi bir keçe
Börk urındı kim çıka şekli heçe

- 2244 Biri de, bunlar batıp görünmez olur diğeri ortaya çıkar. Öteki ise, bu yıldızlar diğeri burçlardır der.
- 2245 Nûktesi belli olan birinin söylediği ise gerekli ve gereksiz idi.
- 2246 Birinin sözü fiil harf ve isim; diğerinin ise ya asıl veya cisim olmuştu.
- 2247 Biri kaldırma, dikme ve çekmeden bahis etti; bir diğeri ise onun geniş açıklamasını yaptı.
- 2248 Birinin işi gücü de bildiği kadarı ile her gazelin veznini takti edip durak durak ayırmaktı.
- 2249 Her türlü sözde dile getirilen meseleler tamam olunca, *selâm vermeme* gitti *selâm verme* yani huzur ve emniyet geldi.
- 2250 Sonunda söz, "acaba bir kişi bir yalanı bir şahsa bağlayabilir mi, bu olur mu?" noktasına geldi.
- 2251 Ateş olmayınca birinin vücudunu dağlamak mümkün mü; yahut da bir kişiye nasıl bir yalan yüklenebilir?
- 2252 Gönülden inanan biri, bir ulu kişinin büyüklüğünü anlatmak, onu üstün ve değerli göstermek için yalan söyler mi?
- 2253 O vezir, sözlerin çoğu yalandır o yıkar; az söz ise ferahlatır, gönülleri yapar.
- 2254 Sonunda halife, o veziri denemek için ona yalanı niçin,
- 2255 birisi bir başkası için söyleyip de, küçükleri yalanla büyük gösterebilir, bu olur mu?
- 2256 O vezir, "Bugün bana mûhlet ver, yarın o yalanları sana açıkça göstereyim" der.
- 2257 O vezir o gece tanınıp bilinmemek için keçeden bir börk giydi.

- 2258 Süretin bozdu vü şeklin gizledi
Bulud içinde güneşi gizledi
- 2259 Bir murassa' tacı aldı koynuna
Kim muvâfık düşdi ol sâz oynuna
- 2260 Tañla bâzâr yerine irdi dürüst
Halkuñ enbûhında yire sundı çüst
- 2261 Tâci kodı vü çağırdı kim duruñ
Bir ferîşte kodı tâci götürüñ
- 2262 Cümle ol hengâma tagıldı girü
Tâci görüp geldiler cüst ilerü
- 2263 Kim belî biz kamumuz durur-ıduk
Ol ferîşte geldüğin görür-ıduk
- 2264 Tâci sağ ayasına dutmuş-ıdı
Biri eydür kanadı yetmiş-ıdı
- 2265 Birisi eydür zehî zîbâ-y-ıdı
Biri eydür geydügi dîbâ-y-ıdı
- 2266 Ança üşerler görenler yöreden
Kim yavu varur vezîr ol aradan
- 2267 Çün halife tapusına çüst irer
Çün halife andan ahvâlî tuyar
- 2268 Hizmet ider kim sen ol tâci ki dün
Baña bağışlamış-ıduñ, ben bugün
- 2269 Halkuñ arasında bırakdum anı
Kim ferîşteh geldi vü kodı bunı
- 2270 Kamu 'âlem yöresine üşdiler
Her biri bir dürlü vaz'a düşdiler
- 2271 Kim ferîşte böyle vü eyle-y-ıdı
Biri benden sormadı kim ne-y-ıdı

- 2258 Görünüşünü, kılık kıyafetini değiştirerek, güneşin bulut içine girmesi gibi, kendini gizledi.
- 2259 İş, işine ve düşüncesine uygun gelmesi için işlemeli bir tacı koynuna aldı.
- 2260 Şafak vaktinde doğruca Pazar yerine vardı ve insanların kalabalık olduğu bir anda ortaya attı.
- 2261 Tacı koydu, sonra da; "Bakın, ayağa kalkın da bakın, bir melek taç koydu götürün" diye bağırdı.
- 2262 O kalabalık kendi hâlinde iken hepsi tacı görünce derhâl orada toplandılar.
- 2263 "Evet evet biz hep birlikte dururken o meleğin gelişine bakıyorduk.
- 2264 Tacı sağ eline almıştı"; biri de "kanadı yetmiş idi" dedi.
- 2265 Birisi, "Ne güzel ne süslü idi" derken, bir diğeri de, "renkli renkli çekici canfes kumaştan elbisesi var idi" dedi.
- 2266 Görenlerin hepsi öyle üşüşürler ve toplanırlar, işte o zaman vezir aralarından çıkıp gider.
- 2267 Doğruca halifenin huzuruna varır; halife de bütün olup bitenleri ondan öğrenir.
- 2268 Hizmetinde bulunur ve "Sizin dün bana bağışladığınız o tacı ben bugün
- 2269 'melekler geldi ve bunu getirdi' diyerek halkın ortasında bıraktım.
- 2270 Bütün herkes etrafına toplandı ve her biri farklı farklı bir vaziyet, bir tavır aldı.
- 2271 Aralarında melek böyle idi, yok öyle değil şöyle idi diye konuşmaya başladılar; fakat bunun ne olduğunu hiç biri benden sormadı.

- 2272 Bu sözidi ben didüğüm kim tacı
Bir ferîşte kodı kim iltem üçü
- 2273 Bunlar anı ança görmiş çıkdılar
Kim benüm agzuma yüz taş dıkdılar
- 2274 Ol ferîşte dahı yire irmedir,
Bunlar anı gördiler hiç durmadın
- 2275 Çün yavu vardum ben ol oriada cüst
Tapuña geldüm kim ol da'vâ dürtüst
- 2276 Ola kim 'âlemde yalanlar nıçe
Söylene kim togrıdan yavlak geçe
- 2277 Yohsa ben tâcı koyan çün görmedüm
Ol ferîşteyi vü vasfın virmedüm
- 2278 Bu şar ehli nite gördiler anı
Kim söze komadılar ayruk beni
- 2279 Bu hikâyetden halife şâd olur
Zevka düşer gussadan âzâd olur
- 2280 Eydür imdi anı görenler kanı
Tâcı bu yaña getürenler kanı
- 2281 Eydür uşbu dem katuña gelzler
Eydeler anı ki togru bileler
- 2282 Bu yañadan kamu şar halkı üşüp
Tâcuñ üstine vü da'vîye düşüp
- 2283 Geldiler hurrem halife katı:na
Kimi yayan kimi binmiş atına
- 2284 Nâkaralar çalınur kavvâl-ıla
Deff ü nây u berbat u şeştâ bile
- 2285 Mukriler tekбір ü tehliât-ıla
Tâc ileyinde gelürler at-ıla

- 2272 Ben, "Bu tacı bir melek bıraktı, onu götüreyim" deyince onlardan üçü;
- 2273 meleş öyle gördüklerini söylediler, hatta benim ağzıma yüz taş tıktılar ve beni konuşturmadılar.
- 2274 O melek daha yere inmeden, bunlar onu gördüler. Ben hiç durmadan,
- 2275 derhal aralarından sıvışıp kayboldum ve bu iddianın doğruluğunu göstermek için huzuruza geldim.
- 2276 Dünyada öyle söylene söylene yayılıp doğruyu bastıran ve daha ileri geçen pek çok yalan vardır.
- 2277 Hâlbuki ben tacı koyanı söylemeden ve o meleşin de niteliklerinden bahs etmeden;
- 2278 bu şehrin ahalisi onu nasıl gördüler ve bana söz söylemek için fırsat vermediler.
- 2279 Halife bu hikâye ile neşelenir, zevke başlar; tasa ve kederden kurtulur.
- 2280 Sonra, "Şimdi onu görenler nerede ve tacı bu tarafa getirenler hani?" deyince;
- 2281 Vezir; "Bu an huzuruza gelenler, doğru bildikleri o hâdiseden söz edecekler." der.
- 2282 Beri taraftan bütün şehir halkı tacın başında toplanıp iddiaya başladılar.
- 2283 Sevinç içinde, kimi yaya kimi atına binmiş olarak halifenin önüne geldiler.
- 2284 Davullar dövülür, kavallar inleyip sızlar, def, ney, kopuz, tambur hepsi birlikte çalınmaktadır.
- 2285 Okuyucular, "Allahu ekber, Allah en büyüktür, lâilâhe illallah, Allah'tan başka Tanrı yoktur" diyerek at üzerinde oldukları hâlde, tacın yanına gelirler.

- 2286 Tâcuñ ileyinçe hâfızlar okır
İlerü geleni çavuşlar dokır
- 2287 Muhtesib ol tâcı almış başına
Cümle tahsîn eyleyü nakkâşına
- 2288 Şahna vü kâdî gelürler ilerç
Şarlu dahı kamu gelürler girü
- 2289 Çün halife kapısına irdiler
Kapusından tapusına girdier
- 2290 Muhtesib baş yire kodı kim senüñ
Bâkı olsun câvidân cân u tenüñ
- 2291 İşbu tâcı bir ferişte getürür
Kor yire şöyle ki şar halkı görür
- 2292 Eydür âhir hiç kimesne gördi mi
Ol ferişteyi vü vafân virdi mi
- 2293 Biri eydür iy emürü'l-mü'minîn
Rüşen insâfuñ-ıla rûy-ı zemîn
- 2294 Niçe kim gök gerdişinden durmadı
Kimse andan yig ferişte görmedi
- 2295 Biri eydür kim kanadı dürr-idi
Zira ol anı hakikat gördidi
- 2296 Biri eydür kanadı yeşil idi
Biri eydür koltuğu kızıl idi
- 2297 Birisi eydür ki boz-ıdı atı
Kızıl altun cümle anuñ âleci
- 2298 Biri eydür inmedin iy nârdâr
Dahı yire, gördüm anı âşikâr
- 2299 Biri eydür ben işitdüm söyledii
Tâcı getürdügi şerhin eyledi

- 2286 Hafızlar tacın başında okurlar, öne çıkanı ise çavuşlar azarlayıp döverler.
- 2287 Belediyede görevli esnafı denetleyen muhtesip memur, işlemelerini öve öve tacı başına almış.
- 2288 Polis memuru, hâkim öne düşmüşler, arkalarından da bütün şehir halkı gelmektedir.
- 2289 Hepsı birlikte halifenin kapısına gelip, önünde durdular.
- 2290 Muhtesip denen belediye memuru yer öperek halifeye, "canın varlığın ebedi sonsuz olsun" dedi.
- 2291 İşte bu tacı bir melek getirmiş, koymuş; bunu da bütün şehrin ahalisi görmüş.
- 2292 Halife, "o meleş içinizden biri, bir kimse gördü ve niteliklerini anlattı mı?" dedi.
- 2293 Birisi; "Ey müminlerin emiri! Senin kalbinin açıklığı ve merhametle bütün yer yüzü aydınlanmıştır.
- 2294 Gök nasıl dönüşünde devam ettiğinden beri hiç kimse ondan daha üstün bir melek görmüş değil" dedi.
- 2295 Bir başkası ise, onu gerçekte görmüş gibi; "meleşin kanadı incilerden idi" der.
- 2296 Bir diğeri, "kanadı yeşil idi" bir başkası da, "koltuğu kızıl idi" der.
- 2297 Biri de; "Atı boz idi ve koşumları büsbütün altından yapılmıştı" der.
- 2298 Bir diğeri, "Ey şanlı şöretli kişi! Ben onu daha gökte iken yere inmeden görmüşüm" der.
- 2299 Bir başkası ise; "Ben tacı niçin getirdiğini söyleyip açıklamasını yaparken sözlerini işittim" dedi.

- 2300 Eytdi bu tacı cihânı yaradan
Yiri döşeyen felekler döriden
- 2301 Viribidi kim halife başına
Ura meşgûl ola kendü işine
- 2302 Bir halife şimdi 'âlemde kanı
Kim aña tâc-ıla şâhinşeh anı
- 2303 Pes halife bunlara ikrâm ider
Höş dutar yavlak çok in'âm ider
- 2304 Kim, i vallah anda kim siz olasız
Hem bunun gibi kerâmet bulasız
- 2305 Bahtlularsız ki aña nâgâh irdünüz
Ol ferîştênûn cemâlin gördünüz
- 2306 Tañrı viribidügi tacı 'ayân
Gördünüz gözüñüz-ile bî-gümân
- 2307 Halk çün hizmet kıluban gitdiler
Gör vezîr-ile halife n'itdiler
- 2308 Pâdişâh eydür vezîre kim yalan
Ol yire irdi kim oldu bî-gümân
- 2309 Gerçekin âhir kime söyleyelüm
Kangı birini yalan eyleyelüm
- 2310 Biz dahı iş niteligin bilelüm
İlla bunlaruñ-ıla bir olalum
- 2311 Dek duralum kimse fikrin kılmasun
Dınmayalum halk bu sırrı bilmesün
- 2312 Yohsa benüm tacımı kim sen koduñ
Eyle dut kim gökden inmişdür didüñ
- 2313 Egriler togru işi nite yıkar
Tâcumı Tañrı viribimiş çıkar

- 2300 "Bu tacı cihânı yaratıp yeryüzünü döşeyen ve felekleri ortaya çıkaran,
2301 halifenin başına giymesi ve işlerini yapması için gönderdi".
- 2302 Şimdi senin gibi âlemde, padişahlar padişahının taç göndererek andığı
başka bir halife var mı?" dedi.
- 2303 Sonra halife bunlara ikram ve iltifatlarda bulunur, hepsini hoş tutar ve
nimetler verir.
- 2304 Vallahi, taç gelirken sizin bulunmanız, ayrıca bu şekilde olağanüstü
bir hâdiseyi görmeniz ne güzel şey.
- 2305 Bu duruma ummazcadan, sürpriz olarak ulaştığınız ve o meleğin
güzel yüzünü gördüğünüz için çok talihlisiniz.
- 2306 Tanrı'nın gönderdiği tacı açıkça, şüpheye yer olmayacak şekilde
gözünüz ile gördünüz.
- 2307 Halk hizmet edip gittikten sonra, vezir ile halifenin ne yaptığına bir
bak.
- 2308 Padişah vezire; "Yalan o kadar ileri vardı o derece gitti ve sonunda
asıl imiş gibi oldu.
- 2309 Bunun doğrusunu sonunda kime söyleyelim ve bu insanların hangi
birini yalanlayalım.
- 2310 Biz işin aslını ve ne şekilde olduğunu bilelim, fakat yine de bunlarla
beraber olalım.
- 2311 Yalnız duralım ve kimse fikrini açıklamasin; hatta, başkalarının bu
sırrı bilmemesi için, kendi kendimize bile söylemeyelim.
- 2312 Değilse, benim tacımı sen götürüp bıraktın ve "farz edelim ki gökten
inmiştir" dedin.
- 2313 Eğri olanlar doğru işleri yok edemezler; bundan tacımı Tanrı'nın
verdiği anlaşılır.

- 2314 Bâtlı her biri hakdan yig görür
Hiç ferîşte görmedin vasfın virür
- 2315 Yüzümüz biz dahı döndürmeyelüm
Şar uluların utandurmayaalum
- 2316 Bu yañadan ol tanuklar girdiler
Şehre vü dürlü haberler virdiler
- 2317 Gulgula düşdi şara kim duruñuz
Pâdişâha kutlulayu varuñuz
- 2318 Kim aña çün tahta binüp oturur
Tañrı'dan tâci ferîşte gettürür
- 2319 Key halifedür kim anuñ bi-gümân
Tañrı tâcını viribir her zamân
- 2320 Bu degül kim söz-ile irmiş-durur
Kamu şar halkı anı görmiş-durur
- 2321 Kemter iş-ile kim işledi vezir
Yalan iş gerçekden oldı dil-pezir
- 2322 Bir yalanı sınyuban sürdiler
Halk anı hõd girçege irüldiler
- 2323 Kamu şar ol işe inanmış-ıdı
Ol yalanı bi-gümân sanmış-ıdı
- 2324 Artuğı halkuñ sözi bühtân-durur
Kim ne söylerler-ise yalan-durur
- 2325 Ol tanuklar soñra çünkim bildiler
Kim yalan-ıdı vü 'âciz kaldılar
- 2326 Biri eydür dimedüm mi ben size
Kim ferîşte ne görünmedi bize
- 2327 Biri eydür ben idüm hõd men' iden
Sizi koyup kendü işime giden

- 2314 Bunların her biri yanlış ve gerçek olmayanı haktan üstün gördükleri
gibi; hiç melek görmedikleri hâlde niteliklerini sayıp dökerler.
- 2315 Biz de yüz döndürüp, şehrin büyüklerini utandırmayalım.
- 2316 Bu taraftan o şahitler şehre gelip çeşit çeşit haberler verdiler.
- 2317 *Kalkınız padişahı kutlamaya gidiniz*, diye şehir haberlerle dolup taşı.
- 2318 Tahta geçip oturan o padişaha melek Tanrı'dan taç getirmiştir.
- 2319 O öyle büyük bir halifedir, onun tacını her zaman Tanrı gönderir.
- 2320 Bu yalnız sözde olan bir şey değildir; bütün şehrin halkı onu gözleri
ile görmüştür.
- 2321 Vezir böyle küçük bir iş yaptı; fakat bu yalan işi gerçekten gönüller
de beğendi.
- 2322 Onlar bir yalanı ortaya atıp denediler ve halkın bunu gerçek hâle
koyduğunu yakın olarak gördüler.
- 2323 Bütün şehir halkı buna inandığı gibi; o yalanı şüphe götürmez şekilde
kabul etti.
- 2324 Halkın sözünün çoğu iftira olur; onlardan kim ne söylerse yalan
biliniz.
- 2325 Sonunda o şahitlerin akılları başlarına geldi, bunun yalan olduğunu
anlayıp, güç duruma düştüler.
- 2326 Biri, " ben size söylemedim mi, bize asla melek falan görünmedi" der.
- 2327 Bir başkası, "sizi bundan men eden ve hepinizi bırakıp işime giden
ben idim" der.

- 2328 Biri eydür şükür ü minnet Tañrı'ya
Kim kimesne bulmadı bende riyâ
- 2329 Biri eydür yok mıdur sizde temîz
Tañrı nite viribir tâc iy 'azîz
- 2330 Birisi eydür ferişte ine mi
Gökden ü yâ yire hergiz kona mı
- 2331 Biri eydür her kime irdüm-ise
Şehr içinde vü kimi gördüm-ise
- 2332 İşbu sözi togru sanmañ dir-idüm
İşbu yalana inanmañ dir-idüm
- 2333 'Âkıbet ben didüğüm oldı girü
Kim yalan söz nite vara ilerü
- 2334 Biri eydür kamusın şol bir kişi
Yoldan iletđi vü düzdi bu işi
- 2335 Yohsa ayruk kimse nesne dimedi
Şehdi koyup zehr-i kâtil yimedi
- 2336 Biri eydür aş gibi kim yir-idüm
Ben bu ahvâli yalandur dir-idüm
- 2337 Kamu şehr evvelde görmişler-idi
Anı vü vasfını virmişler-idi
- 2338 Çün yalan oldı dükeli görmedük
Çıkdılar anı vü vasfın virmedük
- 2339 İlerü bir görmeyen hód yog-ıdı
Şarda vü gören kişiler çoğ-ıdı
- 2340 Yalan olınçak gören bulunmadı
Kim tanuklık virdüğü bilinmedi
- 2341 Dükeli ilerü ikrâr itdiler
Sonucı kamusı inkâr itdiler

- 2328 Biri de, Allah'a şükür ve minnet olsun; hiç kimse bende döneklık, iki yüzlülük bulmadı."
- 2329 Bir diğeri; "sizde iyiyi kötüyü, doğruyu yanlış ayıracak akıl yok mu; ey arkadaş! Tanrı nasıl taç gönderir?"
- 2330 Bir başkası ise; "gökten melek inip yere konduğu asla görülmüş müdür?" der.
- 2331 Birisi; "Kime rastladım ve şehrin içinde kimi gördümse;
- 2332 bu söylenen sözleri doğru sanman ve bu yalana inanmayın der idim.
- 2333 Sonunda benim sözlerim doğru çıktı; hiç yalan ilâ nihâye, dâima kalıcı olur mu, mutlaka bir gün anlaşılır."
- 2334 Bir başkası "Bunların hepsini şu kişi, yoldan götürdü ve bu işi tertipleği.
- 2335 Değilse başkası bir şey demedi; balı koyup da öldürücü zehri tercih etmedi.
- 2336 Birisi, "ben bütün bu hâllerin yalan olduğunu anlatır ve yediğim aş gibi gerçek olmadığını söyledim.
- 2337 Bütün şehir halkı önceden gördüklerini söyler ve niteliklerini anlatırlarken;
- 2338 hepsi "görmedik" diye ortaya çıktılar ve niteliklerini söylemedik dediler; artık hepsi yalan oldu.
- 2339 Hâlbuki önceden şehirde hiç görmeyen yoktu ve görenler o kadar çoktu.
- 2340 Yalan olunca görenler bulunmadı ve kimin şahitlik yaptığı bilinmedi.
- 2341 Önceden hepsi "gördük" diye söylerler iken; sonunda hep birlikte inkâr ettiler.

- 2342 Gâh münkir geh muhibdûr âdemî
Yok-durur bir dürlü hergiz bir demi
- 2343 Niçe şâd olam kişi ikrârına
Çün irişürüz girü inkârına
- 2344 Divi bir halk aldayıcı sanmazuz
Âdemîñ sîdkına inanmazuz
- 2345 Çünki baş kor yire vü eller öper
Buzaguyı Tañrı diyüben tapar
- 2346 Çok kişiler 'akla nâ-mahrem-durur
Zira bût tapan dahı âdem-durur
- 2347 Çok muhakkik yok ki şahsı añlaya
Yâ mubassır kim bu işi tañlaya
- 2348 Bâri sen Gülşehri zikrinden işit
Mübtediden kaç kim andan yigdür it
- 2349 Kardaşuñdan mihrüñi götürmegil
Âdemî-zâd-ıla hiç oturmagıl
- 2350 Degme nev'üñ dünyada var bir işi
Âdemiden yavuzırak yok kişi
- 2351 Yalanı halvâ gibi vardur yiyen
Mustafâ'dur dünyada gerçek diyen

SU'ÂL KERDEN-İ SÂYİL EZ HÜDHÜD
DER BEYÂN-I 'ÂRİF

- 2352 Biri sorar kim bu 'ârif kim-durur
Kim dükeli fitneden sâlim-durur
- 2353 Yir mi içir mi uyur mı ol kişi
Pişesi nite veyâ nedür işi
- 2354 Kamu kavm içinde 'ârif var mıdur
Yohsa bir bellü mu'ayyen er midür

- 2342 İnsan bazen inkârcı, bazen de sevendir; onun asla bir türlü zamanı ve kararı yoktur, değişti değişir.
- 2343 Kişinin sözlerine nasıl sevinebiliriz; çünkü o sözlerin inkârına da rastlarız.
- 2344 İnsanları aldatıp yoldan çıkaran yalnız şeytan değildir; her insanın doğruluğuna da inanmamak gerekir.
- 2345 Çünkü yere secde eder ve eller öperken; bakarsınız buzağıya Tanrı diye tapmaya başlarlar.
- 2346 Pek çok kişi akla yabancı kalmıştır; çünkü puta tapan da insanlardan çıkmıştır, hiç bunu akıllı kimse yapar mı?
- 2347 İnsanı anlayacak araştırmacı az bulunur; bu işten dolayı hayret edip ders çıkaracak kişi de öyle.
- 2348 Sen bari, Gülşehri'nin söylediklerine kulak ver de, köpekten daha aşağı olan ve bu yola yeni giren kişiden kaç.
- 2349 Kardeşinden sevgini kesme; insanoğlu ile de asla bir olma ve onlarla oturma.
- 2350 Her cins ve türün dünyada bir işi vardır; ancak insanoğlundan daha kötüsü yoktur.
- 2351 Onlar arasında yalanı helva gibi yiyenler de vardır; fakat dünyada doğruyu söyleyen Muhammet Mustafa'dır.

BİR BAŞKA KUŞUN HÜTHÜTE ÂRİF
KİŞİ HAKKINDA SORU SORMASI

- 2352 Bütün fitnelerden kurtulmuş ve bozukluklardan uzak olan bu ârif kişinin kim olduğunu biri sormaktadır.
- 2353 O kişi yer mi içir mi; mesleği ve tuttuğu yol nasıldır ve işi nedir?
- 2354 Bütün uluslar içinde ârife rastlanır mı; yoksa o belli görünüşü olan bir yiğit midir?

- 2355 Yohsa evden çıkmayan vâkıf midür
Halk-ıla oturmayan 'ârif midür
- 2356 Bellü midür ilde yâ pinhân midür
Yâ bir ulu şeyh ü danışman midür
- 2357 Degme işden dünyada âgeh midür
Bir gedâ mı yâ bir ulu şeh midür

CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD
SÂYİL-RÂ

- 2358 Hüdühüd eydür 'ârif oldur iy 'aziz
Kim kılur ma'kûlî mahsûsî temîz
- 2359 Şehvete mâyil degül hayvân sıfat
'Akla uyar kim ola Sübhân sıfat
- 2360 Lâ-mekânda fikr-ile cevân kılur
Dükeli düşvârını âsân kılur
- 2361 Dünyaya bir kadr u kıymet urmaya
Şaşı gibi biri iki görmeye
- 2362 Degme zer-endüda zerdür dimeye
Hak'dan artuk nesne vardur dimeye
- 2363 Kuds ilinde çok tasarruflar kıla
Fikr-ile vü key ta'arrüfler kıla
- 2364 Niçeme kim cânı nâsûtî ola
Fikri yiri mülk-i lâhûtî ola
- 2365 Halk içinde ol becid fâş olmaya
Olur-ısa dahı evbâş olmaya
- 2366 Öger iseñ gönli hoş olmaz aña
Söger iseñ hâtırı kalmaz saña
- 2367 Ne kakır ne kendüzin halka urur
Ne ki görür-ise Tañrı'dan görür

- 2355 Yoksa hep duran ve evinden çıkmayan köşesine çekilmiş bir kişi midir; yahut da insanlarla düşüp kalkmayan ârif olabilir mi?
- 2356 O ülkede bilinir mi; yahut büyük bir şeyh ve herkesin danıştığı bilgili bir kişi midir?
- 2357 Dünyada olup biten her şeyden haberi olur mu; bir dilenci midir, yoksa bir padişah mıdır?

HÜTHÜTÜN SORU SORAN KUŞA CEVABI

- 2358 Hühüt, "Ey sevgili kardeşim! Ârif kişi hissi olan şeylerle, akla uygun olanı ayıran kişidir" der.
- 2359 Hayvanlar gibi şehvete yönelmez; Allah'ın sıfatları ile sıfatlanmak ve ahlâkı ile ahlâklanmak için akla uyar.
- 2360 Mekânsız âlemde düşünce ile dolaşır; insanların güçlüklerini kolaylaştırır ve herkese iyilik yapar.
- 2361 Dünyaya değer verip peşinden gitmez ve şaşı gibi biri iki görmez.
- 2362 Altınla kaplanmış şeylere altın demez, dıştan içi anlar ve Allah'tan başka her varlığın yok olacağını bilir.
- 2363 Manalar ülkesinde, meleklerin bulunduğu ilâhî âlemde fikr ile dolaşır ve pek çok bilgilere sahip olur.
- 2364 Onun canı insanlar arasındadır, o insanlarla gezip dolaşır; ancak akli fikri ve gönlü hep ilâhî âleme bağlıdır, Hak'la düşüp kalkar.
- 2365 O insanlar arasında çok bilinmez, adı sanı yoktur; öyle olursa zaten ayak takımı terbiyesiz kişilerden sayılır.
- 2366 Onu övsen buna sevinmez; söver, bağırır çağırır öfkelenirsen de darılmaz.
- 2367 Ne öfkelenir ne de kendini belli eder; hayır olsun şer olsun, karıştığı her şeyin Tanrı'dan olduğunu bilir.

- 2368 Nesnesin ogurlar-ısañ dınmaya
Halk arasında becid öğrenmeye
- 2369 Kimsenenüñ gaybetini itmeye
Kimsenüñ hem gaybetin işitmeye
- 2370 Halk-ıla hergiz kelecı kılmaya
Şarda ne olur ne olmaz bilmeye
- 2371 Çün zarûret anı muztar eyleye
Günde ya biş söz ya on söz söyleye
- 2372 Fikreti 'ulvî yolında yöriye
Dünyada ol bu iş içün döriye
- 2373 Anda Tañrı tâ'atı zâtı ola
Âferiniş anuñ âlâtı ola
- 2374 Ol erüñ gök çevresine çevrine
Anı hâkim bile kendü devrine
- 2375 Ol dirilsün diyü bu halk işleye
Halkı soñra Hak aña bağışlaya
- 2376 Anuñ-ıla her ki düşmanlık kıla
'Âkıbet 'âlemde düşmân kem ola
- 2377 Yitmiş iki millet-ile dizile
Kamu dürlü kavm yolını bile
- 2378 Kamu anı kendülerden sanalar
Ne dir-ise kamusı inanalar
- 2379 Yokarı oturana hürmet kıla
Aşaga oturana hidmet kıla
- 2380 Ne kim ilerü gelür-ise yiye
Yiyiçek *elhamdulillâhi* diye
- 2381 Turş u telh u şür u şîrîn dimeye
Bir gıdâ olmaya kim ol yimeye

- 2368 Bir şeyini çalsan aldırış etmez ve insanlar arasında övünmez.
- 2369 Kimsenin ardından hoşlanmayacağı sözler söylemez ve bu şekildeki gıybet sözleri de işitmez.
- 2370 Halk ile hiçbir zaman dedikodu etmez ve şehirde olup biteni bilmez.
- 2371 Zaruret ve gereksinim onu zorlarsa, işte o zaman da o günde beş veya on söz söyler.
- 2372 Düşüncesi yücelerde, yüksek yerlerde yürür, zaten o dünyada bir iş için var edilmiştir.
- 2373 Tanrı'ya ibâdet onun aslında vardır; âferiniş, kerâmet ise onun âletleridir.
- 2374 Felek o kimsenin etrafında döner ve onu kendi dönüşüne, kendi zamanına hâkim bilir.
- 2375 O hayat sürsün diye insanlar çalışacak, Tanrı da insanları ona bağışlayacak.
- 2376 Kim onun ile düşman olursa, sonunda düşman dünyada yenilir ve perişan olur.
- 2377 O yetmiş iki millet ile yaşayıp uyum sağlar; bütün kavimlerin, ulusların gittiği yolu bilir.
- 2378 Bütün kavimler onu kendinden sanır ve her ne derse bütün sözlerine inanırlar.
- 2379 O yukarda oturana saygı gösterdiği gibi aşağıda görülenlere de hizmet eder.
- 2380 Önüne ne gelirse yer; yiyince de "elhamdulillah" der ve iyi kötü ne hâlde olursa olsun Allah'a şükür eder, şikâyetle bulunmaz.
- 2381 Ekşi, acı, tuzlu, tatlı demediği gibi; yemeyip beğenmediği bir yiyecek de yoktur.

- 2382 Yimemekden tab'ını tiz itmeye
Çünkü sıhhat buldı perhîz itmeye
- 2383 Agu yir-ise aña şekker ola
Taşa el sunar-isa gevher ola
- 2384 Hak harâmı hiç aña yidürmeye
Bir yaramaz söz aña didürmeye
- 2385 Az getürür-iseñ aña hoş gele
Çok virür-iseñ hemân şûkrin kıla
- 2386 Virdügün-içün seni medh itmeye
Virmeyinçek hem girü kadh itmeye
- 2387 Pâdişâh olur-isa 'âdil ola
Yohsul olur-isa sâhib-dil ola
- 2388 Kimsenün 'aybına hergiz gülmeye
Kaygusına kimsenün şâd olmaya
- 2389 Kendüzine zerreçe kadr urmaya
Bir yavuz kişi cihânda görmeye
- 2390 Kimi kim göre eyü kişi göre
Kendüden ayruga yavlak kadr ura
- 2391 Hulki zibâ vü sözi tatlu ola
Bilişe vü yâda şefkatlu ola
- 2392 Zühed ü takvâsı riyâyî olmaya
Halk arasında mürâyî olmaya
- 2393 Halvet ü hengâme aña bir ola
Deyr içinde Ka'be maksûdın bula
- 2394 Hâtırında redd ü gönlünde kabûl
İkisi bir ola bu fazl ol fodûl
- 2395 Virmeye andan ilerürek selâm
Aña bir yolda sataşan ve's-selâm

- 2382 Açlıktan kızıp bağırmas, aceleci davranmadığı gibi; sıhhat bulduğu zaman da perhîz etmez.
- 2383 Zehir yese ona şeker olur; taşa elini sunsa, altın cevher kesilir.
- 2384 Allah ona haramı yedirmedığı gibi; bir yaramaz ve faydasız söz de söyletmez.
- 2385 Az bir şey götürüp versen güzel karşılar; çok götürür isen derhâl teşekkürde bulunur ve hamd eder.
- 2386 Vermenden dolayı seni övmez; vermezsen de seni yerip kötülemez.
- 2387 Böyle kişi padişah olursa adaletten ayrılmaz; yoksul olursa gönül sahibidir.
- 2388 Hiç kimsenin kötü hareketlerine, ayıplarına gülmediği gibi, birisinin üzüntüsüne de sevinmez.
- 2389 Kendine değer verip kibirlenmez, hatta dünyada en aşağı en kötü insan olarak kendini bilir.
- 2390 Her gördüğü kimseye iyi gözle bakar; iyi bilir ve kendinden başka herkese çok değer verir.
- 2391 Tabiatı, ahlâkı güzel, sözü de tatlıdır; tanıdık tanımadık kim olursa olsun herkese karşı merhamet ve şefkat gösterir.
- 2392 İbâdeti, haramlardan kaçması, iyilik yapması hep samimidir ve gösteriş için değildir; insanlar arasında iki yüzlü olarak görülmez ve döneklik yapmaz.
- 2393 Yalnız ve tenhada olduğu zaman ile kalabalık içinde bulunduğu anlar arasında bir fark yoktur; kilisede de olsa yönü Ka'be'ye doğrudur.
- 2394 Gönlünde kabul ettiği şeyle, hatırında reddettiği, fazilet ve boşboğazlık arasında ona göre bir fark bulunmaz ve ikisine de dönüp bakmaz.
- 2395 Ona yolda karşı gelen bir kimse, ondan önce selâm veremez.

- 2396 Kizbe sözinde dilin bilemeye
Nesne hergiz kimseden dilemeye
- 2397 Kimsenün nesnesine ilimeye
Atasın öldürür-iseñ dımmaya
- 2398 Kimsenün hâline olmaya hasûd
Kim hasûd iy hoca hergiz lâ-yesûd
- 2399 Kimse-y-ile i'tirâzı olmaya
Hak'dan artuk anı kimse bilmeye
- 2400 Togru ala togru sata mâlını
Mâl-ıçun virmeye elden hâlini
- 2401 Az üküş hergiz yalan söylemeye
Tañrı'nuñ halkına kibr eylemeye
- 2402 'Ukbayı dünyâ-y-ıçun terk itmeye
İksin Mevlâ-y-ıçun yoga saya
- 2403 Bi-vefâ vü merdüm-âzâr olmaya
Hâdi' u nemmâm u gaddâr olmaya
- 2404 Kimseden hergiz yüzün döndürmeye
Baş vire vü şahsı utandurmaya
- 2405 Hâtırında kimseden kın olmaya
'Âk u bî-sâmân u hûd-bîn olmaya
- 2406 'Ahdi bekleye vü kavlin sımaya
Nâzbâz u kibr-ile yörimeye
- 2407 Süfî ibnû'l-vakt oldur iy refik
İrte didügi degül şart-ı tarik
- 2408 Her niçe kim vakta irdi sūfîler
Vakt-ıla bir oldılar ol dem bular
- 2409 Şâdılkda şâd u gamda gussalu
Oldılar ol demde andan hisselü

- 2396 Yalana dilinde yer vermez ve hiç kimseden asla bir şey istemez.
- 2397 Kimsenin malına dokunmaz; babasını bile öldürseniz şikâyetle bulunmaz.
- 2398 İnsanların hâllerini ve iyi durumlarını kıskanmaz; ey arkadaş! Kim haset ederse o doğru biri değildir, ondan fayda gelmez.
- 2399 O, kimseye itiraz edip, karşı gelmez; onu zaten Tanrı'dan başka kimse bilmemektedir.
- 2400 Malını doğru alır, doğru satar ve ölçüde hile yapmaz; hatta hâlini mala değişmez.
- 2401 Az olsun çok olsun hiç yalan söylemez ve Tanrı'nın yarattıkları karşısında kibirlenmez.
- 2402 Ahireti dünya için terk etmediği gibi; her ikisine de Allah için değer vermez.
- 2403 O vefasız olmadığı gibi, insanları da incitmez; hileci, söz taşıyıcı ve haksızlık eden de değildir.
- 2404 Hiç kimseden yüzünü döndürmez, herkese değer verir; ölür fakat, bir kimseyi utandırmaz.
- 2405 Gönlünde kimseye karşı kin beslemez; inatçı, amelsiz ve varlıksız olmadığı gibi, çıkarıcı da değildir.
- 2406 Vadinde durur, sözünden dönmez, nazlı da değildir, kibir ile de yürümez.
- 2407 İşte ey arkadaş! Süfî ibnû'l-vakt, fırsatları değerlendiren süfî budur; onun yolu, *yarın yaparım* diye işleri geri bırakmak değildir.
- 2408 Zaten sufiler hangi zamana ulaşırlarsa ulaşınsınlar, derhâl zaman ile bir oldular ve onu değerlendirdiler.
- 2409 Bunlar, sevinç zamanında neşeli, üzüntü vaktinde kederli oldular ve işte o zamandan nasiplerini aldılar.

- 2410 Vaktü dönderimediler hâl-ıla
Düzdiler her vaktü bir ahvâl-ıla
- 2411 İlla 'ârifler ebu'l-vakt oldılar
Zira her vakt iktizâsın kıldılar
- 2412 Gussa vaktında bular şâd oldılar
Şâdılkda kaygu birle toldılar
- 2413 Vakt bunları mübeddel kılmadı
Sırların hiç âferide bilmedi
- 2414 Vaktü bunlar hâl-ıla dönderdiler
Niçe dilerler-ise gönderdiler
- 2415 Bu-y-ısa 'ârif ki biz şerh eyledük
Hâlini her menziletde söyledük
- 2416 Bes buçuk 'ârif cihânda yog-ımuş
Şimdi bu da'vâ kılanlar çoğ-ımuş
- 2417 Bunça dürlü hâsiyet kim sadladuk
Degmesin bir künyet-ile adladuk
- 2418 Kimde kim var-ısa ol 'ârif-durur
Kamu dürlü hâlete vâkıf-durur
- 2419 Kimde kim yog-ısa ol 'ârif degül
Ay u günden zerrece vâkıf degül
- 2420 Bu beyân kim hoş 'ibârâtındadır
Bû Ali Sinâ işârâtındadır
- 2421 'Ârife çün ol makâmât eyledi
Anda bu sözi bu ilde söyledi
- 2422 Degme kişi bir tarîkı tañladı
'Ârifi Gülşehri yavlak añladı
- 2423 Degme 'ârif zâhid ü 'âbid olur
Soñra 'irfân 'âleminde yol bulur

- 2410 Onlar her vakti bir durum ile değerlendirip süslediler, fakat hâl ile zamanı geri getiremediler; zaman geçti onlar gerekeni yaptı.
- 2411 İşte ârifler bu yüzden vaktin çocuğu oldular; her vakitte ne yapmak gerekse onu işlediler.
- 2412 Üzüntü zamanlarında bunlarda sevinç ve neşe görüldü; sevinç zamanlarında ise keder ve sıkıntı ile doldular.
- 2413 Çağ ve zaman bunları değiştiremedi ve bunların sırlarına hiçbir yaratık vakıf olamadı.
- 2414 Bunlar vakti hâl ile döndürdüler; gönüllerinden ne geçti ise hepsi yerine geldi.
- 2415 Ârif bu bizim açıklayıp anlattığımızdır; biz onların hâllerini her konakta anlattık.
- 2416 İşte dünyada bunun dörtte biri bile yok iken, şimdi âriflik taslayan pek çok kimse türemiş.
- 2417 Bu kadar çeşit çeşit özelliklerini araştırıp anlattığımız gibi; her bir özelliği de bir ad ile adlandırdık.
- 2418 Bunlar kimde varsa o ârifdir ve o, her türlü hâli inceden inceye bilmektedir.
- 2419 Bu özellikler kimde yoksa, o ârif değildir; onun aydan günden zerrece kadar haberi olmadığı gibi, hiçbir hâle de vâkıf değildir.
- 2420 Güzelce yazılan bu açıklamalı sözler Ebu Ali Sinâ işaretlerinden olup ondan alınmıştır.
- 2421 O ârif için makamlar yaptı ve bu sözü bu ülkede söyledi.
- 2422 Her bir kişi bu yolu gariip bulup, yadırgayıp şaşırır; fakat ârifi en iyi anlayan Gülşehri oldu.
- 2423 Her bir ârif zühd içinde bulunur, günahlardan kaçır ve ibadet ederse, gönül ile bilme ve varlıkların sırlarını anlama ülkesine ayak basar.

- 2424 Vecd-ile çün Tanrı'ya olur velî
Olur işlerde eli Tañrı eli
- 2425 Pâdişâhuñ hâsekisi ol olur
Hak'dan anuñ göñline yüz yol olur
- 2426 Bir yavuz iş işler-ise ol kişi
Maslahatdan taşra olmaya işi
- 2427 Kim çün anuñ bilmeginde olalar
Ol yavuzlukda yüz eylük bulalar
- 2428 Hızır keşti sıdugın sanma yavuz
Ogları öldürdüğü işi görgil uz
- 2429 Ol süvârî kıla bu sırrı beyân
Kim çıkardı kişi karnından ilan
- 2430 Eydelüm bir dâsitân kim cânımız
Tâze olsun dünyada imânumuz

**DÂSİTÂN-I ÂN SÜVÂRÎ Kİ
MERDÎ-RÂ HUFTE DİD Ü MÂRÎ
BE DEHEN FÜRÜ' REFTE VE
BİDÂR KERDENES**

- 2431 Tañrı adın añısaruz biz yene
Kim ta'âlallah diyesiz siz yene
- 2432 Bir iki hoş nükte söyleyiserüz
Bu beyânıñ şerhın eyleyiserüz
- 2433 Her külef kim bu çemende bitmedi
Bülbül âvâzn henüz işitmedi
- 2434 Dürr ü gevher kıymetin bilimedi
Müşk ü 'anber kokusın alımadı
- 2435 Görmedi bu sünbülü kim ekmişüz
Dirmedi bu cevheri kim dökmişüz

- 2424 Veli benlikten geçip vecit ve aşk ile Allah'a ulaşınca, yapılan bütün işlerde eli Tanrı'ya bağlanır.
- 2425 O Allah'a yakın ve onun görevlendirdiği biri olur ve Tanrı'dan onun gönlüne yüz yol gider.
- 2426 O bir kötü iş işlerse, önemli olduğundan ve gerek duyulduğundan işlenmiştir.
- 2427 Bunu insanlar böyle bileler; o kötü gibi görünen işte yüzlerce iyilik, fayda ve menfaat bulalar.
- 2428 Hızır'ın gemiyi yarmasını kötü sanma, hatta o çocuğu öldürmesini de yerinde, lâıyk ve doğru görüp, ona itiraz etme.
- 2429 İnsanın karnından yılan çıkaran o atlı kişinin işleri bu sırrı en iyi şekilde anlatır.
- 2430 Bir hikâye anlatalım canımız kendine gelip yenilensin ve dünyada imanımız tazelensin.

**UYURKEN AĞZINA YILAN AKAN
ADAM İLE ONU GÖRÜP UYANDIRAN
ATLININ HİKÂYESİ**

- 2431 Biz yeniden Tanrı'nın adını analım, siz de tekrar Allah yücedir deyiniz.
- 2432 Bir iki güzel nükte laf edecek ve bu sözlerin açıklamasını yapacağız.
- 2433 Henüz bu çimenlikte yığın yığın, öbek öbek güller yetişmediği gibi, daha bülbüllerin sesleri de duyulmadı.
- 2434 İncinin ve cevherin kıymetini bilmedikleri gibi misk ve amber kokusunu da duymadılar.
- 2435 Bizim ektiğimiz sünbülü kimse görmedi ve döküğümüz incileri de daha kimse toplamadı.

- 2436 Bu murassa' sözleri aılamadı
San'atına bakuban taılamadı
- 2437 Bize yavlak togru sözler elvirür
Yazuga egri okıyanlar girür
- 2438 Bilen anuñ togrusını hõd bilür
Bilmeyene egri togru bir olur
- 2439 Remz-ile bir dâsitân söyleyelüm
Mübtedilere misâl eyleyelüm
- 2440 Bir zamânda kim bahâr irmiş-idi
Lâle avcına gülü dirmiş-idi
- 2441 Geçer-iken bir süvârî bişeden
Degme bir yaña baka endişeden
- 2442 Bişede yimiş ağaçları üküş
Alma yavlak çok u dadı ança hõş
- 2443 Gördi bir ağaç dibinde kim bir er
Agzı açuk yatmış uyur bi-haber
- 2444 Girüdurur bogazına bir yılan
Bu varınça karnına iner revân
- 2445 Atlı anı uykudan tiz uyarur
Bir çomag-ıla anı birkaç urur
- 2446 Kim dur işbu almanuñ çürüğünü
Ança yi kim alma sanasın beni
- 2447 Yohsa ança depere seni uram
Kim ileyümde seni ölü görem
- 2448 Korkudan ol almadan birez yidi
Şükr idüp *elhamdülillâh* diridi
- 2449 Dartdı kılıç ol süvârî tiz yigil
Andan *elhamd* okıyup doydum digil

- 2436 Bu güzel ve sanatlı sözleri anlayan olmadığı gibi sanatına bakarak hayrete düşen de olmadı.
- 2437 Bize güzel ve doğru sözleri söylemek düşer; yalan yanlış okuyanlar da günaha girer.
- 2438 Onların doğrusunu bilen bizzat kendisi bilir; bilmeyen için ise, eğri ve doğru arasında bir fark yoktur
- 2439 Sırlarla işaretlerle dolu bir hikâye anlatalım da, henüz yolun başında bulunanlara bir örnek, bir ders olsun.
- 2440 Bahar mevsimine girdiğimiz bir zamanda lâleler avuçlarına gül toplamış gibi, güllerin etrafını çevrelemişlerdi.
- 2441 Öyle bir zamanda bir atlı ormandan, teccessüs ve merakla etrafına bakınarak geçerken,
- 2442 orman içinde meyve ağaçlarına baktı; elma çok olup, tadı da güzel idi.
- 2443 Bir kişinin ağaç altında yattığını ve ağzı açık kendinden habersiz uzanıp uyduğunu da gördü.
- 2444 Bu kişinin boğazına bir yılan girmeye başladı ve yanına varıncaya kadar da karnına indi.
- 2445 Atlı onu çabucak uykudan uyandırır ve bir kırbaç ile birkaç defa vurur.
- 2446 Sonra, "Kalk! Bu elmaların çürüğünü ye, öyle ye ki beni bile elma zannet.
- 2447 Değilse seni teperek öyle vururum, sonunda yanımda ölmüş olursun.
- 2448 Adam korktuğu için elmalardan biraz yedi; şükür edip, *elhamdülillah* dedi.
- 2449 O atlı kılıcını çekip, "çabuk ye, sonra *elhamdülillah*, doydum" de.

- 2450 Yohsa Tañrı'yçun seni öldürürem
Kanuñ-ıla bişeyi toldururam
- 2451 Ança almalar çürüğinden yidi
Kim bogazuma degin geldi didi
- 2452 Atluya eydür senüñ dññ kanı
Dñ içinde resm ü âyinüñ kanı
- 2453 Yir-isem saña ne assı olısar
Yimez-isem ne ziyānuñ olısar
- 2454 Ben saña hergiz Müslümān dimeyem
Saña ne kim ben yiyem yā yimeyem
- 2455 Yimiş üküş ben yidüm hem ol kadar
Kim baña yiter sen öl dirsın meger
- 2456 Dünyada yüz dürlü dutdum ben işi
Görmedüm senden yavuzrak bir kişi
- 2457 Var yoluña varduğun işi bitür
Mihnetüñ miskinler üstinden götür
- 2458 Yâ benı bir kezde öldür bileyim
Bu belādan cân virüp kurtulayım
- 2459 Ne günāh itdüm senüñ hakkuñda ben
Âdemî bunça yavuz ola ki sen
- 2460 Atlu bakmaz hiç anuñ sögmegine
Hışmı artar depesin dögmegine
- 2461 Kılıçıyla hamle ider urmaga
Ol kaçan zîrâ kim olmaz durmaga
- 2462 Atlu ardına düşer anı kovar
Ol dahı kurtılmaga yavlak iver
- 2463 Kaçar-iken nâgeh etegin basar
Sürçer añsuzda vü yidügin kusar

- 2450 Değilse seni Allah için öldürür, kanın ile ormanı sularım.
- 2451 Çürük elmalardan o kadar çok yedi ve sonunda, "artık boğazıma kadar geldi" dedi.
- 2452 Atlıya; "senin dinin yok mu? Tuttuğun inandığın dinde gidişin, ibadetin, hâl ve hareketin nerede?
- 2453 Yer isem sana ne faydası olacak; yemez isem bir ziyana uğrar mısın?
- 2454 Ben sana asla Müslüman demem; benim yediğim yemediğim seni ilgilendirir mi?
- 2455 Pek çok meyve var, hem o kadar çok yedim; bu bana yeter, sen yemekten öteye 'çatla ve öl' diyorsun.
- 2456 Ben dünyada yüz çeşit iş yaptım, ancak senden daha kötü birisini görmedim.
- 2457 Kendi yoluna git ve gittiğin yerdeki işini bitir; sıkıntı ve zulmünü zavallı ve güçsüzler üzerinden kaldır.
- 2458 Beni bir kere vurup öldür de can vererek ölüp kurtulayım.
- 2459 Ben seninle ilgili hangi günahı işledim de, böyle kötü bir kişi olup başıma bela kesildin?" der.
- 2460 Atlı onun sövüp saymalarına aldırış etmediği gibi başına vurur ve gitgide öfkesi artar.
- 2461 O ne zaman durmak isterse kılıcı ile vurmak için üstüne atılır.
- 2462 Atlı ardına düşüp kovalar; o da kaçıp kurtulmak için acele eder.
- 2463 Kaçarken birden bire eteğine basıp ayağı takılır ve yediklerini kusmaya başlar.

- 2464 Kusduğı içinde görür bir ilan
Ayagina düşer atlunuñ revân
- 2465 Eydür iy sen baña Hızır-ı rûzigâr
Kahr içinde lutfı eylemiş nisâr
- 2466 Beni öldürmege ilemiş devân
Âb-ı hayvân içine atmış revân
- 2467 Hızır-ı âlem olmuş u İlyâs-ı dehr
Lutfa irürmege kılmış baña kahr
- 2468 Ol bogazuñ kim ilan indî 'aceb
Nite kılmaduñ kesilmegin taleb
- 2469 Ol karında kim ilan yatdı niçün
Deşni-y-ile deşmedüñ anı bugün
- 2470 İlla dâñâlar bu 'ilmi bileler
Derdine lâyıq devâsın kılalar
- 2471 Sen eger bu hikmeti kosa-y-iduñ
Beni uyarup baña dise-y-idüñ
- 2472 Kim yılan var karnuñ içinde senüñ
Çâresin bilmeye-y-idüm hiç anuñ
- 2473 Andan artuk kim bıçag-ıla meger
Yırta-y-idüm karnumı ben bî-haber
- 2474 Yâ ödüm sıda-y-ıdı ol korkuda
Kim yılan karnuma girdi uykuda
- 2475 Ol yemişler ben kaçan yiye-y-idüm
Kim yiyüp girü kusam diye-y-idüm
- 2476 İlla sen her derdüñ otın viresin
Degme zahmuñ merhemini urasın
- 2477 Ez-kader renc-ile beni gör n'ite
'İlmüñ irürdi key üktüş râhata

- 2464 Kustuğı kustumuk içinde bir yılan görür ve atlımın ayağına düşer.
- 2465 Ey zamanın Hızır'ı! Sen bana sıkıntı ve kahr içinde lütuflarda bulunmuşsun.
- 2466 Beni öldürmek için acele eder gibi yapmışsın, ancak gitgide ölümsüzlük suyuna atmışsın.
- 2467 Sen âlemin Hızır'ı, dünyanın İlyas'ısın; bana lütuf ve ihsanlarda bulunmak için eziyet etmişsin" der.
- 2468 İşte yılanın aktığı o boğazın, acaba neden kesilmesini istemedin?
- 2469 Niçin yılanın gömeçlenip çöreklediği o karnı, bugün bıçakla deşmedin?
- 2470 Bunu ancak âlimler bilir ve derdine göre dermanını da hazırlarlar.
- 2471 Sen eğer bu işi bir tarafa bıraksan ve olup biteni bana:
- 2472 Senin karnında yılan var dese idin; ben hiç onun çâresini bilemezdim.
- 2473 Bunun da ötesinde kendimden habersiz bıçakla karnımı yırtardım.
- 2474 Yahut da uykuda, yılanın karnıma girdiğini anlamış olsam korkudan ödüm patlardı.
- 2475 O meyveleri ben nasıl ne zaman yiyebilirdim; yiyip yiyip tekrar kusmak mümkün olur mu idi?
- 2476 Ancak sen her hastalığın ilacını verdiğin gibi, bütün yaraların da merhemini bulup sürersin.
- 2477 Alnıma yazılmış bu hastalıkla, beni; senin bilgin ziyadesi ile rahata kavuşturdu.

- 2478 Ben seni düşman sanur-ıdum baña
Döst-ımuşsın kim fedâ cânım saña
- 2479 Ben senün gibi hakime irmedüm
Bir kişi senden eyürek görmedüm
- 2480 Degme erde kaçan ola bu hüner
Hızr peygamber saña dirler meger
- 2481 Degme ulu bir yof üstinde tura
Kim bir azmışa yolını göstere
- 2482 Yıllar agu içdi bir sâhib-nazar
Kim biz uş şimdi yirüz şehd ü şeker
- 2483 Degme su üstinde bir köpri olur
Kim su almakdan biregü kurtulur
- 2484 Olmaya her yolda iy yâr-ı safâ
Pişvâsı görmezün illâ 'asâ
- 2485 Zahm ola kim aña merhem viresin
Zahm ola kim üstine dâg urasın
- 2486 Dâg urasıñ zahma merhem urmagıl
Merhem urasuña hem dâg urmagıl
- 2487 Ol ilan nefsün uyur gafletde sen
Ol süvâri Mustafâ-yı mü'temen
- 2488 Mustafâ ögüdine girür-iseñ
Ne ki göstermiş-durur görür-iseñ
- 2489 Az kadar renc-ile üküş râhata
İresin şöyle ki işitdün nite
- 2490 Muhtesib olmaz-ısa kim hüküm ide
Hânekâha söfiler esrük gide
- 2491 Hırka komaz seni fâsik olmaga
Yohsa gönlün fısı ister kılmaga

- 2478 Ben seni kendime düşman bilirdim; halbuki sen dost imişsin, canım sana feda olsun.
- 2479 Ben senin gibi varlıkların sırlarına vâkıf bir hakim görmedim ve yine senden daha iyi birine rastlamadım.
- 2480 Bu hüner herhangi bir kimsede bulunabilir mi? Yoksa sen Hızır peygamber misin?
- 2481 Hangi büyük ulu bir kişi yol üstünde durup da benim gibi yolunu şaşırmışa yolunu gösterebilir?
- 2482 Bir nazar sahibi Allah dostu yıllarca ilim tahsil etti, onu zehir gibi içti; biz ise şimdi onun sayesinde şeker ve bal yemekteyiz.
- 2483 Her ırmağın üzerinde bir köprü kurulmuştur; işte insanlar onun sayesinde suya gitmekten, sele kapılmaktan kurtulmuşlardır.
- 2484 Ey gönlü açık dost! Her yolda bir gözleri görmez kişi bulunsa da, mutlaka onun önünde giden ve ona yol gösteren bir değneği vardır.
- 2485 Yara vardır ona merhem verirsin; yine yara vardır onu da dağlama yaparak tedavi edersin.
- 2486 Hastalığı iyi teşhis et, iyi tanı; dağlama yapacağın yaraya merhem koyma, merhem süreceğin yarayı da dağlama.
- 2487 O yılan nefsindir, sen de Allah'ı unutup uyursun; işte o atlı da emin olan herkesin güvendiği Muhammet peygamberdir.
- 2488 Sen peygamberin sözlerini tutar ve gösterdiklerinin hepsini görürsen;
- 2489 azıcık bir zahmetle çok rahata kavuşursun; zaten bunun nasıl olduğunu yukarda anlattık, sen de dinledin.
- 2490 Kontrol yapacak teftiş edecek kimse yoksa kim hüküm verecek; o zaman tekkeye sofular sarhoş girerler.
- 2491 Hırka seni günah işlemek için bırakmaz; değilse gönlün günah işlemeyi arzu eder.

- 2492 Şâhdan korkar kişi ev basmaga
Yohsa her gün ister âdem asmaga
- 2493 Pâdişâh komaz ki sen yol urasın
Yohsa yüz biñ âdemi öldüresin
- 2494 Bunça yıldur kim bu şarda dururuz
Degme bir derdün devâsın virürüz
- 2495 Bir kişi görüp bizi aňlamadı
Ögüdümüz işidüp taňlamadı
- 2496 İşiden bu sözleri key taňlaya
Şarda hõd kim var-ısa bizi aňlaya
- 2497 Kanda kim otura bir ehl-i temîz
Bize şar issi diyeler iy 'aziz
- 2498 Yüz daşı birecük bizüz şarda 'ayân
Kalanı hâlûndür ortada hemân
- 2499 Şehr içinde gün gibi zâhir bizüz
Şol ki şar dırsın girü âhir bizüz
- 2500 Sanma kim şarda kişiler çok-durur
Bizden artuk şarda kimse yok-durur
- 2501 Şarlular çün bilmediler hâlûmüz
Kim nite geçer bizüm ahvâlûmüz
- 2502 Gelûnüz bu şehri biz terk idelûm
Ma'ni-y-ile degme şara gidelûm
- 2503 Degme şar çün bizden iltir nâmesin
Bu şarı sen aç yağı dut kamusun
- 2504 Adumuz çün yidi iklimi dutar
Bir şar-ıla işûmüz nite biter
- 2505 Biz cihân erenlerindenüz bize
Bilmeyen bir şehr eri adın yaza

- 2492 İnsan hocasından çekinmezse ev basar ve her gün adam asmayı da ister.
- 2493 Ama senin yol kesmen için Tanrı seni bırakmaz; değilse sen günde yüz kişiyi öldürürsün.
- 2494 Biz bu kadar senedir şehirde oturmakta ve her bir hastalığın ilacını vermekteyiz.
- 2495 Böyle olmasına rağmen bizi bir kişi görüp anlamadığı gibi, öğüdümüzü işitip kendine de gelmedi.
- 2496 Bu sözleri işiten kendine gelmeli ve şehirde kim varsa bizi anlamalı.
- 2497 Nerede iyiyi kötünden ayıran biri varsa, ey sevgili dost! İşte onlar bize şehrin sahibi derler.
- 2498 Bu şehirde yüzü dıştan örtülü olan biziz; geriye kalanı ortada duranı ise,
- 2499 şehirde güneş gibi görünen hâllerindir; o şehir dediğin sonunda tekrar biz oluruz.
- 2500 Sen şehirde çok insan olduğunu sanma; orada biz varız başka kimse yoktur. İnsanlar sadece bizi bilir ve bizimle konuşur.
- 2501 Şehirdekiler bizi tanıyıp bilmediler; artık bizim hallerimiz nasıl olacak, nasıl geçecek.
- 2502 Geliniz, biz bu şehirden göçelim ve ilmimiz ile başka bir şehre gidelim.
- 2503 Bütün şehirler beratını bizden alır; artık sen bu şehri fetih eyle ve hepsini düşman bil.
- 2504 Bizim şanıımız yedi ülkeye ulaşmıştır; bizim işimiz bir şehirle nasıl sınırlandırılabilir?
- 2505 Biz dünyaya hâkim olan velilerdeniz; bizi bilmeyen şehir eri diye ad verir.

- 2506 Degme kişi şarda bir mansıbdā uz
İlla Gülşehri biz olduk yalūñuz
- 2507 Ayruk işleri bağışladuk size
Kim bu Gülşehri adı yiter bize
- 2508 Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilât
Cehl zulmetdür 'ilim âb-ı hayât

**SU'ÂL KERDEN-İ SÂYİL EZ HÜDHÜD
DER MA'RİFET-İ ŞEYHİ**

- 2509 Biri sorar kim kişi kim şeyh ola
Niçe verziş eyleye vü ne kıla
- 2510 Cehl-ile şeyh olmaga yaraya mı
Yâ demür darak sakal daraya mı
- 2511 Hırka geyen kişi midür şeyh olan
Yâ semâ' uran mıdur yolu bilen
- 2512 Yâ müridi çok olan ulu mıdur
Kim müridi yog-ısa alu mıdur
- 2513 Halk elin öpen kişi midür velî
Bu hafî hâli bize eyle celi

**CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD
SÂYİL-RÂ**

- 2514 Hüdühüd eydür şeyh ol-durur kim ol
Halkı terk ide vü ilte Hakk'a yol
- 2515 Olmaya bir 'ilm kim anı bilmeye
Kimsene 'âlemde anı bulmaya
- 2516 Yohsa çün nâm u nişânı olmaya
Kadr u câh-ıçun mürebbî olmaya

- 2506 Her bir kişi şehirde bir mevki sahibidir; ancak içlerinde ehil olan yalnız biz Gülşehri olduk.
- 2507 Başka işleri size bıraktık, artık bizim için Gülşehri adı yeter de artar bile.
- 2508 Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilât; cehl, bilgisizlik zulmet ve karanlık; ilim ise dirilik, hayat suyudur.

**BİR KUŞUN HÜTHÜTE ŞEYHLİĞİN BİLİNMESİ
İLE İLGİLİ SORULAR SORMASI**

- 2509 Birisi; "Şeyh olan kişinin çalışması, gayreti nasıl olur ve o neler yapar?" diye sorar.
- 2510 Bilgisizlikle şeyh olmak bir işe yarar mı; böylesi demir tarakla sakal taramak olmaz mı?
- 2511 Şeyh olan hırka giyen kişi midir; yoksa yol bilen semâ eyleyen midir?
- 2512 Bir de müridi bağlıları çok olan, ulu büyük kimse midir; öğrencisi yoksa o değersiz ve aşağı mı olur?
- 2513 Veli diye halkın elini öptüğü kişiye mi denir? Bu gizli hâlleri bize bir açıklayıp aydınlatıver.

**HÜTHÜTÜN SORU SORAN KUŞA
CEVAP VERMESİ**

- 2514 Hüthüt; "Şeyh diye gönlünü Hakk'a veren ve yaratılmışlara gönül bağlamayan kişiye derler" der.
- 2515 O bütün ilimleri bilen kimsedir ve ona gelip de âlemde ondan istifade etmeyen, yararlanmayan kişi yoktur.
- 2516 Değilse onun adı sanı bilinmez; o mevki ve rütbe değeri için bir eğitimci olmamalıdır.

- 2517 Çün müridi 'ilm-ile irşâd ide
Halkı bir hõş hulk-ıla münkâd ide
- 2518 Nâmdâr-ise cihân şeyhi ola
Haşra degin adı 'âlemde kala
- 2519 Yaluñuz bir şarda şeyh olmaya ol
Yidi 'iklîmüñ erine süre yol
- 2520 'Âlim-ise dahı tasnif itmeye
Kimse anuñ sözlerin işitmeye
- 2521 Bir şaruñ ya bir köyüñ şeyhi ola
Bellüldür kim ilde şarda ne kıla
- 2522 Hırkasına vü müridine tufeyl
Ola vü bir ululıga kıla meyl
- 2523 Köşede oturiçak ulu ola
Köşesinden çıkıçak alu ola
- 2524 Zira ol ayruklar-ıla uludur
Yaluñuzla kiçi vü key aludur
- 2525 Niçe kim perhîz ider sıhhat bulur
Çünki perhîzin kodı sayru olur
- 2526 Mis-durur kim altun anı ısıdur
Yoksa ol hõd dünyada ne kişidür
- 2527 Dâyre şeyhi güneş gibi olur
Şar u köy şeyhin soran yüz biñ bulur
- 2528 Ol degüldür şeyh kim ulu ola
Tolp-ıla vü yaluñuz alu ola
- 2529 Şeyh oldur kim cihânda şeyh ola
Yohsa bir şar şeyhi ne işe gele
- 2530 Bâyezid'e şeyh dir-iseñ revâ
Yohsa ayruk şeyhi ko kim yil kova

- 2517 Öğrencilerine ilim öğretip onları aydınlattığı gibi; insanları da güzel huyu ile kendine bağlayıp yola getirmelidir.
- 2518 Şanı şöhreti yayılmışsa cihan şeyhi olur ve kıyamete kadar adı dünyada anılır.
- 2519 O yalnız bir şehirde hocalık yapmaz; yedi ülkenin insanlarına gider gelir.
- 2520 Bilgin ise de kitap yazmış olmamalı; hatta onun sözlerini kimse işitmemelidir.
- 2521 O bir şehrin veya bir köyün hocası olmalı; zaten onun o yerde ve şehirde ne yaptığı bellidir.
- 2522 Geçimini hırka ve öğrencilerinden sağlamaya bakar; bir de büyük olmaya heves eder.
- 2523 Köşesinde iken herkes onu büyük bilir, insanlar arasına çıkınca âciz görünür.
- 2524 O başkalarının ulu demesi ile büyük olmuştur; yalnız zamanında tek başına kalınca küçük ve çok değersizdir.
- 2525 Bu perhiz eden kişinin sağlığa kavuşmasına, perhizi bırakınca da hastalanmasına benzer.
- 2526 O bakırdır, parlaklığı altın sayesinde; o, dünyada insan yerine bile konmaz.
- 2527 Âlemleri dolaşıp devir eden hoca güneşe benzer; şehir ve köy şeyhini soran kişi yüz bin tane bulur.
- 2528 İşte o halk arasında büyük bilinen, yalnızken âciz ve değersiz olan kişi gerçek şeyh değildir, bunları büyük bilme.
- 2529 Şeyh dediğin âlemin şeyhi olmalı; değilse bir şehir şeyhinin ne değeri vardır.
- 2530 Bistamlı Bayezid'e şeyh dersin olur ve yerinde bir durumdur; değilse arzu ve isteklerinin peşinde giden şeyh olmaz.

- 2531 Öldi yüz biñ şeyh oldı bir kadîd
Hiç cihândan gitmedi ol Bayezîd
- 2532 Şeyh 'Attâr u Senâ'î'ye digil
Sözlerin şehd ü şeker gibi yigil
- 2533 Kamular fânî vü oldılar 'adem
Ol Senâ'î bâkî vü 'Attâr hem
- 2534 Şeyh Mevlânâ Celâlüddîn-durur
Kim cihânda ber 'aliyyün-'ayn-durur
- 2535 Görmedük bir kişi ki ölüp yitmedi
Ol Celâlüddîn cihândan gitmedi
- 2536 Yohsa degme şarda bunça şeyh ola
Kankısı defterde sağışa gele
- 2537 Defter ikidür cihânda iy 'azîz
Kim erenler anda bulurlar temiz
- 2538 Birisi köy defteri şar defteri
Kim bilürüz şarda vü köyde eri
- 2539 Biri gök altı cihânüñ defteri
Kim belürdür kamu 'âlemde eri
- 2540 Degme kişi adını bu deftere
Yazamaz kim beñzeye degme ere
- 2541 Dâyre erenleri ayruk-durur
Yohsa şarda köyde hõd er çok-durur
- 2542 'Âlemüñ şeyhini sen görme alu
Her mahalle şeyhini sanma ulu
- 2543 İlla sen çün bir mahalle erisin
Hem mahalle şeyhlerinüñ yârisin
- 2544 Uça her bir murg u hem bir murg-ıla
Uçmaya simurg çün simurg-ıla

- 2531 Yüz binlerce şeyh öldü ve iskelet kesildi; ancak Bayezid'in adı, asla cihandan silinmedi.
- 2532 Asıl hoca diye Feridüddin-i Attar'a ve Hakîm Senâî'ye de; ve bunların sözlerini şeker bal gibi ye.
- 2533 Herkes geçip gitti ve hepsi yok oldu; ancak Senâî ve Attar hiç unutulmadı.
- 2534 Asıl büyük hoca Mevlâna Celalüddin-i Rûmî'dir; o gerçekten dünyada baş ve göz üstünde yer tutmuştur.
- 2535 Dünyada ölüp yitmeyen bir kişi yoktur; fakat Celâlüddin-i Rûmî dünyadan gitmemiştir.
- 2536 Değilse her bir şehirde pek çok şeyh vardır; ancak bunların hangisi hesaba katılıp şeyh yazılmıştır ?
- 2537 Ey sevgili dost! Dünyada iki defter vardır; erenler defteri orada seçilip ayrılmıştır.
- 2538 Onun biri köy ve şehir defteridir; biz şehirde olsun köyde olsun insanın ne kişi olduğunu biliriz.
- 2539 Biri de gök altındaki cihan defteri olup, bütün âlemde gerçek erin kim olduğunu gösterir.
- 2540 Her kişi, o gerçek ere benzemediği için adını bu deftere yazamaz.
- 1541 Daire, âlem velileri farklıdır; değilse şehirde köyde pek çok kişi vardır.
- 2542 Âlemin şeyhini sen âciz ve değersiz görüp de, mahalle şeyhini büyük sanma.
- 2543 Ancak sen bir mahalle hocasısın, böyle olduğun için senin arkadaşların da mahalle hocalarıdır.
- 2544 Her bir kuşun bir kuşla uçtuğunu gör; fakat simurg ancak simurgla uçar, başkasıyla uçmaz.

- 2545 'Âlemün erenleri sîmurg olur
Yuvasında her bir er bir murg olur
- 2546 Degme murgun nisbeti sîmurga yok
Yoksa her bir yuvada bir murg çok
- 2547 Dünyada güneş-durur sîmurg adı
Zerredür her yuvada bir murg adı
- 2548 Şehr şeyhi dün u yâ dehrî-durur
Şimdi 'âlem şeyhi Gülşehrî-durur
- 2549 Adı bu da'vîlere hâkim ola
Kim bu şeyh olmaz-ısa yâ kim ola
- 2550 Burar-ısa berbatun biraz kılın
Hüdhüd andan öğrene kuşlar dilin
- 2551 Işıda bu gökde yavlak ılduzu
Ol cihângîr olan erenler sözi

DÂSTÂN-I ŞEŞ MERD-İ CİHÂNGÎR
BE-ŞEŞ KİTÂB-I FÂHİR Kİ GÜLŞEHRÎ
HEFTÜM-İ İŞÂNEST

- 2552 Tañrı adın çün kim añduñ iy 'azîz
Hem Nebî'nün na'tını kılduñ temiz
- 2553 Bir şaruñ kavmında bir mîr oldugın
İşid erenler cihân-gîr oldugın
- 2554 Dahı Gülşehrî degül-iken adum
Görmedin ol ad-ıla ilde dadum
- 2555 Şeyh falân dirler-idi baña dakı
Nitekim şeyh dirler uş saña dakı
- 2556 Kendü şehrimde bir ercügez-idüm
Bir kaçıyla hem-dem ü hem-râz idüm

- 2545 İşte âlemin velileri simurg olur; zaten her bir er kendi yuvasında bir kuştur.
- 2546 Her kuş simurga benzemez; değilse her yuvada bir kuşun bulunması da çoktur.
- 2547 Dünyada simurgun adı güneştir, fakat her yuvada bir kuş adı zerre olur.
- 2548 Şehir şeyhi ya aşağılıktır veya dünyaya bağlanmıştır; şimdi ise âlemin hocası ve mürşidi Gülşehrî olmuştur.
- 2549 Onun adı bütün bu iddiaların üstündedir, o bu iddialardan uzaktır; bu durumda Gülşehrî şeyh olmazsa başka kim olabilir?
- 2550 Gülşehrî kopuzunun kılını burup, ayarlar ve çalmaya başlarsa, hüthüt ondan kuşların dilini öğrenmiş olur.
- 2551 İşte o dünyayı tutan velilerin sözleri gökte bulunan pek çok yıldız ışık verir.

GÜLŞEHRÎ'NİN YEDİNCİSİ OLDUĞU ALTI
KIYMETLİ KİTAPLA ALTI PEHLİVANIN
HİKÂYESİ

- 2552 Ey yüce kişi! Mademki Allah'ın adını andın ve peygamberi Muhammet Mustafa'ya da selâm ve salâvat verdin.
- 2553 Sen bir şehrin insanlarını yöneten bir emirin bulunduğunu ve velilerin cihanı tuttuklarını bir dinle.
- 2554 Daha adım Gülşehrî diye yayılmadan ve memlekette tadım, nasıl olduğum bilinmezken bile,
- 2555 şimdi sana şeyh dedikleri gibi, bana da şeyh falan derler idi.
- 2556 Kendi şehrimde bir erceğiz idim, ve bazı kimselerle sırdaş yoldaş olarak düşüp kalkardım.

- 2557 Şöhrete adum meded kılmaz-ıdı
Bir yire üşen beni bilmez-idi
- 2558 Ne kitâbum var-ıdı vü ne adum
Kim ola şehd ü şeker gibi dadum
- 2559 Zâr u hayrân gün uzun gezer-idüm
Şeyh gibi bir zâviye düzer-idüm
- 2560 Bu dükânda kendü rızkum yir-iken
Bu mürid ü ol muhibdür dir-iken
- 2561 İlde bi-nâm u nişân gezer-iken
Şarda birkaç kardaşı düzer-iken
- 2562 Nâgehân çıkdum cihânü tagına
Girdüm ol taguñ bir ulu bâgına
- 2563 Bâguñ ortasında bir çeşme revân
Kim suyn içen diriler câvidân
- 2564 Altı er ol çeşme yöresinde mest
Otururlar nîst eyvânında hest
- 2565 'İzzet-ile anlara virdüm selâm
Eylediler kamusı baña kıyâm
- 2566 Hôş selâm virdüm bulara bî-'itâb
Kim hatâdan ahlana baña savâb
- 2567 Çün selâm virdüm ben ol erenlere
Kim fidâ olsun tenüm siz cânlara
- 2568 Çün selâmumuñ cevâbın virdiler
Girü 'irfân 'âlemine girdiler
- 2569 Birisi eydür ol altıdan baña
Ne kişisin ilde kim dirler saña
- 2570 Eytdüm aña bir ulu şeyh olmuşam
Şehre kim ol şehre külli dolmuşam

- 2557 Adım şöhrete yardımcı olmaz ve bir yere toplananlar da beni bilmezler idi.
- 2558 Bal ve şeker gibi tatlı olacak ne kitabım ne de adım vardı.
- 2559 İnleye sızlaya, hayran hayran bütün gün gezerek; şeyh gibi bir tekke kurup düzenlerdim.
- 2560 Bu yerde kendi nasibimi yemekle meşgul olduğumda, bu öğrenci ötekisi sevgili dost derdim.
- 2561 Memlekette adsız şöhrersiz dolaşır, şehirde birkaç kardeşe öğüt verirdim.
- 2562 İşte o zaman, ansızın cihan dağına çıktım ve o dağın büyük bahçelerine girdim.
- 2563 Yaşayanların suyunu içerek ebedî hayat sürdükleri bir çeşme, bağın ortasında akıyordu.
- 2564 Çeşmenin etrafında kendini unutup Tanrı'ya bağlanmış olan o altı velî, gök altında yokluk sarayında bulunup oturmuşlardı.
- 2565 Saygı ile onlara selâm verdiğim zaman, hepsi kalkıp karşılıklıta bulundular.
- 2566 Hatadan geçip doğruluğumun anlaşılması için, onlara güzelce zahmetsizce selâm verdim.
- 2567 Selâm verdiğim o erenlere; vücudum siz canımdan kıymetli kimselere feda olsun dedim.
- 2568 Selâmımın cevabını verdiler ve tekrar gönül âlemine dalıp gittiler.
- 2569 O altı kişiden birisi bana; "ne kişisin sana bu ilde kim derler?" diye sordu.
- 2570 Ona; "şehirde büyük bir şeyh oldum ve her hâlimle bütün şehri doldurdum" dedim.

- 2571 Çok müridüm vardur ol ilde benim
Şeyhlig-ıla hoş geçer cânım tenüm
- 2572 Eyle ulu kişiyem ben bî-sudâ'
Kim evümde her gice olur semâ'
- 2573 Bulmadum ayruksı adıyla temiz
İşbuyam ben kim işitdün iy 'azîz
- 2574 Çok kişi baş kor baña i'zâz-ıla
Çoklar elümi öperler nâz-ıla
- 2575 Ol baña soran ki bir mest er idi
Ne hüner dir-iseñ anda var-idi
- 2576 Çün görür kim söz söze hiç olmadı
Ol bu ta'rîf-ile beni bilmedi
- 2577 Eydür iy âzâde-dil delü misin
Böyle cânsuz dünyada ölü misin
- 2578 İşbu altı er cihânı dutdılar
Ad u söz-ile oyını utdılar
- 2579 Şol Senâyi işbu Mevlânâ-durur
Şol Nizâmî'dür ki key dâná-durur
- 2580 Şol-durur 'Attâr işbudur Veled
Kim didiler dâsitânlar bî-'aded
- 2581 Altı er altı kitâb-ıla bile
'Âlemi dutduk mu'ayyen ad-ıla
- 2582 Çün *İlâh-nâme* Senâyi'den gele
Mesnevî Mevlânâ'nun suhfi ola
- 2583 Çün Nizâmî her sözi hoş söyledi
Mahzenü 'l-Esrâr' zîbâ söyledi
- 2584 Çün *Musîbet-nâme* Attâr irüre
Mantiku 't-tayr' aña yâr irüre

- 2571 O ilde benim çok öğrencim var, hatta varlığım canım tenim şeyhlik ile hoş hayat sürer"
- 2572 Ben öyle büyük ve başı ağrımayan bir kişiyim ve benim evimde her gece semâ, âyin yapılır.
- 2573 Başkalarının adıyla tanınıp ayrıcalık görmedim; ey sevgili yüce kişi! İşte ben böyle biriyim.
- 2574 Çok kişi beni sayıp büyükleyerek bana baş vurur; hatta pek çok kişiye nazlanarak el öptürürüm.
- 2575 O bana soran kendinde olmayan, bütün hüner ve marifetlere sahip bir yiğit idi.
- 2576 Sözün söze uymadığını gördü, beni bu şekilde tarif etmekle hiç bilmedi.
- 2577 Ey gönlü bir şeye bağlı olmayan! Sen delirdin mi? Bu şekilde dünyada cansız bir ölü mü kesildin?
- 2578 Şu altı yiğit dünyayı tutukları gibi; şan şöhret ile oyunu da kazandılar.
- 2579 Öteki Senâyi, şu gördüğün Mevlâna, o Nizâmî'dir ve bunlar çok bilgilidirler.
- 2580 Attar şu, şu da Sultan Veled'dir; bunların hepsi sayısız hikâyeler, destanlar söylediler.
- 2581 Altı yiğit olarak biz kitaplarımızla ve belli şöhretlerimizle âlemi tuttuk, adımız her yere yayıldı.
- 2582 Senâyi, *İlâhî-nâme*'yi yazdı; Mevlâna'nın kitabı da *Mesnevî*'dir.
- 2583 Nizâmî, her bir sözü sanatlı, güzel söyledi; *Mahzenü 'l-esrâr* onun sanatını gösterdiği eserdir.
- 2584 Attar, *Musîbet-nâme* ile ona eş olan *Mantiku 't-tayr'*ı kaleme aldı.

- 2585 Hem Veled bir *mesnevi* hûb eyledi
Degme sözün sırrın anda söyledi
- 2586 Her birinün bir kitabı nâmı var
Var u aña lâyük adı şâhvâr
- 2587 Ben ki saña söyledüm Sa'dî benem
Kim *Gülistân-nâme* 'de key rûşenem
- 2588 Altı sultân 'âlemün serverleri
Dünya defizlerinin gevherleri
- 2589 Bir şar ulularına bunlar güler
'Âlemün uluları olur bular
- 2590 Çün er adı vü kitâbınun adı
Rûşen oldu geldi duzinun dadi
- 2591 Yohsa çün er dünyada adsuz ola
Tuzı kaçan gele çün datsuz ola
- 2592 Sen delü çomak direr gibi hemân
Dirşürürsin çok müridler iy fulân
- 2593 Niçe şeyhlik gussasın yiye canun
Başuña yıkılsun ol zavıyeñ senün
- 2594 Şarda şeyh-iseñ yene dur şehre git
Var girü şarlularuña şeyhlik it
- 2595 Bir şar uluları diyeler size
Dâyire serverleri dirler bize
- 2596 İster-iseñ kim cihânı dutasın
Şehr ulularından oynı utasın
- 2597 Saña bir divân gerek iy nâmdâr
Kim kala senden cihânda yâdigâr
- 2598 Kim sen anda 'ilmünî harc idesin
Degme yirde adunî derc idesin

- 2585 Ayrıca Sultan Veled güzel bir *mesnevi* yazdı ve her bir sözün sırrını
onda söyledi
- 2586 Bunların her birinin bir kitabı bir şanı şöhreti var, ve bunlar padi-
şahlara yakışır adlara sahipler.
- 2587 Beni dersin, sana söyledim, Sadi'yim ve *Gülistan-nâme*'de açıkça
görünürüm.
- 2588 İşte herkesin önünde giden insanlığa yol gösteren bu altı sultan,
dünya denizlerinin incileridir.
- 2589 Âlemin uluları olan bu büyük insanlar, şehirde ulu bilinenlere
yalnızca gülüp geçerler.
- 2590 İnsanın ve kitabının adı ortaya çıkınca; lezzeti de gelir.
- 2591 Değilse dünyada tanınmayan bir kimsenin ne tadı ne tuzu vardır.
- 2592 Ey şeyh! Sen durmadan çalı çırpı toplar gibi, mürit devşirip durursun.
- 2593 Canın niçin şeyhlik gamı, tasası çeker; senin o tekken başına yıkılsın.
- 2594 Şehirde şeyh isen kalk yine oraya git, git de şehirlilere hocalık yap.
- 2595 Size yalnızca şehrin büyükleri derler; biz ise âlemlerde gezenlerin
başınız.
- 2596 Dünyayı tutmak istersen, şehrin ulularını oyunda yenmelisin.
- 2597 Ey adlı sanlı kişi! Senin dünyada yadigâr kalacak bir divan bir kitap
yazman lâzım.
- 2598 Sen o kitapta bildiklerini toplayıp her bir yerde adını yazmalısın.

- 2599 Yohsa var bir şarda bir şeyhçugaz ol
Bir iki yıl diril andan soñra öl
- 2600 Yavuvur bir haftada kim dünyada
Kalmasun nâm u nişânıñ iy gedâ
- 2601 İşbu çeşme çeşme-i hayvân-durur
Bundan içen 'ömri câvidân-durur
- 2602 Âb-ı hayvân adı sözdür dünyada
Sözsüz adsuz bellüdür kim er n'ide
- 2603 'İlmi ta'rîf eyle te'lifûñ-ile
Diri kal 'âlemde tasnifûñ-ile
- 2604 İşbu altı er kim adlular-durur
Dâyire serverleri bunlar-durur
- 2605 Bunların esrâr dimek-durur işi
Sözsüz adsuz bunlara irmez kişi
- 2606 Çün senüñ nâm u nişânıñ yok-durur
Şöhretüñ az u müridüñ çok-durur
- 2607 Sanma kim sen bunlara yâr olasın
Dur git olmaya kim agyâr olasın
- 2608 Çün bilimedüñ cihân dutmaga yol
Bâri var şehriñde bir şeyhçugaz ol
- 2609 İşbu biz altı ki pinhân olmaduk
Dünyada yidincimüzi bulmaduk
- 2610 Kim kitâb u ad-ıla gelür-ise
Ol revâ yidincimüz olur-ısa
- 2611 Çün ben işitdüm bulardan bu sözi
Hem görindi baña ol sözüñ yüzi
- 2612 Kim cihângîr olan er ayruk-durur
Yohsa her şarda erenler çok-durur

- 2599 Değilse git bir şehirde şeyhlik yap, bir iki yıl hayat sür sonra da öl.
- 2600 Ey dilenci! Bir hafta bile geçmeden dünyada unutsunlar da ne adın ne namın ne de bir belirtin kalsın.
- 2601 İşte bu çeşme Âb-ı hayat çeşmesidir; bu çeşmeden içen ölümsüzdür.
- 2602 Âb-ı hayat denen ölümsüzlük suyunun dünyada adı vardır; adı sanı duyulmayan kişinin lafı mı olur?
- 2603 Bir kitap yaz ve ilmin ne olduğunu göster; böylece ortaya koyduğun eserle dünyada hep yaşa.
- 2604 İşte bu altı yiğit şan şöret sahibi olup giriştikleri işlerde insanlara önder olup hep ileride bulunurlar.
- 2605 Bunların işi gücü sırları söylemektir; adı sanı belli olmayan kimseler bunlara ulaşamazlar.
- 2606 Sen bilinip ortaya çıkmadığın için şöhretin az, fakat öğrencin çoktur.
- 2607 Yalnız sen bunlara dost ve arkadaş olacağını sanma; kalk git, belki yabancı biri olursun.
- 2608 Cihânı tutmak için bir yol bulamadın, bari git de kendi şehrinde bir şeyhçik ol.
- 2609 İşte biz altı kişi olarak asla kayıp olup gitmedik; fakat dünyada bir yedinci arkadaşımız da yoktur.
- 2610 Kim kitap yazar ve adıyla gelirse, onun yedincimiz olması uygundur.
- 2611 Ben bunlardan bu sözü işitince, o sözün sırları ve anlamı bana belli oldu.
- 2612 Dünyayı tutan böyle kişiler, eşsiz ve bambaşkadır; değilse her şehirde alelâde insan çok bulunur.

- 3613 Er kim âsârı cihânda kalmadı
Yâ kitâbı birle şöhret bulmadı
- 2614 Varlığıyla yokluğu yeksân-durur
Çün bilinmedi ki ne hayvân-durur
- 2615 Kendüzümü çok melâmet eyledüm
Kim niçün bî-hûde sözler söyledüm
- 2616 Eytdüm âhir durayım bir gideyim
Çün ne adum var ne sözüm n'ideyim
- 2617 Gıtdüm anlaruñ katından ağlayu
Cânım içi gayret odından tolu
- 2618 Yiyesinden kesilüp yürür-iken
Gussadan cânım tenüm erir-iken
- 2619 Bir velî bir yolda sataşdı baña
Sordı kim âhir ne hâl oldu saña
- 2620 Kim seni bir kaygusuz göremezem
Saña bir gün şâdumân iremezem
- 2621 Altun akçañ mı yavu vardı 'aceb
Yâ nedür bu kayguya âhir sebeb
- 2622 Eytdüm altı er kitâb eylediler
Dil-firîb ol ad-ıla söylediler
- 2623 Ben bir ad bulamazam kim bağlayam
Kendüme vü halk gönlin taglayam
- 2624 Eydür âhir sen söz eydürsin eyü
Neye sözsüzler gibi yirsin kayu
- 2625 Eytdüm adum yok ki sözde getürem
Nite adlular gibi şâd oturam
- 2626 Ol velî eydür ki Gülşehrî adın
Var getür sözde vü vir sözüñ dadın

- 2613 İnsanın eserleri cihanda kalmamışsa; işte o, kitabı ile tanınıp adı sanı duyulmamış demektir.
- 2614 İşte onun varlığı ile yokluğu arasında bir fark yoktur; adı sanı olmayana da insan değil hayvan denir.
- 2615 Neden bu şekilde boş sözler söyledim diye kendi kendimi çok kınadım.
- 2616 Sonunda, ne adım ne de sözüm var ne yapayım, bir kalkıp gideyim dedim.
- 2617 Gönümde gayret odu yanmış olarak onların yanından ağlaya ağlaya ayrılp gittim.
- 2618 Yiyecekten içecekten kesilip yürümekte ve canım vücudunda sıkıntıdan erirken;
- 2619 yolda bir velî ile karşılaştım; o bana, "söyle sonunda bu hâle nasıl düştün" diye sordu.
- 2620 "Seni hiç tasasız göremiyorum, niçin bir gün olsun seni sevinçli ve neşeli bulmuyorum?"
- 2621 Acaba altın ve akçanı mı yitirdin; söyle sonunda sana bu kaygı nereden geldi" dedi.
- 2622 Ona altı erenin kitap yazdıklarını böylece gönüllerde yerleştiklerini ve adlarının âlemi tuttuğunu söylediklerini anlattım.
- 2623 Ben, "halkın gönlünü yakmak için kendime bir ad bulamadım" dedim.
- 2624 Bana, "sen ne güzel sözler söylersin, niçin susmuşlar gibi kaygılanırsın" dedi.
- 2625 Ben de; "söze getirecek adım sanım yok, böyle olunca, şan şöhret sahipleri gibi sevinç ve neşe içinde oturabilir miyim" dedim.
- 2626 O velî, "sözde Gülşehrî adını kullan da sözlerin tadı gelsin ve tatlı tatlı söyle.

- 2627 Bir *Felek-nâme* dahı eyle kitâb
Var sen ol yidinçileri bi-hicâb
- 2628 Ben bu Gülşehrî adın çün bağladum
Kendüzüme vü gönülleri tagladum
- 2629 Hem *Felek-nâme* dahı hûb eyledüm
Bu iki ad-ıla zibâ söyledüm
- 2630 Çün kitâb-ıla adum oldu tamâm
Vardum ol altı ere virdüm selâm
- 2631 Eytdüm âhir ne kişilersiz 'aceb
İşbu mevzi'de ne eylersiz taleb
- 2632 Birisi eydür Senâî benvenin
Kim *İlâh-nâme* 'de key rûşvenin
- 2633 Biri Mevlânâ benim dir iy 'azîz
Mesnevî benim kitâbumdur temîz
- 2634 Birisi eydür Nizâmî'dür adum
Mahzenü 'l-esrâr-ıla girmiş dadum
- 2635 Birisi eydür benim 'Attâr uş
Mantku 't-tayr um elümde hûb u hoş
- 2636 Birisi Sa'dî benim dir iy harîf
Kim *Gülistân-nâme* eyledüm latîf
- 2637 Birisi eydür Veled dirler baña
Mesnevî m irmiş ola âhir saña
- 2638 Çün bular şerh itdiler adlu adın
Degmesi ögdi kitâbınûl dadın
- 2639 Cilve kıldum ben dahı bir gül gibi
Söze girdüm kumrı vü bülbül gibi
- 2640 Kim kuluñuz adı Gülşehrî-durur
Hem şeker bâcı degül behrî-durur

- 2627 Kitap olarak bir *Felek-nâme* yaz ve utanıp çekinmeden sen onların yedincisi ol" dedi.
- 2628 Ben bu Gülşehrî adını kendime mahlas olarak seçtim ve gönülleri yakmaya başladım.
- 2629 Ayrıca *Felek-nâme*'yi güzelce yazıp bu iki ad ile güzel güzel söyledim.
- 2630 Yazdığım kitap ile mahlasım tamam olunca, gidip o altı ere selâm verdim.
- 2631 Onlara, "sonunda siz kimsiniz, nasıl insanlarsınız ve bu yerde ne arıyorsunuz" dedim.
- 2632 Birisi, "Ben Senâî'im, *İlâhî-nâme* adlı eserim var. Bu eserde açıkça görünmekteyim" dedi.
- 2633 Biri; "Ey sevgili dost Mevlâna benim, *Mesnevî* benim apayrı orijinal kitabımdır."
- 2634 Öteki, "Benim adım Nizâmî'dir, *Mahzenü 'l-esrâr* adlı eserim ile tadım belli olmuştur."
- 2635 Bir diğeri de, "İşte Attar benim ve elimde güzel bir kitap olan *Mantku 't-tayr*'ım var."
- 2636 Bir başkası ise; "Ey arkadaş! Sadi de benim; ben de latif güzel bir eser olan *Gülistân-nâme*'yi yazdım."
- 2637 Öteki biri de; "beni Veled diye çağırırlar; harhâlde sonunda *Mesnevî*'m sana ulaşmıştır" dedi.
- 2638 Bunlar adlarına göre kendilerini anlatıp her birisi kendi kitabını övdü.
- 2639 Ben de bir gül gibi açılarak kendimi gösterdim; kumru ve bülbül gibi söze başladım.
- 2640 Kulunuzun adı Gülşehrî'dir, o şeker yükü değil şekerden nasip lenmiştir.

- 2641 Hem *Felek-nâme* kitâbum adıdır
Kim şeker gibi tuzunuñ dadıdır
- 2642 Biliş adsuz çün ki sizden yâd-durur
Hem bu iki ad dahı hûb ad-durur
- 2643 Bu iki ad gerçi bellürek degül
Sizüñ aduñuzdan alurak degül
- 2644 Bir kızıl addur cihânda gül gibi
Söz diyen ol ad-ıla bülbül gibi
- 2645 Bu iki ad-ıla ger kılsam taleb
Olhbilem mi yidinçinüz 'aceb
- 2646 Ben ki bu adlar-ıla buldum temiz
Dâyire ehli olam mı iy 'aziz
- 2647 Çün cihânda sözlerüm ola devân
Dünyada adum kala mı câvidân
- 2648 Bu iki ad-ıla bir 'âlem eri
Olhbilem mi diye bir dem arı
- 2649 Çünki Gülşehri adın işitdiler
Hem *Felek-nâme* adın fikr itdiler
- 2650 Eytidiler el-hak bu iki ad eyü
Ad-durur kim yok-durur saña kayu
- 2651 Tatlılık gibi cihânda dad mı var
Dünyada Gülşehri gibi ad mı var
- 2652 Yâ *Felek-nâme* gibi ad kanda var
Ol hünlerden kim kişinüñ tende var
- 2653 İşbu yoldan gel bize sen sâkı ol
Dünyada bu adlar-ıla bâkı ol
- 2654 Hızr gibi ister-iseñ bâkılık
Âb-ı hayvândan bize kıl sâkılık

- 2641 Kitabımın adı *Felek-nâme*'dir, şeker gibi tatlı, tuz gibi lezzetlidir.
- 2642 Tanıdık adı olmayınca size yabancı gelir; ancak bu iki ad da güzel addır.
- 2643 Gerçi bu iki isim, daha açığa çıkmış, yayılmış değil ama; sizlerin adından da aşağı kalmaz.
- 2644 O cihanda gül gibi altın değerinde bir addır; o mahlas ile söz söyleyen bülbül kesilir.
- 2645 Bu iki ad ile istekte bulunsam; acaba yedinciniz olabilir miyim?
- 2646 Ben bu mahlas ile bu isimle başkalarından farklı oldum; ey sevgili büyük insan! Artık daire ehli olabilir miyim?
- 2647 Sözlerim dünyaya nefes verir, rûzgâr gibi eser; bu durumda benim adım ebedî olabilir mi?
- 2648 Ben bu iki ad ile seçilir ve gerçek bir âlem eri olabilir miyim?
- 2649 Gülşehri adını işittikleri zaman, *Felek-nâme* ismini düşündüler.
- 2650 "Doğrusu, bu iki ad iyidir, artık sana kaygı ve tasa yoktur" dediler.
- 2651 Cihanda tatlılık gibi tat lezzet olur mu? Sonra Gülşehri gibi ad bulunur mu?
- 2652 Söyle, *Felek-nâme* gibi isim nerede var, o hünlerden başka kişilerde görülebilir mi? Başkası onu yazabilir mi?
- 2653 Artık sen bu yolu izle ve bize neşeler ilimler sunup sakilik yap; bu adlar ile de sonsuza kadar yaşa.
- 2654 Hızır aleyhisselâm gibi ebedî kalmak istersen, bize Abıhayat'tan sular dağıt.

- 2655 İşbu biz altıya bî-hırs u hevâ
Sen yidinçi olur-ısañ key revâ
- 2656 Degmesi ol çeşmeden çün kandılar
Bir kadeh geç geldi baña sundılar
- 2657 Bunlar altı er-durur günden 'ayân
Şimdi yidinçileri benven hemân
- 2658 Şimdi ol altı ere sâkı benem
Kim ad-ıla dünyada bâkı benem
- 2659 Bunların altı kitabı var 'ayân
Bu *Felek-nâme* yidinçidür hemân
- 2660 Ol kim ister kim sekizinçi ola
Olbiççek hûd ortaya gele
- 2661 Dek biregü bellü gelsün nâmdâr
Yohsa ol olsun yidinçi nâme-dâr
- 2662 Ben sekizinçilige dahı olam
Râzı vü rızkımı 'âlemde bulam
- 2663 İlla gelen 'âmî adıyla gelür
Anuñ-ıçun kendüzin yavu kılır
- 2664 Zeyd ü Bekr ü 'Amr çok var dünyada
Bellü ad-ıla gerek er dünyada
- 2665 'Âm adınıñ olmaya hergiz dadı
Hâs ad ister-ise Gülşehri adı
- 2666 Bu tefâhür dünyada bulur kabûl
Yohsa ol 'âlemde bu kamu degül
- 2667 Ad u söz ü sâz dünyâda olur
Âhiretde key 'amel kıymet bulur
- 2668 Ad-ıla da'vî kılanlarda mesel
Oldı bu destân u buldı bu mahal

- 2655 İşbu altı kişiye hırsan ve isteklerden uzak durarak arkadaşlık eder, yedincileri olursan bu yerinde bir iştir.
- 2656 Her biri o çeşmeden doyasıya içtiler; arkadan gelen bir kâseyi de bana sundular.
- 2657 Bunlar güneşten daha belirgin altı velidir; şimdi onların yedincisi ben oldum.
- 2658 Şimdi o altı veliye sâkı ben oldum; böylece bu ad ile dünyada kıyamete kadar anılacağım.
- 2659 Bunların görünen altı kitabı vardır; *Felek-nâme* o eserlerin yedincisidir.
- 2660 Kim sekizinci olmak isterse, gücünün yettiği kadarı ile ortaya çıksın.
- 2661 Tek birisi şanlı şöretli olarak görünsün de, o yedinci eserin sahibi olsun.
- 2662 Ben sekizincileri de olabilirim, böylece kıymetimi ve rızkımı dünyada yemeye devam ederim.
- 2663 Ancak kim gelirse alelâde herkesin bildiği ve çağırdığı ad ile gelir; bu yüzden de kendini kaybeder.
- 2664 Zeyd, Bekr, Amr gibi dünyada pek çok kişi var, fakat asıl olan insanın belli ad ile dünyada ortaya çıkmasıdır.
- 2665 Alelâde adın asla tadı yoktur; seçilmişlerin adı lâzımsa bu Gülşehri adıdır.
- 2666 Bu övünme cihanda önemlidir; değilse öteki dünyada bunların hepsi boşunadır.
- 2667 Ad, şan şöret, söz saz hep dünyada olur; ahrette ise Tanrı'ya çok ibadet etmenin kıymeti vardır.
- 2668 Ad ve şan iddiası ile ortaya çıkanlarda örnek bu hikâye oldu, o da buraya geldi.

- 2669 Yohsa hâle iren er adı n'ider
Adı ko kendüzüñ aradan gider
- 2670 Ad cihân fahrı-y-ıçun işe gelür
Kim cihânda ad-ıla 'izzet bulur
- 2671 Bizde oldu bu cihân fahrı tamâm
Ol cihânı Tañrı bile ve's-selâm
- 2672 Ol arada kim virile söz dadı
Nâdire ad oldu Gülşehri adı
- 2673 Söyler-ise böyle kuşlar dilini
Hüdhüd üze kopuzınıñ kılını
- 2674 Biz perestâruz Ganî perverdîgâr
Biz günehkâruz Gafûr âmrûzkâr
- 2675 Rahmeti bî-hadd u ihsânı delim
Mülketi câvid ü fermânı kadim

SU'ÂL KERDEN-İ SÂYİL EZ
HÜDHÜD DER ÂDÂB-I TARİK
VE FÜTÜVVET-DÂRÎ

- 2676 Biri sorar kim fütüvvet ne-durur
Bu ahillerüñ işi nite-durur
- 2677 Ne kıla kim er fütüvvet-dâr ola
N'eyleye ol yolda berhurdâr ola
- 2678 Şartı var mı sofradan artuk dakı
Bize bir bâtıldan aňlatıl hakı
- 2679 Biri birin dilememek var mıdur
Yâ ahilik ceng ü şûr u şer mıdur
- 2680 Biribiri perdesin yırtan 'aceb
Kıla mı hergiz ahilîgı taleb

- 2669 Değilse Tanrı ahlâkı ile ahlâklanmış, hâle ermiş insana ad gerekmez;
o artık adı, şanı, şöhreti bir tarafa bırakıp kendini aradan çeker.
- 2670 Şan şöhret dünyada övünmek için işe yarar; kişi de cihanda bununla
saygınlık kazanır.
- 2671 Bizde bu cihan için övünmek sona erdi; öteki dünyayı ise Allah bilir,
vesselâm.
- 2672 Orada söze tatlılık verilecek olursa, kimsenin kullanmadığı gö-
rülmemiş ve değerli Gülşehri adı ortaya çıktı.
- 2673 O kuşlar dilini söyleyince artık hüthûte söz düşmez, o sazının tellerini
kırar.
- 2674 Biz tapınan ve ibadet eden kullarız, asıl zengin olan Allah'tır; biz
günah işleriz de Tanrı günahları örter ve bağışlar.
- 2675 Onun acıması sınırsız; bağışı hesapsızdır; mülkü ebedî, sonsuz ve
buyruğu devamlıdır.

BİR KUŞUN HÜTHÜTE FÜTÜVVET VE
VE TARİKAT ÂDÂBİ İLE İLGİLİ
SORULAR SORMASI

- 2676 Biri fütüvvetin ne olduğunu ahilerin neler yaptıklarını sorar.
- 2677 Bir kişi fütüvvet yolunda bulunmak, bahtlı ve talihli olmak için neler
yapmalıdır?
- 2678 Bunun sofraya sermekten başka bir şartı var mıdır? Bize eğriyi doğruyu
bir anlatıver.
- 2679 İnsanın birbirini kıskanması olur mu; veya ahilik denen yol kavga,
karışıklık ve kötülük müdür?
- 2680 Birbirinin sırlarını açıklayıp günahlarını sayıp döken, ahilik yoluna
girmek isteyebilir mi?

CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD
ÂN SÂ'İL-RÂ NÎZ

- 2681 Hüdühü eydür kim fütüvvet var-ısa
Yâ tapu kılmakda sâdik er-ise
- 2682 Anda üç nesne gerek açuk ola
Üç dahı baglu gerekdür bu yola
- 2683 Alnı açuk gerek evvel kişiye
Kim güneş gibi cihânda işıya
- 2684 Sofra bağı dahı hem açuk gerek
Ol kadar kim var degül hem çok gerek
- 2685 Kapu dahı açuk olıçak tamâm
Olur ol üç açuk anda ve's-selâm
- 2686 Dili gaybetden anuñ baglu gerek
Sözi şîrîn ü aşı yağlu gerek
- 2687 Gözi hem baglu gerek kim görmeye
Kimsenüñ 'aybına ta'na urmaya
- 2688 Baglulardan biri ilersügidür
Kim ol altıdan kamudan yigidür
- 2689 Kimde kim bu altı hâsiyyet ola
Yavlak ol er lâıyk ola bu yola
- 2690 Kimde kim yokdur bu altı nâsiyet
Renci kamu yile gide 'âkıbet
- 2691 Kim zinâdan gaybet eylemek dakı
Ulurakdur erde bir Tañrı hakı
- 2692 Bir ahî göster kim ol gaybet dimez
Halk etini bal u yağ gibi yimez
- 2693 Kocalardan bir söz işit iy yigit
Gaybet iden kişiden yigrekdür it

HÜTHÜTÜN O SORU SORAN
KUŞA DA CEVAP VERMESİ

- 2681 Hühthüt eğer fütüvvet var ve kişi hizmet etmekte doğru biri ise;
- 2682 onda açık olması gereken üç şey vardır. Üç şeyinin de bağlı bulunması lâzımdır.
- 2683 En önce kişinin alnı açık olmalı ve o, dünyada güneş gibi parlamalıdır.
- 2684 Ayrıca sofrası açık olacak, bunda o kadar çok ileri gitmelidir.
- 2685 Kapısı da çok açık olacak. İşte kısaca asıl ahide bunlar bulunmalıdır.
- 2686 Bir de onu bunu çekıştırıp dedi kodu etmekten kaçınacak; dili tatlı ve yemeği yağlı olacak.
- 2687 Gözü de onun bunun ayıbını eksigini görmeyip harama bakmayacak; sonra kimseyi ayıplamayacak.
- 2688 Bağlı olanlardan biri de uçkurudur; bu altı şey içinde en önemlisi budur.
- 2689 Kimde bu altı özellik var ise; o kişi bu yola girmeye hakkıyla lâyıktır.
- 2690 Kimde bu altı husus yoksa, ne kadar çalışır ne kadar sıkıntı çekerse çeksin, hepsi sonunda yele gidip yok olur.
- 2691 Bir Tanrı'nın hakkı için söylüyorum; gıybet eylemek zinadan daha büyük günahıdır.
- 2692 Bana şimdi gıybet etmeyen, böylece halkın etini, bal ve yağ gibi yemeyen bir ahi gösterebilir misin?
- 2693 Ey güzel ve yiğit insan! Tecrübe sahipleri, "gıybet eden kişiden köpek çok daha üstündür" demişlerdir.

- 2694 Terbiye savm u salât erkânını
Vâcibînüñ farz u istihsânını
- 2695 Dükelin gerek ahîdan örgene
Kim şerî'atsuz 'amelden yigrene
- 2696 Âhı katında bir âyine ola
Şeyhi katında hemân saykal bula
- 2697 Ne edeb var-ısa âhî göstere
Aña vü şeyhi safâsın artura
- 2698 Lokmasını sofrada niçe yiye
Niçe otura vü dura vü diye
- 2699 Niçe yöriye vü baka vü selâm
Niçe vire ala halka ve's-selâm
- 2700 Ne edeb kim var ol yolda ola
Dükelin astânedede hâsıl kıla
- 2701 Anda çün hâsıl kıla 'ilm ü 'amel
Gele şeyhüñ tapusına bî-dagal
- 2702 Âyine çün kim tamâm olmuş ola
Bir safâsı yalufuz kalmış ola
- 2703 Bu kabûla her kim ol makbûl ola
Ol safâya bir zamân meşgûl ola
- 2704 Çün ma'âdinden nebâta irişe
Kim biraz berg ü sebâta irişe
- 2705 Cism nâmından geçüp hayvân ola
Çünkü hayvândan geçe insân ola
- 2706 'Âkıbet devrânı seyr-ile felek
Eyleye ol âdemiye bir melek
- 2707 Çün melekden dahı geçe bî-riyâ
Âhı tapusından ire Tañrı'ya

- 2694 İyi eğitim, ahlâklı olma, oruç ve namazın şartlarını, vaciplerin fazlaların faydalarını güzelliikleri;
- 2695 hepsini, her bir şeyi hep ahiden öğrenmeli ve İslâmiyet'in yasakladığı işlerden iğrenip uzak durmalı.
- 2696 Ahinin yanında gönül gibi bir ayna olmalı ve o ayna şeyhinin huzurunda cilalanıp parlamalı.
- 2697 Edep olarak ne varsa ona, hepsini ahi öğretmeli; böylece şeyhi gönlünün aydınlık, saflık ve sefasını artırmalı.
- 2698 Sofrada nasıl yemek yenir, nasıl oturulup kalkılır ve ne söylenir.
- 2699 Nasıl yürünür, bakılır ve selâm verilir, kısacası halk ile ne şekilde muamelede bulunmalıdır.
- 2700 O yolda nasıl bir adabımuâşeret, görgü kuralları varsa, hepsini o kapıda kazanmalı.
- 2701 Orada ilim ve amel kazanıp sonra da şeyhin hizmetinde gönülden bağlı olarak hilesiz şekilde bulunmalıdır.
- 2702 Ayna tamam olmuş, gönlü parlamış ve cilalanmış olduğu zaman, artık onun bir sefası kalmıştır.
- 2703 O değer verilen bu kabul edilmeklik sebebi ile, o gönül açıklığına bir müddet devam etmeli.
- 2704 Madenlerden bitkilere ulaşınca, artık sebat edip dallanıp budaklana, yaprak, çiçek ve meyve ile dolup taş.
- 2705 Bu şekilde bitkilerden de ileri geçip hayvan mertebesine ulaşsa, sonra da insan derecesine yükselse.
- 2706 Sonunda zaman ve felek dönerek o insanı bir melek hâline sokup, yükselte.
- 2707 Artık en doğru şekilde meleklikten de geçip esnaf velisi olan ahiye hizmeti ile Tanrı'ya ulaşmış ola.

- 2708 Çün ahi bu didügümi bilmedi
Sorar-ısañ binde birin kılmağı
- 2709 Terbiye hõd bunı kanda biliser
Yâ bunun yüz binde birin kılmağı
- 2710 Çün ahi câhil ola vü bi-amân
Terbiye hem cehl örgene hemân
- 2711 Çün ahi bilmedük ola bu yolu
Terbiye kanda biliser iy ulu
- 2712 Bir ahiya irmedük bu çavda cüst
Kim okıdı *kulhuvallâh* 'ı dürüst
- 2713 Çün bu aña ol buña yavuz sana
İkisintün kavlına kim inana
- 2714 Biribirin çün ahılar ögeler
Müdde'ilerün depesin dögeler
- 2715 Çün ulular birbirin sıyalır
Kiçileri ne yola okıyalır
- 2716 Biñ ahi terk itdi başın bu yola
Gelmedi bir terbiye hõd hâsıla
- 2717 Degme kişi oldugı-y-ıçun ahi
Oynayacak oldı ahılık dahı
- 2718 Kuş diline çün Süleymanlık kıla
Derdüne Gülşehri dermânlık kıla
- 2719 Hikmet-ile hırs boynunu doka
Bışr-ile Yemliha destânın okı

BÜŞR-NÂME-İ HÖCA GÜLŞEHİRİ

- 2720 Başlayalım söze bismillâh-ıla
Bir niyâz eyleyelüm Allâh-ıla

- 2708 Eğer ahi bu dediklerimi bilmez de; sen bunların binde birini yaptı mı
diye sorarsan;
- 2709 o terbiyeyi kendi kendine nasıl bilecek veya bunun yüz binde birini
nasıl yerine getirecek?
- 2710 Ahi güven vermez ve cahil olduğu zaman, terbiye olarak bilgi-
sizlikten başka bir şey öğrenmezse,
- 2711 artık o yolu bilmez, o yolu öğrenmeyen ahi de ey ulu kişi! Nasıl
terbiye edilmiş olur?
- 2712 Biz bu şekilde namılı şöhet sahibi, ihlas sûresini doğru dürüst okuyan
bir ahiye rastlamış değiliz.
- 2713 O bunun, bu da onun için kötü düşündüğünden her ikisinin sözüne
kimse inanmaz.
- 2714 Ahiler bir olup birbirlerini sevip övdükleri zaman benlik sahiplerinin
kafasına vurmuş olurlar.
- 2715 Eğer büyükler birbirlerini kırarlarsa kendilerinden aşağı kimseleri bu
yola çağırmağı mümkün olur mu?
- 2716 Bu yolda binlerce ahi kendini feda etmişse de, bundan hiçbir fayda
gelmemiştir.
- 2717 Herkes ahi göründüğü ve ahiliğin şartlarını yerine getirmediği için,
ahilik de oyuncak olmuştur.
- 2718 Kuş dilini konuşmak için Süleymanlık yapan Gülşehri derdine
derman olacaktır.
- 2719 Varlıklara bakarak ders al ve hırsın boynunu kes de, Bışr ile
Yemliha'nın hikâyesini okuyup dinle.

HOCA GÜLŞEHİRİ'NİN BİŞR HİKÂYESİ

- 2720 Söze besmele ile başlayıp yüce Allah'a bir yalvarışta bulunalım.

- 2721 Üstümüzde Hakk'ı hâzır görelüm
Mustafâ cem'iyetine irelüm
- 2722 Niçe def ü nây-ıla inleyelüm
Âyet ü ahbâr ünin diñleyelüm
- 2723 Ol kim andan yig kişi söz dimedi
Kismetinden taşra nesne yimedi
- 2724 Gayb rızıkı dîlfirib ü hoş olur
Zehri virürler-ise kim nûş olur
- 2725 'İlm-ile her bir sözi söyleyelüm
'Akl-ıla her 'ilmi şerh eyleyelüm
- 2726 Bülbülü bostâna irişdürelüm
Tûtiyi destâna irişdürelüm
- 2727 Bir yay alam ma 'nî okın atmaga
Bir dükân kuram cevâhir satmaga
- 2728 İnçülerden dür-feşânlık idelüm
Dürlere güher-feşânlık idelüm
- 2729 Eyle ter söyleyelüm bu sünbülü
Kim okıyan kişinüñ bitsün dîli
- 2730 Bu meselde bir hikâyet bulmuşuz
Dürr-ile nazmın murassa kılmışuz
- 2731 Kim felek devrânını ider-iken
Degme ılduz burcına gider-iken
- 2732 Var-ıdı Hemyân şarında bir ulu
Adı Bûşr ü içi 'ilm ile tolu
- 2733 Dünyadan gönlünü götürmiş-idi
Dünyeliğün terkinu urmuş-idi
- 2734 Bir mücerred yigid-idi pâk-bâz
Gün uzun oruç dün dölpi namâz

- 2721 Tanrı'nın her zaman bizi görüp yanımızda olduğunu bilelim ve Muhammet aleyhisselâmin bulunduğu topluluğa kavuşalım.
- 2722 Def ve ney gibi bağırma ve inlemeyi bir tarafa bırakarak ayet ve hadislere, Tanrı'nın ve Peygamberin sözlerine kulak turalım.
- 2723 Kimseler o sözlerden üstün söz söylemedi, hiç kimse de kismetinden başka bir şey yemedi.
- 2724 Manevî rızıklar gönülleri okşar ve güzellikler gösterir; onlar zehir de verseler o zehir içilir.
- 2725 Her sözü bilgi ölçüsünde söyleyip, akıl ile de her ilmi açıklayıp anlatalım.
- 2726 Bülbülü gül bahçesine getirelim, papağana da hikâyeler anlattıralım.
- 2727 Mana ve hikmetler okunu atmak için bir yay alalım; inciler satmak için de bir dükkân açayım.
- 2728 İncileri saçtıkça saçıp, onları mücevherlerle birlikte dağıtabildiğimiz kadar dağıtalım.
- 2729 Bu sünbülü taptaze şekilde yenice anlatalım da okuyanlar dillensin, dile gelip konuşmaya başlasınlar.
- 2730 Buna örnek olarak bir hikâye bulduk; böylece şiirimizi incilerle, söz incileri ile süsledik.
- 2731 Göklere dönüp, işleri yerli yerince yapıp ulaştırdığı ve her bir yıldızın kendi burcuna gittiği bir zaman idi.
- 2732 Hemyan şehrinde Bîşr adında gönlü ilimle dolu bir kişi var idi.
- 2733 O dünyadan gönlünü çektiği gibi malın mülkün de derdine düşmezdi.
- 2734 Tek başına hanımı olmayan yiğit bir adam olan Bîşr gece boyunca namaz kılar, gündüz de oruç tutardı.

- 2735 Tañla dükkânçugını kurar-ıdı
İşler-ıdı vü işi sürer-ıdı
- 2736 Yarısnı kazandugınıñ yir-ıdı
Yarısnı yohsula virem dir-ıdı
- 2737 Bir gün işi 'azmini kılur-ıdı
Yolda bir 'avrat meger gelür-ıdı
- 2738 Yıl yüzinden çârın açdı añsuzın
Büşr gördi 'avratuñ nágeh yüzin
- 2739 Çünki düşdi gözi 'avrat gözine
'Aşık oldı Büşr 'avrat yüzine
- 2740 Yüzi hûb u tal'atı pür nûr-ıdı
Âdemî dime aña kim hûr-ıdı
- 2741 Tonı hoş u kendüzi key bay-ıdı
Ne adem dîrsin aña kim ay-ıdı
- 2742 Geçdi 'avrat Büşr göñlin taglayı
Büşr kaldı göñlin aña bağlayı
- 2743 Bir nazarda eyle oldı 'aşıkı
Kim temiz itmedi bätıldan hâkı
- 2744 Eydür ardınça eger varmaz-ısam
Evi kanda kendü kim görmez-ısem
- 2745 'İşkî beni bî-gümân öldüriser
Dükeli halkı baña güldüriser
- 2746 Döndi kim ol 'avrat ardınça vara
Kendü kim yâhut evi kanda sora
- 2747 Girü kendü kendüye eydür sakın
Olmaya kim ölümün geldi yakın
- 2748 Şimdiye degin harâma bakmaduñ
Göñlüni şehvet odına yakmaduñ

- 2735 Sabah gün doğmadan dükkânını açar, işlerini yapar ve kalanını takip ederdi.
- 2736 Kazancının yarısını kendine harcar, yarısını da yoksullara verirdi.
- 2737 Bir gün işine giderken yolda gelen bir hanımla karşılaştı.
- 2738 O sırada rûzgâr hanımın yüzündeki örtüyü birden bire kaldırdı ve Bişr ansızın onun yüzünü gördü.
- 2739 Bişr kadınla göz göze geldi ve onun yüzü gönlünden gitmez oldu.
- 2740 Yüzü güzel idi ve yanaklarından nur parlayan bu hanım insan değil, sanki bir cennet kızı idi.
- 2741 Elbisesi güzel kendisi de çok zengin olan bu hanıma adam deme, o ay gibi parlıyordu.
- 2742 Hanım Bişr'in gönlünü yaktı geçti, Bişr de ona bağlanıp kaldı.
- 2743 Bir bakışta vuruluverdi; bu yüzdən doğruyu yanlış bile ayıramaz duruma geldi.
- 2744 Kendi kendine; "eğer arkasından gitmez, evini öğrenmez ve yüzünü görmezsem;
- 2745 şüphesiz aşkı beni öldürür ve bütün insanları bana güldürür" diyordu.
- 2746 Kim olduğunu, evinin nerede bulunduğunu sormak için kadının ardından gitmeye niyet etti.
- 2747 Sonra da kendi kendine; "sakın ölümün gelip yaklaşmış olmasın?
- 2748 Sen şimdiye kadar harama bakmadığın gibi, gönlünü de şehvet ateşinde yakmamıştın.

- 2749 Şimdi bir 'avrat peyinçe varduğuñ
Yolda yâd 'avrat yüzini gördüğüñ
- 2750 Erlik içinde revâ kaçan ola
'Avrata 'avratdan alular kala
- 2751 Erlik içinde revâ kaçan ola
'Avrata 'avratdan alular kala
- 2752 Çok ere kılmış-durur 'avrat cefâ
'Avratundan bulmadı bir er vefâ
- 2753 Sol yañadın aldı 'avrat varlığı
Solda kaçan bula kimse saglığı
- 2754 'Avratuñ sevdüğine aldanmagıl
'İşvesi yalan-durur inanmagıl
- 2755 Bir işi işle dir-iseñ taşılaya
İşleme didüğüñ işi işleye
- 2756 Bir iki gün kim sentüñ 'ışkuñ kova
Sofra osana vü ayrugı seve
- 2757 Atda vü 'avratda vü kılıçda er
Bulmadı hergiz vefâ iy nâmver
- 2758 Hem olur 'avratda dahı çok eyü
Yok halâlını alanlara kayu
- 2759 Çün halâlum degül ol 'avrat benüm
Olmasun hiç anuñ ardınça yönüm
- 2760 Döneyim kendü işüme gideyim
Çün halâl olmaya baña n'ideyim
- 2761 Bu oyunda nefsimi ben utayım
'İşkumı gönüm içinde dutayım
- 2762 Varayın Beytü'l-makdis'den yaña
Göreyim ne ilerü gelür baña

- 2749 Şimdi yolda yabancı bir kadının yüzünü gören ve onun peşinden gitmen,
- 2750 erkeklige sıgar yiğitlige yakışır mı; kadına takılıp giden avrattan aşağı olmaz mı?
- 2751 Bu hanımın peşine takılıp gitmek, insanlığa ve yiğitliğe sıgar mı?
- 2752 Avrat çok yiğide eziyet etmiştir, hatta hiçbir er onda vefa görmemiştir.
- 2753 Kadının yaratılışı, sol kaburga kemigindendir, o varlığı sol taraftan bulmuştur; insan doğruluğu solda nasıl bulabilir?
- 2754 Sen avradın dürüstlüğüne ve sevmesine aldanma, hatta onun işve ve cilvesi de yalandandır, inanıp kanma.
- 2755 Ona bir işi yap dersin iyi karşılamaz ve itiraz eder; yapma dediğin işi de yapar.
- 2756 O, senin aşkınla bir iki gün dolaşp gezer; sonra usanıp bir başkasını sever.
- 2757 Ey yiğit ve ey namlı kişi! Yiğitler atta, kılıçta ve avratda vefa bulmamıştır.
- 2758 Yalnız hanımlar içinde iyiler de vardır; helâlinden alanlara hayatta kaygı ve üzüntü yoktur.
- 2759 O hanım benim helâlim değildir; o hâlde ben de onun ardından gitmemeliyim.
- 2760 Helâl olmayanın ardından koşup da ne yapayım, artık dönüp kendi işime gideyim.
- 2761 Ben bu oyunda nefsimi yenip, aşkımı gönümde tutup saklayayım.
- 2762 Artık Beyt-i makdis'in bulunduğu Kudüs'e gidip orada nelerle karşılaşacağımı bir görmeliyim.

- 2763 Döndi kim Beytû'l-makdis şehrine
Vara vü sabr ide 'ışkuñ kahrına
- 2764 Vardı Kuds'e vü Halil'e şevk-ıla
Kıldı tâ'at degme yırde zevk-ıla
- 2765 Döndi girü şehrine varmaklığa
'İşkına sabr eyleyüp durmaklığa
- 2766 Yolda nágeh ogradı bir kırgıla
Tahta remliyle kitâbı çok bile
- 2767 Büşr aña virdi selâm i'zâz-ıla
Ol selâmun aldı yüz biñ nâz-ıla
- 2768 Yoldaş oldılar giderler hoş yola
Büşr bakar kırgıla kim ne kıla
- 2769 Kırgıl eydür Büşr'e kim aduñ nedür
Niçe duzuñ var u yâ daduñ nedür
- 2770 Eydür adum Büşr-i miskindür benüm
Şimdi Hemyân şehrine-durur yönüm
- 2771 Kırgıl eydür garra olma sözüñle
Dahı miskin dimegil kendüzüñle
- 2772 Meskenet yolu 'azîm ulu-durur
Saña miskin ad koyan delü-durur
- 2773 Çün Nebî kendüye miskinem didi
Kangı câhil saña miskin ad kodı
- 2774 Büşr eydür eylese Tañrı hakı
Kendüzüme dimeyem miskin dakı
- 2775 Çün yazukdur neye miskin urayım
Kendü adum u yazuga gireyim
- 2776 Ulular yolda anuñ-ıçun dura
Kim kiçilere yolını göstere

- 2763 Gidip aşkın kahrına sabır etmek için Kudüs şehrine yöneldi.
- 2764 Kudüs'e gelince zevk ve neşe içinde ziyaret yerlerine gitti ve her yerde gönül hoşluğu içinde ibadetler etti.
- 2765 Sonra yine kendi şehrine gitmek, aşkına sabır edip dayanmak için geri döndü.
- 2766 Yolda giderken, ansızın tahta remlini bilen çok kitap okumuş bir yaşlı kâhine rastladı.
- 2767 Bişr ona saygı ile selâm verdi; o da o selâmı nazlana nazlana aldı.
- 2768 Yoldaş olup güzel güzel giderlerken; Bişr kırkıl denen ihtiyar kâhinin neler yapacağını gözetlemeye başladı.
- 2769 İhtiyar Bişr'e dönerek; "senin adın ne, nasıl bir tuzun ve tadın var" diye sordu.
- 2770 O da; "benim adım Miskin Bişr'dir, şimdi Hemyan şehrine gidiyorum" deyince;
- 2771 ihtiyar, "sakın sözünle kibirlenme ve kendine de Miskin deme.
- 2772 Çünkü miskinlik yolu çok yücedir, sana bu adı kim vermişse deli olmalıdır.
- 2773 Peygamber kendine *miskinim* demiştir; şimdi bu adı sana hangi cahil, kendini bilmez ve bilgisiz kişi takmıştır.
- 2774 Bunun üzerine Bişr, "öyle ise artık bundan sonra Allah hakkı için *Miskin* demeyeceğim.
- 2775 Bu *Miskin* adını almak mademki günahtır, öyle ise kendi ismimle çağrılmalı ve günaha girmemeliyim.
- 2776 Zaten büyük ve bilgili kişilerin yolda durup küçüklere yol göstermeleri bunun içindir.

- 2777 Ben neyem kim adımı eydem size
Sizûñ aduñuz nedür eydûñ bize
- 2778 Kırgıl eydür ne diyem adum saña
Feylesôf Yemlihä dirler baña
- 2779 Kamu 'ilm içinde fikret kıluram
Fıkh-ıla tefsiri yavlak bilürem
- 2780 Çün tabî'iden riyâziye gelem
Hikmet ü tıbb u nücûmı key bilem
- 2781 Çünkü mantıktan mecestiye düşem
Bü Ali Sînâ 'ulûmından hoşam
- 2782 Nahv içinde kimse bençe olmaya
Sarfı dahı bençileyin bilmeye
- 2783 Hendese şeklin tamâmet bilürem
İklidis 'ilminde da'vî kıluram
- 2784 Reml-ile dünyada ne olasını
Bilürem benden soran kişi kanı
- 2785 Ne ki yüz yıldan ilerü olısar
Kamusi baña 'ayândur ser-be-ser
- 2786 Bir nefes 'ilmümde gâfil olmayam
Ne ola 'âlemde kim ben bilmeyem
- 2787 Sen ne lâıksın baña yoldaşığa
Hiç ayak da'vî kıla mı başlığa
- 2788 Ben dahı Hemyân şarından oluram
Anuñ-ıçun saña hürmet kıluram
- 2789 Yohsa yolda yüz kişi bile gider
Bellüdür kim her birisi ne gider
- 2790 Büşr eydür bî-edeblik iderem
Kim bu yolda senûñ-ile giderem

- 2777 Ben bir hiçim, size nasıl adımı söyleyebilirim; şimdi sizin adınız nedir bize söyleyin.
- 2778 İhtiyar, "adımı sana nasıl söyleyeyim; bana Filozof Yemliha derler" dedi.
- 2779 Ben bütün ilimlerde düşünüp akıl yürüttüğüm gibi, fıkıh ve tefsirde de âlim biriyim.
- 2780 Tabiat ilimlerini bildiğim gibi matematik, fizik, felsefe, tıp, astronomi ilimlerini de çok iyi bilmekteyim.
- 2781 Mantık ilminden Batlamyus geometrisine kadar uğraşırken Ebu Ali Sînâ'nın ilimlerinden de hoşlanır, anlarım.
- 2782 Dillerin cümle ve yapı bakımından inceliklerini kimse benim gibi ne bilir ne de anlar.
- 2783 Geometriyi eksiksiz bildiğim gibi, Öklides ilminde de iddiaıyım.
- 2784 Remil atarak dünyada nelerin olacağını da bilirim, ancak bunu benden soracak bilgili birini göster.
- 2785 Hatta yüz yıldan sonra neler meydana gelecek, bunların hepsi baştan başa bana görünmektedir.
- 2786 Bu bildiğim ilimlerde bir an bile unutkanlığa düşmem ve aldanmam; işte âlemde neler olacak ve neler meydana gelecekse hepsini bilirim.
- 2787 Sen bu durumda bana yoldaş olmaya bile lâyık değilsin; söyle hiç ayak baş olma sevdasına düşebilir mi?
- 2788 Ben de Hemyan şehrindenim; sana değer vermem ve saygı göstermem de bunun içindir.
- 2789 Değilse yolda yüz bin kişi birlikte gider; ancak her birinin ayrı ayrı düşünce ve niyeti vardır.
- 2790 Bişr, bunun üzerine; benim bu yolda senin ile birlikte gitmem edepsizliktir.

- 2791 İlla hem bir tapuçı gerek saña
Kutlu olsun ol tapuçılık baña
- 2792 Şarda dahı ben kaçan sensüz olam
Yâ seni yavu kılup kimi bulam
- 2793 Şükr ü minnet ol lâh-ı ekbere
Kim beni irürdi bir ulu ere
- 2794 Gider-iken ol tuman bu nûr-ıla
Çıkdı bir ulu bulut yagmur-ıla
- 2795 Yemlihä eydür bilür-iseñ eyit
Kim nedür yagmur u yâ nedür bulut
- 2796 Büşr eydür Tañrı hükminden ola
Yohsa ayruk ne-y-idüğün kim bile
- 2797 Yemlihä eydür bu câhiller sözün
Söyleme bunda vü sözler duzsuzın
- 2798 Bu buhâr u toz u düttün kim agar
Yokaru yagmur olur yire yagar
- 2799 Bu bulutlar kim behem peyvestedür
Her birisi bir buhâra bestedür
- 2800 Sen bu tafsîli kaçan aňlayasın
Yâ bu sözi işidüp taňlayasın
- 2801 Nâgehân gök güreledi Büşr'e sorar
Kim bu gürllemek nedendür vir habar
- 2802 Büşr eydür Tañrı hükmindeñ irak
Olmaya beni gerekse oda yak
- 2803 Yemlihä eydür ko bunlar sözünü
Kim göresin sözlerümüñ yüzünü
- 2804 Çün bulutlar birbirine sürtüşür
Ra'd olur sen bu sebakları bişür

- 2791 Ancak sana bir hizmetçi lâzım; bunu ben yaparım; bu hizmetçilik bana kutlu olsun.
- 2792 Ben şehirde sensiz olamam; seni yitirsem kimi bulabilirim.
- 2793 Beni böyle büyük ulu bir kişiye kavuşturduğu için, o yüce Tanrı'ya binlerce şükür ve niyaz olsun" dedi.
- 2794 O duman bu ışıkla birlikte giderlerken, ulu bir bulut çıktı ve yağmur yağmaya başladı.
- 2795 Yemliha Bişr'e; "yağmur ve bulutun nasıl meydana geldiğini bilersen söyle" dedi.
- 2796 Bişr, "bu Tanrı'nın işidir, değilse onun nasıl olduğunu başkaları nasıl bilsin" cevabını verdi.
- 2797 Yemliha; "bu cahiller sözüdür, bu tatsız sözleri burada söyleyip durma" dedi.
- 2798 Bu yukarı yükselen buhar, tozlar ve dumanlar, sonunda yağmur olup yeryüzüne yağar.
- 2799 İşte birbirine ulalı, bitişik olan bu bulutların her biri, buhar ile yüklüdür.
- 2800 Sen bu uzun uzadıya, ayrıntılı olarak anlattıklarını hiç anlayabilir ve bu sözü işitip bilebilir misin?" dedi.
- 2801 Ansızın gök gürlüyince Bişr'e dönerek; "Bu gürlleme neden meydana gelmiştir; bunu anlat" diye sorunca,
- 2802 Bişr; "İstersen beni ateşte yak, bu Tanrı'nın emrinden uzak ve dışarı değildir" diye cevap verdi.
- 2803 Yemliha bu cahillerin sözlerini bırak da benim söylediklerime bak.
- 2804 Bulutlar birbirlerine sürtüşünce gök gürlür, sen bu dersleri öğrenmeye bak.

- 2805 Ne bile nâdân sözüñ hikmetlerin
Hikmetüñ dâna bile kıymetlerin
- 2806 Bir zamândan çıkdı bir kavs-i kuzah
Yemlihâ'nun göñline düşdi ferâh
- 2807 Bûşr'e eydür şimdi fikret kılasın
Ne durur kavs-i kuzah key bilesin
- 2808 Bûşr eydür gök yüzinde bu nişân
Tañrı'nun hükminden olur her zamân
- 2809 Yemlihâ eydür eyü-durur yoma
Sen bu dâñalar sözün elden koma
- 2810 'İlm ile söyler-isem tañlayasın
Ne diyeyim saña kim añlayasın
- 2811 Yeşil ot sarı kızıl gül 'aksi hoş
Çün urur buluda uş böyle kım uş
- 2812 Andan alur hey'etin kavs-i kuzah
Kim işitdiyse bu kavlı kıldı sah
- 2813 İçse yigdür zehr-i kâtil câm-ıla
Şekkeri halva yapınca 'âm-ıla
- 2814 Gice oldı irdiler bir menzile
Hôş ay aydın u oturdılar bile
- 2815 Bûşr'e eydür Yemlihâ kim ıy hoca
Kangı ılduz gicesidür bu giçe
- 2816 Bûşr eydür Tañrı bile bu dünî
Kim nenüñdür yohsa kim bile anı
- 2817 Yemlihâ eydür meger sen bilmedüñ
Kim benüm gibi hünermend olmaduñ
- 2818 Güneşüñdür bu peşembe gicesi
Eydür âdine düninüñ h'ocası

- 2805 Câhil insan sözün hikmetlerini ve anlamlarını ne bilsin; sırların içindeki sırrın kıymetini ancak âlim olan bilir.
- 2806 Sonra da gökte eleğimsağma, gökkuşağı göründü, o zaman Yemliha'nın gönlüne neşe yağdı.
- 2807 Bîşr'e dönerek "Şimdi düşün bu kavs-ı kuzah bu gökkuşağı nedendir, iyi bilmeye çalış" dedi.
- 2808 Bîşr: "Gökyüzünde görünen bunca âlâmet her zaman Tanrı'nın emri ile olmaktadır." cevabını verdi.
- 2809 Yemliha: "Bu kanun bu uğur iyi bir şeydir; sen bu bilmişlerin câhillerin sözüne iyi sarıl.
- 2810 İlim tarafından anlatsam şaşırırsın, sana ne söyleyeyim, anlamazsın ki.
- 2811 Yeşil otların sarı kızıl güllerin aksi, bulutlara vurduğu zaman bu şekilde güzellikler ortaya çıkar.
- 2812 İşte alâim-i semâ denen gökkuşağı varlığını bundan alır; bu sözü kim işitti ise doğrudur" dedi.
- 2813 Alalâde basit insanlarla şekeri helva yapıp yemekten ise, kadeh kadeh öldürücü zehir içmek daha iyidir.
- 2814 Gece kararınca bir menzile ulaşılar ve mola verip ayın şavkında birlikte oturdular.
- 2815 Yemlihâ bu defa Bîşr'e: "Ey hoca bu gece hangi yıldız gecesidir?" diye sordu.
- 2816 Bîşr: "Bu gecenin hangi yıldızın gecesi olduğunu ancak Tanrı bilir, değilse kimse bilmez." cevabını verdi.
- 2817 Yemlihâ: "İşte sen benim gibi hüner sahibi olmadığın için bunu bilemezsin" dedi.
- 2818 Sonra; "Ey Cuma gününün hocası! Bu Perşembe gecesi, güneşindir." der.

- 2819 Çünkü şenbe dünini Merrîh ala
Girûki dünin 'Utarid hod bile
- 2820 Müşteri'ye vir düşenbe dünini
Zühre seşenbih düninûñ hatunı
- 2821 Çarşenbih gicesin aldı Zuhâl
Müşkil uş böyle olur uşbunda hall
- 2822 Bu göküñ ben biliş eyledüm yadın
Sen dahı şimdi işidürsin adın
- 2823 Bir zamandan gördiler yıldızları
Yer yüzinden göge çıktı sözleri
- 2824 Büşre eydür iy baña yoldaş olan
Cehlî yoldaş katında fâş olan
- 2825 Bu kamu ıduz ki 'ilmi öğdedür
Hiç bilir misin ki kangı gökdedür
- 2826 Büşr eydür Tañrı bile kandadır
Bu kamu ıduz ki bu evvâdadur
- 2827 Yohsa ayruk kimsene ne biliser
Yâ nite bilmegi da'vî kılısar
- 2828 Yemliha eydür zihî nâdân kişi
Oldı benüm gibi dâñâ yoldaş
- 2829 Câhilûñ sözi kişiyi tañlada
Câhile kişi niçe söz añlada
- 2830 Gök tokuzdur yedisinde seyr ider
Yidi seyyâre de burcına gider
- 2831 Kalamına sâbitât ad urdılar
Sekkizinci gökde bunlar durdılar
- 2832 Dokkuzinci künbed-i a'zam-durur
Cehlî zahm u 'ilm aña merhem-durur

- 2819 Çünkü Cumartesi gecesini Merih alınca, sonraki Pazar gecesini Utarit'in olur.
- 2820 Pazartesi gecesini Müşteri'ye ver, Zühre de salı gecesinin hatunudur.
- 2821 Çarşamba gecesini Zuhâl almıştır, işte zorluklar bu şekilde çözülüp ortadan kalkar.
- 2822 Ben bu gökyüzünün tanınmayan cisimlerini anlatıp bildirdim, sen bile onların adını daha şimdi işitiyorsun.
- 2823 Biraz sonra yıldızları görünce, konuşmaları yerden göklere yükseldi.
- 2824 Bişr'e; "Ey bana yoldaşlık eden ve cehaleti yoldaşının yanında açığa çıkan kişi!
- 2825 Bilgisi ve ilmi büsbütün akılda yer eden bütün bu yıldızların, herbirisinin hangi gökte olduğunu bilir misin?" diye sorar.
- 2826 Bişr "Gökyüzünde görünen bütün bu yıldızların nerede yer tuttuklarını ancak Tanrı bilir.
- 2827 Değilse başkaları bunu nasıl bilecek; yahut bilmek için hangi iddiada bulunabilirler?
- 2828 Yemliha, "Bu bilgisiz kişi nasıl benim gibi bir bilginin yoldaşı oldu." der.
- 2829 Cahilin sözü insanları hayrete düşürür; bilgisize nasıl söz anlatılabilir, o anlamaz.
- 2830 Gök dokuz olup yedisinde hareket hâlinindedir; yedi gezegenin herbiri böylece kendi burcuna gider.
- 2831 Ötekileri ise sâbitât, yerinde durup hareket etmeyenler, sâbit olanlar diye adlandırıldılar; bunlar da sekizinci gökte yer tuttular.
- 2832 Dokuzuncu göğün adı Büyük kümbettir, işte bilgisizlik yara, bilgi de ona merhem imiş.

- 2833 Müşteri çıkdı ufukdan zer-feşân
Büşr'e eydür Yemlihä kim iy fülân
- 2834 Bu ne yıldızdır anı tañlar mısın
Yâ evi kangı-durur añlar mısın
- 2835 Büşr eydür yüz eger fikret kılam
Tañrı bile ben anı kaçan bilem
- 2836 Yemlihä eydür senüñ gibi tünî
Gırçek eydürsin kaçan bile anı
- 2837 Müşteri ılduzı budur gökde 'âyân
Kavs u Hüd anuñ evidür bi-gümân
- 2838 Cedy ü Delvi evler eylendi Zuhâl
Birc ola Merrihe 'Akreb hem Hamel
- 1839 Serv ü Mîzân Zühre'ye evler ola
Hem 'Utârid Hüşe vü Cevzâ ile
- 1840 Güneşe eyvân Esed burcı olur
Ay dahi Harçeng burcını alır
- 1841 Bu sözi ben olur-ısam şerh iden
Hayf eger sen olur-ısañ işiden
- 1842 Ay dutıldı Yemlihä Büşr'e sorar
Kim neden dutıldı ay iy bi-haber
- 2843 Büşr eydür Tañrı kahrı çün gelür
Gice gibi ay yüzi kara olur
- 2844 Yemlihä eydür mukallidsin henüz
Anuñ-ıçun sordugum dimezsın uz
- 2845 Kendüzinden çün degüldür ay nurı
Aydıñı kamu güneşdendür varı
- 2846 Çün güneşden nûr alır ay iy hakîm
Güneş ayuñ nûrın eyler müstakîm

- 2833 Bu defa Müşteri ufuktan altın ışıklar saçarak görününce, Yemliha Büşr'e, "İy falan!
- 2834 Bu hangi yıldızdır, onu tanıyıp evinin nerede, hangisi olduğunu bilir mısın" diye seslendi.
- 2835 Büşr, "Ben yüz defa düşünsem de bilmem, onu Tanrı bilir ben nasıl bilebilirim?" deyince,
- 2836 Yemliha, "Doğru söylersen, senin gibi gece sıfatlı kara câhil onu nasıl bilecek.
- 2837 Müşteri bu gökte açıkça görünen yıldızdır; evi ise şüphesiz Yay ve Balık burcudur.
- 2838 Zuhâl ise Oğlak ve Kova burcunu, Merih de Akrep ve Kuzu'yu ev edindi.
- 2839 Boğa ve Terazi Zühre yıldızına, Başak ve İkizler ise Utarit'e ev olmuştur.
- 2840 Güneş Arslan; Ay da Yengeç burcunda yer tutar.
- 2841 Bu sözü açıklayan ben, işiten de sen olursan bu boşu boşuna olup ve yazıktır" der.
- 2842 O sırada Ay tutulur, Yemliha, "Ey hiçbir şeyden haberi olmayan, hiçbir şey bilmeyen! Ay niçin tutuldu?" diye sorar.
- 2843 Büşr, "Tanrı'nın kahrı gelince, Ay'ın yüzü gece gibi kapkara kesilir." cevabını verir.
- 2844 Yemliha, "Daha taklitle meşgulsün onun için sorduğum sorulara doğru cevap veremezsin.
- 2845 Ayın ışığı kendinden değildir; onun parlaklığı büsbütün güneştedir.
- 2846 Ey bilgel! Ay nurunu güneşten alır, güneş de ayın nurunu kesintisiz verir.

- 2847 İkisi arasına yir kölgesi
Düşecek iy bilmeyenler bilgisi
- 2848 Ay dutulur nûrını virmez olur
Zira ol dem güneşi görmez olur
- 2849 Çok zamandır kim senûñ gibi kişi
Dutmaduk-durur benüm gibi kuşu
- 2850 Çün beyân oldu ne kim bahs itdiler
Geçdiler ol sözden ü hoş yatdılar
- 2851 Çünkü gice zengisi oldu nihân
Girü gündüz rûmisi oldu 'ayân
- 2852 Bûşr ile Yemlihâ girdiler yola
Bûşr'e eydür Yemlihâ girü güle
- 2853 Kim peşenbih gün oruç olur mısın
Kankı ılduz gûnidür bilür misin
- 2854 Bûşr eydür kul hemîn oruç ola
Gün ne ılduzuñ-durur Tañrı bile
- 2855 Yemlihâ eydür 'aceb bu câhile
Ne diye kimse kim ol anı bile
- 2856 Müşteri'nüñdür bu pençenbih günü
Zührenüñ âdine gündür iy deni
- 2857 Oldı şenbe hudâ-vendi Zuhal
Güneşüñ yekşenbe oldu bî-halel
- 2858 Ay dü şenbih gününü kıldı kabûl
Olmagıl bu ma'rifetden sen melûl
- 2859 Çün se şenbih günü Merrîh'üñ ola
Hem 'Utârid günü çârşenbih ala
- 2860 Saña ne sordum-ısa çün bilmedüñ
Tañrı emrine havâle eyledüñ

- 2847 İkisinin arasına yeryüzünün gölgesi düşünce, ey bilmeyenlerin ön-
deri!
- 2848 Ay tutulur ve güneşi göremediği için nurunu yayamaz.
- 2849 Nice zamandan beri, senin gibi bir kişi benim gibi birine, bir kuşa
rastlamamıştır" der.
- 2850 Nelerden söz ettilerse hepsi anlatıldı; sonra konuşmayı bırakıp güzel
güzel yatıp uyudular.
- 2851 Gece zencisi kaçıp gizlenince, gündüz güzeli gelip göründü.
- 2852 Bîşr ile Yemliha yola düştüler; Yemliha gülererek Bîşr'e söyler.
- 2853 Perşembe gününün hangi yıldız günü olduğunu bilir ve bu günde oruç
tutar mısın? diye sorunca;
- 2854 Bîşr, "Kul hep oruç tutar, o günlerin hangi yıldızın günü olduğunu ise,
ancak Tanrı bilir" cevabını verdi.
- 2855 Yemlihâ; "acaba bu cahile kim daha ne söyleyebilir de, o bunu nasıl
bilebilir?" der. Sonra,
- 2856 "Ey zavallı! Bu Perşembe günü Müşteri'nindir; Zühre'ninki ise Cuma
günüdür.
- 2857 Cumartesi gününün sahibi Zuhal'dir; Pazar da şüphesiz Güneşe aittir.
- 2858 Ay da Pazartesi gününü kabul etti; sakın sen bu bilgilerden üzüntüye
kapılma.
- 2859 Salı gün Merih'in olduğu için Çarşamba gününü de Utarid alacaktır.
- 2860 Sana ne sordum ise bilmedin ve 'hepsini Tanrı bilir' dedin.

- 2861 Hadd u resmin bilmedüñ her bir sözüñ
Tañrı emrinden gidermedüñ gözüñ
- 2862 Büşr eydür kibr ile barışmagıl
Tañrı'nıñ hükmi-y-ile urışmagıl
- 2863 Kim kazâlar Tañrı'dan çün geleler
Kamu zeyrekler görüñ kör olalar
- 2864 Yemlihâ eydür tap imdi söyledüñ
Bilmedügüñi baña şerh eyledüñ
- 2865 Serçe gibi başladuñ ötmeklige
Tütülara ma'rifet satmaklığa
- 2866 Bu sözi bir hoş yire cem' eylegil
Bir fakîre tapusunda söylegil
- 2867 Yohsa ben bu sözi kaçan işidem
Kim kazâdan korkuban yoldan gidem
- 2868 İnmedükdür ol kazâ gökden dahı
Kim anı ben anılayam Tañrı hakı
- 2869 Diler-isem dünyada da'vî kılam
Kim dahı bîñ yılda n'olasın bilem
- 2870 Büşr eydür eylese ayruk saña
Dınmayam bağışlagıl suçum baña
- 2871 Ne ki sen söyler-iseñ ben işidem
Hoş tapuñdan 'ilmi öğrenügidem
- 2872 Nâgehân bir sebzegâha irdiler
Sebze ortasında bir küp gördiler
- 2873 Küp gömülmiş yire vü agzı ulu
Ortasına değin ol küp su dolu
- 2874 Çevresinde oturup hoş söyleyü
Büşr'e eydür Yemlihâ kibr eyleyü

- 2861 Her bir sözün gelişini gidişini, önünü sonunu ve ölçüsünü âdetini bilmediğin için hepsini Tanrı emrine bağladın" dedi.
- 2862 Bişr buna karşılık; Sakın kibir ile arkadaşlık yapma ve Tanrı'nın hük-müne karşı gelme.
- 2863 Kazalar belalar Tanrı'dan gelince bütün akıllı geçenlerin gözlerinin kör olduğunu iyi bil!" dedi.
- 2864 Yemliha da "İşte şimdi ne olduğun büsbütün anlaşıldı ve bilmediğini bana açıklamış oldun.
- 2865 Serçe gibi ötmeye başladın, bu hâlinle de papağanlara ilim irfan sat-maya yöneldin.
- 2866 Bütün bu sözleri topla da bir zavallı kadının önünde söyle.
- 2867 Şimdi ben bu sözü işittiğim için artık kazadan korkup yoldan mı gitmeliyim?
- 2868 Daha kaza gökten inmeden; Allah için ben onu hemen anlarım.
- 2869 İstersem dünyada çok iddiada bulunurum; hatta bin yıl içinde bile ner olacak hepsini bilirim.
- 2870 Bişr, "Öyle ise artık sana itiraz etmeyeceğim, artık benim suçumu görme.
- 2871 Sen ne söylersen hepsini dinleyeyim, güzel güzel yanında ilim öğreneyim de öyle gideyim.
- 2872 Sonunda ansızın bir yeşillige geldiler ve orada bir küp gördüler.
- 2873 Bu, yere gömülü olduğu gibi ortasına kadar su ile dolmuş, ağzı da çok büyük bir küp idi.
- 2874 Çevresinde oturarak güzel güzel konuşurken Yemliha Bişr'e kibirlenerek sorar.

- 2875 Kim bu küp bunda ne gömülü-durur
Bilmez-iseñ baña hod bellü-durur
- 2876 Büşr eydür müzd-içün gömlü ola
Kim geçen suyn içüp hazzın bula
- 2877 Yemlihä eydür zihî kim añladuñ
Kim bu küp müzd-idugını tañladuñ
- 2878 Avçılar gömdi küpi bu arada
Kim bu avlar kim gezerler burada
- 2879 Susayalar geleler geçmeklige
Küp suyından egilüp içmeklige
- 2880 Ok-ıla ol avı ururlar bular
Her ki cāhil kaldı sakalın yolar
- 2881 Ne sefer kim şimdiden girtü kılam
Bir benüm gibi baña yoldaş bulam
- 2882 Sen biraz ol yaña var ben durayım
Kendüzümü bu küpe taldurayım
- 2883 Küp suyından gusl edeyim key arı
Kim gide arkamdagi kirler varı
- 2884 Büşr eydür küp suyına talduguñ
Arı suyı sen mülevves kılduguñ
- 2885 Maslahat degül şara varmak gerek
Şarda bir ili suya girmek gerek
- 2886 Yemlihä eydür delim söyleme dur
Bu aradan birez ol yaña otur
- 2887 Büşr varur bir irak yirde durur
Yemlihä yalñ olur küpe girür
- 2888 Çün suya girür ki gusl eyleye hoş
Hâli niçe ola añladayım uş

- 2875 Söyle bu küp niçin burada gömülmüştür; sen bilmezsen bu durum bana açıkça görünmektedir.
- 2876 Bişr, "Bu bir ihtiyaçtan gömülmüştür ve buradan geçenler suyunu içip ferahlayıp rahat edecekler."
- 2877 Yemliha, "Evet, evet iyi anladın ve bu küpün bir ihtiyaç için olduğunu da bilebildin."
- 2878 Bu küpü buraya etrafta gezen avcılar gömmüştür. Etrafta gezen av hayvanları,
- 2879 susayıp buradan gelip geçerler ve eğilip bu küpten su içerler.
- 2880 O zaman avcılar ok ile avı vururlar, bunu bilmek lâzım; kim cahil kalmış ise sakalını yolmak gerekir.
- 2881 Bundan sonra yapacağım yolculuklarda ben kendime kendim gibi yoldaş bulmalıyım.
- 2882 Sen biraz uzaklaş da ben kalkıp bu küpe gireyim ve yıkanayım.
- 2883 Küp suyunda iyice bir gusl edeyim de vücudumda ne kadar kir varsa gitsin böylece temizleneyim.
- 2884 Bişr, "küp suyuna girip temiz suyu kirlletmen,
- 2885 doğru bir şey değil. Senin kirlerinin arınması için şehre varıp ılık su ile yıkanman gerek der.
- 2886 Yemliha, "Çok söylenip durma haydi kalk buradan biraz uzaklaş de-yince;
- 2887 Bişr gidip uzak bir yerde durur; Yemliha da soyunur ve gidip o küpün içine girer.
- 2888 O güzelce gusl eylemek için suya girince, nasıl bir duruma düşer işte sana anlatıyorum.

- 2889 Kûp kuyu ağzı olur suya düşer
Düşdüğinden ol su başından aşar
- 2890 Yüziçilik bilmez ol suda ölür
Rahtı-y-ıla tonları taşra kalur
- 2891 Bûşr bakar kim girü küpden çıka
Sakalını darayu saçın sıkı
- 2892 Bakdı delim çıkmadı küpden işi
Korkuban üstine geldi yoldaşı
- 2893 Yemliha'yı gördi ol küpde ölü
Kûp deriñ kuyunuñ ağzı su tolu
- 2894 Zârı-y-ıla çağırur çok agladı
Kuşağını koltuğına bağladı
- 2895 Çekdi küpden daşra çıkardı anı
Topraga göme kodı cânsuz teni
- 2896 Eydür iy biñ yıldan ilerü bilen
Soñra bir kûp suyına düşüp ölen
- 2897 Sen bu fende nite fikret kılmadıñ
Bir kûp içinde ölesüñ bilmedüñ
- 2898 Gör ki Tañrı hûkmi çün kula gele
Kul nite kûp suyına düşe öle
- 2899 Rahtını dirşürdi tonları-y-ıla
Kîsesinde gördi biñ altun bile
- 2900 Kamusını tonına dürdi girü
Eşeginüñ üstine urdı girü
- 2901 Girdi yola nevhâ vü zârı kılı
Kim diri yoldaş nite oldu ölü
- 2902 Eydür imdi şehr içine gireyim
Yemliha'nuñ evi kanda sorayım

- 2889 Kûp, kuyu ağzı olduğundan suya girince su başından aşır onu boylar.
- 2890 Yüzmeyi bilmediğinden suda boğulur, malı mülkü elbisesi de dışarda kalır.
- 2891 Bîşr ise, sakalını tarayarak ve saçını sıkarak onun tekrar küpten çıkacağı düşüncesi ile bakar.
- 2892 Ne kadar baktı ise, arkadaşının küpten çıkmadığını görünce, korkarak kuyuya gelir.
- 2893 Yemliha'nın küpte öldüğünü, küpün derin bir kuyu olup ağzına kadar su ile dolduğunu görür.
- 2894 Bağırarak çağırır ve çok ağlar; kuşağını çıkarıp Yemliha'yı koltuğundan bağlar.
- 2895 Onu çekerek küpten çıkarır ve cansız bedenini toprağa gömüverir.
- 2896 Sonra da, "Ey 'bin yıldan ilerisini bilirim' diyen, sonra da bir kûp suyuna düşüp ölen arkadaşım!
- 2897 Sen niçin bir kûp içinde düşüp öleceğini bilmedin ve bu konuda neden düşünmedin.
- 2898 Bak Tanrı'nın hükmü kula geldiği zaman, kul nasıl kûp suyuna düşüp ölmüş" dedi.
- 2899 Eşyalarını ve elbisesini topladı; kesesinde de bin altının olduğunu gördü.
- 2900 Hepsini elbisesine dürüp sarmalayarak eşeğine yükletti.
- 2901 Artık ağlayıp yas tutarak, "capcanlı yoldaş nasıl öldü?" diyerek yola koyuldu.
- 2902 Kendi kendine, "şimdi şehre varıp; 'Yemliha'nın evi nerededir' diye sorayım.

- 2903 Vireyim bu ton-ıla bu altını
Kavmına kim şâd ola anuñ canı
- 2904 Aña gelen baña hem bir gün gele
Her ki toğdı 'âkıbet nâçâr öle
- 2905 Tañrı hûkminden meger gâfil olam
Kim hevâ vü hırs u hıkd-ıla dolam
- 2906 Vardı Hemyân şehrine yöni girü
Hücesine varmagından ilerü
- 2907 Sordı Yemlihâ evin kim kandadır
Kim anuñ birkaç silâhı bendedür
- 2908 Eytдилер vardır anuñ bir 'avratı
Key setire 'avrat u çok ni'meti
- 2909 İşde şehriñ ol ucındadır evi
Gösterenüñ Büşr oldı peyrevi
- 2910 Gösterene gönderüp kıldı tapu
Büşr geldi kapuya kakdı kapu
- 2911 Çıkdı bir 'avrat yüzini büriyü
Yirde atlas kunduzını süriyü
- 2912 Açdı kapu Büşr aña virdi selâm
Çün selâmın aldı ol 'avrat tamâm
- 2913 Büşr yire bakup eydür ez-kader
Yemlihâ'nuñ bende raht u bahtı var
- 2914 Var-ısa destür içeri gireyim
Rahtını tapuñuza degüreyim
- 2915 'Avrat eydür ev sizüñdür girüñüz
Siz dahı rahtı bize degürñüz
- 2916 Büşr girdi gördi ev ni'met tolu
Tâbe-hâne 'âlî vü soffâ ulu

- 2903 Bu elbise ile bu altınları çoluk çocuğuna teslim edeyim de onun canı rahat olsun.
- 2904 Ona gelen ölüm bir gün bana da gelecek; dünyaya gelen herkes ister istemez bir gün ölecek.
- 2905 Ben de Allah'ın takdirinden gâfil olursam; nefse uyar istekler, aç göz-lülük ve kin ile dolu olurum." dedi.
- 2906 Kendi evine gitmeden önce gerisin geriye Hemyan şehrine vardı.
- 2907 Yemliha'nın evinin nerede olduğunu sordu ve kendisinde eşyalarının bulunduğunu söyledi.
- 2908 Onun çok zengin ve örtülü bir hanımı olduğunu haber verdiler.
- 2909 İşte evi de şehrin öteki ucunda dediler; Büşr artık evi gösterenin ar-dınca gitti.
- 2910 Büşr, evi gösterne teşekkür edip geri gönderdi ve kapıya gelerek çaldı.
- 2911 Yüzü örtülü bir hanım, yerlere kadar ipekten elbisesi ile kunduz kür-künü sürüyerek ortaya çıktı.
- 2912 Kapıyı açınca Büşr ona selâm verdi, hanım da selâmını yerli yerince aldı.
- 2913 Büşr yere bakarak, "Kaderden, alın yazısından olacak Yemliha'nın bende elbise ve eşyaları var.
- 2914 Eğer izin olursa içeri girip, eşyalarını ve elbisesini huzurunuza getire-yim" dedi.
- 2915 Hanım, "ev sizindir; giriniz ve eşyaları bize getiriniz" diye söylendi.
- 2916 Büşr girince evin nimetlerle dolu olduğunu gördü, mutfakı geniş so-fası da büyük idi.

- 2917 'Avrat eydür geçünüz oturuñuz
Ne varını ortaya getürñüz
- 2918 Halı üstinde geçer Büşr oturur
'Avrat ilerü yeyesi getürür
- 2919 Büşr bir kaç lokma yir el-hamd ider
Dinlenür bir lahza armagı gider
- 2920 Andan açar agzını şekker gibi
Saçar agzından sözi gevher gibi
- 2921 Kim benüm Yemliha yoldaşum-ıdı
Sevdük üstâdum eyü işüm-idi
- 2922 İlla birez nâz u kibri var-ımış
Kendüzin yavlak öğüçi er imiş
- 2923 Tañrı'nıñ işine hüküm eyler-ıdı
Bilmedügi sözleri söyler-idi
- 2924 Çok baña sögdi kim ol bir gün benüm
Bir yavuz sözde işitmedi ünüm
- 2925 Lokması degül gıdayı yir iken
Ne ola ben bilmedüğüm dir iken
- 2926 Arpa arpa yiri göği bi-hicâb
Eyler-iken gice vü gündüz hisâb
- 2927 İrerüz biz bir küpe gömlü-durur
Su tolu bu turur ol küpe girür
- 2928 Komaz-ısam girmeye baña söger
Yapışur-ısam durur beni Döger
- 2929 Komayugörürüm ol suya düşer
Küp kuyu olur su başından aşar
- 2930 Ben ırak gitmiş oluram ol kalur
Size çok yaş vırsün ol küpde ölür

- 2917 Hanım, "geçip oturunuz ve ne varsa ortaya koyunuz" deyince;
- 2918 Bişr, halı üstüne geçip oturur; hanım da önce sofrayı koyar.
- 2919 Bişr yemeğini yer ve *elhamdülillah* der; biraz dinlenir ve yorgunluğu gider.
- 2920 Sonra tatlı tatlı söylemeye başlar, sanki konuşurken ağzından inciler saçılır.
- 2921 Yemliha, benim yoldaşım, sevgili hocam ve iyi arkadaşım idi.
- 2922 Lâkin biraz nazlı ve kibirli idi; sonra kendini de pek öven bir kimse idi.
- 2923 Hep Tanrı'nın işlerine karışır bilmediği sözleri söyler dururdu.
- 2924 Bana çok sövdü; fakat benden bir gün bile, hiç kötü söz işitmedi.
- 2925 Hiç yeri yokken lüzumsuz yere, bildiğini söyler, övünür; karşısında ben bilmiyorum desem ne çıkar.
- 2926 yeri göğü hiç çekinmeden gece gündüzü inceden inceye hesap ederdi.
- 2927 Su ile dolu gömülü bir küpün yanına geldik; o, küpte yıkanmaya kalkıştı.
- 2928 Ben itiraz edip karşı gelince bana sövdü; yapma diye yapıldığım hâlde beni dövdü.
- 2929 Ne kadar mani olmak istesem de o suya girdi; küp bir kuyu imiş, su başından aşır, onu boyladı.
- 2930 Ben uzaklaştım o kaldı ve küpte öldü; sağlık içinde Allah sizin ömrünüzü uzun etsin.

- 2931 Hakk'a kodum anı nesi varı uş
Algıl anuñ cânına harc eyle hoş
- 2932 'Avrat işitdi kim ölmüş Yemliha
Agladı çok gözünüñ yaşın sıkı
- 2933 Aldı gördi kim niçedür tonını
Ton içinde gördi sarlu altını
- 2934 Büşre eydür ol çün öldi n'idelüm
Ölenüñ ardınca nite gidelüm
- 2935 Çün kavuşdı âhiret bostânına
Tañrı rahmet kılsun anuñ cânına
- 2936 Günde yüz kez ol beni döger-idi
Dem-be-dem suçsuz baña söger-idi
- 2937 Hiç benim öğüdüm girmez-idi
Ol öğüde 'aklı hiç immez-idi
- 2938 Bir fodül-ıdı senüñ katuñda ol
'Akı yavlak az-ıdı vü 'ilmi bol
- 2939 Ben bu togrulık ki sende görürem
Küllü anuñ mihri terkin ururam
- 2940 Seni kendüm halâl eylenürem
Erligüñi kavmuma söylenürem
- 2941 Sen dahı kendüzüñe beni kabûl
Eylegil kim darb-ıla hoşdur usûl
- 2942 Büşr eydür maslahat kâbinini
Eylesünler kim kabûl itdüm seni
- 2943 Niçeme kim severem bir 'avratı
'Âşıkam anuñ cemâline katı
- 2944 Kendüzümden ol beni almış-durur
'İşkî odı cânuma tolmış-durur

- 2931 Onu Allah'a bıraktım; neyi varsa hepsini getirdim, alıp onun için
harcayınız.
- 2932 Hanım Yemliha'nın öldüğünü işitince gözlerinden yaş dökerek ağladı.
- 2933 Nasıldır diye elbisesini aldı ve içinde sarılmış altınları görünce;
- 2934 Biş'e dönüp "Ne yapalım o öldü, elimizden ne gelir; ölenin ardınca
gidilmez.
- 2935 cennet bahçelerine ulaştı, Tanrı canına rahmet etsin.
- 2936 beni günde yüz defa döver; suçsuz olduğum hâlde de zaman zaman
söverdi.
- 2937 Hiç benim sözümü dinlemez öğüdümde de akı ermezdi.
- 2938 Senin yanında o bir boş adam idi; ilmi çok fakat akı kıt biriydi.
- 2939 Ben sende bu doğruluğu gördüğüm için onunla ilgili ne varsa hepsini
bir yana bıraktım.
- 2940 Seni kendime bey edinip, kocam olduğunu eşime dostuma herkese
söyleyeceğim.
- 2941 Sen de beni kendine kabul eyle; çift ikrar ile usul daha güzeldir." diye
teklifte bulundu.
- 2942 Bişr de; "bu güzel işin mehrini yapsınlar ben de seni kabul ettim.
- 2943 Ne zamandan beri bir hanımı seviyorum onun güzel yüzüne çok âşî-
kım.
- 2944 O beni benden almıştır; aşkının ateşi bütün canımı sarmıştır.

- 2945 İlla anı bulmazam n'ideyim
Seni alayım anı terk ideyim
- 2946 'Avrat eydür bürka'ı altından ol
El virür-ise anı kılûñ kabûl
- 2947 Yohsa el virmez-ise hiç ol nigâr
Benüm-ile hoş geçürûñ rûzigâr
- 2948 Bûşr eydür kanda buluram anı
Sen beni alğıl ki aldum ben seni
- 2949 'Avrat eydür altı yüz altın götür
Şarda bir bezzâz katında var otur
- 2950 Bir zamândan soñra dilûñ bilegil
Atam anamdan beni hoş dilegil
- 2951 Bûşr altı yüz kızılı aldı hoş
Kendüzinûñ hüçresine geldi hoş
- 2952 Tañlacak Bezzâz hânına gelür
Bir ulu h'oca katında oturur
- 2953 Satın alup satmaga çün bulaşur
Assısın ol hoca-y-ıla üleşür
- 2954 Hoca iltür ol gice Bûşr'e eve
Ayrı bir ev düzedür Bûşr'e ive
- 2955 Kim sen oğlumsın senüñ atañ benem
Eyle san kim sen ben ü yâ ben senem
- 2956 Kimsenem yok ne varın saña yazam
'Avrat alam saña hân-u-mân düzem
- 2957 Sen yigil içgil temâşâ eylegil
Halkı benüm mâlum-ıla toylagıl
- 2958 Bûşr'e bir âstâne açdı şâhvâr
Asdı on kandil içinde zer-nigâr

- 2945 Elimden ne gelir bulmam mümkün olmaz; bari onu bırakıp seni alayım." der.
- 2946 Hanım örtüsünün altından fırsat olursa onu kabul edin.
- 2947 Eğer o güzele ulaşmak mümkün değilse ömrünüzü benimle güzel güzel geçirin." cevabını verir.
- 2948 Bişr, "onu nerede bulacağım; ben seni aldım, sen de beni al" der.
- 2949 Hanım, ona altı yüz altın vererek; "şehirden bir bezzaza git ve yanında kal.
- 2950 Biraz zaman geçsin, ses çıkarma; sonra da babamdan anamdan beni yolunca ve güzelce iste." der.
- 2951 Bişr altı yüz altını sevinçle alıp evine geldi.
- 2952 Sabah erkenden Bezzaz hanına varır ve bir büyük tüccarla ortaklık kurar.
- 2953 da alış veriş yapar alır satar; kârını o tüccarla bölüşürler.
- 2954 büyük tüccar, ahi başı o gece Bişr'i evine götürür ve onun için ayrı bir ev döşer.
- 2955 "Sen benim oğlumsun, senin baban benim; benim sen, senin de ben olduğumu düşün.
- 2956 Benim kimsem yok, mal mülk neyim varsa hepsi senin olsun; sana hanım alayım ev bark kurayım.
- 2957 Sen ye iç gözetiver, başında bulun; insanlara da benim malım ile ziyafetler çek." dedi.
- 2958 Bişr'e padişahlara yakışacak şekilde bir ev açtı, içine de altın işlemeli on kandil astı.

- 2959 Kimseneyi sımadan kavmı oña
Âhlığı yirden irürdi göge
- 2960 Halkı eyle hulk-ıla sayd eyledi
Kim kamu halk eylüğini söyledi
- 2961 Çün eyü dirildüğünü bildiler
Şehr uluları muhibbi oldılar
- 2962 Kamu şehr yigitleri yüz gül gibi
Terbiyesi oldılar bir kul gibi
- 2963 Altı şartı var fütüvvet yolunuñ
Üçi açuk üçü bağludur anuñ
- 2964 Kapısı vü alnı vü sofrası bağı
Ol üç açukdur budur sözün sağı
- 2965 Ol kim üç bağlu-durur evvel dili
Gözi bağlu dahı arturur yolu
- 2966 Hem ilerüki dahı bağlu gerek
Kim harâm odında yanmaya yürek
- 2967 Bu her altı hâsiyet bi-kâm u kâst
Âhı Bûşr'ün var-ıdı nefsinde râst
- 2968 Bûşr bir 'âlemde kim bir hâl-ıla
Bunça zevk eyler mahall u mâl-ıla
- 2969 Gün uzun her bir mahalleden geçer
Sevdüğün sora gözi yaşın saçar
- 2970 Kim meger ersüz-ise anı ala
Yemlihá'nuñ hatunun dahı bile
- 2971 Niçe kim çok istedi fâş u nihân
Sevdüğinden bulmadı hergiz nişân
- 2972 Sevdügi hicri çün anı tagladı
Yemlihá halkına göñlin bağladı

- 2959 Herkese iyilik yaptığı gönül aldığı için ahiliği yerden göğe kadar söylendi.
- 2960 İnsanları güzel ahlak ile kendine bağladı ve bütün halk onun iyiliğini konuşur oldu.
- 2961 Onun bu güzel yaşayışını bildiklerinden şehrin önde gelenleri eşi dostu oldu.
- 2962 Şehrin gençleri de ona imrenip kul köle kesildiler ve terbiyesini kabul ettiler.
- 2963 İşte fütüvvet yolunun üçü açık, üçü de kapalı olmak üzere, altı şartı vardır.
- 2964 Kapısı, alnı ve sofrası hep açıktır; söylemek gerekirse sözün doğrusu da budur.
- 2965 bağlı olanlardan önce dil, sonra da gözün bağlı olması gerekir.
- 2966 Bir de uçkuru bağlı olmalı; böylece yüreği haram ateşinde yanmamalı.
- 2967 Bu altı özellik tam manasıyla Ahi Bîşr'in şahsında toplanıp görülür olmuştur.
- 2968 Bîşr öyle bir âlemde, yer içer, zevk sürer; malına göre bu kadar çok neşeli, huzur içinde ve ferahtır.
- 2969 Böyle olmasına rağmen bütün gün mahalleden gözyaşı dökerek geçer ve âşık olduğu hanımı arar.
- 2970 Eğer kocası yoksa onu da Yemliha'nın hanımını da almak niyetindedir.
- 2971 Sevdigini ne kadar aradı ise de; ondan açık gizli bir nişan bulamadı.
- 2972 Sevdiginin ayrılığı onu yakıp kavurdu ve gönlünü sonunda Yemliha'nın hanımına bağladı.

- 2973 Kişiler viribiyüp aldı anı
Yidi gün oldu dün ü gün düğünü
- 2974 Yidi günden soñra gerdege girür
'Avratuñ burka' yüzünden götürür
- 2975 Görür ol 'avrat ki bu sevmiş-idi
Bunça müddet 'ışkını kovmış-ıdı
- 2976 Burka' altından oturmuş ay gibi
Kırpügi oklar u kaşı yay gibi
- 2977 Na'ra urur ussı gider bir zamân
'Avrat üstine gelür kılur figân
- 2978 Su saçar ussı girü başa gelür
'Avratı ol hâle çün hayrân kalur
- 2979 Âhı Büşr eydür ki bir yoldan çârı
Yıl açar gökçek yüzünden iy perî
- 2980 Ben senüñ kutlu yüzünü görürem
'Âşık olup işbu hâle girürem
- 2981 Senden alup gideli bu altını
Şehre düşüp isterem her gün seni
- 2982 Altı aydur kim sen olmuşsın benüm
Şarda isterem seni ben iy cânım
- 2983 Çün harâm olmadı âhengüm saña
Hak halâllığı seni virdi baña
- 2984 'Avrat eydür ben dahı yavlak seni
Sevdüm ol sâ'at ki sen sevdüñ beni
- 2985 Sırlarımı Tañrı'ya söyler-idüm
Oturup 'ışkuña sabr eyler-idüm
- 2986 Varmaga çün meylüm olmadı saña
Tañrı verdi 'âkibet seni baña

- 2973 İnsanlar gönderip istetti ve onu aldı, gece gündüz yedi gün düğün yaptı.
- 2974 Yedi günden sonra gerdege girip hanımın yüzünden örtüsünü kaldı-
rınca,
- 2975 onun sevdiği, aşkında yandığı, aşkını gönlünde devamlı taze tuttuğu
hanım olduğunu gördü.
- 2976 O örtüsü altında ay gibi güzellikte, kırpigi oka kaşı da yaya benzeyen
sevgiliyi görünce,
- 2977 aklı başından gidip bağırır ve düşer; hanım da üstüne gelip sesli sesli
ağlar.
- 2978 Yüzüne su serper aklını başına getirir; sonra bu hâle hayran kalıp
şaşıır.
- 2979 Ahi Bişr; "o, yolda rüzgârın örtüyü yüzünden kaldırdığı güzeller gü-
zeli sen idin.
- 2980 Ben senin kutlu yüzünü göreliden beri âşık olup işte bu hâllere düş-
tüm.
- 2981 Senden bu altınları alıp gideliden beri şehri gezip her gün senin peşin-
den koşar seni isterdim.
- 2982 Hâlbuki sen altı aydır benim olmuşsun da ey canımın içi! Ben hep
seni arayıp durmaktayım.
- 2983 Benim senin için olan bütün bu hâllerim, uğraşlarım boşa gitmedi, Al-
lah en sonunda seni bana helallikle eş yaptı." der.
- 2984 Hanım da, "Senin beni sevdiğin o zamandan beri ben de seni ziyade-
siyle sevdim.
- 2985 Oturup aşkına sabr eder ve sırlarımı Allah'a söyledim.
- 2986 Sana gelmek için bir teşebbüsüm olmadı, fakat sonunda Tanrı seni
bana verdi" dedi.

- 2987 Tâ hod anlar niçe takrîr eyledi
Böyle ter Gülşehri tefsîr eyledi
- 2988 Kim ne 'ilmi kim dilersin cümle bil
İlla toğrlığı elden komagıl
- 2989 'Akla kasd u şehvete meyl eyleme
Kimsenenüñ gaybetini söyleme
- 2990 Âhılıkdan âhi Büşr âgeh-durur
Saña âhi ad koyan ebleh-durur
- 2991 Kim ahılıkdan ol irdi Taht'ya
Senüñ işüñ kamusı zerk ü riya
- 2992 Çün arıtmaduñ mürüvvet gölini
Sen ne bilesin fütüvvet yolını
- 2993 Anda kim her dükûñ aşın yiyeler
Hayf ola kim saña âhi diyeler
- 2994 Bilse-y-idüñ yurtı kim sora-y-ıdun
Yüz kişinüñ boynını ura-y-ıdun
- 2995 Şarda bir mekr ü hiyel kıla-y-ıduñ
Hân-u-mânın kişinüñ ala-y-ıduñ
- 2996 Anda kim herkes kıla bir yol taleb
Saña âhi okımak yavlak 'aceb
- 2997 Togru sözün kamusı yalan-durur
Âhılık adı saña bühtân-durur
- 2998 Sen ne kişisin kim âhi olasın
Yâ ahılar kulu dahı olasın
- 2999 Sen Fütüvvet-nâme'yi bilür-iseñ
Okıyuban şerhini kılur-ısañ
- 3000 Kendüzüñi âhılıkda iy 'aziz
Bir 'ases-başı bilesin bi-temiz

- 2987 İşte onlar bunu nasıl anlattırlarsa, Gülşehri de bu kıssayı böyle açıkla-
yıp hikâye etti.
- 2988 Hangi ilmi istersen hepsini bil, fakat sakın doğruluğu elden bırakma.
- 2989 Akı bir tarafa bırakıp şehvete sapma ve kimsenin arkasından
dedikodusunu yapma.
- 2990 Ahilik bakımından Ahi Bişr uyanık biridir; sana *ahi* diye ad koyan
ahmaktır.
- 2991 O ahilik sayesinde Hakk'a ulaştı; senin için ise büsbütün hile ve
ikiyüzlülüktür.
- 2992 Sen iyilikseverlik, cömertlik ve mertlik gölünü temizlemediğin için
fütüvvet yolunun ne olduğunu bilmezsin.
- 2993 Orada her horozun aşını yiyorlar; gıybet ediyorlarsa, sana ahi deme-
leri boşunadır.
- 2994 Yurdu bile bile sömürüp, emip yüzlerce insanın boynunu vurmuşsan;
2995 şehirde hile ve düzen yapıp insanları evinden barkından etmişsen;
2996 orada herkes kendine göre bir yol tutmuşsa; sana ahi diye çağırmak
çok şaşılacak bir şeydir.
- 2997 Doğru sözün hepsi sende yalan olursa; sana ahi demek iftirden başka
bir şey değildir.
- 2998 Sen nasıl ahi olabilirsin; bırak ahi olmayı, onların kölesi bile olamaz-
sın.
- 2999 Eğer Fütüvvet-nâme'yi bilir, okuyup açıklamasını yaparsan;
- 3000 Ey sevgili kardeşim! Kendini ahilik yolunda iyiyi kötüyü ayırmayı bi-
len gece bekçilerinin başı bilmelisin.

- 3001 Degme kişi olmagın şarda ahî
Oynıcak oldu bu âhîlik dahî
- 3002 Hem gerek tevîk *min-rabbi'l- 'ibâd*
Yalufuz cehd ile olmaz bu cihâd
- 3003 Her ne kismet kim saña maksûm ola
'Âkîbet bir gün saña ma'lûm ola
- 3004 Dünyada yüz yıl eger dürişesin
Ne ki rızkuñdur aña irişesin
- 3005 Niyyeti hûb eyle bi-'ıyş u menî
Kim irüre niyyetüne Hak seni
- 3006 *Küllî 'ayşın nahnu fîhi nestehî*
Bel sebîlin fî-na'imîn teştehi
- 3007 Anuñ-ıçun kimse pendin dutmaduñ
Kim sözi Gülşehri'den işitmeduñ
- 3008 Sen müfevviz kıl işi ma'bûduña
Ol irüre hem seni maksûduña

SU'ÂL-KERDEN-İ SÂYİL
EZ HÜDHÜD DER SAHÂVET Ü
KEREM VE MÜRÜVVET

- 3009 Biri eydür kim sehâvet bende çok
Daru isterler-ise bir buhl yok
- 3010 Ol Kerîm'üñ hazretinde bu kerem
Kadr bula mı 'aceb iy muhteşem
- 3011 On yayan haccı virem bir etmege
Bir uyuz itçügeze hayr itmege
- 3012 Dimezûz kim nân bağışlaya-y-ıduk
Nân diyene cân bağışlaya-y-ıduk

- 3001 Şehirde herkes ahi olduğunu söylüyor; hâle bak, artık ahilik de oyun-
cak ve maskaralık oldu.
- 3002 Ayrıca *kulların sahibi olan Allah'tan* yardım da gerekir; Tanrı
yolunda olan bu yürüyüş yalnız gayretle olmaz.
- 3003 Senin için nasıl bir kismet, nasip ayrılmışsa, sonunda bir gün önüne
çıkart ve eline geçer.
- 3004 Dünyada yüzyıl gezip dolaşsan ve gayret etsen, sana ayrılmış rızık ne
ise onu yiyebilirsin.
- 3005 Niyetini güzel tutar dedikodu ve benliği bırakırsan Tanrı seni istedi-
ğine kavuşturur.
- 3006 *Hayatta her türlü nimetin sonuna varırsın; amma cennette*
arzuladığın her şey için bir yol, bir çare vardır.
- 3007 Bu yüzden sen kimsenin öğüdüne aldırış etmedin ve Gülşehri'nin
sözlerini işitmedin.
- 3008 Sen işlerini Allah'a ısmarla da o seni emeline ulaştırırsın.

BİR KUŞUN HÜTHÜTE CÖMERTLİK,
İHSAN VE EL AÇIKLIĞI İLE İLGİLİ
SORULAR SORMASI

- 3009 Biri benim cömertliğim çok; gelip mal mülk isterlerse bile bir cimrilik
göremezler diyor.
- 3010 Ey Muhteşem! O cömertler cömerdi Allah'ın yanında, bu cömertlik
kıymet bulup, değerli olur mu?
- 3011 Bir uyuzlu köpeğe hayır ve iyilik yapmak için yayan yapılan on hac
ibadetini bir ekmeğe değişirim.
- 3012 Biz ekmeğe bağışlayalım demiyoruz; ekmeğe isteyene canımızı vermeli
idik.

- 3013 Varını yâranlara kılduk nisâr
Yogına and içmedük iy nâmdâr
- 3014 Er ola kim çün seni mihmân kıla
İleyünde kendüzin kurbân kıla
- 3015 Gündüzin sevdük sehâvet itmegi
Gice konuksuz yimedük itmegi
- 3016 Dileyene olıcak zer virürüz
Olmayıcak sâyile ser virürüz
- 3017 Ben ki bir ihsân u hayr u dâd idem
Hâtem-i Tâyyî revânın şâd idem
- 3018 Kanda kim bir müstahakka irevem
Cânımı ger diler-ise virevem
- 3019 Her müsâfir kim gelür eyvânıma
Hâkim olur kamu hân-u-mânıma
- 3020 Anda ihsânıñ sehânıñ kıymatı
Ola mı yavlak latîf ü key katı
- 3021 Kim bu Gülşehrî kerîm erenlerüñ
Ni'metini çok yidi yârenlerüñ
- 3022 Ol dahı bulduğunu terk eyledi
Âhiretde kendüye berk eyledi

CEVÂB-DÂDEN-İ HÜDHÜD ÂN
SÂYİL-RÂ VE BÂZ-NÜMÜDEN-İ
ECR-İ KEREM-RÂ

- 3023 Hüdühüd eydür kim kerem ehli-y-ise
Yâ cihânda bir kadem ehli-y-ise
- 3024 Tizirek maksûdına hûb irişe
Andan ilerü kim aşup irişe

- 3013 Varlığı dostlara saçtık; saklayıp *yok* diye yemin etmedik.
- 3014 Asıl yiğit seni misafir eden ve senin önünde kendini kurban kıldır.
- 3015 Biz gündüz cömertlik yapmayı sevdik geceleyin de ekmeği konuksuz yemedik.
- 3016 Olduğu zaman isteyene altın verir; olmayınca da dilenciye başımızı bağışlarız.
- 3017 Ben yaptığım hayır ihsan ve adaletle Hatem-i Tayyi ruhunu şâd eden biriyim.
- 3018 Ne zaman bir haklıya rastlasam; canımı da istese çekinmeden veririm.
- 3019 Benim evime gelen bir müsafir bütün evime barkıma emr eder.
- 3020 Orada cömertlik ve bağışlamanın değeri daha büyük ve çok güzel olmaz mı?
- 3021 İşte bu Gülşehrî, cömert velilerin ve dostların nimetini çok yemiştir.
- 3022 O da ne bulduysa hepsini Tanrı yolunda verdi; böylece öteki dünyada kendine bağladı.

HÜTHÜTÜN SORU SORAN O KUŞA
CÖMERTLİĞİN KARŞILIK VE
MÜKÂFATINI ANLATMASI

- 3023 Hüthüt kim cömert ise ve dünyada iyilik tarafına yürüyorsa;
- 3024 o, maksadına çabucak ulaşır ve ondan başkası onun önüne geçip de dileğine ulaşamaz.

- 3025 Çün kişi kendüzinüñ terk eyleye
Ayruguñ kendüye ne berk eyleye
- 3026 Ol kim ire günde bir h'ön aşına
And içe cömerd erenler başına
- 3027 Çün kişinüñ etmegini yimedüñ
Hergiz anuñ zikr-i hayrın dîmedüñ
- 3028 Yidügün gevdeñde şehvet artura
Virdügün seni kazâdan kurtara
- 3029 Yidüğini kişi yavukulsar
Virdüğünün birine on bulisar
- 3030 Yidügün bir gün ki çîrâdur saña
Virdügün anda hazînedür saña
- 3031 Yâ hakîmüñ kavlın öğren zînhâr
Yâ kerîmüñ fi'lin eyle ihtiyâr
- 3032 Ad eyûsin sormagıl kim kandadur
Kanda kim itmeg-ise ad andadur
- 3033 Ol kişi kim etmeginden yig ola
İşi ara yirde dâd u yig ola
- 3034 Fâsıkı çün bezli ilte cennete
Buhl-ıla zâhid cehennemde yite
- 3035 Bir kerîm ister-idüñ kim nân vire
Kim bahîl anı görîçek cân vire
- 3036 Hak kıla Gülşehrî'yi sâhib-kadem
Kim kerâmât olmaya illâ kerem
- 3037 Beñzer ol şûridenüñ ahvâlına
Bu hadîs ü ol güher dellâlına

- 3025 İnsan kendi menfaatini terk edince sonunda başkalarını kendine bağlar.
- 3026 Kim günde bir sofraya oturursa, cömert kimselere dua eder.
- 3027 Sen bir kişinin ekmeğini yemediğin için, hiç bir zaman onu hayırla yad etmezsin.
- 3028 Yersen yediğin vücudunda şehvetini çoğaltır; verdiklerin ise seni kaza ve belalara karşı korur.
- 3029 İnsan yediğini yitirir, verirse verdiğinin birine karşılık olarak on bulur.
- 3030 Yediklerin bir gün senin için kuşyemine benzer; verdiklerin ise hazine olarak karşına çıkar.
- 3031 Ya hikmet sahiplerinin söylediklerini öğren, ya da cömertlerin yaptıkları işleri yap ve bunları âdet edin.
- 3032 Ünlü şanlı adların nerede olduğunu sorma; kim sofraya serip eklemek yediriyoysa asıl şöhret ve iyi ad ona aittir.
- 3033 O insan ekmeği sayesinde iyi ad kazanmıştır; onun işi ise, toplumda adalet ve iyilikle davranmak olmuştur.
- 3034 Günah işleyeni cennete cömertliği ve el açıklığı götürmüş; ibadet yapanı ise cimriliği cehenneme iletmiştir.
- 3035 Sen cimrinin kendisini görünce can vereceği ekmeğe veren bir cömert arardın.
- 3036 Yüce Allah Gülşehrî'nin ayağını uğurlu kılsın; cömert ve el açıklığı olmadan insan keramet sahibi olamaz.
- 3037 Bu hadîs o inci satmak için bağuran âşığın hâllerine benzer ve onun durumunu açıklar.

DÂSTÂN-I ŞÛRÎDE VÜ
DELLÂL-I GÜHER-FÜRÜŞ

- 3038 Var-ıdı Bağdâd şehrinde meger
Bir ulu dellâl key şâyeste er
- 3039 Bir güher satar-ıdı biñ nâz-ıla
Kim 'aleyk eyler-idi yüz sâz-ıla
- 3040 Çıkdı ol bâzâr içinde key katı
Gevherüñ yüz biñ kızıla kıymeti
- 3041 Müşteriler yöresine üşdiler
Her biri bir dürlü şerhe düşdiler
- 3042 Geldi bir sergeşte vü şûride-dil
Yalın ayak baş açuk bergeşte-dil
- 3043 Eydür ey dellâl kim pür mâyesin
Bu dükânda sâhib-i sermayesin
- 3044 Bu güher issi kim ister müşteri
Hiçe virür mi 'aceb ol gevheri
- 3045 Hiçe virür-ise sen atlama hiç
Baña satgıl kim bahâsın ala hiç
- 3046 Viresiye almazam ben gevheri
Nakda hiçe oldum aña müşteri
- 3047 Nesneye alan bahâ virür dime
Hiçe nakda alam elden koma
- 3048 Nesneyi yüz biñ kız-ıla n'idelüm
Hiçe nakda vir alalum gidelüm
- 3049 Eydür iy miskin delü olduñ meger
Hiçe niçe satarlar hergiz güher
- 3050 Kıymeti yüz biñ kızıl artuk-durur
Hiçe dileyenüñ ussı yok-durur

MECZUB İLE MÜCEVHER SATAN
TELLÂLIN HİKÂYESİ

- 3038 Bağdat şehrinde her hâliyle olgun ve her hâliyle mütênâsip yiğit bir
dellâl var idi.
- 3039 Yüz marifetle selâm alır ve bin nâz ile bir inci satardı.
- 3040 O pazarda incinin kıymeti git gide pahalandı ve bin altına çıktı.
- 3041 Müşterilerin her birisi türlü türlü sözler söyleyerek ısrarla etrafına
toplandılar.
- 3042 Başı dönmüş, âşık biri, dünyadan yüz çevirmiş yalın ayak başı kabak
gelip dedi.
- 3043 "Ey tellâl ne asil insansın, ve sen bu dükânda sermaye sahibi,
zengin birisin.
- 3044 Bu incinin sahibi hep müşteri bekler, acaba o inciye hiçe, hiç fiyatına
verir mi?
- 3045 Eğer hiçe verirse sen hiç bırakıp gitme, onu bana sat ve değerini de
hiç bil.
- 3046 Ben inciye veresiye almam; para yerine ben ona hiç vererek alıcı ol-
dum.
- 3047 Karşılığında bir şey veren için değerini veriyor sanma; sakın para ye-
rine hiçe alanın peşini bırakma.
- 3048 Bunun için yüz bin altın verip de ne yapacağız; hiçe nakda ver alıp gi-
delim.
- 3049 Ey miskin, ey zavallı her hâlde deli oldun; asla bu olmaz, hiçe inciye
nasıl satarlar?
- 3050 Kıymeti yüz bin altından da fazladır; hiçe almak isteyen aklı yoktur.

- 3051 Hiç ola her mâye kim hiçe gide
Hiç ola ol nesne kim hiçe gide
- 3052 Bî-dil âh itdi vü geçdi ağlayu
Göñlini ol gabn odından taglayu
- 3053 Şevk-ıla eydür ki hiçe alınan
Girü hiçe satılır-ımuş hemân
- 3054 Tâ metâ'ı dolaya pîçe kişi
Çün satun ala anı hiçe kişi
- 3055 Şûkr kim bu satuda sermâyemüz
Ne ziyân kıldı ne assı mâyemüz
- 3056 Nesnede sûd u ziyân ola 'ayân
Hiç-ile ne sûd ola vü ne ziyân
- 3057 Hiç-ile sermâye çün dura esâs
Assı dahı hiç ola re'sen-be-re's
- 3058 Bu satuda assimuz hûd olmadı
İlla sermâye ziyân hem kılmadı
- 3059 Nâgehân bir hâtif ün virdi aña
Kim ol ünden kaldı ol miskîn taña
- 3060 Kim gel ol bâzâra kim sultân dutar
Her ne kim alur-ısañ hiçe satar
- 3061 Sorma kim altun pula niçe virür
Sad hezârân gevheri hiçe virür
- 3062 Sen dilersin hiçe bizden gevheri
Yohsa al u virme hiç iy müşteri
- 3063 Çün bağışlar pâdişah aylak 'atâ
Hiçe virmek hûd ola 'âli bahâ
- 3064 Sanma kim bâzârumuz hiçe gider
San'atumuz kamusu hiçe gider

- 3051 Hangi mal hiç olursa hiçe verilir; hiç olan o şey de hiçe gider.
- 3052 Âşık o alışverişteki hileden gönlünü dağlayarak ağlayıp geçti.
- 3053 Coşarak," hiçe alınan tekrar hiçe satılır imiş,"dedi.
- 3054 İnsan mala mülke zorluğu karıştırıp dolarsa onun hiçe satılması müm-kün değildir.
- 3055 Bu alışverişte varlığımız ne zarara uğradı ne de kâr etti buna şükür edelim.
- 3056 Bir şeyde fayda ve zarar açıkça görünür, ancak hiç ile insan ne kâr ne de zarar eder.
- 3057 Sermaye hiç ile temel tutunca, ondaki fayda da kendinde kalır.
- 3058 Biz bu yoldaki alışverişte kazanmadık; ancak elimizdeki varlıktan da ziyan etmedik.
- 3059 Ansızın görünmeyen biri ona seslendi; o fakir de bu sestten şaşıp kaldı.
- 3060 "O pazara gel, orada padişah ne alırsan hiçe satıyor" dedi.
- 3061 Altına ve paraya kaçma verirdi diye de sorma, çünkü yüzbinlerce inciye hiçe vermektedir.
- 3062 Ey müşteri sen bizden inci almak istiyorsun, paran yoksa al ve hiç verme.
- 3063 Padişah karşılıksız bağışladığı için hiç vermenin değeri çok yükücedir.
- 3064 Bizim paramızın, alışverişimizin hiçe olduğunu sanma, hatta bütün işlerimiz de hiçe gitmektedir.

- 3065 Ne vire bir pâdişâh iy pârisâ
Kim ola bir gûnki 'ömrine bahâ
- 3066 Bir nefes 'ömrüñ bahâsı çok-durur
Kadri kamu dünyâdan artuk-durur
- 3067 Sayru olduğda ki cândan ırasın
Sağlıguñ şükrânesi ne viresin
- 3068 Niçe kim bâzârumuz ayrılmağı
Bir içim suya bahâ virilmedi
- 3069 Ne bahâ-y-ıla satun alduñ canı
Yâ ne virdüñ kim saña virdi teni
- 3070 Her okı bir yaydan atanlar bizüz
Her metâ'ı hiçe satanlar bizüz
- 3071 Bîñ kızıl bu satuda iy pârisâ
Olmaya bir gûnki 'ömrüñe bahâ
- 3072 Her kumaşı bizden iltürler beleş
Kim bahâ virüp alur bizden kumaş
- 3073 İster-iseñ cümle dâmuñ dânesi
Olmaya iki gözün şükrânesi
- 3074 Ol çemende kim bitürdük lâleyi
Râvegân itdük dükeli kâleyi
- 3075 Sen ki bizden hiçe dilersin güher
Çok bahâsın virmiş olasın meger
- 3076 Yohsa biz hód râvegân bağışlaruz
Her metâ'ı vü tafaddul işlerüz
- 3077 İy niçe gevher ki bî-'ayb u riya
Râvegân bağışladuk Gülşehri'ye
- 3078 Kim biz aylak sataruz ol gevheri
Hiçe alan hód ola key müşteri

- 3065 Ey temiz soylu kişi! Padişah senin bir günlük ömrüne karşı ne fiyat versin?
- 3066 Ömrü bırak bir nefes bile çok değerlidir ve onun kıymeti bütün dünyadan fazladır.
- 3067 Hastalanınca canından uzaklaşırsın; söyle sağlığın şükrü için ne verdin?
- 3068 Daha pazarlığımız sona ermedi ve bir içim suya bile paha biçilmedi.
- 3069 Canı hangi değere hangi fiyata aldın; sana verdiği bu vücuda ne verdin?
- 3070 Bütün okları tek bir yaydan atan biziz; mal mülk bütün varlığı da hiçe satan biziz.
- 3071 Ey temiz yaratılışlı kişi! Biz bu alışverişte bir günlük ömrün bin altından değerli olduğunu söylüyoruz.
- 3072 Her kumaşı bizden beleş alıp giderlerken bu bizden alınan kumaşlara kim hangi karşılığı verdi?
- 3073 Bak evde bulunan bütün tanelere değer biçmeye kalksan; bu, iki gözünün şükrüne bile yetmez.
- 3074 Biz o çimenlikte lâleleri bitirdiğimiz gibi pek çok kumaşı da bedava verdik.
- 3075 Sen ise değerinden daha fazla vermiş gibi, incileri bizden hiçe istiyorsun.
- 3076 Değilse biz her bir malı fazlasıyla bağışlayarak, üstün ve değerli iş yapmaktayız.
- 3077 Biz kusur ve riya karıştırmadan pek çok inciye Gülşehri'ye bağışladık.
- 3078 Biz o incileri karşılıksız sattığımızdan işte pek çok müşteri hiçe alır.

- 3079 Yok-durur Gülşehri'nüñ hiçi meger
Kim hiçe dahı satın almaz güher
- 3080 Hiçe satılanlara Tañrı hakı
Yok bizüm almaga hiçümüz dahı
- 3081 Kimse bizüm gibi müflis görmedi
Kim elümüz hiçe dahı irmedi
- 3082 Eyle dut kim hiçe gevher bulavuz
Kanı bizüm hiçümüz kim virevüz
- 3083 Hiçe mümkindür güher höd bulmaga
İlla bizüm hiçümüz yok almaga
- 3084 Rahmeti dürrin meger lutf işleye
Ol hiçe satan bize bağışlaya

SU'ÂL-KERDEN-İ SÂYİL EZ HÜDHÜD
DER 'ÖZR-İ GÜNEHKÂRÎ

- 3085 Birisi eydür günâhum çok-durur
Varmaga simurga yüzüm yok-durur
- 3086 Bir sevâb işlemedüm lâıyk aña
Olmaga yaraya mı 'âşık aña
- 3087 Gelmedi bir tâ'at elümden benüm
Cânuma çok zahmet eyledi tenüm
- 3088 Ança yazuk çok bula benden soran
Kim yazukdan bilmeye beni gören
- 3089 Azı kaçan begeneler çoklular
Müzde kanda ireler yazuklular
- 3090 Zerrece tâ'at ki dirler bende yok
Tagça yazuk ister-iseñ bende çok

- 3079 Meğer Gülşehri'nin hiçi olmadığı için incileri hiçe bile satın alamaz.
- 3080 Gerçekten, Allah için, hiçe satılanları almak için bizim de hiçimiz yoktur.
- 3081 Hiç kimse bizim gibi iflas etmiş birini görmedi ve elimiz hiçe bile ermedi.
- 3082 Hiçe inciler bulduğumuzu düşün, karşılığında alıp vermek için hiçimiz hani?
- 3083 Hiçe inci bulmak mümkün, ancak onu almak için bizim hiçimiz yok ki.
- 3084 Onun cömertliği rahmetinin incilerini sağlar; ve o hiçe satan da bize bağışlar.

BİR KUŞUN HÜTHÜTE GÜNÂHKÂRLIKTAN
BAĞIŞLANMA İLE İLGİLİ SORU SORMASI

- 3085 Biri, "günahım çok olduğundan simurga gitmeye yüzüm yok" der.
- 3086 Ona yakışır bir sevap işlemedim, bu durumda ona nasıl âşık olabiliyim?
- 3087 Ben bir ibadet yapamadım, vücudum canıma çok zahmet ve sıkıntı verdi.
- 3088 Beni soran bende çok günah bulur; beni böyle gören de günahımdan tanımaz.
- 3089 Çok şeye sahip olanlar aza nasıl kanaat ederler; günahkârlar nimete nasıl kavuşabilirler?
- 3090 Bende zerre kadar ibadet bulunmaz fakat günah dersin dağdan da büyük günahım var.

- 3091 Çok günâh-ıla geçürdüm rüzigâr
Ne kıla tâ hûd baña perverdigâr
3092 Bu kamu yazuklar ile iy 'aceb
Niçe kıla kimse sîmurgı taleb
3093 Yazug işleyen sevâba ire mi
Yâ günâha Taîrî müzdi vîre mi

CEVÂB-DÂDEN-İ HÜDHÜD ÂN
SÂYİL-RÂ DER EMR-İ LÂ-TAKNETÛ
MÎN-RAHMETİ'LLAHÎ (39/53)

- 3094 Hüdüh eydür hiç ümidüñ kesmegil
Andan u top hakkı yire basmagıl
3095 Niçeme kim sende yazuk çok-durur
Tevbe kapısı dahı açuk-durur
3096 Yigid er kocalıcak karı olur
Arisuz ton yuyıcak arı olur
3097 Âyinâyı jengi yimeden düriş
Saykal-ıla bir safâsına iriş
3098 Ol gidere hem girü bu zahmeti
Kim yazukdan çokırakdur rahmeti
3099 Diler-ise kim bir ihsân işleye
Kamu halkuñ yazugın bağışlaya
3100 Dilemez-ise kamunuñ tâ'atın
Hiçe saya vü dükeli sâ'atın
3101 Niçeme kim yazuguñ çok olısar
Rahmetinden kaçan artuk olısar
3102 Diler-iseñ kim ola altun misûñ
Tevbe-y-ile boynın urgıl iblisûñ

- 3091 Ömrümü hep günah ile geçirdim; bu durumda bana o nimetler sahibi
olan nasıl muamele eder?
3092 Bütün bu günahlar ile, acaba bir kimse simurgu nasıl isteyebilir?
3093 Günah işleyen sevaba kavuşabilir mi, yahut da Tanrı günaha karşılık
ihsanda bulunur mu?

HÜTHÜTÜN SORU SORAN O KUŞA ALLAH'IN
RAHMETİNDEN ÜMİT KESMEYİNİZ (Zümer 53)
AYETİ İLE CEVAP VERMESİ

- 3094 Hühüt, "ondan hiç ümidini kesme ve hakkı büsbütün yere atma" der.
3095 Sende ne kadar çok günah olursa olsun; daha tevbe kapısı açıktır;
tevbe et.
3096 Genç yiğit kocayınca ihtiyar olur; kirli elbise de yıkayınca temizlenir.
3097 Pas aynayı kaplamadan gayret edip parlat ve güzelliğine kavuş.
3098 Bu zahmeti tekrar o giderir çünkü onun rahmeti çoktur.
3099 İsterse ihsan eder ve bütün insanların günahlarını bağışlayıverir.
3100 İstemezse bütün insanların ibadetlerini ve zamanlarını yok sayar.
3101 Senin günahın ne kadar çok olursa olsun; onun rahmeti karşısında
hiçbir şey değildir.
3102 Eger bakırının altın olmasını istersen şeytanın boynunu tevbe ile vur.

- 3103 Niçeme kim bir sevâbı düzmedük
Taîrî'dan ümmîdümûzi üzmedük
- 3104 Hiç dest-âvîzümûz halvetine
Yok be-cüz lâ-taknetû mi'r-rahmete (39/53)
- 3105 *Mâlenâ min vecîhi islâhi'l-fesâd*
Fî-umûri'l-fâsîdâti ve i'timâd
- 3106 Lutfî Hakk'ıñ bî-hôd u kendü kerîm
Rahmeti câvid ihsânı kadîm
- 3107 Anda herkes 'arza kıla kârbâr
'Afv ide Gülşehri cürmîn Girdigâr
- 3108 Rahmeti bir pür güher deryâ-durur
Lüccesi pür lû'lü'-yi lâlâ-durur
- 3109 Ol-durur bu dâsitânda kıl-u-kâl
Kim Muhammed Hak'dan eyledi su'âl

MÜNÂCÂT-I MUSTAFÂ 'ALEYHİSSELÂM
DER KİTMÂN-I GÜNÂH-I ÜMMET

- 3110 Mustafâ bir gün münâcât eyledi
Sırrını Hak hazretinde söyledi
- 3111 Kim baña ümmet olan yazugını
Kimseye bildürmegil hiç iy Gani
- 3112 Yalufuz yazukların ben bileyim
Andan anlara şefâ'at kılayım
- 3113 Kimse bilmesün bular n'itdügini
Muttali' kılma aña, illâ benî
- 3114 Kimse bunlaruñ günâhın bilmesün
Bunları yavlak melâmet kılmasun
- 3115 Ben bileyim ümmetüm yazugını
Kimseye bildürmegil sen iy Gani

- 3103 Her ne kadar bir sevap işlemedikse de Tanrı'dan ümidimizi hiç kesmedik.
- 3104 Elimizde hiç hediyeğimiz olmasa da onun Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyiniz (Zümer 53) sözüne hiç şüphemiz yok.
- 3105 Bozuk işlerde, fitnenin ve fesadın ıslahı için elimizde ne bir imkân, ne bir çare, ne de bir dayanak var.
- 3106 Yüce Allah'ın kendi cömerttir, bağışı hesapsız, rahmeti ebedî, ihsanı da eskiden beri hep vardır.
- 3107 Orada herkes amellerini getirip sunduğu zaman; yüce Allah Gülşehri kulunun günahlarını bağışlar.
- 3108 Onun acıması incilerle dolu denizdir; okyanusları ise parlak büyük incilerle dolmuştur.
- 3109 Muhammed'in Tanrı'dan sorduğu hikâyenin anlatanı odur.

ÜMMETİN GÜNAHLARINI SAKLAMASI
İÇİN MUSTAFA'NIN, SELÂM ONUN
ÜZERİNE OLSUN, ALLAH'A YALVARIŞI

- 3110 Mustafa bir gün Allah'a yalvararak, sırrını onun hazretine arz etti.
- 3111 Ey zenginler zengini bana ümmet olanların günahlarını hiç kimseye bildirme.
- 3112 Onların günahlarını yalnızca ben bileyim ve sonra onlara şefâatta bulunayım.
- 3113 Bunların ne yaptığını kimse bilip öğrenmesin; onu yalnızca ben bileyim.
- 3114 Bunların günahlarını başkaları bilip de onları çok çok kınayıp yermesin.
- 3115 Ey zenginler zengini! Ümmetimin günahlarını kimseye bildirme, onu yalnız ben bileyim.

- 3116 Hak ta'âlâ eydür iy Şâh-ı rüsûl
Pâsbân-ı bârgâh-ı emr-i kul
- 3117 Sen dilerdin kim kimesne bilmeye
Ümmetüñ yazuklarına gülmeğe
- 3118 Ben dilerem kim bularuñ yazugın
Sen dahı bilmeyesin hiç iy Emin
- 3119 Yaluñuz yazuklarını ben bilem
Kim girü kullaruma rahmet kılam
- 3120 Ben bileyim ümmetüñ yazugını
Kim girü bağışlayısaram anı
- 3121 Sen bularuñ yazugın bilür-iseñ
Suçlarınuñ fikrini kılur-isañ
- 3122 Ümmetüñden eyle bîzâr olasın
Kim yazuklarına hayrân kalasın
- 3123 Suçları ussuñ başuñdan ilede
Ümmetüm var dimeyesin dünyede
- 3124 Ümmetüñden eyle münkir olasın
Kim şefâ'atdan teberrâ kılasın
- 3125 Sen bularuñ yazugını bilmeğe
Sabruñ olmaya tahammül kılmaga
- 3126 Niçe kim bunlara eylûk sanasın
Biliçek yazukların utanasın
- 3127 Bunça yıldur kim bular yazuk kılur
Hazretüme ol yazuk ma'lûm olur
- 3128 Ben henûz anda ki bir lutf işleyem
Bunlaruñ yazukların bağışlayam
- 3129 Niçe kim yazuk kılurlar ben Ganî
Görerem girü bağışlaram anı

- 3116 Yüce Allah, ey peygamberlerin sultanı! Ey evinin otağının gözetle-
yeni sevgili kulum!
- 3117 Sen ümmetinin günahlarını kimsenin bilmemesini ve onlara gülünme-
mesini istersin.
- 3118 Ey Emin! Ben bunların günahlarını senin de bilmemeni istiyorum.
- 3119 Onların günahlarını yalnızca ben bilip, tekrar kullarıma ben acıyıp on-
ları ben bağışlayayım.
- 3120 Ümmetinin günahını ben bileyim; onları sonra bağışlayacağım.
- 3121 Sen bunların günahını bilir ve suçlarını düşünürsen,
günahlarına şaşar ve ümmetinden çok sıkılırsın.
- 3122 Onların suçu aklını başından alır ve hiçbir zaman ümmetim var diye-
mezsin.
- 3124 Ümmetinden iğrenip utanır; şefâat etmekten vazgeçersin.
- 3125 Senin bunların günahlarını bilmeye sabrın olmaz ve buna dayanamaz-
sın.
- 3126 Sen bunlara ne kadar iyilik yapmak istersen iste; günahlarını bilince
utanıp uzaklaşırsın.
- 3127 Bunlar bu kadar yıldır günah işleyip dururlar; bu günahları da ben
bilirim.
- 3128 Ben bir ihsanda daha bulunacak ve bunların günahlarını bağışlayıp af
edeceğim.
- 3129 Onlar çok günah işlerler; ben bunları görür, sonra bağışlarım.

- 3130 Bularuñ bir lahza terkin urmadum
Birisini dergchümden sürmedüm
- 3131 Tamu kim her kâfiri köyindürür
Âsinüñ gözi yaşı söyindürür
- 3132 Ne kadar kim sen seversin anları
Yüz biñ ança severem ben bunları
- 3133 Her kimüñ kim derdi varın bilürüz
Biz Hakım'üz aña dermân kıluruz
- 3134 Kimi ayagın düzer kimi başın
Ben severem 'âsinüñ gözi yaşın
- 3135 Niçe gerek-ise kılsunlar günâh
Dükelinüñ ücretin öder bir âh
- 3136 Sen eger yazukların işidesin
Kakıyuban ümmeti terk idesin
- 3137 Ben görüben birin oda yakmazam
Ümmetüñi saña dahı çakmazam
- 3138 Her birinüñ begligi bir şar-ıçun
Rahmetüm bentüm yazuklular-ıçun
- 3139 Ol yazuklu kim dutar yaşlu gözün
Yıgdür ol erden kim öger kendüzin
- 3140 Ol ki yüz korku-y-ıla yazuk kılur
Kendüzin bir 'âciz ü 'âsi bilür
- 3141 Ol kişidin yig kim ol hödbîn ola
Kendüzin görmeg ile tâ'at kıla
- 3142 Çün degül bi-çaralıkda sâ'atı
Tereye degmez katumda tâ'atı
- 3143 Ol dutar orucı bu kılur namâz
Ben kamunuñ tâ'atından bi-niyâz

- 3130 Bir an bile bunları terk etmediğim gibi hiçbirini de kapıdan uzaklaştırmadım.
- 3131 Her kâfiri yakan cehennem; isyân edenin gözyaşları söndürür.
- 3132 Sen onları ne kadar seversen; ben de bunları yüz bin o kadar çok severim.
- 3133 Biz herkesin hastalığını bilir, hekim olarak ona göre ilaç veririz.
- 3134 Onların kimi ayağını, kimisi de başını düzer; ben günahkârların gözünü yaşını severim.
- 3135 Lâzım olduğu kadar günah işlesinler; bütün bunların karşılığını pişmanlıkla çekilmiş bir âh öder.
- 3136 Eğer sen onların günahlarını işitip bilsen; kızar ve ümmetini bırakıp gidersin.
- 3137 Ben onları görüp, birini ateşe atmadığım gibi, onların günahlarını da sana bildirmem.
- 3138 Her biri bir şehre bey olmak ister; benim rahmetim de günah işleyenler içindir.
- 3139 O günah işleyen gözlerinden yaş akıtır; işte bu benim için ibâdetiyle övünen kişiden daha iyidir.
- 3140 O yüz korku içinde günah işler; sonra da kendini zavallı ve âsi bilir.
- 3141 O kendinden başkasını düşünmeyen, kendi nefsi için ibâdet eden kişiden, günah işleyip tevbe eden daha iyidir.
- 3142 O her zaman âcizdir, yaptığı ibâdetleri ise benim yanımda birkaç tel tereye bile değmez.
- 3143 O oruç tutar, bu namaz kılar, ben ise bütün bu ibadetlerden uzağım bunların bana ne faydası var?

- 3144 Âdemîden ne kadar tâ'at gele
Kim benüm dergâhuma lâıyk ola
- 3145 Niçe tâ'at kıla tapu sanası
Kim ola cân u tenüñ şükrânesi
- 3146 Giceye degin bir ırgat bil deper
Gice bir akça alup yüz yer öper
- 3147 Kangı bir ihsânumuñ yitüreler
Tâ'atını yirine getüreler
- 3148 Yüz biñ akça bir kuluma virürem
Biş namâz andan güç-ile görürem
- 3149 Tâ'at-ıla virür-istem ben 'atâ
Beş bular yüz biñ 'azâbadur sezâ
- 3150 Fazl u bezlüm çok-durur u ben kerîm
Bahşışüm câvid ü ihsânım kadîm
- 3151 Kime kim gerek-ise rahmet kılam
Kime gerekmez-ise 'âsî bilem
- 3152 Diler-istem fâsıkı bağışlayam
Dilemez-istem belâlar işleyem
- 3153 Diler-istem 'âsiyi hâs eyleyem
Dilemezsem düğünü yas eyleyem
- 3154 Diler-istem zâhidi fâsık kılam
Diler-istem fâsıkı zâhid bilem
- 3155 Hükümümüz pür güher ü deryâ-durur
Her birinüñ kısmeti dâne-durur
- 3156 Pes bu ümmet hükmine birikmedüñ
Sen Muhammed hem araya sığmadüñ
- 3157 Biz yaratduk biz bilevüz kulları
Kim girü bizden yañadur yolları

- 3144 İnsanlar ne kadar ibadet yaparlarsa yapsınlar bütün bu ibadetler bana lâıyk olmalı.
- 3145 Pek çokları ibadet sanıp pek çok âmel işler; bunlar verdiğim can ve vücudun şükrü için yetmez.
- 3146 Bir işçi bile sabahtan akşama kadar bel beller; akşam bir akça alınca yüz defa yer öper.
- 3147 Nimetlerimin hangi birinin karşılığını ödeyebilirler ve bunların taatını yerine getirebilirler.
- 3148 Bir kuluma yüz bin akça verdiğim hâlde karşılığında beş vakit namazı bile güçlükte kılar.
- 3149 Ben verdiklerimi ibadete göre verseydim; bunlar yüz binlerce azâba uğrarlardı.
- 3150 Ben cömertler cömerdiyim; üstünlüğüm ve ihsanım çoktur; benim bahşışim ebedî olduğu gibi ihsanımın da başlangıcı yoktur.
- 3151 Rahmet edeceğim kimseye rahmet eder, bağışlamayacağım kişiyi de bağışlamam.
- 3152 Dilersem günahkârı bağışlarım; istemezsem belâ ve eziyetlere atarım.
- 3153 İstersem günahkârı seçer yükseltirim, istemezsem düğünü yasa çeviririm.
- 3154 İstesem ibadetle vakit geçireni günahkâr eder; günah içinde boğulana da ibadet ehlinden sayarım.
- 3155 Bizim emrimiz denizin bitmez tükenmez incileri gibidir; onda her birinin tane tane kısmeti vardır.
- 3156 Sonra sen bu ümmetin hükmüyle ortak olmadığından Muhammed olarak araya sığmadın.
- 3157 O kulları yaratan biziz; hepsini biz biiiriz; onların yolları sonunda bize doğrudur.

- 3158 İy Gafûr u iy Halîm ü iy 'Alîm
İy Şekûr u iy Kerîm ü iy Rahîm
- 3159 Rahmetüñ çok yine bir lutf işlegil-
Yazugın Gülşehri'nüñ bağışlagıl
- 3160 Biz perişân-hâl ü sen perverdigâr
Biz günehlüler ü sen âmruzkâr

**SU'ÂL-KERDEN-İ SÂ'ÎL
EZ HÜDHÜD DER NEFS**

- 3161 Biri eydür nefsüme çok uyaram
'Akl nakşın dîn yüzinden yuyaram
- 3162 Nefs bir dem baña fermân olmadı
Kâfir oldu vü Müslümân olmadı
- 3163 Bir nefes nefsüme ârâm irmedi
Hırsum âgâzına encâm irmedi
- 3164 Nesne baña dünyada kem olmadı
İlla bu it nefsum âdem olmadı
- 3165 Fikretüm çün şöhet ardınca gider
Nefs beni [bir] deve gibi yider
- 3166 'Akla uymaz kim işi ola eyü
Cism lezzetlerin eyler ârzü
- 3167 İstedügi şahid ü şem' ü şarâb
Kim geze âşüfte vü mest ü harâb
- 3168 Ârzusı câmından olanlara mest
Görmedüm bunuñ gibi şehvet-perest
- 3169 Her gün evden 'avratın sürmek diler
Gökçek oğlanlar yüzün görmek diler
- 3170 Ol heveslerden kim içinde kopar
Tañrı yerine hevâsına tapar

- 3158 Ey günahları afv eden, ey her şeyi bilen, ey yumuşaklık gösteren, ey Şekûr, ey cömertler cömerdi, ey bağışlayanlar bağışlayanı!
- 3159 Senin rahmetin çok, ihsan ve lutfu bulunup, bu Gülşehri'nin günahlarını da bağışla.
- 3160 Biz zavallı ve perişanız sen ise besleyip büyütensin; biz günah işleriz sen affedersin.

**BİR KUŞUN HÜTHÜTE NEFİSLE
İLGİLİ SORU SORMASI**

- 3161 Biri nefsime çok uyduğumdan aklın emirlerini dinden uzak tutarım.
- 3162 Nefs bir an bile bana itaat etmedi, hatta kâfir oldu bir türlü Müslüman olmuyor.
- 3163 Benim nefsim bir nefes dinlenmediği gibi; hırsumın ve açgözlülüğümün de sonu gelmiyor.
- 3164 Bana dünyada herbir nesne verildiği hâlde; bu köpek nefsim bir türlü İslamiyet'i kabul edip adam olmadı.
- 3165 Bütün düşüncem şan şöhet peşinde koşmaktır; beni nefsim deve gibi yularımdan çekip götürüyor.
- 3166 Maddî lezzetleri arzulayan ve akla uymayanın işi nasıl iyi olur?
- 3167 O; güzelleri, içki âlemlerini, şarabı arzuladığı gibi, perişan sarhoş ve baştan çıkmayı ister.
- 3168 İstek şarabından sarhoş olanlar içinde bunun gibi şehvetine düşkün birini de görmedim.
- 3169 Hergün avradını evden uzaklaştırıp güzel oğlanların yüzünü görmeyi arzular.
- 3170 O içinden gıdıklayan heveslerle Tanrı'yı bırakıp kendi isteklerinin ardına takılır ve onlara tapar.

- 3171 Nefs bendine esîrem n'ideyim
Bend ile sîmurga nite gideyim
- 3172 Nefsine uymadı Gülşehri meger
Kim gülîstân üstine dökdi şeker

CEVÂB-DÂDEN-İ HÜDHÜD
ÂN SA'İL-RÂ NÎZ

- 3173 Hüdühüd eydür nefsiñe aldanmagıl
Düşmenüñi kendü döstün sanmagıl
- 3174 Nefs duzağdur kaçan kim cüş ide
Deñizi bir cür'a gibi nüş ide
- 3175 Ten refiki yolda ter dâmen-durur
'Akl döstü nefsiñe düşmen-durur
- 3176 Âdemînüñ 'ilm ü hikmetdür işi
Div ü deddür şehvetin güden kişi
- 3177 Ten-perest olunca böyle bi-temiz
Büt-perest olsañ delim yig 'aziz
- 3178 Nefsine uyan kişi âdem degül
'İlm ü 'akl u cân-ıla hem-dem degül
- 3179 Her kim ol bir oglana egri baka
Cismi anuñ cânını oda yaka
- 3180 Taş ola kim gevhere kasd eyleye
Süst er ola kim ere kasd eyleye
- 3181 Bir halâl al kendüzüñe bi-melâm
'Avratına kimsenüñ bakma harâm
- 3182 Halk kim koca vü kim yigit-durur
Ol ki nefsiñden aludur it-durur
- 3183 Kim diler-ise kim aklın hiç ide
Cânı anuñ cism-iledür pîç ide

- 3171 Ben nefis bağı ile bağlanmış nefse esir olmuş biri olarak simurga nasıl gidebilirim, der.
- 3172 O gül bahçelerinde bülbül gibi tatlı sözler söyleyen ve insanları uyaran Gülşehri nefsiñe uymamıştır.

HÜTHÜTÜN SORU SORAN
O KUŞA CEVAP VERMESİ

- 3173 Hühüt, "nefsine aldanma ve düşmanı dostun sanma.
- 3174 Coşup kabardığı zaman denizleri bir yudum su gibi yutan nefis düşmandır.
- 3175 Bu vücudun yoldaşı yolda gayet temiz ve edeplidir; akla dost olan kişi nefse düşmandır.
- 3176 İnsan olanın meşguliyeti ilim ve varlıkları tanımadır, şehvetine uyan ise şeytan ve hayvandır.
- 3177 Ey yüce kişi! Böyle katıksız şehvet peşinde koşup ten zevkini kovalayan; puta tapan kişi daha üstündür.
- 3178 Nefsine uyan ilme, akla ve cana yoldaş olamaz; böylesine, insan da denmez.
- 3179 Kim bir çocuğa eğri bakarsa cismi onun canını cehenneme taşır.
- 3180 İnciyi kırmaya kalkışan taş olur; insanın namusuna saldıran da namussuzdur.
- 3181 Kendine, dedikoduya düşmeden edeple bir hanım al ve başkasının avradına bakıp da haram işleme.
- 3182 İnsanların kimi ihtiyar, kimi de gençtir; nefsiñden aşağı olan ise köpektir.
- 3183 Aklını yok sayan kimsenin canı vücudu ile sarmaş dolaş olup nefsiñin emrindedir.

- 3184 Cân mahalli gökte 'illiyîn-durur
Ten makâmı dünyada siccîn-durur
- 3185 'Akluñ uy kim gidesin göklere
Kurd olma kim iresin üklere
- 3186 Nef's kavlin dutma her dehri gibi
'Aklı rehber eyle Gülşehri gibi
- 3187 Ten kumaşın koy kim anda hayr yok
Cân metâ'ın al kim anda asrı çok
- 3188 Ola bu 'ilmûñ bu fende âleti
Ol terâzû-dâr şeyhûñ hâleti

**DÂSTÂN-I ŞEYH-İ TERÂZÛ-DÂR
Kİ DER ZÂVİYE NİŞESTE BÛD**

- 3189 Çün sözi başlamaga geldük girü
Tañrı adını añalum ilerü
- 3190 Andan ol Tañrı resûluna selâm
Viribiyelüm dürûd-ıla tamâm
- 3191 Bir hikâyet andan âgâz idelüm
Dünyâda anuñ-ıla nâz idelüm
- 3192 Çün üzilmedi kopuzdan kılumuz
İşid imdi kim ne söyler dilümüz
- 3193 Bir zamânda kim halâyık şâd-ıdı
Gussadan hâtırları âzâd-ıdı
- 3194 Zâvyesinde bir şîh oturmuş-ıdı
Ol nazardan kim Hak'ı görmüş-ıdı
- 3195 Asmış-ıdı bilmege her nakdi cüst
İki mizân iki yanında dürüst
- 3196 Kendüzi seccâde üstinde mukîm
Şâd oturmuş zâvyesinde mustakîm

- 3184 Hâlbuki canın yeri gökler ve yüceliklerdir; tenin makamı da aşağı-
larda cehennemdedir.
- 3185 Aklına uyarsan göklere gidersin, kurt olursan şeytanlara kadar yolun
var.
- 3186 Sakın dinsiz ve âhireti inkâr edenler gibi nefsine uyma, sen Gülşehri
gibi aklı rehber edin.
- 3187 Ten kumaşını bırak, o eskir, doşanır, onda hayır yoktur; sen canı alırsan
onda çok fayda bulursun.
- 3188 Bu fende bu ilmin âleti o terazi tutan hocanın hâli gibi olur.

**ZAVİYEDEKİ TERAZİ SAHİBİ
ŞEYHİN HİKÂYESİ**

- 3189 Söz söylemek için öne çıktık söze başlmadan önce Tanrı'nın adını
analım.
- 3190 Sonra da Allah'ın peygamberine övgü ve dua ile selâm gönderelim.
- 3191 Ardından bir hikâye anlatalım ve onunla dünyada kendimizi göstere-
lim.
- 3192 Daha kopuzumuzun telleri kırılmadı; şimdi ne söyleyeceğimizi iyi
dinle.
- 3193 Bir zamanlar yaratılanlar neşe içinde olup gönüllerinde kederden eser
yoktu.
- 3194 Tekkesinde oturan ve gönül gözü ile Hakk'ı gören bir hoca var idi.
- 3195 Her bir varlığın değerini bilmek için iki tarafına, doğru tartan iki te-
razi yerleştirmişti.
- 3196 Kendi seccade üstünde oturuyor ve tekkesinde doğrulukla gönlünü
eğlendirip neşeleniyordu.

- 3197 Degme bir yanında şeyhün üstüvâr
Bir terâzû asılı bir baqqâl-vâr
- 3198 Biregü sorar ki bu ne hû-durur
Bu terâzûlar neye aslu-durur
- 3199 Ne sataşın ne alasın kimseden
Kim terâzû asasın yanunda sen
- 3200 Bî-hevîc ü bî-metâ' iy nâmdâr
Kim terâzû zavvede asduğı var
- 3201 Kimse bunun gibi dükkân kurmadı
Zâvyede hergiz terâzû görmedi
- 3202 Şeyh eydür birisiyle artaram
Cânı vü cânun metâ'ın dartaram
- 3203 Birisi-y-ile dahı dartam teni
Ten metâ'ını dahı getür kanı
- 3204 Her terâzû kanda ise kanda var
Cân u ten mizânları uş bende var
- 3205 Bu terâzûlar-ıla kim artaram
Âdemînün cism ü cânın dartaram
- 3206 Ol kişi eydür bu dükkânda bir art
İşbu cism ü cânunı mizânda dart
- 3207 Şeyh eydür kangısını dartayım
Evvel ü bey' ü şirâda artayım
- 3208 Eydür işbu cismümü dart ilerü
İy 'aziz ü batmanunı al berü
- 3209 Bunça besledüm teni bir göreyim
Kadrini vü satmaga bir vireyim
- 3210 Bunça tonlar-ıla bezedüm teni
Vaktıdur kim satam urgıl batmanı

- 3197 Şeyhin her bir tarafında, bakkaldaki gibi doğru ve sağlam teraziler vardı.
- 3198 Birisi, "bu nasıl şey, bu terazilerin burada ne işi var" diye sorar.
- 3199 Kimseden bir şey alıp kimseye bir şey satmadığın hâlde, bu terazileri niçin astın.
- 3200 Ey şanlı kişi! Bir ihtiyaç ve bir mal olmadan kimin tekkede terazi astığı görülmüş.
- 3201 Hiç kimse böyle bir çıgır açmadı ve kimse tekkede asla teraziye rastlamadı.
- 3202 Hoca birini astığım can ve canın mallarını tartmak içindir.
- 3203 Birisi ile de vücudu ve bedeninin mallarını tartıyorum; varsa sen de getir.
- 3204 Her terazi kurulduğu yere göre kullanılır; canın ve gövdenin terazilerini de ben kurdum, bunlar da bende var.
- 3205 İşte iki tarafımda astığım bu terazilerle insanların hem canlarını hem de bedenlerini tartıyorum.
- 3206 O kişi, "Bu dükkânda bir bir astığın terazilerde vücudumu ve canımı tartıver" der.
- 3207 Şeyh; "Önce hangisini alışveriş için çekeyim ve tartayım" deyince;
- 3208 "Ey yüce kişi! Tartını al da önce bu gövdeyi tart.
- 3209 Bunca zamandır beslediğim bu vücudun değerini bilip bir satayım.
- 3210 Onu çeşit çeşit elbiselerle süsledim, arık satma vakti geldi ölçüyü getir de bir tart dedi.

- 3211 Şeyh eydür gevdeni dartdum hele
Baş ayak karın bagursuğu bile
- 3212 Niçe kim satdum kimesne almadı
Yigrenüben yöresine gelmedi
- 3213 Koyunuñ başın ayagın alalar
Zıra yiyüp lezzetini bulalar
- 3214 Âdemüñ baş ayagın satar-ısañ
Almayalar yabana atar-ısañ
- 3215 Sığır eti işe gelür dünyada
Âdem etin kimsene alup n'ide
- 3216 Koyunuñ karın bagursuğu yine
Âdemüñ kimse görçek yigrene
- 3217 Ten bahâsuzdur terâzû uş durur
Cân adamda et koyunda hoş-durur
- 3218 Böyle murdâr anuñ-uçundur tenüñ
Kim üküş kıymatlı olmışdur cânuñ
- 3219 Ten metâ'ı yimeg-ile uykudur
Dahı şehvet kim dükeli kaygudur
- 3220 Bir pula degmeye hiç ol dünyada
Kimse anı bir pula alup n'ide
- 3221 Bu dükânda degül-isem ben delü
Ten bahâsı bu kadardur iy ulu
- 3222 'İlm gerek tende vüyâ 'akl u râ'y
Yohsa n'ide cism ü ser yâ dest ü pây
- 3223 Ol kişi eydür tenüñ çün kadri yok
Bî-hünerlikde vü yavlak 'aybı çok
- 3224 Cânımı dart iy ulu bir göreyim
Kıymeti ne vü neçeye vireyim

- 3211 Şeyh, "vücudunu baş, ayak, karın barsaklar da dahil hepsini tartım.
- 3212 Kime satmak istedim ise almadığı gibi; iğrenip yanına bile gelmedi.
- 3213 Koyunun başını, ayağını, yiyip, lezzetini bulmak için alıyorlar.
- 3214 İnsanın başını ayağını satmak için yabana da götürsen almıyorlar.
- 3215 Dünyada sığır eti bir işe yarıyor; ya insan eti... Ey dede! Adam etini alıp da ne yapacaklar?
- 3216 Koyunun içkembesi, bağırsağı yeniyor; adam etini gördükleri zaman iğrenip kaçıyorlar.
- 3217 İşte terazi vücudun bir değeri yok; insanda can, koyunda ise et güzeldir.
- 3218 Onun için vücudun böyle murdar ve pis olmasına karşılık, canın da pek fazla çok kıymet bulmuştur.
- 3219 Tenin malı mülkü yemek ve uykudur, ayrıca şehvet de var, bu ise büsbütün keder ve gamdır.
- 3220 O dünyada bir para bile etmez; insanlar onu bir paraya alıp da ne yapacaklar?
- 3221 Ben bu dükânda aklı başında biri isem; ey yüce kişi! Vücudun değerinin bu kadar olduğunu söylüyorum.
- 3222 Vücutta bilgi, akıl ve düşünce olmalı; değilse gövde, baş, el ve ayak olarak kim alır?
- 3223 O zat, "Vücudun bir değeri yok, üstelik onun marifet ve hünersizlik yönünden bir kusuru var" dedi.
- 3224 Sonunda, "Ey ulu kişi! Canımı tart da kıymetini bir görüp ne kadara vereceğimi bir anlayayım." der.

- 3225 Şeyh eydür cânıñ eyüligine
Ne gümân yâhûd ne beñzer cân tene
- 3226 İlla nakdinden ne getürdün getür
Dartıvireyim dahı geç hös otur
- 3227 Eydür añladum ki Tañrı bir-durur
Bu benüm göñlümde bir key sır-durur
- 3228 Şeyh eydür aña batman bulmadum
Dartıvirmege vü kadrin bilmedüm
- 3229 Dartar-ısam kıymeti artuk gele
Dükeli 'âlemden ü hem yig gele
- 3230 Eydür añladum dahı ben kim Resûl
Hak-durur yolında vü kıldum kabûl
- 3231 Yavlak aña i'tikâdum var dürtüst
Olmadum müşrik gibi millette süst
- 3232 Eydür ol bu dünyadan artuk-durur
Anı alası bahâmuz yok-durur
- 3233 Dartar-ısam ben anı kim gitmeye
Yiri batman eyler-ısem yitmeye
- 3234 Eydür añladum şeri'at yolını
Hem anıtdum key tarikat gölini
- 3235 Eydür aña kim bahâ getüriser
Yâ aña batman kaçan yitüriser
- 3236 Eydür irişdüm hakikat gavırına
Dolayup göñli şehâdet tavrına
- 3237 Eydür anı dartar-ısam iy 'azîz
Kanı batman kim kıla anı temîz
- 3238 Sanma kim batmana kimse garradur
Kûh-ı Kâf anuñ katında zerredür

- 3225 Şeyh, "canın iyiliğinde şüphe mi var, can hiç vücuda benzer mi?
- 3226 Ancak nakdinden ne getirirsen getir de tartıvireyim; sen de geçip güzel güzel otur.
- 3227 Tanrı'nın birliğini ve bunun benim gönlümde bir sır olduğunu anladım." dedi.
- 3228 Şeyh bu defa; "onu tartmak için ölçek ve terazi bulamadığım gibi, değerini de bilmiyorum.
- 3229 Eğer tartarsam onun kıymeti her bir dünyadan fazla ve üstün gelir." der.
- 3230 Tekrar "Evet ben peygamberin hak olduğunu, Hak yolunda ne yaptı ise hepsini kabul ettim.
- 3231 Benim ona doğru inanmam, imanım var; ben insanlar arasında Allah'a ortak koşan biri değilim." der.
- 3232 "İşte o, bu dünyadan üstün ve fazladır, onu alacak bir bahamız da yok.
- 3233 Onu tartmaya kalksam yerinden kımıldatamam ve dünyayı terazi olarak kullansam kâfi gelmez" diye cevap verir.
- 3234 Tekrar, "İşte şimdi İslamiyet'in yolunu anladım ve tarikat gölünü de çok temizledim." deyince;
- 3235 "Ona kim kıymet yetirebilir, üstelik bunu tartacak terazi ve ölçek de yoktur." cevabını verir.
- 3236 Bu defa, "Artık hakikatin sonuna, dibine ulaştım; gönlümü de şahadet ve tanıklık mertebesine dolaştırdım." der.
- 3237 Tekrar, "Ey yüce kişi! Onu tartmaya kalksam, onu tartacak ölçeği ve teraziyi nerede bulayım?"
- 3238 "Sen ölçeğe herkesin hevesli olduğunu sanma; Kaf dağı onun yanında bir zerre gibi kalır" dedi.

- 3239 Eydür İslâm'a inanuram 'azîm
Hem namâz-ıla düriştirem delim
- 3240 Eydür aña kanda bulalar bahâ
Kim satun alalar anı bî-bahâ
- 3241 Ol terâzûda delim artuk gele
Kamu taşlardan u key kadrin bula
- 3242 Eydür eylerem zekâtumı edâ
Savmı dahı dutaram iy muktedâ
- 3243 Eydür anı kanda dartabiliser
Kimse vüyâ kıymetini biliser
- 3244 Eydür altı hac piyâde eyledüm
Ma'rifetler ma'nevî çok söyledüm
- 3245 Eydür anı darta-y-ıdum illa hiç
Yok-durur bende aña lâıyk basîç
- 3246 Ol metâ'ıñ kıymetin kim kılsar
Yâ anuñ dartup bahâsın biliser
- 3247 Eydür az 'ilmüm dahı var iy 'azîz
Eydür ansuz olmaya anda temîz
- 3248 Eydür az hilm ilerü hem getürem
Eydür aña kanda batman yitürem
- 3249 Eydür az sıdka irürdüm himmeti
Eydür anuñ kamudan yig kıymeti
- 3250 Eydür az mikdâr var bende kerem
Eydür ol yeg kamudan iy muhteşem
- 3251 Eydür az 'ışk odı cânım yandurur
Eydür ansuz âdemî hayvân-durur
- 3252 Eydür eyüdür benüm hulkum 'azîm
Eydür ol yegdûr kamusından delim

- 3239 Sonra, "İslamiyet'e çok sıkı şekilde inanır ve bağlanırım, üstelik çok çok namaz kılarım" deyince;
- 3240 "Onun karşılığını nerede bulabilirler; onu satın almak için baha da yok.
- 3241 O terazide, değerini bulmak için bütün taşlardan daha ağır gelir." diye cevap verir.
- 3242 "Ey Hakk'a bağlı peygambere inanmış kişi! Zekâtımı verdiğim gibi orucumu da tutarım" deyince;
- 3243 "Onu kim nasıl tutabilir, hiç kimse onun kıymetinden de anlamaz" cevabını verir.
- 3244 "Yaya olarak altı defa hacc ettim; nice hünerler, çok nafile ibadetler de yaptım." dedi.
- 3245 Onu da tartmak isterdim ancak bende bunları tartabilecek ne baskül ne terazi var.
- 3246 O varlığın kim kıymetini anlayacak bunu kimse anlayamaz; onun için tartamaz, değerini de bilecek kimse yoktur.
- 3247 Ey yüce kişi biraz da ilmim var; onsuz vücut ne yapacağını bilmez; iyiyi kötüyü de ayırt edemez.
- 3248 Az hilm de olsa o getirdiğin yumuşaklık ve iyi ahlâk da teraziye sığmaz.
- 3249 Sonra "manevî yardımımı da doğruluğa ulaştırdım" deyince; "işte bunun kıymeti hepsinden üstündür" cevabını verir.
- 3250 Bir de "bende az da olsa cömertlik var" diye söyleyince cevabında, "Ey sevgili kişi! İşte bu da hepsinden üstündür" der.
- 3251 Ayrıca, "az da olsa canımı yakan bir aşk ateşi var"; deyince karşılığında, "zaten onsuz insan hayvandan başka bir şey değildir." diye söyler.
- 3252 "Benim ahlâkım da çok güzeldir" deyince o, işte bu hepsinden daha iyidir cevabını verir.

- 3253 Eydür inandım hezârân şevk-ıla
Haşr günine vü yüz biñ zevk-ıla
- 3254 Uçmaga vu tamuya inanuram
Hem hisâbı vü sıratı sanuram
- 3255 Eydür ol kangı terâzüya sıga
Yâ ol ağırlığa batman kim yıga
- 3256 Dartar-ısam anı eyleyüp temiz
Ağırak ola tagdan iy 'azîz
- 3257 Eydür ança 'adl-ıla dürişürem
Halk-ıla insâf-ıla barışuram
- 3258 Kim benüm emrûme çün irişeler
Kurd-ıla koyun bile barışalar
- 3259 Eydür anı dartası mizân kanı
Yâhud ol ağırlığa batman kanı
- 3260 Dartar-ısam ben anı iy nâm-ver
Yir ü göği batman eyleyem meger
- 3261 Eydür iy şeyh ança zühdüm var benüm
Kim olur kul gibi cânuma tenüm
- 3262 Eydür aña ben bahâ bulmazam
Ol sebebeden dartıban alırmazam
- 3263 Eydür eyle hulk-ıla hoş söyleyem
Lutf-ıla kim kamusun kul eyleyem
- 3264 Eydür aña yitürimezem semen
Bir semen hergiz ola mı yüzce men
- 3265 Eydür inamum bu kamusunda var
Kim dükeli hak-durur iy nâm-dâr
- 3266 Eydür anı bu terâzü dartamaz
Yiri batman eyler-ısem yidi kez

- 3253 Sonra "binlerce arzu ile ve yüz bin zevk ile dirilme gününe inanırım.
- 3254 Cennete ve cehenneme inandığım gibi hesaba çekileceğimi ve sırat köprüsünü de düşünürüm." der.
- 3255 Karşılığında onu hangi terazi tartabilir, o ağırlığa kim ölçü getirebilir?
- 3256 "Onları ayırıp tartmaya kalkarsam ey sevgili aziz dost! O dağdan ağır gelir." der.
- 3257 "Hep adaletle iş yapmaya gayret eder, varlıklara şefkat ve merhametle muamele ederim.
- 3258 "Eğer kurt ile koyun benim emrimi dinleseler, aralarında düşmanlık görülmez ve birlikte yaşayıp giderler." deyince de,
- 3259 "şimdi bunu tartacak terazi var mı veya o ağırlığa göre terazi nerede bulunur?
- 3260 Ben bunları tartmaya kalksam yeri göğü terazi etmem gerekir" diye cevap verir.
- 3261 Sonra, "Benim öyle ibadetim var bu yüzden vücudum canımın kölesi gibidir." der.
- 3262 Buna karşılık, "işte buna ben değer biçemem, bu sebepten tartıp alamam."
- 3263 Sonra, "yaratılışımdan dolayı güzel ve tatlı söyler, bağış ve ihsanım, iyi davranmam ile de herkes kul ve köle kesilir." der.
- 3264 Buna da "işte, bir para yüz ben kadar da alsa, bunu almaya altın gümüş para bulamam." diye cevap verir.
- 3265 Bütün bunlara inandım; Ey şanlı şöhretli kişi! Bunların hepsi haktır, gerçektir, doğrudur." der.
- 3266 Sonunda dünyayı yedi kez ölçü ve tartı olarak kullansam bile böyle bir terazi onu tartamaz" cevabını verir.

- 3267 Ten kumaşı çün hisâba gelmedi
Bunda hem bir kadr u kıymet bulmadı
- 3268 Cân metâ'ı çün bahâsı çoğ-ımiş
Ağırınça dartası taş yog-ımiş
- 3269 Bes bize bir künce oturmak gerek
Bu dükânı dahı götürmek gerek
- 3270 İşbu cân nakdı ki şerhin eyledük
Vasfını ter sözler-ile söyledük
- 3271 Hak katında dartılacak iy hakîm
Artuk ola yirden ü gökden delim
- 3272 Âhirette çün terâzû asıla
Degmesi bir dürlü nakd-ıla gele
- 3273 Cân metâ'ınuñ azın çok diyeler
Ten kumaşın kamu hiçe sayalar
- 3274 Âhiret bâzârına çün gelesin
Ne iletüñ-ise anda bulasın
- 3275 Cân metâ'ı satıla altın gibi
Ten kumaşı köyine odun gibi
- 3276 Şehvet ü buhl u hased ten yâridür
Sıdk u ihlâs u kerem cân yâridür
- 3277 Zâlim anda zulmunuñ recin göre
'Âdil anda 'adl gencine ire
- 3278 Hür-isañ cennette gılmân bulasın
Dîv-iseñ düzahda ifrît olasın
- 3279 Kâlibed iblis ü cân âdem-durur
Cehl zahm u 'ilm aña merhem-durur
- 3280 Cânuñı besle ki bâkî kalısar
Kâlîba tapma ki fânî olısar

- 3267 Bu tartıda vücut kumaşı hesaba alınmadı değersiz bulunup teraziye bile konmadı.
- 3268 Can metanın ise pahası çok imiş; onu ağırlığına göre tartacak okka veya kilosu belli olacak taş da bulunmaz imiş.
- 3269 Artık bize düşen bir köşede oturmak ve bu dükkânı kaldırıp tartı işine son vermek olur.
- 3270 İşte biz can ve değerinin açıklamasını yaptık; niteliklerini özelliklerini de duyulmamış yepyeni sözler ile anlattık.
- 3271 Ey bilge kişi! Bu Tanrı katında tartılınca yerden ve gökten de çok ağır gelir.
- 3272 Ahirette terazi kurulduğu zaman, insanların her biri bir çeşit değer ile, ayrı ayrı kıymette gelir.
- 3273 Can varlığının azına bile çok derler; fakat tenin, vücut kumaşının bir değeri olmaz, onu hiçe sayarlar.
- 3274 Ahiret pazarına geldiğin vakit, önceden ne göndermişsen orada onu bulursun.
- 3275 Orada can varlığı altın gibi satılır; gövde kumaşı ise odun gibi yanar.
- 3276 Şehvet cimrilik, çekemeyip kıskanma bunlar, gövdenin sevdiği şeylerdir; doğruluk, rıyasız candan bağlı olma, cömertlik ise canın sevgilileridir.
- 3277 Zâlimler orada zulümlerinin sıkıntılarını görecek; âdil olup doğru hareket edenler ise adaletin hazinesine kavuşacaklar.
- 3278 Melek ve huri huylu isen cennette hizmetçilerin olacak; yok şeytan huylu isen cehennemde ejderhalarla karşılaşacaksın.
- 3279 Gövde şeytan, can da insandır; bilgisizlik yara, ilim onun merhemidir.
- 3280 Sen canını beslemeye bak o ebedidir; tenine vücuduna değer verersen onun yok olacağını iyi bil.

- 3281 Bes bu mizânda ta'ayyûn kıldılar
Cân-ıla ten kıymetin key bildiler
- 3282 Kim şîrâda ten bahâ getürmeye
Cân bahâsın kimse hõd yitürmeye
- 3283 Key terâzû râst Gülşehrî kıla
Kim kamu nakduñ bahâsını bile
- 3284 Bî-terâzû sen dükân eylemegil
Mâye vü söz ü ziyân eylemegil
- 3285 Dünyâda eksilme her bir işde art
Ben terâzû eyledüm gel anda dart
- 3286 Degme işde isteme emn ü emân
Mustafâ buyrugını dutgil hemân
- 3287 Kim durdan âsümânı bî-sütûn
Pâk ola *ammâ yekûlu'z-zâlimûn*

SU'ÂL-KERDEN-İ SÂ'ÎL
EZ HÜDHÜD DER BEYÂN-I
HAŞM U GAZAB

- 3288 Biri eydür bende bir haşm u gazab
Var-durur yavlak 'azım ü key 'acab
- 3289 Kim ilan gibi ininden çün çıkar
Balta-y-ıla yaptığı burcı yıkar
- 3290 Kakıycak bardahı küpe urur
Söge oturdukça kükreyü durur
- 3291 Kimse aña bir katı söz dîmedin
Komaya anuñ etini yîmedin
- 3292 Haşm-ıla çün kim kılıcını biler
Teşne-y-ile kendüzin urmak diler

- 3281 İşte bu tartıda hepsi apaçık görüldü; canın ve tenin ne değerde olduğunu herkes bilip anladı.
- 3282 Bu satışta tenin bir değeri yoktur, canın ise değeri üstünde ve büyüktür.
- 3283 Gülşehrî çok doğru terazi kurmuş ve ne kadar nakit varsa hepsinin değerini bilmiş, hepsine paha biçmiştir.
- 3284 Sen hayat dükkânını terazi kurmadan açıp da; aslını söz ve ziyana verip zarar eyleme. Ölçülü ol ve bu ölçüye göre hareket et.
- 3285 Hayatta geri geri gidip eksilme, devamlı kâr et; gel benim kurduğum bu terazide onları tart.
- 3286 Her işte emniyet ve güvenlik isteme; senin yapman gereken Muhammet Mustafa'nın buyrugunu tutmaktır.
- 3287 Gökleri direksiz durutan hep temizdir; zalimlerin (*kâfirlerin*) dediği şeyden uzak olsun.

BİR KUŞUN HÜTHÜTE ÖFKE VE
KIZGINLIK HAKKINDA SORMASI

- 3288 Birisi, "Bende öyle büyük ve çok acayip kızgınlık ve öfke vardır.
- 3289 O yılan gibi yuvalandığı yerden çıktığı zaman, yaptığı yapıyı balta ile yıkıp atar.
- 3290 Öfkелendiği zaman bardağı küpe çarpar, sövmeye başlayınca ise, kük-rer de kük-rer ve önü alınmaz.
- 3291 Kimse onu inciten bir söz söylemese bile o, onun etini yemeden bırakmaz.
- 3292 O kılıcını öfke ile keskinleştirir ve kendisini bile hançer ile vurmak ister.

- 3293 Bir ilan kim od urcak yakmağa
Kimse korkar sûretine bakmaga
- 3294 Her savaş içinde ser-gavga-durur
Ne yılan dersin kim ejderhâ-durur
- 3295 Bu yılan komaz beni baş olmaga
Âdemîler-ile yoldaş olmaga
- 3296 Her kimûn kim şekker agzına dıkar
Karşısına sirke yüzünden akar
- 3297 Kendüzi bir agu agacı-durur
Yimişi bal-ısa kim acı-durur
- 3298 Hışmı iblis eyledi yüz âdemî
Hilm ile Gülşehri dutdı 'âlemi

CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD
[ÂN SÂ'İL]-RÂ BE MA'RİFET-İ
RENG-ÂMÎZ

- 3299 Hüdühüd eydür hışma zinhâr uymağıl
Zahm ururlar-ısa dahı dınmağıl
- 3300 'Akl u 'ilm ü hilm-ile urışmağıl
Kibr ü kîn ü hışm-ıla barışmağıl
- 3301 Âdemî divûn sözün eslemeye
Kendü koynunda yılan bislemeye
- 3302 Dünyâ ehli dinine düşmen-durur
Terbiyet kılma ki ter-dâmen-durur
- 3303 Küfr mihun dîn başına dokıma
Ejdehâları evûne okıma
- 3304 'Akl rahtun hışm odı köyindürür
Hışm odın hilmûn suyu söyindürür

- 3293 O öyle bir yılan dır ki yakmak için ateş yakınca suratına bakan herkes korkar.
- 3294 Bütün savaşlarda kavgacı başı odur; ona yılan deme o, ejderhadır.
- 3295 İşte bu yılan benim baş olmamı ve insanlarla arkadaşlık etmemi hiç istemez.
- 3296 Ağzına şeker doldurduğu kimselerin karşısına geçince yüzünden sirke akar; yaptığı iyiliği başa kakar.
- 3297 O bir zehir ağacıdır, başından bal damlası yine de acıdır.
- 3298 Onun öfkesi yüzlerce insanı şeytan yaptı; fakat Gülşehri'nin yumuşaklığı bütün âleme yayıldı." der.

HÜTHÜTÜN SORU SORAN O KUŞA ÇEŞİT
ÇEŞİT MARİFETLER İLE CEVAP VERMESİ

- 3299 Hüthüt, "sakın öfkeye kapılma; seni dövüp yaralasalar bile hiç aldırış etme, oralı olma.
- 3300 Akıl, bilgi, ilim ve yumuşak huylulukla savaşma; kibir, kîn ve öfke ile beraber olma.
- 3301 İnsan şeytanın sözünü dinlememeli ve kendi koynunda yılan beslememeli.
- 3302 Dünyaya gönül verenler dine düşmanlık eder; onları terbiye etmeye kalkışma onlar hep namussuz ve eteği kirli kimselerdir.
- 3303 Sakın küfrün çivisini dinin başına çakma ve yılanları evine davet etme.
- 3304 Akıl koşumunu, aklın düzenini öfke ateşi yakıp yok eder; öfke ateşini de yumuşak başlılık suyu söndürür.

- 3305 Dilemez-iseñ ki dola ev düttün
Oduñ üstine dahı urma odun
- 3306 Âdemîñüñ yigregi 'ilm öğrenen
'İlm öğrenen yeği hilm öğrenen
- 3307 Akça vermeyen kişiye zer virüñ
Ayagıñuzu kesene ser virüñ
- 3308 Höşüg-ıla aguyı kand eyleñüz
Size uran-ıla peyvend eyleñüz
- 3309 Bir göñül yıkmak kim ol çokdur bize
Ka'be'yi yıkmakdan artukdur bize
- 3310 Hışm-ıla bir ayu gibi delüsin
Ne ademsin kim bir itden alusin
- 3311 Anda kim it göñlini bekler kişi
Halk azarlamak-durur itler işi
- 3312 Bir sözi yüz eyleyüp kılma 'itâb
Yüz sözi bir hoş söz eyler bu kitâb
- 3313 Toprag-ıla odı çün yaratdı Hak
İkisini dünyâda durıttı Hak
- 3314 Çünkü kemlik oldu toprak mahremi
Lâcerem toprakdan oldu âdemî
- 3315 Od ki baş çekdi vü kibr itdi 'azîm
Oddan oldu lâcerem div-i racîm
- 3316 Kibr her bir dünî bir dehrî kılır
Meskenet 'âlemde Gülşehrî kılır
- 3317 Âdemî bî-mekr ü bî-telbîs ola
Kibr ü hışm-ıla kişi İblîs ola

- 3305 Evinin dumana boğulmasını istemezsen; ateşin üstüne odun atıp durma.
- 3306 İnsanın üstünü ilim öğrenendir; ilim öğrenenin üstünü de yumuşak tabiatlı olandır.
- 3307 Akça vermeyen insana altın verin; ayağınızı kesene de başınızı feda edin.
- 3308 Zehiri güzellikle şekere döndürüp, sizi döven ile de ilgileniniz.
- 3309 Bir gönlü yıkmak bizim için büyük günahdır; bu Kâbe'yi yıkmaktan da ileride bir şeydir.
- 3310 Öfke ile ayıya dönmüş delirmişsin, böyle insan köpekten de aşağıdır.
- 3311 Köpek gibi olanların gönlünü hoş etmeye kalkan kişinin işi, itler gibi insanları incitmek olur.
- 3312 Bir söze yüz söz katıp onu bunu azarlama; bu kitap yüz sözü bir güzellik içinde anlatır.
- 3313 Allah toprak ile ateşi yarattı ve dünyada her ikisine de yer verdi.
- 3314 Toprağın sırdaşı alçak gönüllülük ve düşkünlük oldu; sonunda Âdem de topraktan yaratıldı.
- 3315 Ateş baş kaldırdı ve büyüklendi, böylece taşlanmış şeytan da ateşten yaratıldı.
- 3316 Kibir, büyülenme her alçak kişiyi bir dinsiz yapar; alçak gönüllülük dersin bu Gülşehrî'nin işidir.
- 3317 İnsan hilesiz ve temiz olur; kibir ve öfke ile dolunca şeytandan başka bir şey değildir.

MÜNÂZARA-İ İBLİS-İ LA'İN
BÂ-ÂDEM SAFÎ 'ALEYHİ'S-SELÂM

- 3318 'İlm bismillah-ıla bulur usûl
Tevbe istigfâr-ıla olur kabûl
- 3319 Ol zamân kim bu kamu gavgâ henûz
Olmadug-ıdı cihânda bir rumûz
- 3320 Yir gözi gök yüzine hayrân-ıdı
Gök dahı seyrinde ser-gerdân-ıdı
- 3321 Dillü kimse yok dahı kim söyleye
Degme bir sözün beyânın eyleye
- 3322 Âdem uçmakdan çıkıcak 'âleme
Kim halifalık verildi Âdem'e
- 3323 Hak ta'âlâ tevbesin kıldı kabûl
Fazl oldı vü fenâ oldı fuzûl
- 3324 İstrîfâ donı geyildi daşıma
İctibâ tâcı uruldı başıma
- 3325 Bir gün ol fitne bıragan 'âleme
Sataşur bir yolda nâgeh Âdem'e
- 3326 Eydür iy sultâna bir şâyeste kul
Memleket bâğında yavlık tâze gül
- 3327 Benem ol iblis kim bir dem seni
Komadum uçmakda kim görme beni
- 3328 Yüklödüp üstüñe yüz bîñ mihneti
Düzah eyleyen saña ol cenneti
- 3329 Secde kılmadugum-ıçun ben saña
Ança dahı düşmân olma sen baña
- 3330 Anı kim ben yoldan iledübilem
Hiç ola mı kim aña secde kılam

LÂNETLENMİŞ ŞEYTANIN, ÂDEM
SAFİYYULLAH, SELÂM ONUN
ÜZERİNE OLSUN, İLE MÜNÂZARASI

- 3318 İlim Allah'ın adı ile başlanarak yoluna göre bulunur; tövbe pişmanlık
da Allah'a yalvarmakla kabul olur.
- 3319 Bütün bu kavgalar, bu işaretler o zaman daha dünyada ortaya çıkıp
görülmemiştir.
- 3320 Yeryüzü gökyüzüne âşık, gökyüzü de kendi yörüngesinde baş aşağı
dönmekte idi.
- 3321 Bunu söyleyecek ağzı laf yapan, her bir sözün anlatımını yapacak, sırları
açıklayacak başka bir kimse varsa söylesin.
- 3322 Âdem, selâm onun üzerine olsun, cennetten dünyaya gelince kendi-
sine halifelik verildi.
- 3323 Yine Tanrı tevbesini kabul etti; fazlalıklar ve fenalıklar yok olup; er-
demli oldu.
- 3324 Dışına vücuduna örtü alarak temizlenmişlik elbisesi giydirildi ve ba-
şına da seçilmişlik, üstünlük tacı kondu.
- 3325 Bir gün o âlemi fitnelerle dolduran şeytan, bir yolda Âdem'e sataşır.
- 3326 "Ey Tanrı'ya yakışan kul ve dünya bağında açılmış çok taze gül!
- 3327 İşte ben seni bir an bile cennete bırakmayan şeytanım, artık beni
görme.
- 3328 Senin üzerine yüz binlerce sıkıntı yükleterek cenneti sana cehennem
yapan benim.
- 3329 Ben senin huzurunda secde edip yere kapanmadığım için, sen de
Tanrı gibi bana düşman olma.
- 3330 Benim, yoldan çıkardığım o Âdem'e secde etmemliğim nasıl olur, bu
mümkün değildir.

- 3331 Çün benüm hüküm revân oldı saña
Ma'ni-y-ile secde kıldıñ sen baña
- 3332 'Ömrümün niçeliğin çün bilesin
Sen katumda dünki bir tıfl olasın
- 3333 Ben bu kamu 'ömr-ile bes gelmeyem
Secde bir tıfl ileyinde kılmayam
- 3334 Bunça kez dünyâyı deryâ görmişem
Yine deşt ü kûh u sahrâ görmişem
- 3335 Kalmadı bir merd-i kâr u ehl-i did
'Ömrümün pâyanına hergiz bedîd
- 3336 Sen kim evvel la'net İblis'e didün
Tañrı yime didüğün niçün yidün
- 3337 Tañrı kavlına nite inanmadun
Ben yalan söyleyesümi sanmadun
- 3338 Andan işbu 'akl-ıla kasduñ hemân
Kim behiştî duta-y-ıduñ Câvidân
- 3339 Bunça beğenmemeg-ile sen beni
Gör niçe çıkardum uçmakdan seni
- 3340 Benüm işüm kim bu derde dârudur
Senün-ile dahı key ilerüdür
- 3341 Enbiyâ ihdâsuma hem ireler
Evliyâ destânlarını göreler
- 3342 Kanda kim bir mekr ü telbis irürem
Bir ferîşteye yüz İblis irürem
- 3343 Kanda kim bir zerre cehlûmden gele
Elli 'âlim anda bir câhil ola
- 3344 Çün ben âsân gösterem müşkilleri
Delûden bilmeyesin 'âkılları

- 3331 Benim emrim sana geçtiği için sen bana mana ile secde etmiş oldun.
- 3332 Benim ömrümü ve nasıl olduğumu bilmelisin; zaten yanımda dünki bir çocuktan başka bir şey değilsin.
- 3333 İşte ben bütün bu ömre bakınca gelip de küçük bir çocuğun önünde niçin secde kılayım.
- 3334 Sonra dünyada nice nice derya; yine pek çok çöl, dağ ve sahra gördüm.
- 3335 Artık benden başka iş bilir ve görüş sahibi tecrübeli biri yok; ömrümün sonsuzluğuna da asla şüphe etmem.
- 3336 Sen en evvel o şeytana lânet okudun; fakat Tanrı'nın yeme dediğini niçin yedin.
- 3337 Neden Allah'ın sözüne inanmadın da; benim yalan söyleyeceğimi aklına getirmedin.
- 3338 Sonra da bu akıl ile cennette sonsuza dek kalmak istersin, senin kastın budur.
- 3339 Sen beni beğenmiyorsun; ama ben seni nasıl cennetten çıkardım; işte gördün.
- 3340 Bu derde ilaç benim işimdir; aslında senin ile davamız daha önceden başladı.
- 3341 Peygamberler benim yaptığım işleri daha çok görecekler; veliler de hikâyelerimi okuyacaklar.
- 3342 Bir hile, bir riya ve bir aldatmaca yaptığım zaman bir meleğe yüz bin şeytanı musallat ederim.
- 3343 Benim cehaletimden bir zerre ortaya çıkınca; elli âlim de olsa o meselede hepsi cahil kesilir.
- 3344 Bu zorlukları kolay gösterince akıllılar ile delileri birbirinden ayırmaz; kimin akıllı kimin deli olduğunu bilemezsin

- 3345 Dûnyâ zâhidlerini çün görevem
İleyümçe gelle gibi sürevem
- 3346 Kanda kim bir 'örfe ben meşgûl-ırak
'Ârif anda 'âmiden ma'zul-ırak
- 3347 Dek saña yalûfuz olmadum belâ
Âdem oğlanlarına kamu bile
- 3348 Hiç bilür misin ki n'itdûñ sen baña
Göresin kim ben neler idem saña
- 3349 Kılmadın bir zerre eksûk tapudan
Senden ötri sürdi beni kapudan
- 3350 Seni benden ne kadar yig gördiler
Kim beni kapularından sürdiler
- 3351 Almaz-ısam ben bu kini vü güci
Nesl ü kavmünden çıkaram soñucu
- 3352 Benden ol yirde ki birkaç rîv üşe
Bir ferîşteh üstine yüz div üşe
- 3353 Sanma kim iblîs aradan gide
Hey neler idem saña ben dünyede
- 3354 Ben ki boynuma urıcak kibr ü menî
Oldum evvel Hak ta'âlâ düşmeni
- 3355 Defterinde eyleyiçeğin temîz
Kalanına hód ne miqdâr iy 'azîz
- 3356 Topragı başuma saçmaktan kaçam
Yohsa bârî bir ulu yirden seçem
- 3357 Diri olduğumça ben inanmagıl
Benden îmin yörüyeven sanmagıl
- 3358 Kim koyam oğlanlarufı uçmaga
Girmege veyâ sıratı geçmege

- 3345 Ben dünyaya kapılan fakat devamlı ibadet eden kişileri görünce; on-
ları önümde sürü gibi güderim.
- 3346 Ben toplumun bir âdeti ile ilgilenince; gönül sahibi kimseyi halktan
hemen uzaklaştırırım.
- 3347 Ben yalnız senin belâlın değil; bütün âdem oğlanlarının düşmanıyım.
- 3348 Senin bana bir şey yaptığın görülmüş müdür, fakat benim sana daha
neler yapacağıma iyi bak.
- 3349 Ben bir an bile Tanrı'nın hizmetinden ayrılmamışken; beni senin
yüzünden kapıdan kovup uzaklaştırdı.
- 3350 Seni benden üstün tutup beni kapılarından sürdüler.
- 3351 Eğer ben bu kini ve bu mağrurluğun bedelini senden almazsam; senin
çocuklarından ve senin sülâleden çıkaracağım.
- 3352 Ben hile yapmaya başlayınca, bir meleğin üzerine yüz şeytan üşüşür.
- 3353 Sen şeytanın aradan çekilip boş vereceğini mi sanıyorsun; daha ben
sana dünyada neler neler edeceğim.
- 3354 Ben kibir ve benlik gerdanlığını boynuma takınca, en evvel yüce
Tanrı'nın düşmanı oldum.
- 3355 Beni defterinden silince; ey sevgili! Kalanının ne olduğuna bakmak
gerekir mi?
- 3356 Ben toprağı başıma niçin saçayım; saçsam bile bir büyük kıymetli
yerden seçerek alıp saçmalayım.
- 3357 Ben hayatta olduğum sürece bana inanma; sonra benden kurtulacağını
sanıp da güvenle yürüme.
- 3358 Senin çocuklarını sıratı geçirtmeyecek ve cennete girmelerine engel
olacağım.

- 3359 Seni uçmakdan sürükdüren neye
Kaçan oğlanların anda koya
- 3360 Bir yazuk ben işledüm dir hôr bana
Bir güneh sen eyledün lâyük saña
- 3361 Ben hitâb-ı üscüdû yî bilmedüm (2/34, 7/11, 18/61)
Secde senün ileyünde kılmadum
- 3362 Sen dahı lâ-takrebâ yî dutmadun (2/35)
Tañrı'nun emrine i'zâz itmedün
- 3363 Neye senün tevbeñi kıldı kabûl
Böyle benden münkir oldu vü melûl
- 3364 Ben kamu bu hüccet ü bürhân-ıla
Kul henüz olımadum erkân-ıla
- 3365 Âdemî tañrılığa da'vî kılur
İlla key da'vî-yî bî-ma'nî kılur
- 3366 Girü bunların evini ben yıkam
Yine bunların hakından ben çıkam
- 3367 Bunça mihnet eyleyem cânlarına
Soñucı kasd idem imânlarına
- 3368 Halka çün ben eyle kim gerek koyam
Bir nefesde bunça tevbeler sıyam
- 3369 Eyleyem bir fısk-ıla iy nâmdâr
Elli yıllık zühed esâsın târ-mâr
- 3370 Hak ta'âlâ dükelî düşvâr işi
Nâ-murâd olmağı vü her hôr işi
- 3371 Tamu yolından dükelin yoyısar
Kamusın uçmak yolında koyısar
- 3372 Ben dahı yüz zevkî yüz 'işretleri
Yimek içmekleri vü lezzetleri

- 3359 Seni cennetten çıkaran, neden çocuklarını oraya koysun.
- 3360 Bir günah işledim diye bana alçak der; sen bir günah işleyince de kendine uygun görür.
- 3361 Ben, *secde et* (A'raf 11, Bakara 34 İsrâ, 61) emrini bilmedim ve senin önünde secde etmedim.
- 3362 Sen ise, *yaklaşma* (Bakara 35) emrini tutmadığın gibi Tanrı'nın emrine saygı da göstermedin.
- 3363 Niçin senin tövbeni kabul etti de; beni münkir bilip eleme düşürdü?
- 3364 Ben bütün bu deliller ile başlı başına eksiksiz bir kul olamadım.
- 3365 İnsan tanrılık için iddiada bulunur; fakat bu manasız, lüzumsuz bir iddiadan öteye geçmez.
- 3366 Ben tekrar bunların evlerini başlarına yıkacak ve hepsinin hakkından geleceğim.
- 3367 Bunların canlarına çok sıkıntı verecek ve sonunda imanlarını da ellerinden alacağım.
- 3368 Ben bu halka öyle tesir edecek öyle tesir edeceğim; sonra bir anda nice nice tövbelerini bozduracağım.
- 3369 Hatta bir günah işleterek bir zahidin elli yıllık ibadetini darmadağın edecek ve havaya vereceğim.
- 3370 Yüce Allah bütün zor işleri, muratlarına ermeyi, hatta bütün kötü işleri yaptıkları hâlde,
- 3371 onları cehennem yolundan uzaklaştırır da; hepsini cennetin yoluna bırakır.
- 3372 Ben de yemeleri, içmeleri, lezzetleri, yüzlerce zevk, sayısız içki âlemlerini,

- 3373 Kamusını tamu yolında düzem
Bunların ümidin uçmakdan üzem
- 3374 Dükeli düşvâr yoldan kaçalar
Bu geñez yollar içinde uçalar
- 3375 Cehd idem kim kamu tamuya vara
Komayam kim biri uçmaga gire
- 3376 Dâneyi çün dâm içine ben dökem
Kuş kanadın eyegüsinden sökem
- 3377 Kamunun yolsuzlığına ben sebeb
Beni yoldan çıkaran kimdür 'aceb
- 3378 Çün benüm kamusına telbîs olan
İy 'aceb kimdür baña iblis olan
- 3379 Çün ben andan kesmezem ümidümi
Kim görem bir subh-dem hurşidümi
- 3380 Sen dahı her yırde sâkin olmagıl
Baña bak u bir dem imîn olmagıl
- 3381 Anda kim bu 'ilm-ile bu fen-durur
Âdem ü iblis cân u ten-durur
- 3382 Beni yire gömekogıl iy 'azîz
Andan eyle cânıñ tenden temîz
- 3383 Yohsa ben niçe ki diri yöriyem
Sanma kim cânıñ tenden koryam
- 3384 Dünyayı terk eyleyen ulum-durur
Dünya işin dutan er kulum-durur
- 3385 Niçeme kim sürdi beni kapudan
Girü kapusunda olduk tapudan
- 3386 Zira kim 'âlemde yok-durur maķâm
Ol kapudan artuk iy 'âli imâm

- 3373 işte bunların hepsini cehennem yoluna dizip bunların ümitlerini
cennetten keseyim.
- 3374 Zaten onlar zorluktan kaçıp kolay yolları seçip o yollarda uçarcasına
giderler.
- 3375 Ben çalışıp hepsinin cehenneme gitmesini sağlayayım ve cennete gir-
melerine engel olayım.
- 3376 Ben taneleri tuzağa saçınca, kuş kanatını kaburgalarından sökerim.
- 3377 Hepsinin azıp yoldan çıkmasına ben sebep olacağım, acaba beni yol-
dan çıkaran kim?
- 3378 Çünkü hepsine hile yapan benim, acaba bana şeytanlık yapan kimdir?
- 3379 Ben ondan ümidimi kesmediğim için, sabah olunca güneşimi de görü-
rüm.
- 3380 Sen de her yerde durup oturma, bana bak ve bir an bile kendini gü-
venli bulma.
- 3381 İşte bu ilim ve bu marifet onda vardır. İnsan can, şeytan da vücut
gibidir.
- 3382 Ey yüce kişi! Beni yere bir göm de, ondan sonra canını vücudundan
ayıp, bir düşün.
- 3383 Değilse ben nasıl yürüyebilirim; canını teninden koruduğumu da
sanma.
- 3384 Dünyayı bırakanlar gerçek büyüklerdir, dünyaya kapılanlar ise benim
kölelerimdir.
- 3385 Beni huzurundan uzaklaştırması bir yana; onun kapısında iş yapmak-
tan da olduk.
- 3386 Ey yüce önder! Âlemde o kapıdan daha üstün bir başka yer yoktur.

- 3387 Dilemez-ise ki mekrüm yol ura
Kendü mülkünden beni daşra süre
- 3388 Kanda var mülki içinden taşra yir
Kim sürükmişlere ol yir anda yir
- 3389 Bilmezem ol kanı vü ben kadayam
Kanda-y-ısam mülkünü içindeyem
- 3390 Beni andan berü kim sürdü daki
Kapusından gitmedüm Tañrı hakı
- 3391 Sen kim okıdı vü geldüñ kapuya
Girü ol kapudan irdüñ tapuya
- 3392 Dimeyesin sen ki tav' u tapudan
Bu kapuya geldüm ayruk kapudan
- 3393 Yine kim her bir tapu anuñ-durur
Dünyada kamu kapu anuñ-durur
- 3394 İkimüz dahı makâm iy nâm-dâr
Ol kapuyı eylemişüz ihtiyâr

CEVÂB DÂDEN-İ ÂDEM
'ALEYHİSSELÂM İBLİS-İ LA'İN-RÂ

- 3395 Çün işitdi Âdem İblis'ün sözün
Kakıdı vü 'arza kıldı kendüzin
- 3396 Eydür iy dâ'im dalâletde olan
Bâtılı hak yalanı gerçek bilen
- 3397 Üstâd-ı div ü şâkird-i sûtür
Pâyimâl-i şehvet ü mest u gurûr
- 3398 Kendüzin evvel ziyâna ile den
Sofıra dönüp ayrugı magbûn iden
- 3399 Gamda anı garka eylemiş Çalâb
Pir olmuş illa pîr-i âsiyâb

- 3387 İstemeseydi benim hilem geçerli olmazdı, hatta beni mülkünden bile dışarı atmazdı.
- 3388 Onun mülkünün dışında başka bir yer mi var; kovulanların yeri de oradadır.
- 3389 Onun nerede olduğunu, benim nerede bulunduğumu bilmiyorum, bildiğim benim onun mülkü içinde bulunmamdır.
- 3390 Beni ondan öteye kim attı, Tanrı için söylüyorum, ben onun kapısından gitmedim.
- 3391 Seni çağırınca kapıya geldin ve tekrar o kapıdan hizmete ulaştın.
- 3392 Sen hizmetten istekle geldim diyemezsin, ben de bu kapıya başka bir kapıdan geldim.
- 3393 Zaten her bir hizmet ve ibadet ona aittir, bil ki dünyadaki her kapı da onundur.
- 3394 Ey şanlı şöhretli insan! Biz ikimiz de o kapıyı seçip gelmişiz.

ÂDEM'İN SELÂM ONUN ÜZERİNE
OLSUN, LÂNETLENMİŞ ŞEYTANA
CEVAP VERMESİ

- 3395 Adem şeytanın sözünü işitince; hiddet ve heybetle bağırdı; ve öne çıkarak kendini gösterdi.
- 3396 Ey hep sapıklık içinde olan, yanlış doğru, yalanı da hak bilen!
- 3397 Şeytanların şeytanı, yalancıların çırağı; kibrin, sarhoşluğun ve şehvetin ayaklar altına aldığı!
- 3398 Önce kendini ziyana zarara atan; sonra da dönüp başkalarının gazaba uğramasına sebep olan!
- 3399 Allah onu kedere boğmuş, ihtiyar olmuş, fakat bütün ömrünü değirmende geçirmiş.

- 3400 Koca yalan kaçan olur iy fülân
İlla sen kim söylemezsin cüz yalan
- 3401 Ben kim evvel cenneti kaldum makâm
Soñra çıkdum 'âlemi kıldum tamâm
- 3402 Bunda sentün kavlıñ-ile gelmedüm
Zira hakdan daşra hiç iş kılmadum
- 3403 Nite baña bula-y-ıduñ sen zafer
Hôd bu iş böyle gerek-idi meger
- 3404 Bu hüner her ta'nadan hâlî gibi
Tâ men ol dârâ birün eli gibi
- 3405 Kim cinândan ben cihâna irişem
Bûsitândan bâğbâna irişem
- 3406 Kamu konuk eve bağlar hissini
Ol bizüz kim isterüz ev issini
- 3407 Biz şehüñ kulagına dîrüz sözi
Sen sarây-ıla ne aldarsın bizi
- 3408 Bize ev issini göster görelüm
Yohsa kuru eve neye girelüm
- 3409 Eyle dut kim 'âkîl eve aldana
Pâsbânı nite pâdişah sana
- 3410 Çün ev issin ev içinde sanmaduk
Nakş-ı dîvâra dahı aldanmaduk
- 3411 Bize hôd bir yerde olmaklık muķîm
Olmaya 'âlemde bî-ümmîd ü bîm
- 3412 Yok-durur hiç dünyada ârâmumuz
Lâ-mekândur dâne-y-ile dâmumuz
- 3413 Böyle kim her yiri biz göriserüz
Bir arada biz kaçan durisaruz

- 3400 Hiç ihtiyar yalan söyler mi, senin söylediğin az bir yalan da değil, sen hep yalancısın.
- 3401 Ben önce cenneti makam buldum; sonra da çıkıp âlemi, dünyayı yurt edindim.
- 3402 Buraya da senin sözün ile gelmiş değilim, sonra ben doğruluktan ve Tanrı'nın buyruğundan dışarıda hiç iş yapmadım.
- 3403 Sen bana üstün gelemezdin; zaten bu iş, bu durum böyle olacaktı.
- 3404 Ben o yerde dışardan gelmiş bir yabancı gibi olduğumdan bu iş her türlü kinamadan uzaktır.
- 3405 Ben cennetlerden dünyaya ulaştım, bu bağlık bahçelik yerden kalkıp bağa ve bostana bakanın yanına gelmek demektir.
- 3406 Bütün misafirler kaldıkları eve bağlanmışlardır; bizim için asıl olan ev sahibini görmektir.
- 3407 Biz sözü padişahın kulağına söyleriz; sen ise bizi, saray ile köşk ile aldatıyorsun.
- 3408 Bize evin sahibini göster, değilse boş eve girip de ne yapacağız?
- 3409 Akıllı kişinin eve aldandığını farz et; o bu aldanma ile bekçiyi ev sahibi zannetmiştir.
- 3410 Biz ev sahibini evde bilmediğimiz gibi; evin nakışlarına ve duvarlarına da aldanmış değiliz.
- 3411 Bizim için bir yerde kalmak gerekirse orada hiç korku ve ümitsizlik olmamalı.
- 3412 Bizim dünyada kalıp dinlenme diye bir düşüncemiz yoktur; bizim tuzağımız da tanemiz de mekânsızdır.
- 3413 Biz bu şekilde her bir tarafı görecektik, hep bir arada nasıl, ne zamana kadar duracağız?

- 3414 Ol yanından 'âlemüñ girdük revân
Bu yanından dünyanuñ çıkduk devân
- 3415 'Âkıbet her yirde hargeh kurmaduk
Lâ-mekân şehrine degin durmaduk
- 3416 Ben müzeyyen eylesem 'âlemi
Hûb ola mıydı cihân bî-âdemi
- 3417 Senüñ işüñ aldamag-ısa ne var
Aldayanlar aldanur anda i yâr
- 3418 Enbiyâya zehrüñ olmaya senüñ
Kim dînesin yâ geçe mekr ü fenüñ
- 3419 Yine çün gümrahlıguñı göreler
Evliyâ hâşâ ki saña uyalar
- 3420 Zâhidüñ çün kim riyâsı olmaya
Hiç senüñ fitneñ katına gelmeye
- 3421 Çünki dünyâ terkini 'âkil ura
Ölümini dem-be-dem hâzır göre
- 3422 Dahı senüñ anuñ-ıla ne işüñ
Var dur iy hızlân yoluñ hırmân işüñ
- 3423 'İlm-ile çün kim 'amel makrûn ola
Senden ol 'âlim niçün magbûn ola
- 3424 'Ârifüñ çün Hak'dan artuk fikreti
Yok-durur kimüñ var aña kudreti
- 3425 Sen seni gör yohsa çün rahmet gele
Her biri bir haslet-ile kurtıla
- 3426 Çünki sen kâbil degülsin rahmete
Lâcerem mahsûs olduñ la'nete
- 3427 Mü'minine niçe zûr eyler-iseñ
Zûr-ıla nefsüñi kûr eyler-iseñ

- 3414 Biz âlemin öteki tarafından yürüyerek girdik; dünyanın bu yanından da hızlıca çıktık.
- 3415 Her yerde otağ kurmuş değiliz; biz mekânsızlık şehrine kadar da yürüyeceğiz; asıl biz oraya gideceğiz.
- 3416 Âlemi dünyayı süsleyen benim, dünya benimle güzeldir; dünya insan-sız olsa daha mı güzel olurdu?
- 3417 Senin işin aldatmaksa, bundan ne çıkar; aldatanlar da insanı dünyada aldattılar.
- 3418 Senin peygamberlere bir kötülüğün olamaz, istersen hilen ve tuzağın geçer mi bir dene.
- 3419 Senin azmışlığını ve sapıklığını görünce, veliler hiç sana uyarlar mı? Onları kandıramazsın.
- 3420 Eğer zahit işlerinde samimi ise ve kendini Tanrı'ya vermişse, asla se-nin fitnene aldanmaz.
- 3421 Akıllı kişi dünyaya değer vermediği için; zaman zaman kendini öl-müş görür.
- 3422 Her şeyden mahrum olan sefil, alçak şeytan! Senin onun ile ne işin olabilir; artık kalkıp gitmen gerekir.
- 3423 İlim amele yaklaşıncı, işler ilme göre yapılıncı o bilgin kişiyi yoldan çıkarıp, azdırman mümkün olmaz.
- 3424 O gönül sahiplerinin Hak'tan başka düşünceleri yoktur; artık onları azdırmaya kimin kudreti yeter?
- 3425 Sen kendine bak; onlara Hakk'ın rahmeti gelince, her biri kendine göre bir işle kurtulur gider.
- 3426 Fakat sen rahmete lâyık değilsin; sonunda sen lânetlik oldun.
- 3427 Mümin kişileri ne kadar yoldan çıkarmaya çalışırsan çalış, hatta nefislerini bile önünü görmez hâle getirirsen getir;

- 3428 Her neyi kim hileltüñ vîrân kıla
Tevbe anı girü âbâdân kıla
- 3429 Âhir ol mü'min yola senüñ-ile
Eyü olam diyüben gelür yola
- 3430 Eyü niyyetlüler eylüge ire
Kim yavuz ise yavuzlıklar göre
- 3431 Erlik içinde ki bühtân var degül
Yoldan ileden eri hód er degül
- 3432 Sen sinuksın olmış a'zañ cümle süst
Kimseyi istemeyesin ten-dürüst
- 3433 Her kim ol bedbaht ola bî-cân u raht
Kimseneyi dilemeye nig baht
- 3434 Yavlak agyâr ola yârı aldayan
Yohsa er olmaya eri aldayan
- 3435 'Avrat olsa yigdür er bir fark-ıla
Yoldan iltinçe bir eri zerğ-ıla
- 3436 Ben dahı sencileyin hem bir günâh
Eyledüm illâ bilür ol Pâdişâh
- 3437 Kim senüñ şerrüñden işledüm anı
Kim sen anduña inandurduñ beni
- 3438 Ben senüñ anduñ-ıla oldum tebâh
Sen senüñ re'yüñ ile kılduñ günâh
- 3439 Baña girü tevbe oldu reh-nümün
İlla sen kalduñ günâhuñla zebûn
- 3440 Bende çün kim 'ârizidür ol günâh
Ben dahı bu tevbeye kıldum penâh
- 3441 İlla sende ol günâh zâtî-durur
Anuñ-ıçun yazuguñ katî-durur

- 3428 en sonunda onlar, senin hilelerini yok edecek ve tövbeleri sayesinde tekrar mamur ve şen olacaklar.
- 3429 O mümin kişinin seninle gitmesi, iyi olayım düşüncesi iledir.
- 3430 Niyeti iyi olanlar, iyi düşünenler iyiliğe kavuşur; kim kötü ise o kötülüklerle karşılaşacaktır.
- 3431 Yiğit ve iyi olanda iftira olmaz; insanları yoldan çıkarıp kötü yollara sevk eden zaten er değildir.
- 3432 Sen bozulmuşsun, baştan aşağı bütün vücudun hata; bu durumda başkalarının iyi olmasını da istemezsin.
- 3433 Kimin bahtı kötü ve düzeni bozursa o, kimsenin iyi talihli olmasını istemez.
- 3434 Yoldaşını aldatan çok yabancı, çok kötüdür; insanları aldatana er denmez.
- 3435 İnsan birini hile ile yoldan çıkarınca, ona insan denmez, o olsa olsa, verdiği sözden döndü dönmeyen, oynak, vidalı bir avrattır.
- 3436 Ben de senin gibi bir günah işledim; bunu zaten her şeyin sahibi olan o padişah bilmektedir.
- 3437 Ben onu senin kötülüğünden dolayı işledim; çünkü sen yemin ederek beni inandırdın.
- 3438 Ben senin yemininden dolayı ziyana uğradım; sen ise kendi iradenle isteyerek günah işledin.
- 3439 Bana tekrar pişmanlığım yol gösterdi, kurtuluşa erdim; sen ise günahınla alçaklık içinde, ayaklar altında kaldın.
- 3440 O günah bende geçici olduğundan, ben de kendimi pişmanlık evine attım.
- 3441 Sendeki günah zatîdir, senin ile vardır; bu yüzden senin günahın şiddetlidir ve kurtuluşu yoktur.

- 3442 Togrulig-ıla geliçek ilerü
Ol yazuk didükleri sensin girü
- 3443 Gide mi senden 'aceb şeyn-i günâh
Kim sen olmuşsın kamu 'ayn-ı günâh
- 3444 Arusuz olıçağın aru tonı
Arı ola çün yuduñ girü anı
- 3445 İt derisin biñ denizde yuyıçak
Dahı murdarırak ola koyıçak
- 3446 Çün ben ayrug u günâh ayrug-ıdı
Eyle gitdi kim sanasın yog-ıdı
- 3447 Sen günâhuñ zâtısın kaçan gide
Kişinüñ zâtı vü anı terk ide
- 3448 Âdemiye iriçegin bir hatar
Altunına miss karışur ez-kader
- 3449 Yine bir kaynamag-ıla arınur
Mis köyinür altın anda görünür
- 3450 Sen kamu missin çü altın sende yok
Ben kamu altın ki hiç mis bende yok
- 3451 Altın altınlıkda magbûn ola mı
Kaynamag-ıla mis altın ola mı
- 3452 Mekri bir gün şahsuñ üstine üşer
Ayruga kuyu kazan kendü düşer
- 3453 Her kim ol kuyu kaza bir kardaşa
'Âkıbet ol kuyuya kendü düşer
- 3454 Sorma kim kuyu kazan kendü ola
Girü hem bir kuyu içinde öle
- 3455 Mü'mini îmân kaçan koyup gide
Varasın bir kâfire ikrâm ide

- 3442 Kim doğruluk ile gelirse, senin günah olduğunu hemen bilir, sen günahından başka bir şey değilsin.
- 3443 Sen büsbütün günah kesilmişsin; bu günahın lekesi senden asla gitmez.
- 3444 Temiz bir elbise kirlenince, onu yıkarsan tekrar temizlenir.
- 3445 Fakat köpek derisini bin denizde yıkasan, tekrar kurutsan eskisinden daha pis, daha mundar olur.
- 3446 Ben başka, o günah da başka olduğu için sanki yokmuş gibi temizlenip gitti.
- 3447 Sen ise günahın tâ kendisisin; kişi aslını kendini bırakıp gidebilir ve kendinden ayrılabilir mi?
- 3448 İnsanoğluna bir tehlike gelince, ister istemez onun altın olan madene bakır karışmış olur.
- 3449 Onu bir kaynatırsan temizlenir; bakır yanar, altın da ışıltılı parlar.
- 3450 Sen büsbütün bakırsın, sende altın bulunmaz; ben ise tamamen altınım, bende de bakır yoktur.
- 3451 Altın altın ocağında olmakla değerinden bir şey eksilmez; fakat bakırı ne kadar eritip kaynatırsan kaynat o, yine bakırdır.
- 3452 İnsanın hilesi bir gün geri teper; bu başkaları için kuyu kazanın kendi kazdığı kuyuya düşmesi gibidir.
- 3453 Kim bir kardeşine kuyu kazarsa; sonunda o kuyuya kendisi düşer.
- 3454 O kuyu kazanın kim olduğunu sorma, o kendisidir ve tekrar bir kuyu içinde ölecektir.
- 3455 Bir kâfire ikrâm için gitsen de; iman mümini hiçbir zaman koyup gitmez.

- 3456 Kendü cinsinden ne göre sende hiç
Kim kıla senden yaña imân besic
- 3457 Kılduğuñ-ıçun sen imânı taleb
Vara mı kâfir dapa imân 'aceb
- 3458 Niçeme kim mü'min eksiklik kılur
Âhir imân kendü hasmını bilür
- 3459 Sanma kim sen bini gümrâh eyledüñ
Belki her bir yolda âgâh eyledüñ
- 3460 Zîra çün kim mülki görem ser-be-ser
Mâlikinden ilerü bilem haber
- 3461 İster-idüñ kim beni azdurasın
Yoldan u degme yaña gezdüresin
- 3462 Ben hemân yolda vü sen yoldan ırak
Defterüñ senüñ kara vü benüm ak
- 3463 Ol kişiyi dünyada kim begene
Kim kişi aldamag-ıla ögine
- 3464 Sen kim eyledüñ girü mülkin durak
Kapusındasın velî andan ırak
- 3465 Ben ki yolu düzdüm anuñ yatına
Kapusından irdüm anuñ katına
- 3466 Sen kapudan göremedüñ nûrını
Ben katında görürem kendüzini
- 3467 Ola deñizde delim hâşâk ü hâr
Beñzemeye aña dürr-i şâhvâr
- 3468 Mâr-ıla mâhî deñizde yüzeler
İlla her biri bir işde gezeler
- 3469 Niçeme kim olalar me'mûr-ı şâh
Hiç cellâd ola mı destûr-ı şâh

- 3456 O kendi cinsinden sende bir şey gördü mü, o zaman senden tarafa gelmek için hazırlık yapar.
- 3457 Sen imanî arzu edip istediğın için iman; kâfirden tarafa dönüp bakmaz.
- 3458 Mûmin kişi eksiklik de yapsa, iman sonunda kendi düşmanını anlar.
- 3459 Sen beni yoldan çıkardığını sanma; belki benim gideceğim yollarda dikkat etmemi sağladın.
- 3460 Artık ben baştanbaşa ülkeyi görüp tanıdım; bu durumda onun sahibini de iyice bildim.
- 3461 Sen beni azdırıp, yoldan çıkarıp, her bir tarafta gezdirmeyi arzu ederdin.
- 3462 Ben senden uzak olarak yoluma devam ediyorum; artık benim defterim ak, seninki karadır.
- 3463 İnsanları aldatmak ile övünen kimseyi, dünyada kim beğenir.
- 3464 Sen onun mülkünü durak yaptın; kapısında duruyorsun fakat ondan çok uzaksın.
- 3465 Ben ise yolunu onun için, onun uğruna hazırladım ve kapısından geçerek huzuruna vardım.
- 3466 Sen kapısında ondan bir ışık bile göremezken; ben yanında kendine bakıyorum.
- 3467 Denizde pek çok süprüntü, çer çöp vardır; fakat padişahlara lâıyk inci ona hiç benzemez.
- 3468 Denizde hem yılan hem balık yüzer; ancak her biri bir iş için dolaşır.
- 3469 Padişahın emrinde olanların nasıl iş yaptıklarına bak, cellat hiç padişahın izninde olur mu?

- 3470 Binde biri olur-ısa h'îşümüz
Bizüm ol bir ile-durur işümüz
- 3471 Anda kim sâfî ola suyu gölün
Zevkî olmaya harâmîlû yolun
- 3472 Girü ol bir Hak bu işi bitüre
Sen harâmîyi bu yoldan götür
- 3473 Ol ki her yola senüñ-ile gider
Saña la'net evvel ol kişi ider
- 3474 Çün işitdi ol bed-ahter bu sözi
Kismetinden kararak oldı yüzi
- 3475 Gitti İblis-i la'ın zârî-y-ıla
Kaldı Âdem şer' mi'yân-y-ıla
- 3476 Müdde'i-y-iseñ ne mahrem olasın
Uyma iblise kim âdem olasın
- 3477 Âdemî mekkâr iblisi sanur
Şimdi iblis âdemiden eymenür
- 3478 Sende ança hîle vü telbîs ola
Kim senüñ kemter kuluñ iblis ola
- 3479 Âdem ü İblis hâlini görüñ
Kalan ahvâli Muhammed'den soruñ
- 3480 Her kim anuñ şer'ine mahrem degül
Div ad ur aña kim ol âdem degül
- 3481 Her makâlâtı beyân eylemege
Degme bir sırrı 'ayân eylemege
- 3482 Çün göresin şâhı peydâ vü nihân
Olmaya Gülşehri'den yig tercümân
- 3483 Ol kişi kim dürrî 'ummândan bula
On iki 'ilmi bu divândan bula

- 3470 Bizim hısım akraba ile ilgilenmemiz binde bir olur; bizim işimiz hep o bir olan Tanrı iledir.
- 3471 İleride bulunan gölün suyu temiz de olsa; yolunda eşkıya ve yol kesiciler varsa bunun zevki yoktur.
- 3472 O bir olan Allah, sen yol kesiciyi yoldan kovacak ve bu işi tekrar yapıp sona erdirecek.
- 3473 Her yola senin ile giden kişi, en önce seni kötüler ve sana ilenir.
- 3474 O kötü talihli şeytan bu sözü işitince; yüzü kismetinden kapkara kesildi.
- 3475 Taşlanmış lânetlenmiş şeytan ağlayıp sızlayarak gidince; Adem peygamber şeriatın ölçüsü ile kaldı.
- 3476 Sen benlik davasında isen, arkadaş ve sırdaş olman mümkün değildir, sakın iddiada bulunup şeytana uyma da, adam ol.
- 3477 İnsanoğlu şeytanı çok hile yapan zanneder; hâlbuki şimdiki vakitte şeytan insandan daha güvenlidir.
- 3478 Sende bu kadar hile ve ikiyüzlülük olduktan sonra; şeytan bile senin âciz bir kölen olur.
- 3479 İnsan ile şeytanın hâline bir bakın, sonra neler olacağını da peygamberden sorun.
- 3480 Kim peygamberin yolunda gitmiyor ve o yola inanmıyorsa; ona şeytan adını koy, çünkü o insan olamaz.
- 3481 Bütün sözleri açıklamak ve bütün sırları anlatmak için,
- 3482 Hakk'ı açık ve gizli gördüğün için, bunları sana açıklayacak Gülşehri'den daha iyi bir tercüman yoktur.
- 3483 İncileri büyük okyanuslardan alan kişiler, on iki ana ilimi de Gülşehri'nin kitabında bulurlar.

SU'ÂL KERDEN-İ SÂ'İL
EZ HÜDHÜD

- 3484 Birisi eydür vefâdâram 'azîm
Hâtırum bî-kîne vü kalbüm selîm
- 3485 Mîhr evinden kîn şarına gitmezem
Kişinûñ tuz etmegîn unutmazam
- 3486 Her kimûñ kim hayrı vü zîr-destiyem
Düşmenüm-ise dahı kim dostıyam
- 3487 Ol beni oda urursa yakmaga
Ben utanam kölgesine bakmaga
- 3488 Kimseden bir lokma etmek yimedüm
Kim otuz biñ yirde şükürin dîmedüm
- 3489 Degme odda mum gibi erimezem
Bagladugum 'ahdi ayruk sımazam
- 3490 Aña kim virdi baña bir şerbet âb
Bulur-ısam içerem yüz kez cülâb
- 3491 Baña bir pul hayr iden beni duta
İlte vü neye diler-ise sata
- 3492 Kim baña virtür-ise bir hoş selâm
Yüz biñ ança ala benden hoş peyâm
- 3493 Baña yâr eyler-ise yüz kez cefâ
Eyleyiserem aña yüz biñ vefâ
- 3494 Halk-ıla ben cüz safâlık kılmazam
Kimse-y-ile bî-vefâlık kılmazam
- 3495 Her kimûñ anda vefâsı var-ısa
Yâ cihânda bir vefâdâr er-ise
- 3496 Pâdişâh katında kadri arta mı
Kurbi mizânında nakdîn darta mı

BİR KUŞUN HÜTHÜTE
SORU SORMASI

- 3484 Birisi vefâya çok bağılıyım, gönlümde kin yok ve kalbim doğrulukla doludur.
- 3485 Sevgi evini bırakıp öfke ve kin şehrine gitmediğim gibi, iyilik gördüklerimi de asla unutmam.
- 3486 Bana kim iyilik yapmış, benim elimi kim tutmuşsa o, düşmanım bile olsa, ben onu dost bilirim.
- 3487 O beni yakmak için ateşe de atsa; ben onun gölgesine bakmaktan bile utanırım.
- 3488 Ben otuz bin yerde anıp, minnet için kimsenin bir lokma ekmeğini yemedim.
- 3489 Söz veririm sözümde dururum; her ateşte mum gibi eriyiveren biri de değilim.
- 3490 Bana içmek için su ve şerbet vereni bulursam, ona yüz defa gülsuyu ikram ederim.
- 3491 Hatta, bir para da olsa, benim için hayır yapan, götürüp beni dilediğine satsa razı olurum.
- 3492 Kim bana güzelce selâm verirse, karşılığında yüz bin o kadar haber alır.
- 3493 Sevgili bana yüz defa eziyet de etse, ben ona yüz bin kere bağlılık göstereceğim.
- 3494 Ben azıcık bile olsa insanları huzursuz etmem ve kimseye verdiğim sözden dönmem.
- 3495 Kimin doğruluk ve bağlılığı olur ve dünyada sözünde durursa;
- 3496 Tanrı yanında değeri artar ve ona olan yakınlığın terazisinde getirdiklerini tartmış olur.

CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD
ÂN SÂYL-RÂ

- 3497 Hüdühü eydür bî-vefâyı sevmegil
Yıl-durur 'ahdi vü sen yıl kovmagıl
- 3498 Her kim ol tuz etmegi bilmez ise
Hayr u ihsân şükri ni kılmaz-ısa
- 3499 Ne ki yidi vü yiyiser yig-durur
İt anuñ bigi kişiden yig-durur
- 3500 İt vefâ eyler kişiye iy yigit
Yigrek ola yüz münâfıkdan bir it
- 3501 Bir nifâkı yok ere iremedük
Bir muvâfık âdemî göremedük
- 3502 Kimsenenüñ lokmasını yimegil
Yiyiçek şükriinden artuk dimegil
- 3503 Lokma yimez âdemî kanda ola
Sahhat aña kim yiyüp şükriin kıla
- 3504 Bir vefâdan cihânda eyle yâr
Bî-vefâ-y-ıla oturma zînhâr
- 3505 Devleti yok kişilerden kaçagör
Mukbil er pirâmeninden geçegör
- 3506 Kimse mülki bî-muhâlif sanmasun
Kim münâfık dünyada diñlenmesün
- 3507 Bir muvâfık mahreme irinçe biz
Yüz münâfıkdan köyindük iy 'azîz
- 3508 Bî-vefâdan tizirek osanalar
Kim vefâ Gülşehri'den öğreneler
- 3509 Pâdişâh Mahmûd olıçak dünyada
Hâs Ayaz aña vefâ yavlak ide

HÜTHÜTÜN SORU SORAN
O KUŞA CEVAP VERMESİ

- 3497 Hühütü sakın vefasız sevmey; onun ahdi rüzgâr gibidir; sen rüzgârın peşinde koşma.
- 3498 Kim gördüğü iyiliği inkâr eder; onu hayırla anmaz ve teşekkürde bulunmazsa;
- 3499 ne yemiş ise ve yiyeceği ne olursa olsun, it ve köpekler onun gibi kimseden daha üstündür.
- 3500 Ey değerli kimse! Köpek insana bağlılık gösterir, sen bir itin bir münâfık, içi dışı bir olmayan kişiden daha üstün olduğunu hatırlından çıkarma.
- 3501 Bozgunculuk çıkarmayan bir kimseye rastlamadığımız gibi, uygun bir insan da görmedik.
- 3502 Kimsenin ekmeğini yeme, yiyince de şükür ne ise onu yap ve riyâkâr olma.
- 3503 Ekmek yemeyen insanı nerede bulabilirsin; eğer şükürünü yaparsa onun için sıhhat olur.
- 3504 Sen vefâlı birini kendine dost edin; dünyada iyilikten anlamaz vefâsız kimseler ile düşüp kalkma.
- 3505 Bahtsız, uğursuz, nankör ve vefâsız kişilerden kaç, ve herkesin sevdiği bahtlı kimselerin yanında ol.
- 3506 Münâfıkların dünyada sözü dinlenince, kimse, mülkün dağılıp bozulmayacağını ve hep öyle kalacağını düşünmesin.
- 3507 Biz bir uygun dost ve sırdaşa kavuşunca; ey değerli kişi! Yüzlerce münâfığın ateşinde yandığımızı gördük.
- 3508 Vefâyı, doğruluğu, bağlılığı, dostluğu Gülşehri'de görüp öğrensinler; öğrensinler de, vefâsızlardan çabucak uzaklaşsınlar.
- 3509 Eğer dünyada padişâh sultân Mahmut gibi olursa, değerli Ayaz ona daha çok ve daha samimî bağlılık gösterir.

DÂSTÂN-I SULTÂN MAHMÛD
BÂ-AYAS

- 3510 Ögüme düşdi girü bir dâsitân
Pür şakâyık bûg u pür gül bûsitân
- 3511 Sayru oldı bir iki gün hâs Ayas
Şeh katına gelmedi ol hak-şinâs
- 3512 Ayru düşdi pâdişâhdan bir zamân
Çün sever-idi anı şâh-ı cihân
- 3513 Katlanımadı anuñ hierânına
Okıdı bir hâdimi eyvânına
- 3514 Kim Ayas'ı işbu sâ'at görevar
Sayru olmuş bizden anı soravar
- 3515 Eytgil âhir sen bize gelmeyeli
Hâlümüz niteligin bilmeyeli
- 3516 Eyle oldum kim çerâğum söyünür
Beni gören baña özi köyinür
- 3517 Bu bir iki gün ki senden ayruyam
Sanasın kim elli yıllık sayruyam
- 3518 Sen ki biz bi-çârelerden ayrusın
Sayru bizüz sanma kim sen sayrusın
- 3519 Gel bize vü ussumuzu başa dir
Sen sag olgıl sayrulığı bize vir
- 3520 Ayruk ol yüzden kim ol sayru ola
'Âşıkından bir nefes ayru ola
- 3521 Ol cemâle renc erzânî degül
Ejdehâya genc erzânî degül
- 3522 İlla tiz ir katına giçlenmegil
İşbu didüklerümi aña digil

AYAS İLE SULTAN MAHMUD'UN
HİKÂYESİ

- 3510 Yeniden gelinciklerle donanmış bir bağ ve güllerle bezenmiş bir bahçe gibi, bir hikâye aklıma geldi.
- 3511 O Hakk'a bağlı olan vezir Ayaz hastalanınca birkaç gün padişahın huzuruna gelemedi.
- 3512 Böylece padişahdan ayrı kaldı, hâlbuki onu cihan sultanı çok severdi.
- 3513 Padişah onun ayrılığına katlanamadı ve bir görevliyi sarayına çağırdı.
- 3514 "Şimdi git hemen Ayaz'ı gör, hastalanmış; benim tarafımdan hâlini hatırlı bir sor.
- 3515 Sen bize gelmeyeliden ve hâlimizi bilmeyeliden beri
- 3516 sanki ışıgım söndü, gözüm görmez oldu, bu durumuma herkes için için acıtmaktadır.
- 3517 Bu birkaç gün senden ayrı kalah, sanki elli yıllık hasta gibi oldum.
- 3518 Sen biz zavallılardan ayrılmış berî kendini hasta sanma, asıl hasta biziz.
- 3519 Bize gel de aklımız başımıza gelsin, sen sağ ol ve hastalığı bize ver.
- 3520 O hasta olan bu sebepten ayrı kalmıştır; sevenden bir nefes bile ayrı kalınmaz.
- 3521 Ejderhaya hazinenin çok görülmediği gibi; o güzelliğe de hastalık çok görülmez.
- 3522 Çabuk gecikmeden hemen huzuruna var ve bu sözlerimi ona söyle" dedi.

- 3523 Yohsa yolda eğlenür olur-ısañ
Yâ biraz geç varuban gelür-iseñ
- 3524 Tañrı hakkıyçun ki seni öldürem
Kanuñ-ıla işbu şehri tolduram
- 3525 Yügürü var yügürü gel yel gibi
Yohsa kanuñ akıduram seyl gibi
- 3526 Yavlak ol hâdim iver ol kapudan
Kim revân-ter yöriye yolda sudan
- 3527 Yolda hiç eğlenmedi yolu sürer
Çüst Ayas'uñ katına degin irer
- 3528 Görür Ayas'uñ katında pâdişâh
Hôş oturmuş sanasın horşid ü mâh
- 3529 Göriçek hâdim ki sultân oturur
Korkusından zâriye el götürür
- 3530 Eydür iy sultân-ı 'âlem zinhâr
Yolda hiç eğlenmedüm ben nâbekâr
- 3531 Yel gibi yügürügeldüm kapuya
Od gibi içeri girdüm tapuya
- 3532 Bir nefes hiç aruban eğlenmedüm
Yâ biraz oturuban diñlenmedüm
- 3533 Eyle kim ben yügürigirdüm yola
Hâşa kim kuş benden ilerü gele
- 3534 Kimse benden gelmedi hód ilerü
Sen meger kim uçuban geldüñ berü
- 3535 Çün benüm yügürdügümi bilesin
Sen bu eve uçagelmüş olasın
- 3536 Böyle kim ben yügürügeldüm ive
Kim irem senden ilerü bu eve

- 3523 Sonra, "eğer yolda eğlenir veya biraz geç varıp gelersen,
- 3524 Allah için seni öldürür ve kanın ile bütün şehri sularım.
- 3525 Koşarak gidip koşarak, rüzgâr gibi, gel; değilse kanını sel gibi akıtı-
rım." diye ekler.
- 3526 O hizmetli hemen acele ile kapıdan çıkar ve yolda hızlı hızlı gider.
- 3527 Hiç eğlenmeden yolu eline alır ve derhâl Ayaz'ın huzuruna kadar va-
rır.
- 3528 Bir de ne görsün; bakar padişah Ayaz'la beraber, ay ve güneşin bulu-
ması gibi, oturmaktalar.
- 3529 Hizmetli padişahın kendisinden önce gelip oturduğunu görünce,
korkusundan inleyip sızlamaya başlar
- 3530 "Ey âlem padişahı! Ben bir işe yaramaz kulun yolda hiç eğlenmedim.
- 3531 Rüzgâr gibi buraya uçarak geldim ve hemen ateş gibi huzura girdim.
- 3532 Bir soluklanma da olsa yorulup eğlenmediğim gibi, bir yerde oturup
dinlenmiş de değilim.
- 3533 Öyle ki, ben yolda yürürken kuş bile benden ileri gidemezdi.
- 3534 Benden kimse ileri geçmedi, fakat sen herhâlde buraya uçarak gelmiş-
sin.
- 3535 Benim koşarak geldiğimi biliyorsun; fakat sen de bu eve uçarak gel-
miş olmalısın.
- 3536 Ben, senden önce bu eve gelmek için, bu şekilde acele acele koşarak
geldim.

- 3537 Benden ilkin nite geldi pâdişâh
Kim oturdı Mûşteri katında mâh
- 3538 Bu evüñ çün bir yolu var bî-ta'ab
Kangı yoldan gelmiş olasız 'aceb
- 3539 Pâdişâh eydür bizüm bir gizlü yol
Aramızda var degül kim izlü yol
- 3540 Kim biz ol yoldan bile irişürüz
Biribirümüz-ile görüşürüz
- 3541 Ne baş ol yoldan sıgar u ne ayak
Bize yakın ol yol u saña ırak
- 3542 Añlayup her bir yoluñ sağın solın
İrişür Mahmûd Ayas'a ol yolın
- 3543 Ol yakın yoldan irişdük bir yola
'Âşık ol kim yöriyesin ol yola
- 3544 'İşk yolu kamudan ayru-durur
Görmege ma'sûkı ol togru varur
- 3545 İkimüz ol yoldan irişdük bile
Bizden artuk ol tarıkı kim bile
- 3546 İttihâda çün kim inana soran
İkimüzi bir kişi sana gören
- 3547 Ol kişi kim farkumuz kılmaya
Beni andan bakıban bilimeye
- 3548 Sanma kim benem anı göregelen
Ol-durur girü beni soragelen
- 3549 İkimüz eyle birüz kim iy 'aziz
Anı gören benden eylemez temiz
- 3550 'Âşık u ma'sûk u 'ışka bir diñüz
Üç diyen kişilere kâfir diñüz

- 3537 Padişah bu durumda benden önce nasıl gelmiş olur da Mûşteri önünde
Ay gibi oturur.
- 3538 Bu eve gelmek için şüphesiz tek bir yol var, acaba siz hangi yoldan
geldiniz?
- 3539 Padişah, "bizim aramızda izi olmayan, gizli bir yol vardır" der.
- 3540 İşte biz o yoldan birbirimize ulaşır ve görüşürüz.
- 3541 O yoldan ne baş ne ayak sıgar, o yalnız bize yakındır, sana ise uzaktır.
- 3542 İşte her bir yolun sağını solunu gözetip; Mahmut, o yol ile Ayaz'a
ulaşır.
- 3543 Biz o yakın yoldan o yolu bulduk; sen de âşık olursan o yola ulaşırsın.
- 3544 Aşk yolu bir başka yol olup hiçbir yola benzemez; ve o yol sevgiliyi
görmek için dosdoğru gider.
- 3545 Biz o yol sayesinde buluştuk; zaten o yolu bizden başka da kimseler
bilmez.
- 3546 Soran kişi bir olmaya inanyorsa; ikimizi gören bir kişi sanır.
- 3547 O aramızdaki farkı bilmeyen kimse, bakınca beni ondan, onu benden
ayırılmaz.
- 3548 Onu görmeye gelenin ben olduğumu sanma; aslında benim hâlimi
hatırımı sormaya gelen odur.
- 3549 Ey sevgili dost! Biz ikimiz o kadar birbirimize benzeriz ki, onu gören
benden ayıramaz.
- 3550 Âşığa, sevgiliye ve aşka bir deyiniz, üç diyen kişileri de kâfir biliniz.

- 3551 Sorma kim ol kanda vü biz kandavuz
İki ten bir gönleğin içindevüz
- 3552 Biribirümüzden eyle tolmışuz
Kim ikimiz dünyada bir olmuşuz
- 2553 Cânumuz çün cânına hemrâh-ıdı
Ol muhabbetden gönül âgâh-ıdı
- 3554 Ten dahı cân-ıla irişdi bile
Bir kazanda ikisi bişdi bile
- 3555 Degme deñiz 'âşıkı gark eylemez
Anı benden kimsene fark eylemez
- 3556 Sayru benem anı sayru görmegil
Beni andan bir dem ayru görmegil
- 3557 Bir yolumuz var bizüm irişmege
Yâre vü anuñ-ıla barışmaga
- 3558 Kim sen ol yolda bir aksak olasın
Niçeme kim yügürüb en gelesin
- 3559 Tizirek benden eger irse-y-idüñ
Sen ü yârum yüzini görse-y-idüñ
- 3560 Pes baña ol 'ışk ola-y-ıdı harâm
Kala-y-ıdum puhteler içinde hâm
- 3561 Sen kapudan dahı gitmedüg-idüñ
'Azm yügürmege itmedüg-idüñ
- 3562 Kim yönümü dutup anuñ yanına
İrdüm ol yoldan ben anuñ katına
- 3563 Ol erenler kim bu hâle irdiler
Ol yola tayy-ı mekân ad urdılar
- 3564 Her namâzı Ka'be'de kılan kişi
Girü kendü şehrine gelen kişi

- 3551 Onun ve benim nerede olduğumuzu sorup durma; biz ikimiz bir vücut gibi tek bir gömleğin içindeyiz.
- 3552 O benim, ben de onun sevgisi ile dolduğumuzdan, dünyada bir olmuş durumdayız.
- 3553 Benim canım onunkine onun canı benimkine yoldaş olduğu için, gönüller o sevgiyi biliyordu.
- 3554 Vücut da o cân ile birlikte gidip vardı; böylece ikisi bir kazanda pişti; aşk ateşi, sevgi ateşi ile kaydı.
- 3555 Her deniz âşığı yutmaz; işte böyle olduğu için kimse beni ondan, onu da benden ayıramaz.
- 3556 Asıl hasta benim, onu hasta bilme; beni ondan onu da benden ayrı sanma.
- 3557 Bizim sevgiliye erişmek ve onun ile buluşup kaynaşmak için kimse-nin bilmediği bir yolumuz var.
- 3558 Sen o yolda topalladığın için, ne kadar koşsan da benden önce gelemezsin.
- 3559 Eğer çabucak gelip ulaşmış ve sevgilimin yüzünü görmüş olsa idin;
- 3560 işte o zaman, o aşk bana haram olur ve ben pişmemişler içinde ham kalırdım.
- 3561 Sen henüz kapıdan ayrılmamış ve yürüyüp koşmaya başlamamış iken;
- 3562 ben yönümü ondan yana çevirip, o yoldan giderek kendimi onun önünde buldum.
- 3563 İşte bu hâl ile hâllenen ve bu hâle kavuşan veliler, o yola mekânın dü-rülmesi dediler.
- 3564 Her namâzı Ka'be'de kılp, sora tekrar kendi şehrine gelen kişi,

- 3565 Ol yolın varubanın girü gelür
Ol yolu anuñ gibi kişi bilür
- 3566 Her zamân tayy-ı mekân olur aña
Her nefes bast-ı zamân olur aña
- 3567 Sen çün irmedüñ henüz ol hâlete
Kaçan iresin ol işde âlete
- 3568 Çün görür Gülşehri yârnuñ yüzün
Görür anuñ sûretinde kendüzin
- 3569 Zikri her gün yârnuñ sözi-durur
Kıblesi dildârnuñ yüzi-durur

SU'ÂL KERDEN-İ SÂYİL
EZ HÜDHÜD

- 3570 Birisi eydür ki 'ayyâram 'azîm
Câzulig-ıla vü tarrâram 'azîm
- 3571 Kim karañu dünde çün destân idem
Hâlini zengi yüzünden iledem
- 3572 Kişiye çün kim bu fende gürleyem
Gözlerinden sürmesin ogurlayam
- 3573 Yöresinde yatur-iken ben yene
Sürme uram kekligüñ gözlerine
- 3574 İledem destân u mekr ü sihr-ile
Bir yalınçak tenden on göñlek bile
- 3575 Kişinüñ çün kim ogurlığa varam
İç donın dahı başından çıkaram
- 3576 Kise-bürliyiyle kallâşam 'azîm
Hem kefen soymakta nebbâşam 'azîm
- 3577 Ol eve kim benüm endişem ola
Bacadan inmek benüm pişem ola

- 3565 o yol ile varıp o yol ile tekrar geriye gelir ve o yolu ancak onun gibi kişiler bilir.
- 3566 Onun için her zaman mekânın dürlmesi olduğu gibi, bir ân içinde zaman açıldıkça açılır ve genişler.
- 3567 Sen o hâl ile hâllenmediğin için; o işe, o âlet ve usule nasıl kavuşabilirsin?
- 3568 İşte Gülşehri sevgilisinin yüzünü görür ve kendini onun suretinde seyrederek.
- 3569 Onun ağzından sevgilisinin adı düşmediği gibi; yöneldiği tarafta da gönül verdiğinin cemâli vardır.

BİR KUŞUN HÜTHÜTE
SORU SORMASI

- 3570 Ben çok büyük yoldan çıkarıcıyım, sihir ve cadılık ile yolları vuran birisi;
- 3571 karanlık gecede hikâye anlatıp, zenci yüzünden benlerini çalan adamım.
- 3572 Ben bu yolda insanlara göz dağı verip, gözlerinden sürmelerini çalacağım.
- 3573 Civarında gezip yanında bulunarak ben yine keklığın gözüne sürme çekerim.
- 3574 Hile ve sihir ile hikâyeler düzüp, çıplak bir bedenden on gömlek çıkarırım.
- 3575 Ben insanlara hırsızlığa gidersem; iç çamaşırlarını başlarından çıkarırım.
- 3576 Yankesici olduğum gibi, büyük bir yol kesiciyim de; ayrıca kefen soymakta çok hünerli biriyim.
- 3577 Bir ev hakkında düşünmeye başlarsam; benim sanatım en evvel o evin bacasından inmek olur.

- 3578 İster-isem kim kişiye kasd idem
Börki altından başını iledem
- 3579 Başuma kutsuzluk od saçmış-durur
‘Ömrüm ogurlıg-ıla geçmiş-durur
- 3580 Gök dapa bulut gibi çün gürleyem
Şeb-külâhın ‘İsi’nüñ ogurlayam
- 3581 Ança kal’a üstine çıkmışvanın
Ança burcı mekr-ile yıkılmışvanın
- 3582 Ança evlere ki ben nakb urmuşam
Ança gencüñ kim içine girmişem
- 3583 Ança sultânlar tapusını kodum
Ança zindânlar kapusını sıdum
- 3584 Bunça kuyudan ki daşra kaçmışam
Bunça dükkânlar ki şarda açmışam
- 3585 Ben gice çün degme bir dama çıkam
Çok evi kim issi başına yıkam
- 3586 Câzuluk tahtına çün kim agaram
Ayı gökden indürben sagaram
- 3587 Rûm ilinde sıhr odına çün girem
Küpe binüben Horasan’a varam
- 3588 Kimse kılmadugını isbât-ıla
Ben kılâm yüz sihr ü nârinât-ıla
- 3589 Ne ilikdördüm-ise saña didüm
Kamusın fîsk u fücûr-ıla yidüm
- 3590 Dünyada bir hayr işe başlamadum
Tañrı’ya lâyıık bir iş işlemedüm
- 3591 Nite olısar benüm anda işüm
Yaza kanda irişe anda kışum

- 3578 Bir kişiye kast etmek istersem; külâhının altından başını hemen götürürüm.
- 3579 Uğursuzluk başıma ateş saçmış; ömrüm de hırsızlıkla geçmiştir.
- 3580 Gökyüzüne dönüp bulut gibi gürlediğim zaman; hazret-i İsa’nın bile başlığını çalarım.
- 3581 Pek çok hisarların üstüne çıktım ve nice kalelerin burçlarını yıktım.
- 3582 Delik açtığım pek çok evin içine girmiş ve nice nice hazineyi elime geçirmiğim.
- 3583 Pek çok padişahın hizmetini bıraktığım gibi; nice nice zindanın da kapısını kırdım.
- 3584 Nice kuyudan çıkıp kaçtım ve şehrin bütün dükkânlarını açtım.
- 3585 Ben geceleyin evlerin damına çıktığım gibi; pek çok evi de sahiplerinin başına yıktım.
- 3586 Büyü ve sihir ile cadılık koltuğuna oturunca, gökten ayı indirip sağardım.
- 3587 Anadolu’da sihir ateşini yakarak içine girdiğim zaman; küpe binip Horasan’a varırım.
- 3588 Başkalarının ispat ile yapamadığı şeyleri ben, yüzlerce sihir ve narıncat ile gerçekleştirim.
- 3589 Nelerle uğraştığımı, nelere el vuruğumu, hünelerimi hep sana söyledim; ben bütün bunları işleyip günaha battım.
- 3590 Dünyada hayırlı bir işe girişmediğim gibi, Tanrı’ya lâyıık, ona yakışan bir amel de yapmadım.
- 3591 Öteki dünyada benim hâlim ne olacak, bu işlerin sonu nereye varacak, artık benim kışımın baharı olur mu?

CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD
ÂN SÂYL-RÂ NİZ

- 3592 Hüdühüd eydür niçeme 'ayyâr-ısañ
Câzılıkda dahı key tarrâr-ısañ
- 3593 Cânufı çün ilte gevdeñden ecel
Sıgmaya ol ortada mekr ü hiyel
- 3594 Görür-ise hîle vü destânufı
Sen ton iltürsin ol ilte cânufı
- 3595 Er gerek kim toprağı altun ide
Er midür ol kim eri magbûn ide
- 3596 Anda kim her bir işi kılmak gerek
Ogrya boynundan asılmak gerek
- 3597 Şer' içinde gösterür senüñ yoluñ
Degme bir on akçaya bir kez aluñ
- 3598 Dîn yolında çün terâzû asalar
Bir eli on akça-y-ıçun keseler
- 3599 Zîhi müdbir âdemî vü nâbekâr
Kim ogurlıktan getüre iftuhâr
- 3600 Bön kişi zeyreklere çok aldana
Zeyrek ol aldamagı key iş sana
- 3601 Zeyrekûñ biñde birisi sag ola
Bön kişilerûñ yiri uçmag ola
- 3602 Anda kim Tañrı her işi bitürür
Câzular Müsî'ya îmân getürür
- 3603 Câzılık kıtan kişi kezzâb oia
Mu'eizât ehli ulû'l-elbâb oia
- 3604 Biz kerâmet ehline inanuruz
Sâhiri kezzâb u kâfir sanuruz

HÜTHÜTÜN O SORU SORAN
KUŞA DA CEVAP VERMESİ

- 3592 Hühüt, sen ne kadar insanları azdıncı olursan ol, sihir ve büyü ile ne kadar yol kesersen kes;
- 3593 ecel bir gün gelip canını aldığı zaman, artık ne dalavere, ne hile, ne de düzen olacak.
- 3594 Hileni görür, hikâyeni dinlerse, sen elbise götürürsün, o da canını getirir.
- 3595 İnsan diye toprağı altın edene derler; insanları yoldan çıkaran, aldatan ve inciten kimseye adam denmez.
- 3596 Orada her bir işi yapmalı; hırsız da boynundan asmalı.
- 3597 O şeriatın içinde senin yolunu, ne yapman gerektiğini gösterdiği gibi; her bir on akçaya da nelerin alınması gerektiğini bildirir.
- 3598 Dinin yolunda adaletin terazisi asılınca; bir eli on akça için keserler.
- 3599 Uğursuz ve işe yaramaz insanın hırsızlık yapmakla övünmesi ne kötü bir şeydir.
- 3600 Saf insan uyanıklara aldandığı için, zeki uyanık kimseler aldatmayı bir marifet sanırlar.
- 3601 Zeki ve uyanık kişilerin ancak binde biri doğru olur; saf ve doğru insanların da yeri cennettir.
- 3602 O yerde Tanrı her işi bitirir, sihirbazlar da Musa peygambere iman ederler.
- 3603 Sihir yapan insan çok yalancıdır; kendisine mucize verilmiş olanlar ise akıl sahipleridir.
- 3604 Biz keramet sahiplerine inandığımız gibi; sihir yapanı da çok yalancı ve kâfir biliriz.

- 3605 Âhiretde her ki bî-mikdâr ola
Dünyada 'ayyâr u yâ tarrâr ola
- 3606 'Avrat ola kim düze gözün kaşın
Dutmaya er *delleü 'l-muhtâr* işin
- 3607 Halka mâl üleşdüren kişi henüz
Korkudadur kim kaçan iş ola uz
- 3608 Halk mâlını kim iltûr bir görûñ
Kesûñ elini dahı boynın uruñ
- 3609 Kamu assıdan kim eyledüñ ziyân
Mazleme boynuñda kalmışdur hemân
- 3610 Togru işden ne haber virür canuñ
Yohsa egri çok işüñ vardur sentüñ
- 3611 Egrilik her pişenüñ solı-durur
Togruluk Gülşehri'nüñ yolu-durur
- 3612 Sen bu işden tevbe kaçan kılasın
Var *Felek-nâme* okı kim bilesin
- 3613 *Mantku 't-tayr'*ı dahı hall eylegil
Sözünü şîrin ü rengin söylegil
- 3614 Yavuz işden tevbe kıl iy nâmdâr
Mustafâ yolını eyle ihtiyâr
- 3615 Utan ol sultândan âhir iy 'azîz
Kim kılur dînüñi küfründen temîz
- 3616 Sıdk-ıla kurduñ ileyinde siñer
Hile-y-ile tavşan aslanı yiñer
- 3617 Sen ki gerçekden geçürdüñ yalanı
Gör ki tavşan niçe aldar aslanı

- 3605 Ahiretteki değersiz kişiler; dünyada yol kesen ve insanları azdırıp yanlış yollara sevk eden kimselerdir.
- 3606 Gözünü kaşını süsleyip boyayan ancak avratlardır; *er olan yiğit kişiye böyle hoş giden naz ve işve yakışmaz.*
- 3607 İnsanlara malları bölüştüren kişi, işinin doğruluğunu görünceye kadar, korku ve endişe içinde olur.
- 3608 Halkın malını alıp götüreni iyi tanıyın; böyle insanın elini kesip boynunu vurun.
- 3609 Bütün faydalı şeyleri boşuna çıkarmış ziyan etmişsen; bunlar sebebi ile yaptığın zulmün vebali sana yüklenmiştir.
- 3610 Senin canın doğru işten nasıl haber verebilir; çünkü senin pek çok eğri işin vardır.
- 3611 Egrilik her mesleğin soludur, doğruluk ise Gülşehri'nin tuttuğu yoldur.
- 3612 Senin bu işte nasıl ne zaman pişman olup, tövbe kılman gerektiğini *Felek-nâme*'yi okuyup bilince anlarsın.
- 3613 Sonra *Mantku 't-tayr'*ı sonuna kadar oku da, tatlı ve renkli sözler söyle.
- 3614 Ey şanlı şöhretli insan! Kötü işlerine pişman ol ve Mustafa'nın yolunu seç.
- 3615 Ey yüce kişi! O dinini küfründen ayıran ve seni seçip yükselten Tanrı'dan utan.
- 3616 Doğrulukla kurdun önünde gizlenen; tavşan sonunda hile ile aslanı yenecektir.
- 3617 Sen yalanı, doğru olarak gösterip, gerçekten geçirip doğru yaptın, fakat tavşanın aslanı nasıl avladığını bir gör.

DÂSTÂN-I ŞÎR Ü HARGÜŞ

- 3618 Her kim aldı 'ilm u Kur'ân'ıñ dadın
Evvel ahdı Tañrı'nuñ a'zam adın
- 3619 Andan işbu dâsitâni eyledi
Virdi söze reng ü şîrin söyledi
- 3620 Kim meger nevrüz faslında ki bâğ
Her yaña yandurur-ıdı yüz çerâğ
- 3621 Yıl çemen saçı-y-ıla oynar-ıdı
Lâle odından çemen köyner-ıdı
- 3622 Bir çemende kim zülâl akar-ıdı
Bülbülñ gözi güle bakar-ıdı
- 3623 Ot yirine za'ferân bitmiş-ıdı
Kamu sahrâyı külef dutmuş-ıdı
- 3624 Sebze ortasında akan su-y-ıdı
Çeşmelerüñ fâyiri inçü-y-ıdı
- 3625 Kumrılar bülbüllere hem-râz-ıdı
Tütülar destânlara demsâz-ıdı
- 3626 Gökyüzü pür şu'le vü pür nûr-ıdı
Bâğ içi pür hulle vü pür hûr-ıdı
- 3627 Ol hevâ çün hemdemi olur-ıdı
Yazlu sûret âdemî olur-ıdı
- 3628 Ergavân dil-şâd u süsen şâdkâm
Servi âzâd u güle bülbül gulâm
- 3629 Nesteren hatmıya nâz eyler-ıdı
Yâsemen nesrin-ile söyler-ıdı
- 3630 Şehri kamu şâdılık dutmuş-ıdı
Bir benefşe kayguya batmış-ıdı
- 3631 Kamu güller gussadan ayru-y-ıdı
Arada nerkis gözi sayru-y-ıdı

ASLAN İLE TAVŞAN HİKÂYESİ

- 3618 Kim Tanrı'nın ulu adını ağzına almışsa o, ilmin de Kur'ân'ın da ta-
dına varmıştır.
- 3619 Arkasından bu hikâyeyi anlattı; söze renk verdi ve tatlı tatlı söyledi.
- 3620 İlkbahar mevsimi idi, yeryüzü bahçesinde her bir tarafta mum ve çıra
gibi yüzlerce çiçek açılmıştı.
- 3621 Rüzgâr saç benzeyen çimenle oynar; kırmızı kırmızı lâlelerin açıl-
ması ile çimenliği ateş alırdı.
- 3622 Tatlı sular çimenlikte akar; bülbül de gözünü güllerden ayırmazdı.
- 3623 Safran çiçeği otu bastırmış; bütün ovayı ve kır öbek öbek ele geçir-
mişti.
- 3624 Yeşilliğin ortasında sular aktığı gibi; fiskiyeye benzeyen çeşmeler de
inciiler fişkırtıyordu.
- 3625 Kumrular bülbüllerle arkadaşlık ediyor; papağanlar da hikâyeler
anlatıyordu.
- 3626 Gökyüzü ışıklarla dolmuş ve nurlara boğulmuş; bağlar ise elbisesini
yerli yerince giyinmiş güzellerle dolmuştu.
- 3627 O vakit ve havanın arkadaşı da, görünürde insanoğlu idi.
- 3628 Erguvan neşeli, süsen muradına ermiş, servi hür idi; bülbül de güle
köle kesilmişti.
- 3629 Yaban gülü hatmı çiçeğine nâzlanır; yasemin de nesrin ile söyleşirdi.
- 3630 Bütün şehri neşe ve sevinç kaplamış, yalnızca menekşe düşünceye
dalmıştı.
- 3631 Bütün çiçekler deritten ve kederden uzak olduğu hâlde nergisin gö-
züne hastalık gelmişti.

- 3632 Ayvalar almalara söyler-idi
Nâr, nârince 'itâb eyler-idi
- 3633 Kim kızıl yüz kaygudan ayru-durur
Saru yüzlü âdemî sayru-durur
- 3634 Bunça sıhhatdan niçün sen ayrusın
Kim ölü dirildi vü sen sayrusın
- 3635 Bâd-ı nevrûzî güle 'anber saça
Ebr âzârı yire gevher saça
- 3636 La'l, gûlnâr oldu vü ya'kût gül
Tâze yavlak bülbül ü fertût gül
- 3637 Kara üzüm kapuda Hindû gibi
Ak üzümün danesi lû'lü' gibi
- 3638 Kuru hurmanın nifâkı var-ıdı
Arada incir sâdık yâr-ıdı
- 3639 Nerkisün gözi begâyet pür humâr
Kavun altun kim zümürüddür hıyâr
- 3640 Peş bu sahrâ kim saña şerh eyledüm
Vasfını bunça katuñda söyledüm
- 3641 Saydgâhıydı bir aslanın meger
Ol şaha kul tagda her bir cânavar
- 3642 Her gün aslan çün şikâr eyler-idi
Kamusını târumâr eyler-idi
- 3643 Cânavarlar cânâ gelmişler-idi
Baş u cânı terk kılmışlar-ıdı
- 3644 Aslanın çün cevri haddan geçicek
Su yirine kanlarını içicek
- 3645 Cânavarlar bir yire dirildiler
Kamusı aslan katına geldiler

- 3632 Ayvalar elmalara laf atar, narlar da narinciye sınıfından olan meyve-
leri azarlardı.
- 3633 Yüzü al al olanlar dert ve kederden uzak oldukları gibi; sarı yüzlü in-
sanlar da hasta demektir.
- 3634 Ölü dirildiği, tabiat canlandığı hâlde sen sağlıktan niçin mahrumsun
ve hastasın?
- 3635 Bak nevrüz yeli güllere kokular saçıyor, bulut incinmiş gibi yerlere
inciler döküyor.
- 3636 La'l taşı nar çiçeği gibi oldu, yakut da güle benzedi, gençler yetişti
ihtiyarlar gül gibi açıldı.
- 3637 Kara üzüm Hindistanlıya benzedi, ak üzüm taneleri inciye döndü.
- 3638 Kuru hurma tatlanarak fitne saldı; incir ise ara yerde doğru bir sevgili
oldu.
- 3639 Nergisin gözü uykulu uykulu olduğu gibi; kavun altına, hıyar da züm-
rûde benziyordu.
- 3640 İşte sana uzun uzun anlattığım ve yanında niteliklerini söylediğim bu
yer,
- 3641 dağda hayvanların kendisine kul köle kesildiği bir aslanın avlağı, av
yeri idi.
- 3642 Aslan her gün avlanır ve bütün hayvanları darmadağın ederdi.
- 3643 Can taşıyan bu hayvanlar güç duruma düşmüşler; baş ve canlarından
geçme derecesine gelmişlerdi.
- 3644 Aslanın eziyeti haddi aşınca ve kanlarını su yerine içmeye başlayınca,
- 3645 hayvanlar bir yere toplanıp, aslanın huzuruna geldiler.

- 3646 Eytdiler iy cânavarlaruñ şahı
Begleri yavlak dutar yohsul ahı
- 3647 Bir karı işledüğini bir seher
Eylemez yüz hançer ü tığ u teber
- 3648 Niçeme kim himmeti şah az görür
Tagları himmet dereye aktarur
- 3649 Kendüzin çün kim ere bilmek gerek
Ayrug agzıyla du'â kılmak gerek
- 3650 Niçe sen bize cefâ eylesen
Vakti oldu kim vefâ eylesen
- 3651 Niçe dartavuz sentüñ cevruñ niçe
Ol günü ağıl ki bu devlet geçe
- 3652 Er halâla eylese biñ ihtirâm
Sen yimezsın gün uzun illâ harâm
- 3653 Niçe dökersin bu miskinler kanın
Alasın bu cânavarlaruñ canın
- 3654 Her taguñ nite ki bir arslanı var
Cânavarlaruñ dahı bir cânı var
- 3655 Pâdişahuñ himmeti 'âlî gerek
Şâni'a üç günde yiter bir çörek
- 3656 Az yiyen kişi kaçan sayru ola
Çok yimekten günde yüz kişi öle
- 3657 Ol boguz kim lokmayı târâc ider
Tab'ını dârûlara muhtâc ider
- 3658 Bunça dârû var ki şûr-engîz ola
Kamu dermânlar başı perhîz ola
- 3659 Az yiyenüñ Cebre'îl olur canı
Çok yiyenüñ zinde pîl olur teni

- 3646 "Ey hayvanların padişahı! Yoksulların âhı beyleri iyi tutar" dediler.
- 3647 Seher vaktinde bir karının yaptığını; yüzlerce hançer, kılıç ve balta yapamaz.
- 3648 Padişah manevî yardımı küçümseyebilir, fakat o himmet, bir anda dağları vâdilere döküp indirir.
- 3649 İnsanın ne yaptığını bilmesi ve başkalarının ağzı ile dua etmesi de lâzım.
- 3650 Sen bize bu kadar zamandır eziyet etmekte; artık vefa etmenin vakti geldi.
- 3651 Biz senin zulmünü niçin çekelim; bu talih ve ikbalin geçeceği günü de hatırla.
- 3652 Er, yiğit dediğin helâle çok saygı gösterir; sen ise bütün gün haram yemektesin.
- 3653 Bu zavallıların kanını niçin döker ve bu hayvanları neden öldürürsün?
- 3654 Nitekim her dağın bir aslanı olduğu gibi; hayvanların da bir tek canı var.
- 3655 Padişahın yardımı ve himmeti yüce olur; kanaat edene üç günde bir çörek kâfidir.
- 3656 Az yiyen insan hiçbir zaman hastalanmaz, çok yemekten ise günde yüz kişi ölür.
- 3657 Lokmayı israf eden, çok yiyen boğaza sahip bir kişi, sonunda ilaçlara ihtiyaç duyar.
- 3658 Acı saçan pek çok ilaç vardır, ancak bütün sağlığın ve gücün başı perhîz etmektir.
- 3659 Az yiyen Cebraîl gibi bir cana; çok yiyen de semiz bir fil gövdesine sahip olur.

- 3660 Çok yimekten çok ola fâsîd mizâc
Ne devâ anı düze vü ne 'ilâc
- 3661 Var tevekkül Tañrı'ya kıl bir zamân
Ol kapudan rızkuñ istegil hemân
- 3662 Çün *tevekkeltü 'ale'l-Allâh* diyesin
İşlemedin kendü rızkuñ yiyesin
- 3663 Ol ki 'akl u cân u ten resmin urur
Her birinüñ kısmetin ol hõd virür
- 3664 Ol ki ben yüz cehd iderem diyiser
Kısmeti ne-y-ise anı yiyiser
- 3665 Her ki bildi kısmetinüñ gâyetin
Okıdı *nahnû kasemnâ* âyetin (43/32)
- 3666 Aslan eydür ben varup oturçak
Avlamakdan göñlümi götüriçek
- 3667 Kim-durur rızkum baña getüresi
Yâ benüm işlerümi bitüresi
- 3668 *Vellezîne câhedû finâ* didi (29/69)
Ne kazandıysa kişi anı yidi
- 3669 Su yolını açmayınca akmaya
Tañrı âhir bacadan bırakmaya
- 3670 İşlerümi ben bitürsem yig-durur
İşlemedin ne yer-istem yig-durur
- 3671 Ayruk agzıyla agu yutmak gerek
Ayruk eliyle ilan dutmak gerek
- 3672 Kısmetüm sizden-durur yiyiserem
Çün yeyem Hak şükrini diyiserem
- 3673 Ben varup hõd fâriğ otura-y-ıdum
Dünyadan göñlümi götüre-y-ıdum

- 3660 Çok yemekten pek çok insanın sağlığı bozulur, onu ne ilaç ne deva iyileştirebilir.
- 3661 Sen git Tanrı'ya tevekkül et ve her zaman rızkını o kapıdan iste.
- 3662 *Allah'a tevekkül ettim* dediğin zaman, zahmet çekmeden, kolayca rızkını bulur yersin.
- 3663 Akıl, can ve vücut varlığını yaratan Allah; her bir varlığın kısmetini de kendisi vermektedir.
- 3664 Ben çok çalışıyorum, gayret ediyorum diyen de; kısmeti ne ise onu yiyecektir.
- 3665 Kim kısmetinin sınırını bilip anlamışsa; o, *rızıklarınızı biz taksim ettik* (*Zuhruf* 32) ayetini okudu.
- 3666 Aslan, "Gidip oturduğum ve avlanmaktan vazgeçtiğim zaman,
- 3667 bana kim yiyeceğimi getirecek, sonra benim bu işlerimi kim görecektir?
- 3668 *Bizim uğrumuzda mücadele edenler* (*Ankebut* 69) dendiğine göre; insan ne kazandı ise onu yedi.
- 3669 Suyun önü açılmayınca akmaz, çalışmadan da Tanrı bacadan bırakıp vermez.
- 3670 Benim kendi işlerimi görmem en iyisidir, çalışmadan ne yersem bu da kabulümdür.
- 3671 Başkalarının sözüne bakmak, zehir yutmaya ve yabancıların eliyle yılan tutmaya benzer.
- 3672 Benim kısmetin sizdendir, imkân dahilinde yiyeceğim; yiyince de Allah'a şükredeceğim.
- 3673 Ben gidip de her şeyden el çekerek oturmuş olsam ve dünya işlerini bir tarafa bıraksam;

- 3674 İlla yem gerek olıcak etüme
Kim getüre kısmetümi katuma
- 3675 Kim Resûl eydür tevekkül kıl dahı
Deve dizin bağlamayı bil dahı
- 3676 Cānavârlar bu sözi çün gördiler
Yüzlerini kamu yire sürdiler
- 3677 Kim Çalap fermân virürse tapuya
Günde bir av getürevüz kapuya
- 3678 Biz kılavuz pâdişâhuñ hidmetin
Dek götürsün üstümüzden mihnetin
- 3679 Aslan eydür bir av işüm bitürür
Eksügümi geregümi yitürür
- 3680 İlla siz bu işi bitürmeyesiz
Kavlüñüz yirine getürmeyesiz
- 3681 Kamusı and içdiler kim bir şikâr
Pâdişâhuñ günde bizde hakkı var
- 3682 Getürevüz hakkını yohsa girü
Ala bizden hakkını uru uru
- 3683 Aslan eydür kabul eyledüm varuñ
Ayagüñüzü geñüñüzce sürüñ
- 3684 Tañlacak beyñüñüze siz götürüñ
Günde bir avı tapuma getürüñ
- 3685 Cānavârlar çün sözün iştîdiler
Günde bir av vermegine gitdiler
- 3686 Her biri bulutlayın gürleri-idi
Günde bir kur'a bırıgurlar-ıdı
- 3687 Kur'a kime düşse ol varur-ıdı
Aslan anı yiyüp oturur-ıdı

- 3674 vücuduma gıda lâzım olunca; benim kısmetimi yanıma kim getirecek?
- 3675 Peygamber, *tevekkül et, ama devenin dizini iyi bağlamayı bil* dedi.
- 3676 Hayvanlar bu sözleri işitince, hepsi birden yere yüz sürdüler.
- 3677 "Allah izin verirse, huzurunuzda günde bir av getireceğiz.
- 3678 Padişahın hizmetini biz yapacağız, yalnız o üstümüzden sıkıntıları kaldırsın" dediler.
- 3679 Aslan, "Bana bir av yeter, onunla ihtiyaçlarımı görürüm.
- 3680 Fakat siz bu işi yapıp, sözünüzü yerine getirebilir misiniz?" diye sordu.
- 3681 Hayvanlar hep birden; "Padişahın bizde her gün bir hakkı var!" diye yemin ettiler.
- 3682 "Bu hakkı getireceğiz, değilse o bu hakkını bizden vura vura alır" dediler.
- 3683 Aslan, "Sözünüzü kabul ettim, artık bundan sonra istediğiniz gibi gezip dolaşın.
- 3684 Tan vakti olunca, aranızda konuşup, günde yanıma bir av getirin" dedi.
- 3685 Hayvanlar aslanın bu sözünü işitince, günde bir av vermeye razı oldular.
- 3686 Her biri bulut gibi gürleri ve her gün bir kur'a çekerlerdi.
- 3687 Kur'a kime çıkarsa o gider, aslan da onu yiyip oturdu.

- 3688 Kur'a bir gün tavşana düşdi tamâm
Tavşan eydür aslana oldum ta'âm
- 3689 Aña karşı yüzümi burtarayım
Bu belâdan kendüzüm kurtarayım
- 3690 Tavşan aslandan yaña gelür-idi
Kendüzinüñ çâresin kılur-idi
- 3691 Yolda eğlendi ki yüzi akıdı
Aslan aña ivdi yavlak kakıdı
- 3692 Gördi ırakdan ki bir tavşan gelür
Yolda vü çok nevha vü zârî kılur
- 3693 Aslan eydür aňrayubanın aña
Kim ne vakıtdur ki gelürsin baña
- 3694 Kuşluk oldı karnum aç oturmuşam
Ayagum üstine yüz kez durmuşam
- 3695 Bilmezem sen nâ-kese ne diyeyim
Şimdi mi geldüñ ki seni yiyeyim
- 3696 Pâdişâhlar heybetin bilmez midüñ
Gürlemegümden hazer kılma midüñ
- 3697 Tavşan urdı başını ol dem yire
Azgın açdı kim cevâbını vire
- 3698 Eydür iy şeh tañlaçak girdüm yola
Benüm ile bir semiz tavşan bile
- 3699 Ol semizi ben aruga virdiler
Tapuña getürmege gönderdiler
- 3700 Kim aruk tavşan yiyince ol ulu
Bir semiz yağluyı ey lensün ülü
- 3701 Ben anı tapuña getürür-iken
Pâdişâh işini bitürür-iken

- 3688 Sonunda, kura bir gün tavşana çıkınca, tavşan; "Artık aslanın yemeği oldum.
- 3689 Onun karşısında suratımı asayım ve bu beladan kurtulmaya çalışayım" dedi.
- 3690 İstemeye istemeye, gönülsüz olarak aslandan tarafa gelirken, kendisi için kurtuluş yolu arıyordu.
- 3691 Yüzü kül gibi idi, yolda eğleniverdi; aslan ise sabırsızlanıp acelesinden çok kızdı.
- 3692 Uzaktan bir tavşanın gelmekte olduğunu ve gelirken bağıra çağıra ağlayıp sızladığını gördü.
- 3693 Aslan, kükreyerek; "geldiğin vakit ne vakittir?
- 3694 Karnım aç oturuyorum, kuşluk oldu, ayağa kalkıp yüz defa yola baktım.
- 3695 Sen alçağa ne diyeceğimi bilemiyorum; seni yemem için şimdi mi geldin? demem lâzım.
- 3696 Padişahlardaki heybeti bilmez; bağırıp çağırmandan hiç çekinmez misin?" dedi.
- 3697 Tavşan o zaman başını yere koydu ve cevap vermek için ağzını açtı.
- 3698 "Ey padişah şafak vakti, yanımda semiz bir arkadaşım ile birlikte yola düştüm.
- 3699 O semiz arkadaşı benim gibi bir zayıfın yanına koşup, huzurunuza getirmek için gönderdiler.
- 3700 "O yüce aslan zayıf tavşanı yedikten sonra; yağlı ve semiz olanı da kendine pay etsin" dediler.
- 3701 Ben padişahın işini göreyim diye onu yanınıza getirir iken;

- 3702 Yolda bir aslan çıkageldi ulu
Ussına gelmez bir ağır key delü
- 3703 Sordı bizden kim yoluñuz kaçaru
Kaça varursız dönüñ gelüñ berü
- 3704 İkiñüz dahı şikârunsız bugün
Kim yarın olmadı vü hoş geçdi dün
- 3705 Dem bu demdür vaktümi hoş görürem
Mülküm içinde şahâne yörürem
- 3706 Eytdüm aña biz şehinşeh kulıvuz
Sanma kim ayruk kişi makbûlvuz
- 3707 Eytdi şahinşeh kim olur iy gedâ
Kimse baña ayruk adm ilede
- 3708 Ne seni koyam ne ol şahinşehi
İkiñüzden 'âlemi kılam tchî
- 3709 Seni dahı ol şehinşahi dakı
İki yırtam diş-ile Tañrı hakı
- 3710 Pençemi çün deri yüzmege düzem
İkiñüzün dahı derisin yüzem
- 3711 Benden artuk dünyada kim var-durur
Kim bu sultânğa lâıyk er-durur
- 3712 Çün melikligi takâzâ kılarlar
İki şah bir ilde gavgâ kılarlar
- 3713 Çün belüre pâdişâhlıkda yoiüm
Yig ola andan benüm kemter kulum
- 3714 Eytdüm er-iseñ otur kim ben varam
Ol şaha işbu habarları virem
- 3715 Eydür işüñi girü koy var eyit
Kiçi sözleri dahı anda büyüt

- 3702 yolda, sözden anlamaz ve kimseden korkmaz bir büyük aslan önü-
müze çıktı.
- 3703 Bize, "yolunuz nereye, kimin yanına gidiyorsunuz, gitmeyiniz ve dö-
nüp yanına geliniz" dedi.
- 3704 Gün güzel geçti, yarın olmadan sizi buldum, ikiniz de bugün benim
avımsınız.
- 3705 Zaman bu zamandır, kendimi şanslı gördüğüm gibi, mülküm içinde
de padişahlık sürerim." dedi.
- 3706 Ona, "Biz padişahlar padişahının kuluyuz, sen bizim başka birisi için
gittiğimizi sanma" dedim.
- 3707 Bu defa, "Ey zavallı! Padişah da kim olur, bana başkalarından bahis
etme.
- 3708 Ne seni ne de padişahını bırakırım, ikinizi de ortadan kaldırır, dün-
yayı sizden boşaltırım.
- 3709 Allah için söylüyorum, seni de, senin padişahım dediğini de dişle-
rimle yırtar, parça parça ederim.
- 3710 Pençemi deri yüzmek için atınca, ikinizin de derisini yüzerim.
- 3711 Dünyada benden başka sultan olmadığı gibi, kimse de benim dışımda
padişahlığa lâyık değildir.
- 3712 Padişahlığı birbirlerine vermedikleri için, bir ilde iki padişah bulu-
nursa kavga eksik olmaz.
- 3713 Padişahlık bakımından benim durumum ortadadır; benim zavallı bir
kulum bile senin padişahından üstündür" dedi.
- 3714 "Yiğit isen otur, ben gideyim ve o padişaha bu haberleri bildireyim"
dedim.
- 3715 "Eşini, arkadaşını bırak git, küçük sözleri de orada büyüt ve söyle.

- 3716 Göreyin gelüben ol baña nider
Bunı katumdan nite alup gider
- 3617 Ben var-iken kim-durur ol kim gele
Benüm-ile milketi davı kıla
- 3718 İşüm almakdan çün oturdı odı
İşümü aldı beni andan kodı
- 3719 Çün görür kim ol işüm aña uya
Kapar anı vü kalur bir kuyuya
- 3720 İşde anı kuyuda yiyüdurur
Senüñ-içün kimdür ol diyüdurur
- 3721 Ben haber kıldum şahâ ne oldugın
Şah bilür anuñ-ıla ne kıldugın
- 3722 Niçe kim anda anuñ yili ese
Nesne getürdüklerin senden kese
- 3723 Aslan işitdi kim avın aldılar
Kakımakdan gözleri kanın dolar
- 3724 Var mıdur dir ya'ni 'âlemde kişi
Kim benüm-ile kıla ol bu işi
- 3725 Gel baña göster ki aldı avımı
Kim işitmedi cihânda çavımı
- 3726 Başın anuñ gevdesinden üzeyim
Pençem-ile derisini yüzeyim
- 3727 Tavşan eydür gel ki tapuñla varam
Düşmanuñı kendüzüñe gösterem
- 3728 Tavşan ilerü gider aslan bilē
Tavşan ol endişeden kim ne kıla
- 3729 Kendüzinden çok yalan söz kuzlamış
Bir deriñ su kuyusını gözlemiş

- 3716 O gelip bana ne yapabilir, bu arkadaşımı yanımdan alıp gidebilir mi bir göreyim.
- 3717 Ben var iken o buraya gelecek olan ve benim ile ülkeyi bölüşmeye kalkışan kimdir?" dedi.
- 3718 Yoldaşımı alıkoyunca ateşi sönüp kızgınlığı geçti; arkadaşımı aldı sonra da beni bıraktı.
- 3719 O arkadaşımın kendine uyduğunu görünce, onu kaptı ve koşarak bir kuyuya gitti.
- 3720 İşte onu kuyuda yemekte ve senin için "o da kim imiş" demektedir.
- 3721 Ey padişah! Ben olup bitenleri padişaha arz ettim, artık onunla ne yapacağımı kendisi bilir.
- 3722 İşte orada onun hükmü sürdüğü müddetçe, sana gelen her şeyi alıkoyacak ve göndermeyecektir.
- 3723 Aslan avını aldıklarını işitince kızdı ve gözleri kan çanağına döndü.
- 3724 Benimle dünyada padişahlık iddiasında bulanabilecek ve padişahlık yapacak başka biri var mıdır?
- 3725 Gel, cihanda ünümü işitmemiş olan ve avımı alan o münasebetsizin kim olduğunu göster de,
- 3726 onun başını vücudundan koparayım ve pençem ile derisini yüzeyim.
- 3727 Tavşan; "Birlikte seninle gidelim ve düşmanını kendine göstereyim." der.
- 3728 Aslan gidince tavşan da ileri gider ve artık aslanın ne yapacağını düşünür.
- 3729 Tavşan kendinden çok yalan söz uydurmuş ve derin bir su kuyusunu belirlemiştir.

- 3730 Kuyunun yakınına çün geldiler
Kuyu yakın-ıdığını bildiler
- 3731 Tavşan aslandan girü kalur-ıdı
Arkun arkun korkudan gelür-ıdı
- 3732 Aslan eydür yöriseñne ilerü
Gerçek-iseñ neye kalursın girü
- 3733 Tavşan eydür korkaram varmaklığa
Kuyu içinde anı görmekliğe
- 3734 Sen meger kim üstine çün gelesin
Beni kendü koltuğña alsın
- 3735 Kim kuyuda anı saña gösterem
Saña sığınmak anuñçun isterem
- 3736 Aslan ol usdan kim anda yog-ıdı
Tavşan ussı çok kez andan çoğ-ıdı
- 3737 Çün inandı tavşan aldaduğına
Aldı ol tavşançuğı koltuğına
- 3738 Kuyunun üstine geldi kükreğü
Su tolu andan deriñi yavlak kuyu
- 3739 Çün suya bakdı kim ol aslan kanı
Gördi bir aslan dutar bir tavşanı
- 3740 'Aksini gördi suda aslan gibi
Koltuğında tutduğı tavşan gibi
- 3741 Çün görür kim düşmeni düşmiş suya
Tavşanı koyup kalur ol kuyuya
- 3742 Çün kuyuya düşdi suda boğılır
Sag esen tavşan kıratında kalur
- 3743 Çün görür tavşan ol aslan öldüğün
Ol kuyu ol aslan-ıla tolduğın

- 3730 Kuyunun yakınına geldikleri zaman, kuyunun yakın olduğunu bildiler.
- 3731 Tavşan aslandan geri kalırdı ve yavaş yavaş arkadan gelirdi.
- 3732 Aslan tavşana, "Haydi ileri yürüsene, doğru söylüyorsan niçin geri kalıyorsun?" deyince,
- 3733 Tavşan, "gitmekten ve kuyu içinde onu görmekten korkuyorum.
- 3734 Sen yanıma gelip de beni koltuğuna alırsan, o zaman,
- 3735 onu sana kuyuda gösteririm, benim sana sığınmak istemem bu korku sebebi ile dir.
- 3736 Aslanda tavşaninki kadar akıl yoktu, hatta tavşanın aklı ondan çoktu.
- 3737 Aslan, tavşanın hilesine ve aldatmasına inanmıştı, gerçekten aslan tavşancağızı koltuğuna aldı.
- 3738 Kükreterek, su dolu ve çok derin olan kuyunun başına geldi.
- 3739 O aslan nerede diyerek suya bakınca, bir aslanın bir tavşanı tuttuğunu gördü.
- 3740 Aslan gibi suda, koltuğunda tavşan da olduğu hâlde kendi aksini gördü.
- 3741 Düşmanı suya düşmüş görünce, tavşanı bırakıp o kuyuya atladı.
- 3742 Aslan kuyuya düşüp boğuldu, tavşan da sağlık ve esenlik içinde kenarda kaldı.
- 3743 Tavşan aslanın kuyuya düşüp boğulduğunu ve kuyunun aslanla olduğunu görünce;

- 3744 Hurrem ü handân u hoş girür yola
Murgzâr içinde oynayu güle
- 3745 Çarh uruban sekriyüp oynar-ıdı
Hicr odından hâtırı köyner-idi
- 3746 Kaçan irem dir-idi yârânlara
Kim bu hâli muştılayam anlara
- 3747 Tavşan ol dem kim berü gelmiş-idi
Cânavârlar yazıda kalmış-ıdı
- 3748 Ne ki yârânları var-ısa anuñ
Yasını dutmuşlar-ıdı tavşanuñ
- 3749 Her birisi yasda oturmuş-ıdı
Kendüden ümîdi götürmüş-ıdı
- 2750 Tavşan oynayu çıkageldi girü
Degme yaña sekriyüben çarh uru
- 3751 Bunlar anuñ geldügin çün gördiler
Kamu bi-höd yirlerinden durdılar
- 3752 Karşu vardılar yüz urdılar yire
Tavşanuñ ahvâlini bir bir sora
- 3753 Eytdiler iy Tañn tapusunda hâs
Aslan elinden nite bulduñ halâs
- 3754 Sen velisin saña ol kıyamaya
Korkaruz elden bizi koyamaya
- 3755 Sen kerâmât-ıla yol varmış mısın
Yohsa bizi dahı kurtarmış mısın
- 3756 Bulmaz-ısa dahı anda cân bahâ
Seni görmek bize yiter kan bahâ
- 3757 Seni görmek cânumuzdan yig bize
Mâl u hân-u-mânumuzdan yig bize

- 3744 sevinç ve neşe içinde gülerek güzelce yola girdi, bahçelik ve çemenlikte gülüp oynuyordu.
- 3745 Dönerek dans ederek, seğirdip sekerek oynadığı gibi, ayrılık ateşinden de gönlü yanıyordu.
- 3746 "Dostlara ne zaman kavuşup da bu hâli onlara nasıl haber verebilirim?" diyordu.
- 3747 O zaman tavşan çok berilere gelmiş, arkadaşları ise ötede kırdada ovada kalmışlardı.
- 3748 Hatta bütün sevenleri onun için ağlamışlar ve yasa bürünmüşlerdi.
- 3749 Her biri yas tutmuş ve ondan ümitlerini kesmişlerdi.
- 3750 Tavşan oynayarak, dört bir tarafa sekip koşarak, dans edip dönerek çıkageldi.
- 3751 Bunlar onun geldiğini görünce ellerinde olmadan, ister istemez hemen ayağa kalktılar.
- 3752 Onu karşılayıp, tavşanın hâllerini ayrı ayrı sorarak yere kapandılar.
- 3753 Ona, "Ey Tanrı'ya gerçek olarak kullukta bulunan! Aslanın elinden nasıl kurtuldun?"
- 3754 Sen Tanrı dostusun; o sana dokunamaz, ancak korkumuz onun bizi bırakmamasıdır.
- 3755 Sen keramet ile bu duruma gelmişsin; acaba bizi de bu şekilde kurtardın mı?
- 3756 Orada canımızın bir değeri olmazsa da, seni görmek kan bahası olarak bize yeter.
- 3757 Seni görmek bize ev bark, mal mülk hatta canımızdan daha üstündür." dediler.

- 3758 Tavşan eydür size çok olsun beğâ
Virdi aslan cânını anda Hak'a
- 3759 Devletümüz girü yüz dutdı bize
Aslan öldi Tafrı yaş virsün size
- 3760 Ben anı öldürmesem dura-y-ıdı
Yüz benüm gibiye öldüre-y-ıdı
- 3761 Evvel anı yüzüme güldürmişem
İlla soñra 'ilm-ile öldürmişem
- 3762 Ben bu varmakdan ki yüz burtarmadum
Kendüzümü yaluñuz kurtarmadum
- 3763 Bil ki bu işden ki ben başarmışam
Kamuñuzuñ cânını kurtarmışam
- 3764 Çün öğine dirdi bir bir bildüğün
Söyledi aslana neler kıldüğün
- 3765 Mekk odıyla yüregini yakdugın
İltüben bir kuyuya bırakdugın
- 3766 Cānavarlar āferin kıldı aña
Kim hūner 'ālemde hatm oldı saña
- 3767 Dā'imā bize bu meyden sākı ol
Anı öldürdün-ise sen bākı ol
- 3768 İy cihānı merk-ile dutdum diyen
Halk etini zulm-ıla her gün yiyen
- 3769 Hilet itme degme bir dehrı gibi
Sıdka bagla gönli Gülşehrı gibi
- 3770 Hırsa çün aslan gibi inanasın
İşveler tavşanına aldanasın

- 3758 Tavşan, "Artık ömrünüz uzun olsun çok yaşayın, aslan orada canını teslim etti.
- 3759 Talihimiz tekrar açıldı, aslan öldü; Tanrı size uzun ömür versin.
- 3760 Ben onu öldürme idim yaşayacak ve yüzlerce benim gibileri öldürecek.
- 3761 Önce onu kendime güldürmüş, sonra da bilgi ile öldürmüşüm.
- 3762 Ben oraya gitmekten yüz döndürmedim, sonra yalnızca kendimi de kurtarmış değilim.
- 3763 Başardığım bu iş sebebi ile yalnız ben kurtulmadım, hepinizi ben kurtardım" dedi.
- 3764 Bütün bildiklerini teker teker aklına getirdi, ve aslana nasıl davrandığını,
- 3765 hile ateşiyle gönlünü nasıl tutuşturduğunu, sonunda götürüp bir kuyuya iletliğini ve onun kuyuya atlayışını anlattı.
- 3766 Hayvanlar tavşana teşekkür edip yaptıklarını ve başarısını alkışladılar, "Bu marifet senin için ne iyi bir son oldu.
- 3767 Sen bize her zaman bu ölümsüzlük şarabından sun; onu öldürdün, sen çok yaşa" dediler.
- 3768 Ey bu dünyayı hile ve oyun ile ele geçirip halkın etini her gün zulüm ile yiyen kişi!
- 3769 İnançsız, dünyaya bağlanan kimselere benzeyip hile ve oyun etme, gönlünü Gülşehrı gibi doğruluğa bağla.
- 3770 Hırsa aslan gibi bağlanıp inanınca, önünü göremez ve cilveler tavşanına aldanırsın.

SU'ÂL KERDEN-İ SÂYİL
EZ HÜDHÜD

- 3771 Birisi eydür ölümden korkaram
Kim cihânda çok ta'alluklu erem
- 3772 Korkaram kim yolda ölem n'ideyin
Döne yönüm girü nite gideyin
- 3773 'Avratum bir yaña nâlişler kılur
Oglanum simurgı hõd kanda bilür
- 3774 Oglum eydür baba yola gitmegil
Böyle bir kezden bizi terk itmegil
- 3775 Bagum-ıla varlığımı n'ideyim
Hân-u-mânı kime koyup gideyim
- 3776 Mâl ü mülkûñ gussası beni alur
Kim gidiçek kamu yirinde kalur
- 3777 Yönümi yüz 'işve vü tedbîr-ile
Bağlamışdur elli biñ zincîr-ile
- 3778 Bu kamu bendi nite şeşebilem
Kim sizûñ ile bile eşebilem
- 3779 Çün yoluñ yarsında añsuzın ölem
Kavmumu kaçan gelüp girü bulam
- 3780 Köylerümi çün severem n'ideyim
Atlarımı niçe koyup gideyim
- 3781 Mansıb içinde dahı sultân benem
Şâh-ı dehr ü şöhre-i devrân benem
- 3782 Pâdişahlığı nite terk ideyim
Rûm ilinden küh-ı Kaf'a gideyim

BİR KUŞUN HÜTHÜTE SORU SORMASI

- 3771 Dünyada her şeye ilgi duyup bağlanan ve ölümden korkan birisi şöyle der:
- 3772 "Ne yapayım yolda öleceğimi, tekrar geri dönsem nasıl gideceğimi ve ne yapacağımı bilmiyorum.
- 3773 Karım bir yanda ağlar sızlar, çocuklarım ise simurgun nerede olduğunu nasıl bilecek?
- 3774 Oğlum, "baba yolculuğa çıkma, böyle ummazcadan ve âniden bizi bırakıp gitme.
- 3775 Bağımı, varlığımı ne yapayım, sonra evimi barkımı kime bırakıp gideyim?
- 3776 Benim düşüncem mal mülk derdidir; ben gidince hepsi olduğu gibi kalacak.
- 3777 Bunlar yüzlerce cilve ve tedbir ile, hatta elli bin zincir ile beni bağlamışlar.
- 3778 Bütün bu bağları çözüp, onlardan kurtularak, sizinle birlikte süratle gitmem nasıl mümkün olsun?
- 3779 Beklenmedik bir anda, eğer yolun yarısında ölürsem, kendi kabilemi ne zaman gelip de tekrar bulacağım?
- 3780 Köylerimi de çok seviyorum, bu durumda ne yapayım, atlarımı kime koyup gideyim?
- 3781 Makam mevki bakımından da padişah benim; dünyanın padişahı olduğum gibi asrın da en şöhretli adamı benim.
- 3782 Padişahlığı bırakıp da Anadolu'dan Kaf Dağı'na gitmem mümkün mü?

CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD
SÂYL-RÂ

- 3783 Hüdühüd eydür eyle dut kim gitmedün
Yola vü bizüm-ile 'azm itmedün
- 3784 Âdemî her renc-ile tolmaya mı
Bunda kalıçak dahı ölmeye mi
- 3785 Hâsıl oldur kim atı yola eşe
Bendi bir bir kendü boynından şeşe
- 3786 Ölmedin ura ta'alluk terkini
Dirile eyleye ölmek berkinı
- 3787 Hân-u-mân u mülk ü mâl anda düze
Arkun arkun mihrini bundan üze
- 3788 Bâg u bostân bâkî 'âlemde bula
Yohsa bunda gül harifi hâr ola
- 3789 Bendi bunda şeşmez-iseñ iy 'azîz
Kılmaz-iseñ 'aklı 'illetden temîz
- 3790 Bendi çün çekilmege düzülisir
Bend-ile boynun bile üzülisir
- 3791 Kuş kanadı çün kafasda sag ola
Ârzûsı bûsitân u bâg ola
- 3792 Çün kafas sına kuş uça nâz-ıla
Gûlsitânlara vara pervâz-ıla
- 3793 Çün kafasda kendüzini bağlaya
Kanaadını yüz od-ıla taglaya
- 3794 Ayagına vü eline bend ura
Kendüzine bendi key hursend ola
- 3795 Çün kafas sına kim ol kuş kasd ide
Kim uça ol bend-ile kança gide

HÜTHÜTÜN SORU SORAN KUŞA CEVABI

- 3783 Hühüt, "farz et ki bizimle karar verip yola gitmedin" dedi.
- 3784 Her çeşit hastalığa yakalanan insanoğlu, dünyada kalınca ölmeyeceğini mi sanıyor?
- 3785 Kısacası onun hayat yolunda eşkirip dörtlale giden, bir atı vardır; asıl olan boynundaki ipleri birer birer çözmektedir.
- 3786 O ölmeden dünyaya bağlılığı yere çalmalı ve diri iken, hayat boyu ölümü kendine sıkı sıkıya bağlamalı.
- 3787 Evi barkı, malı mülkü hep orası için hazırlamalı, sonra yavaş yavaş dünya sevgisini de gönlünden çıkarmalı.
- 3788 Bağ ve bostanı sonsuz âlemde bulmalı; değilse dünyadaki öbek öbek güller, diken oluverir.
- 3789 Ey yüce ve sevgili kişi! Dünya iplerini burada çözmez, aklını hastalıktan uzaklaştırmaz isen;
- 3790 ip çekilmek için hazırlandığı zaman, boynun da iple birlikte kopar.
- 3791 Kuşun kanadı kafeste kırık değildir; onun arzusu bağ ve bahçelik yerlerde uçmaktır.
- 3792 Kafes kırılınca kuş nazlı nazlı uçar ve bir uçuşta gül bahçelerine ulaşır.
- 3793 Kafeste kendini bağladığı için, kanadını yüzlerce ateş ile yakmış gibidir.
- 3794 Ayağına ve eline kelepçe vurur, böylece bendi kendi için kanaati, tok gözlülüğü olur.
- 3795 Kafes kırılınca o kuş o iple uçmaya kalkınca, nasıl gidebilir?

- 3796 Yiri kaçan bāg u bostānlar ola
Kanda kim baglu-y-isa anda kala
- 3797 Çün kafasdan çıkdı vü bostānlara
İrmedi ol bülbül ü destānlara
- 3798 Kaldı çöplükler arasında haķır
Her mahallāda vü bendiyle esir
- 3799 Ol mahallāda anı ya it yiye
Yâ çetük yiye vü hoş doydum diye
- 3800 Çün kafasdan çıka vü gülşen dapa
Gitmeye biri anı nâgeh kapa
- 3801 Kuş kafasda yaraşur ya yazıda
Ortalıkda kendüzin tiz azıda
- 3802 Oglan-ıçun girtü bir tıfl olmagıl
'Avrat-ıçun erligünden kalmagıl
- 3803 Şol develpâ kim ere mihnet-durur
Kıssada oglan-ıla 'avrat-durur
- 3804 Çok ta'allukdan kişi âzâd ola
Yolı dîn ü rehnümâsı dâd ola
- 3805 Bunda ılduz anda ay ola tamâm
Bunda yohsul anda bay ola tamâm
- 3806 'Âkıbet çün kim yola gitmek gerek
'Azmi elbetde yola itmek gerek
- 3807 Gitmegün vaktında ölmek bend-ile
Key degül bir çün veyâ bir çend-ile
- 3808 Dahl hergiz bite mi ekilmedin
Bendüni sen şeşegör çekilmedin
- 3809 Bendüni şeşmez-iseñ çün çekeler
Bend-ile pehlünü bile sökeler

- 3796 Onun yeri nasıl bağ ve bostanlar olur; o bağlı olduğu yerde kalır.
- 3797 Kafesten çıkar fakat bağlara bostanlara, öteki bülbüllere kavuşup öte-
mez.
- 3798 O çöplükler içinde zavallı ve horlanmış olarak, o yerlerde ipi ile bağlı
şekilde kalır.
- 3799 O yerde onu ya köpek veya kediler yiyip karınlarını doyurur.
- 3800 Kafesten çıktığı zaman gül bahçesine uçamazsa, ansızın biri onu ka-
par.
- 3801 Kuş ya kafeste veya bahçede güzeldir; ortalıkta dolaşınca yoldan çı-
kar.
- 3802 Çocuk için yeniden bir çocuk olma, avrat için de yigittliğinden geri
kalma.
- 3803 Ayağ altında kalmak bir yigit için işkencedir; sen hikâyedeki avrat ve
oğlana kulak ver.
- 3804 Kişi pek çok bağlılıklardan kurtulmalı, yolu İslâmiyet'in gösterdiği
yol, kılavuzu da adalet olmalıdır.
- 3805 Burada yıldız gibi görünenler orada ay gibi parlarlar; burada fakir
olanlar ahirette büsbütün zengin olurlar.
- 3806 Sonunda yola düşüp gitmeli bunun için de azmi ve kararı
bırakmamalıdır.
- 3807 Ölüm zamanında dünya işleri ile uğraşmak, bir veya birkaç bağla da
olsa iyi değildir.
- 3808 Ekilmeden arpa buğday biçilmez; sen yolculuğa çıkmadan bütün ilgi
ve alâkalarını kesmelisin.
- 3809 Sen bu bağları çözmez isen, o dünyaya bağlılık ipleri ile çekip,
omuzunu da birlikte sökerler.

- 3810 Bundagi sultân ne ehl-i câh ola
Pâdişâh oldur ki anda şâh ola
- 3811 Yön belürür çün ki sayısız kulum
Ad-ıla Gülşehri'ye yokdur ölüm
- 3812 Bu meselde kaldururlar kolumı
Kaknûsûn dirligi-y-ile ölümü

DÂSİTÂN-I MURG-I KAKNÛS KI DER HİNDÛSTÂN Mİ-BÂŞED

- 3813 Tañrı adın añubân söyleyelüm
İşbu destânı tamâm eyleyelüm
- 3814 Kaknûs adlu bir ulu kuş dilsitân
Vardur anuñ mevzi'i Hindûsitân
- 3815 Burnı uzun u delükleri üküş
Burnı üstindedür üni ança hoş
- 3816 Sözi hûb u nagmañı sâz-ıla
Perdelerde ol latif âvâz-ıla
- 3817 Ötiçek kim mât olur yüz erganûn
Degme delükden çıkar yüz dürlü ün
- 3818 Mûsiki tasnif iden âvâzını
Andan öğrenür her bir sâzını
- 3819 Çüfti yokdur yalnuñuz bir kuş-durur
Yavlak üni dîl-firîb ü hoş-durur
- 3820 Çün Sipehândan düze âvâzını
İrgüre Nevruz'a her bir sâzını
- 3821 Geh Hicâz'ın perdesin sâz eyleye
Bûselik'de nagmañ âgâz eyleye
- 3822 Geh Rehâvî perdesin âgâz ide
Geh 'Irak'ın perdesini sâz ide

- 3810 Buradaki padişah orada makam mevki sahibi olabilir mi? Asıl padişah orada sultan olandır.
- 3811 Hesapsız hesabı bulunmayan, ilgi ve bağlardan uzak bir kimse olduğundan yolum bellidir; fakat Gülşehri'nin adı sonsuza kadar yaşayacaktır.
- 3812 Bunu yani kaknûsün hayatını ve ölümünü, hikâye olarak anlatmam için elimi kaldırıp beni zorlarlar.

HİNDİSTÂN'DA YAŞAYAN KAKNÛSÛN HİKÂYESİ

- 3813 Allah'ın adını anıp söyleyelim ve bu hikâyeyi anlatıp bitirelim.
- 3814 Yeri Hindistan olan, dillerde söylenen, gönüllerde yer tutmuş kaknûs adında büyük bir kuş vardır.
- 3815 Uzun gagası, gagasının üzerinde sayısız delikleri bulunan ve sesi güzel olan bu kuşun,
- 3816 ötmesi güzel, nağmeleri saza uygun, perdelere göre hoş ve gönülleri yakan bir sesi vardır.
- 3817 Ötünce, gagasındaki her delikten yüz çeşit sesin çıkması ile nice nice erganun denen musiki âletleri yere geçerdi.
- 3818 Musiki ile ilgili kitap yazanlar, sesi ondan öğrenir ve sazlarını ona göre ayarlıyorlardı.
- 3819 Eşi olmayan ve yalnız yaşayan kaknûs kuşunun sesi, güzel olup gönülleri okşar ve kendine çeker.
- 3820 O İsfahan makamına sesini ayarlayınca, her bir sazını Nevruz makamına ulaştırırdı.
- 3821 Bazen Hicaz makamına perdelerini ayarlar, hatta Buselik makamında da öterdi.
- 3822 Bazen Rehâvî makamında perdelerinden ses çıkarır, kimi zaman da Irak makamına ayarlanırdı.

- 3823 Geh Dügâh u Çârkârha irişe
Geh Hüseyinî perdesinde dürişe
- 3824 Gâh Zîrefgende sâzını kıla Râst
Geh Hisârûn perdesini kıla râst
- 3825 Dünyada biñ yıl anuñ 'ömri olur
'Ömri dükendükde gör kim ne kılır
- 3826 Bişelerden çok odunlar dirşürür
Biri biri üstine düpdüz urur
- 3827 Odunı dirşürüben dünî günü
Bir depe gibi yıgar ol odunı
- 3828 Üstine çıkar dahı yüz sâz-ıla
Zârılar kılır latîf âvâz-ıla
- 3829 Ol kadar feryâd u zârîye düşer
Kim dükeli kuşlar üstine üşer
- 3830 Burnunuñ degme delüğinden çıkar
Bir hoş ün kim 'âlemün bagrın yakar
- 3831 Ol kadar zârî kılır kim tag u taş
Nevhalarından olurlar bagrı baş
- 3832 Cānavârlar dirilürler katına
Kuşlar aqlarlar anuñ hasretine
- 3833 Zârî kıludurur-iken nâgehân
Eyler-iken nâle vü şûr u figân
- 3834 Kendüzinüñ yasını dutar-iken
Degme sâz u söz-ile öter-iken
- 3835 Bir yalıñ burnı delüğinden çıkar
Düşer odına vü odını yakar
- 3836 Parlayup odun yanar u kuş bile
Kuş u odun od olurlar hōş bile

- 3823 Bazen Dügâh ve Çargâh makamlarına ulaşır, kimi zaman da Hüseyinî perdesinde söylenir.
- 3824 Kimi zaman Zirefgend makamından Rast makamına varır, bazen de Hicaz makamının perdelerini Rast'a çevirir.
- 3825 O dünyada bin yıl yaşar; fakat ömrü sona erince neler yaptığına bir bak.
- 3826 Ormanlardan pek çok odun toplar, düzenli bir şekilde bunları birbiri üstüne koyar.
- 3827 Gece gündüz odun toplayıp, topladığı odunları bir tepe gibi yığar.
- 3828 Yüzlerce çeşit makamda ötme ile yığının üstüne çıkar; güzel ve yüksek sesle ötmeye başlar.
- 3829 O kadar inleme ve feryât içinde olur, sonunda bütün kuşlar yanına gelir.
- 3830 Onun gagasının deliklerinden çıkan sesin tesiri âlemi üzüntüye boğar.
- 3831 Onun çıkardığı bu sesler devam edince, dağ taş kendinden geçer ve bütün varlıkların kalbi yanar.
- 3832 Bütün hayvanlar yanına gelirler ve onun hasretine ağlarlar.
- 3833 Acıklı acıklı ötmesi devam ederken, inleme, acı acı bağırma ve ağlama, âlemi üzüntüye boğma sırasında,
- 3834 kendinin yasını tuttuğu zamanda, çeşit çeşit söz ve nağme ile öterken;
- 3835 burnunun deliginden çıkan bir alev odunlara düşer ve odun yanmaya başlar.
- 3836 Alevler çoğalır, yalınlar göklere çıkar, kuş ve odun sonunda birlikte ateş kesilirler.

- 3837 Kaknüs ol oduñ içinde kül olur
Gör ki Tañrı kudreti neler kılır
- 3838 Bir yıl üstine geçicek bir dağı
Çıkar ol külden anuñ yavruçağı
- 3839 Girü bir kaknüs olur anuñ gibi
Dirilür biñ yıl dahı cānuñ gibi
- 3840 Ol ki biñ yıl dirilür zârı kılır
Kendü 'ömrine vü öldügin bilür
- 3841 Sen ki 'ömrün yüz yıla immez 'aceb
Nice her gün 'işret eylersin taleb
- 3842 Bir kuş ölümün bilüben gör n'ider
Niçe âşüb-ıla 'âlemden gider
- 3843 Sen henüz ölümünü añlamadıñ
Ölenün hâlin görüp tañlamadıñ
- 3844 Âdem-iseñ gaflet-ile tolmagıl
Dünyada bir kuşdan alu olmagıl
- 3845 Konşılardı kamu öldi vü henüz
Sen yazuklar işlemekte yavlak uz
- 3846 Konşılar dünî gözünne gün gelür
Ayruğuñ yası saña düğün gelür
- 3847 İçün ağlar kişinün güldüğine
Şâd olursın kimsenün öldüğine
- 3848 Ölmedi kimse ki sen şâd olmadıñ
Dünya geçdi vü sen aylak almadıñ
- 3849 Ölüden yir karnı dolası degül
Ad-ıla Gülşehri ölesi degül
- 3850 Bunçalar dirile hûd bilinmedi
Ol ölüp dahı yavu kulunmadı

- 3837 Kaknüs o ateşin içinde kül olur; fakat sen işin sonuna ve Tanrı'nın kudretinin neler yaptığına bak.
- 3838 Bu olayın üstünden bir yıl geçince, o külden kaknüsün yavrusu çıkar.
- 3839 O da bir kaknüs olur ve onun gibi bin yıl ömür sürer.
- 3840 O da bin yıl sonra, ömrünün sonuna geldiğini, öleceğini bilir ve acıklı acıklı ötmeye başlar.
- 3841 Senin ise ömrün yüz yıl bile değildir; bu kadar az ömre bakmaz, her gün nice nice oyun ve eğlence peşinde koşarsın.
- 3842 Bir kuşun öleceğini bilmesi ve nice nice ötme ve figan ile karma karışık olarak dünyadan gitmesine bir bak da, ibret al.
- 3843 Sen daha, ne öleceğini anladın, ne de ölenlerin hâlinde ibret ve ders aldın.
- 3844 İnsan isen sakın gaflete dalıp da, dünyada bir kuştan aşağı olma.
- 3845 Bütün komşuların öldüğü hâlde ne yazık ki sen, kendine gelmiyor ve pişkinlikle hünlerli bir şekilde günahlar işliyorsun.
- 3846 Komşuların gecesi senin için gündüz; başkalarının yası ise sana göre düğün, şenlik oldu.
- 3847 İnsanların sevinmelerine için ağlar; başkalarının ölmesine de sevinirsin; bu nasıl iş?
- 3848 Senin, ölüp de sevinmediğin kimse yok; dünya geçti ve sen hâlâ uykudasın.
- 3849 Yerin karnı ölüden dolmadığı gibi, Gülşehri de bu şan ve şöhret sayesinde ölmeyecek.
- 3850 Pek çokları hayatta iken anlaşılıp bilinmedi; fakat onlar öldükten sonra da yitip gitmediler.

SU'ÂL KERDEN-İ SÂYİL
EZ HÜDHÜD DER HİKMET

- 3851 Biri sordı kim bu cânlar bir midür
Cism-ile bu mü'min ol kâfir midür
- 3852 Yohsa tenden ilerü eyü yavuz
Bellü miydi anda bu egri ol uz
- 3853 Cân ezelde var mıdı yâ yok mıdı
Kamu cânlar bir midı yâ çok mıdı
- 3854 Anda cânlar kamusı rüşen midı
Her biri bir bâğ u bir gülşen midı
- 3855 Yohsa ba'zı tire midı iy 'azız
Kim teninde olmadı hergiz temîz
- 3856 Ten mi eyledi eyü cânı yavuz
Yâ ezelden mi yavuz cân degül uz
- 3857 Anda mı oldı yavuz kişi eyü
Yâ aña bunda mı irdi bu kayu
- 3858 Hubs anda mı yapışur canlara
Yâ irer mi bunda cân su'bânlara
- 3859 Cehd-ile yavuzluk eylük ola mı
Yavuz er hergiz eyülük bula mı
- 3860 Bunça yıl kâfir olan soñra 'aceb
Nite eyler dîn ü imâni taleb
- 3861 Fâsık-iken bunçalar zühdi bulur
Zâhid-iken bunçalar fâsık olur
- 3862 Mü'min-iken bunçalar küfre uyar
Kâfir-iken bunçalar dîni duyar
- 3863 Neden olmuşdur 'aceb bu ihtilâf
Cânda bu mey dürdi vü ol bâde sâf

BİR KUŞUN HÜTHÜTE HİKMET İLE
İLGİLİ OLARAK SORU SORMASI

- 3851 Birisinin "Bu canlar bir midir; bedende iken beriki mümin öteki inkârcı mıdır?
- 3852 Yoksa bu vücut yaratılmadan önce iyi kötü belli idi de beriki sapık diğeri doğru yolda mı idi?
- 3853 Can ezelde var mıydı, yok muydu; bütün canlar tek bir can mıydı, veya çok mu idi?
- 3854 Orada canların hepsi aydınlık içinde yine her birisi bağda ve gül bahçesinde mi idi?
- 3855 Ey değerli kişi! Bunların bir kısmı karanlık, kötü olup, vücudu da kire ve pisliğe mi batmıştı?
- 3856 Canı kötü yapan vücut mu idi; yahut o canın doğru olmayıp kötü oluşu ezelden mi idi?
- 3857 Kötü kimse orada mı iyi oldu; yahut da bu kaygı ve düşünce, ona burada mı geldi?
- 3858 Canlara kötülük orada mı yapışır; sonra, bu canlar büyük yılanlara bu dünyada mı rastlar?
- 3859 Gayret etmekle kötülük iyiliğe değiştirilebilir ve kötü kişi iyilik bulabilir mi?
- 3860 Bu kadar yıl ömrünü küfür içinde geçiren biri; sonunda din ve imanı niçin arzular?
- 3861 Pek çok kişi günahkâr iken sonunda haram işlemek günaha düşmek için dikkat eder; niceleri de gûnahtan sakınırken haram işlemeye başlar.
- 3862 Pek çok kişi mümin iken kâfir olur; nice insan da kâfir iken Müslüman olur.
- 3863 Acaba bu ihtilafa sebep ne idi; canın birinde bulaşık ve tortu, diğesinde ise temizlik ve saflık nasıl oldu?

- 3864 Bir bize ahladıvirgil bi-garaz
Kim bu cân cevher midî veya 'araz

CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD
ÂN SÂ'İL-RÂ BE-HİKMET

- 3865 Hüdühüd eydür kamu cânlar bir degül
Mü'min olan âdemî kâfir degül
- 3866 Cân ola yüz biñ melekden ulurak
Cân ola bir div devden alurak
- 3867 Cân ola kim yüz güherden yig ola
Cân ola kim bir rimâd u rîg ola
- 3868 Kim birinüñ yiri 'illiyîn ola
Birisinüñ mevzi'i siccîn ola
- 3869 Cân ola kim katına bir dem iren
Eyle diñlene kim uçmaga giren
- 3870 Cân ola kim sohbetinden âdemî
Elli biñ zahma saya bir merhemi
- 3871 Ay u günden rûşenırak cân ola
Kim dükeli derde ol dermân ola
- 3872 Cân ola kim kîr u katrandan 'azîm
Tîre vü târikter ola delim
- 3873 Cânumuz kim cinsi fazlından gelür
Rûşen ü târik aslından gelür
- 3874 Kim sa'id-ise ezeldendür sa'id
Kim degül-ise ezeldendür ba'id
- 3875 Var sıfâtı lutf-ıla Hakkuñ 'azîm
Var sıfâtı kahr-ıla dahı delim
- 3876 Cân kim ol lutfı sıfâtından gelür
'İzzet ü ikbâl ü bahşâyış bulur

- 3864 Bunları doğru şekilde bize bir anlatıver; hatta canın cevher mi yoksa araz mı olduğunu da açıkla" diye sorular sorması.

HÜTHÜTÜN SORU SORAN O KUŞA
HİKMETLE CEVAP VERMESİ

- 3865 Hühüt bütün canlar aynı olmadığı gibi; Müslüman olan kişi de kâfir değildir.
- 3866 Can vardır, yüz bin melekten daha üstündür; can vardır, et yiyen dedi koducu şeytandan daha aşağıdır.
- 3867 Öyle can vardır ki yüz bin inciden üstündür; yine can vardır, kül ve kumdan da aşağıdır.
- 3868 Bunun birinin yeri yüceliklerin üstü; ötekini durağı ise cehennem olur.
- 3869 Öyle can vardır ki yanında bir an bulunmakla huzura kavuşur ve cenneti bulur.
- 3870 Yine öyle can var ki onun sohbetinden insan merhemi bile elli bin derde değişir.
- 3871 Bütün dertlere derman olan ay ve güneşten daha parlak canlar da vardır.
- 3872 Bunun yanında zift ve katrandan daha karanlık ve daha kötü canlar da bulunur.
- 3873 Cinsinden ve fazlından gelen canımız aydınlık; karanlık asıllı olan da karanlıktır.
- 3874 Kim kutlu ve günahsız ise bu ezelden takdir edilmiştir; kim böyle değilse yine ezelden huzurdan kovulmuş uzaklaştırılmıştır.
- 3875 Yüce Allah'ın öyle sıfatları vardır ihsanı ile büyüklük verir; yine öyle sıfatları vardır kahrı ile alçaltır.
- 3876 Lütfinün sıfatından gelen; değer, baht açıklığı ve keremine kavuşmuş canlar bulunduğu gibi;

- 3877 Cân kim ol kahrı sıfâtından irer
Kendüzine hisset ü hizlân dîrer
- 3878 Ne du'â-y-ıla ki dili bilürüz
Tañrı'nuñ lutfı sıfâtın dilerüz
- 3879 Cânumuz cevher-durur 'âlî 'ayâr
Kim 'arazlarda beķā yok pâyidâr
- 3880 Cân ölümünden soñra bākî kalısar
Zîra cevher kanda fânî olısar
- 3881 Ten ki hem cevher-durur bākî kala
Kendü a'yânında vü dâyim ola
- 3882 Şekl ü sûret kim 'arazdur kalmaya
Câvidân bākî vü cüz cân ölmeye
- 3883 Cevhere hergiz fenâ câyiz degül
Kim beķā bulmakdan ol 'âciz degül
- 3884 Çün beķāsı kendüzi-y-ile ola
Cevherüñ hergiz fenâ kanda bula
- 3885 Çün 'araz ayruğ-ıla bākî-durur
Fânî olmak anuñ ahlâkı-durur
- 3886 Cevherinden hâlis olmuş cân gerek
Küfri aslından komıñ imân gerek
- 3887 Bir ağaç kim acıdur cüllâb-ıla
Bisler-iseñ anı vü güllâb-ıla
- 3888 Niçeme kim bâğ u gülzârı ola
Yine ol acı yimiş bârı ola
- 3889 Ol ki rahmânî-durur hód kimseye
Var-ısa dahı anı göstermeye
- 3890 Ol ki şeytânî-durur halkı göre
Yog-ısa dahı gün uzun lâf ura

- 3877 kahrına uğramış cimriliği ve rezil olup ayak altında kalmayı isteyen canlar da vardır.
- 3878 Bildiğimiz dil ile hangi duayı yaparsak yapalım, biz Allah'ın lütuf sıfatından dileyip isteriz.
- 3879 Canımız üstün ayarda bir cevherdir; hâlbuki araz olsaydı sonsuza kadar kalmaz yok olurdu.
- 3880 Can ölümünden sonra yaşayacak; çünkü o cevherdir, cevherin yok olması mümkün değildir.
- 3881 Ten de cevherin arkadaşı olarak, kendi görüntüsünde devamlı olarak kalacak.
- 3882 Şekil olsun görünüş olsun araz olduklarından, az bir can değerinde bile olmadıklarından ebedî değillerdir.
- 3883 Sonsuz yaşamaktan âciz olmayan cevhere yok olmak aslâ uygun ve caiz değildir.
- 3884 Cevherin devamlılığı kendindendir; böyle olunca cevher nasıl yok olup gider.
- 3885 Araz bir başka varlığa bağlı olarak hayat sürdürdüğünden; yok olmak özelliği yaratılışında vardır.
- 3886 Cevherinden arındırılmış can ve küfrü temelinden bırakıp, aslından silmiş iman lâzımdır.
- 3887 Bir ağaç acı ise onu gülsuyu ile de sulasan yine suyu acı olacaktır.
- 3888 O isterse bağ ve bahçede yetişsin, onun verdiği meyve de acıdır.
- 3889 Eğer o rahmanî ise, onun meyvesi varsa bile onu kimseye göstermeli.
- 3890 Yok şeytanî ise, o halkı görür; değilse gün boyunca laf atar.

- 3891 Câhilûn sazın görîçek tañlañuz
'İlm-ile Gülşehrî sözün añlañuz
- 3892 Kândan arı çıkan altın hâs ola
Miss karıklı akça bi-ihlâs ola
- 3893 Ol agacuñ kim yimişi dîn-durur
Agu içinde dahı şîrin-durur
- 3894 Kamu cândan yig Muhammed câmidur
Kim dükeli cânlaruñ sultânudur
- 3895 Andan az aşagarak i'zâz-ıla
Cân ulû'l-'azmûñ-durur yüz nâz-ıla
- 3896 Dahı andan aşagarakdur rûsûl
Cânları vü *hâkezâ ismâ' ve kul*
- 3897 Enbiyâ câmidur andan berûrek
Evliyânûñ cânı dahı girûrek
- 3898 Evliyâdan soñra 'ârif cânınûñ
İ'tibârı ola vü sâmânınûñ
- 3899 Dahı andan aşagarak cân eyü
Zâhidüñdür şâdumân u bî-kayu
- 3900 Dahı andan soñra 'âbid cânını
Mu'teber dutan bilür bürhânını
- 3901 Mû'minüñdür dahı soñra cân 'azîz
Kalanında bulmaya kimse temiz
- 3902 Şol tokuz kavmuñ ki saydum cânların
Kıldılar pâk ü dürtüst imâniarın
- 3903 Kalanınıñ cânları aludadur
Zîra cismiyle bile pâlûdadur
- 3904 Lutf ilinden Mustafâ cânı gelür
Peyrevi Gülşehrî'nûñ cânı olur

- 3891 Cahilin işlerini görünce geri durup şaşınız; ve siz bilgi sayesinde Gülşehrî'nin sözüne kulak veriniz.
- 3892 Ocağından saf olarak çıkan altın gerçek altındır; bakır karıştırılmış para ise ihlassız olup saf değildir.
- 3893 Yemişi din olan o ağaç, zehirli yerlerde de yetişse, onun meyvesi yine tatlıdır.
- 3894 Bütün canların üstünü Muhammed'in canıdır ve o can, canların padişahıdır.
- 3895 Ondan sonra gelen değerli ve üstün can ulûlazm, niyetinde dosdoğru olup şaşmayan, nazlı peygamberlerindir.
- 3896 Ondan aşağıda, resullerin canları vardır; *işte bu şekilde duy ve söyle.*
- 3897 Biraz beri gelince nebilerin canına sıra gelir; ondan sonra da velilerin canları üstündür.
- 3898 Velilerden sonra âriflerin canı üstün ve değerlidir.
- 3899 Ondan aşağıda ise bütün kederlerden uzak, sevinç içinde yaşayan zahitlerin canı vardır.
- 3900 Daha sonra âbitlerin canı gelir, bunun âlâmetlerini bilen üstün tutanlar farkındadır.
- 3901 Sonra gelen can da müminlerin canlarıdır; bundan sonrasında üstünlük ve seçilmişlik bulunmaz.
- 3902 İşte bu saydığım dokuz sınıf insanın canları; imanlarını temiz ve doğru etmişlerdir.
- 3903 Bunların dışında kalan insanların canları pisliğe bulaşmıştır; bu vücuttaki siğile benzer.
- 3904 O cömertlik ve güzellik ülkesinden Mustafa'nın canı gelmekte, Gülşeri'nin canı da onun arkasından giderek takip etmektedir.

Fİ-MAKÂMÎ'L-ENBİYÂ
VE'L-EVLİYÂ

- 3905 Dokuzuncı gök Muhammed cenneti
Oldı kim Rıdvân ola hem-sohbeti
- 3906 Sekizinci gök ulû'l-'azme behişt
Oldı yavlak hûb u key 'âlî sirîşt
- 3907 Hem yidinci gökde buldılar rûsûl
Cenneti vü çaldılar anda dühûl
- 3908 Enbiyâ altıncı gökde buldılar
Cenneti vü anda menzîl kıldılar
- 3909 Evliyâ beşinci gökde gireler
Cennete vü hûrîleri göreler
- 3910 'Ârifûn dördinci gökde cenneti
Varçak anda bulalar rahmeti
- 3911 Zâhidûn üçinci gökde olısar
Cenneti vü kıldığını bulısar
- 3912 'Âbide ikinci gökde düzile
Cennet ü müzdi yazukdan süzile
- 3913 Mû'minûn evvel gök ola cenneti
Kim hakîm uş böyle söyler hikmeti
- 3914 'Arş u hâtem cenneti vü kalânı
İşbu kavmuñdur ki şerh itdüm anı
- 3915 Yâr-ıla Gülşehri çün şâd olısar
Cennet ü duzahdan âzâd olısar
- 3916 Kime hûr eyler refîk u kim perî
Nahnu min-huldin ve min nârin berî
- 3917 Kime mûnis rûh ola vü kime râh
Li-ma'allâhi şenûn ve istirâh

PEYGAMBERLERİN VE VELİLERİN
MAKAMI HAKKINDA

- 3905 Dokuzuncu gök Muhammed'in cennetidir; onunla konuşan da Rıdvân adlı melektir.
- 3906 Sekizinci gök, çok güzel ve yüce yaratılışlı ulûlâzm peygamberlerin bulundukları cennettir.
- 3907 Yedinci gökte resuller vardır, onlar cenneti burada buldular ve neşelenip davullar çaldılar.
- 3908 Nebiler altıncı gökte cennete ulaşılar ve burayı kendilerine yurt edindiler.
- 3909 Veliler cennete beşinci gökte girerler ve orada cennet kızlarını görürler.
- 3910 Âriflerin cenneti ise dördüncü göktür; onlar burada nimet ve rahmete kavuştular.
- 3911 Zahidin cenneti de üçüncü göktür; onlar yaptıklarının karşılığını orada görürler.
- 3912 Hakk'a ibadet eden âbitler ise ikinci gökte toplandılar, günahlarından arınarak burada cennete girdiler.
- 3913 Mûminlerin cenneti de birinci göktedir; işte düşünce ve inanç sahibi Hakk'ın varlıklarından ibret alan kişi hikmeti bu şekilde anlatır.
- 3914 Arş, hâtem, cennet ve diğerleri işte, anlatıp açıkladığım, özelliklerini söylediğim bu insanlar içindir.
- 3915 Gülşehri ancak sevdiği ile beraber olunca sevinecek, böylece cennette olacak ve cehennemden kurtulacak.
- 3916 Kimisi cennet kızlarını, kimisi de perileri sevgili ve arkadaş tutar; *biz ise cennet ehlindeniz ve cehennemden uzayız.*
- 3917 Kiminin arkadaşı ruh, kimininki içki ve şarap olmuştur. Onun da, *Allah'la birlikte özel bir durumu ve huzur duyulacak bir anı vardır.*

- 3918 Ol ki duzahdur gök altında 'ayân
Od u yîl ü su vü toprakdur hemân
- 3919 Hem cemâd u nâmı vü hayvân-durur
Yidi tamu bu yidi erkân-durur
- 3920 Göge varan cân kavuşdı cennete
Yirde kalan cân sataşdı mihnete
- 3921 Çün riyâdan kılduñ ihlâsı temiz
Tâ'atuna garra olma iy 'azîz
- 3922 Kim tekebbür çün 'amel kasrın yıka
Dükeli tâ'atlarıñ hiçe çika
- 3923 'Ucb tâ'atlar evin yavlak yıkar
Kim kamu tâ'atlarıñ hiçe çıkar
- 3924 Tâ'at-ıla uçmaga girmez kişi
Tañrı'nun fazlı oñarur bu işi
- 3925 Elli yıllık tâ'atun iy pârisâ
Olmaya bir günki ömrüne bahâ
- 3926 Garrasın sen tâ'ata iy nâmdâr
Bir Kerîm'ün fazlına ümîdvâr
- 3927 Kibr ü 'ucbı terk idüp maksûda ir
Bâyezîd'e Hak ta'âlâ gör ne dir

DÂSTÂN-I SULTÂNÜ'L-ÂRİFÎN
EBU YEZÎD EL-BİSTÂMÎ
RAHMETULLAHÎ 'ALEYH

- 3928 Bir gün anda kim hitâb olur şavâb
Bâyezîd'e Tañrı eyledi hitâb
- 3929 Kim senün hâlünü halka âşikâr
Eyler isem kim kılalar sengsâr

- 3918 Gök altında görünen, ateş, yel, su ve toprak bulunan yer de cehennemdir.
- 3919 Adı cansızlar, hayvanlar olarak bilinir, yedi cehennem işte bu yedi asılda gizlidir.
- 3920 Göge giden can cennete kavuşurken, yerde kalan can da sıkıntı ve eziyetlere sataşır.
- 3921 Gösterişten, riyadan uzak, Allah için ibadet yapabilmenin farkında ol, yaptığın ibadetlerle kibirlenip övünme.
- 3922 Kibirlenme, amel ve ibadetlerin köşkünü yıkar; yaptığın bütün tâatları, boşuna çıkarır.
- 3923 Ucub kibir ibadetlerin evini yerle bir eder, böylece insanın bütün tâatları hiç durumuna düşer.
- 3924 İnsan ne kadar ibadet yaparsa yapsın cennete girmez; kişi ancak Allah'ın fazlı ile cennete kavuşur.
- 3925 Ey temiz yaratılışlı değerli kişi! Elli yıllık ibadetin bir günlük ömrünün karşılığı bile değildir.
- 3926 Ey şanlı şöretli insan! Sen tâate ve ibadetlerine bakma da cömertler cömerdi olan Tañrı'nın fazlına lütfuna bağlan.
- 3927 Başkalarını küçük görmeyi ve kendini üstün bilmeyi bırakarak maksadına ulaş; bak yüce Allah Bayezîd'e neler söylüyor.

ÂRİFLERİN SULTÂNI BİSTÂMLÎ
BÂYEZİD'İN, ALLAH'IN RAHMETİ
ONUN ÜZERİNE OLSUN, HİKÂYESİ

- 3928 Bir gün Tañrı'dan Bayezîd'e dosdoğru bir hitap geldi ve şöyle dedi.
- 3929 Eğer senin hâlini halka bildirirsem, seni taşıyıp recm ederler.

- 3930 Seni fi'l-hâl odda köyündürel
Tâ'atıñ şem'ini söyündürel
- 3931 Halk senden cümle münkir olalar
Seni bir zerrâk u 'âsî bileler
- 3932 Zühdüñi 'âlemde zellet görel
Dirilüben seni şardan sürel
- 3933 Ben bu elden seni halka çakıçak
Halk saña zellet göziyle bakıçak
- 3934 Sen ne çâre kılasın kendüzüñe
Çün bulut karşı dura ılduzuña
- 3935 Bâyezid eydür İlahâ sen beni
Çakar-ısañ ben dahı çakam seni
- 3936 Eyle çakam halka kim kalup taña
Kılmaya bir âdemî tâ'at saña
- 3937 Ne oruç duta kişi vü ne namâz
Kıla şahs u ne ola hacc u hicâz
- 3938 Tañrı eydür Bâyezid'e kim beni
Ne diyüben çakasın kim ben Ganî
- 3939 Ben degül miyem semî' ü yâ basîr
Yâ hâkîm ü yâ 'alîm ü yâ habîr
- 3940 Ben degül miyem cihânı yaradan
Benden artuk kimse var mı dörîden
- 3941 'Acz u 'aybum var mıdur kim çakasın
Halka vü bir naks baña dakasın
- 3942 Bâyezid eydür senüñ ihsânıñı
Eydem ü derd ehline dermânıñı
- 3943 'Afvuñı 'âsîlere şerh eyleyem
Rahmet ü bahşâyıñı söyleyem

- 3930 Sonra bu hâlde seni ateş atarlar ve ibadetinin de mumunu söndürürler.
- 3931 İnsanlar sana karşı gelip uzaklaştıkları gibi seni iki yüzlü, günahkâr ve âsî bilirler.
- 3932 Insanlardan kaçıp yaptığın ibadetleri günah gördükleri gibi, toplanarak seni şehirden sürerler.
- 3933 Ben seni böylece insanlara bildirince, onlar sana bir günahkârıymış gibi bakarlar.
- 3934 Böylece senin yıldızın kararır, sen o zaman nasıl bir çareye baş vurursun?
- 3935 Bâyezid bunun üzerine, ey Tanrı'm sen benim hakkımdakileri bildirirsen, ben de senin için halka açıklamada bulunurum.
- 3936 Seni insanlara öyle anlatırım, öyle anlatırım; anlattıklarımı duyunca hepsi hayrete düşüp hiçbirini sana ibadet etmez.
- 3937 İşte o zaman insanlar ne oruç tutar, ne namaz kılar ne de hacca giderler.
- 3938 Tanrı Bâyezid'e, "Beni sen insanlara nasıl anlatır ve ben muhtaç olmayana nasıl bildirirsin?
- 3939 Ben hep gören hep işiten değil miyim? Hikmetler sahibi olan, daima her şeyi bilen ve hepsinden haberi olan ben değil miyim?
- 3940 Cihânı yaratan ve bütün mahlukatı türetip meydana çıkaran ben değil miyim?
- 3941 Bende bir âcizlik, bir ayıp kusur var mı da halka bir noksanlığımı söyleyeceksin?
- 3942 Bayezid, "Senin cömertler cömerdi olduğunu, ihsan ve bağışlarını, dert sahiplerine verdiği dermanı;
- 3943 aff edici olduğunu bütün isyan edenlere açıklayıp; acıma ve merhametini, bahşişlerini söyleyeyim.

- 3944 Ança lutfuñı kılâm halka 'ayân
Ol kadar fazluñdan eyleyem beyân
- 3945 Sen Kerîm'ün ança birin söyleyem
Sen Rahîm in'âmını zikr eyleyem
- 3946 Rahmetüñi eyle halka yâd idem
Kim kamusun kaygudan âzâd idem
- 3947 Rahmuñı ança kılâm halka 'ayân
Magfîretten eyle eyleyem beyân
- 3948 Kim dükelî cennete duta ümîd
Olmayalar rahmetüñden nâ-ümîd
- 3949 Ne hisâbuñdan kimesne eymene
Ne 'azâbuñ var-ıdugına inana
- 3950 Havf evinden çün recâyâ gideler
Dükeli, tâ'atların terk ideler
- 3951 Bize uçmak viriser Tañrı diyü
Yimeyeler tamu odından kayu
- 3952 Anı kim mahşerden eymenür ola
Âhiret günine inanur ola
- 3953 Ne terâzû korkıda vü ne sırât
Deve geçdi diye *fî-semm'îl-hiyât (7/40)*
- 3954 Ol kerem kim sende var çün bileler
Müzdi yazukdan teberrâ kılalar
- 3955 Tâ'at-ıla tapmaya kimse seni
Çakayım seni ki çakasın beni
- 3956 Çakar-ısañ sen beni 'isyân-ıla
Ben seni çakısaram ihsân-ıla
- 3957 Rahmet-ile yazuga bakışalum
Gel birbirürümüzi çakışalum

- 3944 Bütün bu lütuflarını, erdemlerinin faziletlerinin çokluğunu halka açıklayayım;
- 3945 Sen cömertler cömerdi olan Allah'ın bütün bu şeylerden yalnız birini söyleyip; senin acımanı ve nimetler verdiğini dile getireyim.
- 3946 Bütün bunları ve rahmetini insanlara o şekilde ve o derecede anlatıp, hepsini üzüntü ve kaygıdan kurtarayım.
- 3947 Acımanı halka o derece açıklayayım; çok af edici olduğunu öyle söyleyeyim de;
- 3948 hepsi cennete girmeyi umup; hiç biri rahmetinden ümidini kesmesin.
- 3949 O zaman hiç kimse hesabından çekinmez; ve azabının olacağına da inanmaz.
- 3950 Korku evinden reca ve ümide ulaşp, hepsi birlikte yaptıkları ibadetlerden de vazgeçerler.
- 3951 Tanrı bize cenneti verecek bizi cennete koyacak diye cehennem kaygısını da çekmezler.
- 3952 Ahiret gününe inanan o insanlar, artık mahşerden de çekinmeyip emin ve korkusuz olurlar.
- 3953 Deve *iğne yurdusundan, iğne deliğinden (A'raf 40)* geçti diye, onların hiçbirini terazi, mizan, hesap ve sırat köprüsü de korkutamaz.
- 3954 O cömertlik ve bağışlamayı, o affedici olma durumunu bildikleri için, günah da işleseler, bağışlamana bağlanıp güvenirler.
- 3955 Seni kimsenin ibadet ile bulamayacağını bir anlatayım: sen de benim hakkımda geçmede bulun.
- 3956 Sen beni isyan ve günahım ile insanlara geçersen, ben de seni, senin cömertliğini, bağışlamayı ve affediciliğini söyleyerek anlatacağım.
- 3957 Rahmet ve af gözü ile günahlara bakıp, sonra da birbirimizi insanlara anlatalım.

- 3958 Ol ki hergiz müzd işe başlamadı
Rahmetünden çok yazuk işlemedi
- 3959 Biz neyüz kim tâ'atumuz ne ola
Yâ saña lââyık 'amel bizden gele
- 3960 Çün bizüm tâ'atumuza bakalar
Hayf ola kim bizi oda yakalar
- 3961 Bu cihânı bize viren râyigân
Ol cihânı hem vire ol Müste'ân
- 3962 Bundagı redd ü kabûl n'idelüm
Fazluñı isteyü anda gidelüm
- 3963 Anda kim her bir kişi tâ'at kıla
Kendüzin bir zâhid ü 'âbid bile
- 3964 Ola Gülşehri vü her ehl-i derün
Hazretünde fî-salâtin dâyimün

SU'ÂL KERDEN-İ SÂYİL EZ
HÜDHÜD AHKÂM-I ŞERÎ'AT
VE TARÎKAT U HAKÎKAT

- 3965 Birisi eydür ki şer' ahvâlnı
Şerh eyle vü tarikat hâlnı
- 3966 Kim bu iki yoldan azuk direvüz
Bes hakikat menziline irevüz
- 3967 Çün kim ol üç yoluñ ehlin bilevüz
Hem yoluñ sa'bın u sehlin bilevüz
- 3968 Biribirinsüz ol üç yol ola mı
Yâ ol üçden taşra hiç yol ola mı
- 3969 Şer' hükmi götrile mi kişiden
Eyle di kim aşılaya hûb işiden

- 3958 Bir karşılık beklemeden işe koyulan her kişi, asla senin rahmetinden fazla günah da işlememiştir.
- 3959 Biz bir şey değiliz, ibadetlerimizin de bir kıymeti yok; biz sana lââyık senin beğendiğin şekilde amel yapabilir miyiz?
- 3960 Eğer bizim ibadet ve amellerimize bakarlarsa, bizi ateşe atarlar.
- 3961 Bize bu dünyayı esirgemedi bol bol veren o her zaman elimizden tutan Allah, mutlaka öteki dünyayı da verir.
- 3962 Biz buradaki reddi ve kabulü istemeyiz; biz senin fazlını isteyerek ahirete gideceğiz.
- 3963 Kendini ibadete veren ve iyi amel işleyen herkes; orada kendisini bir âbit ve zahit bilmektedir.
- 3964 Gülşehri olsun, gönül sahipleri olsun, hepsi senin huzurunda; *devamlı dua ve niyazda olsunlar.*

BİR KUŞUN HÜTHÜTE ŞERÎAT, TARÎKAT
VE HAKİKATIN NE OLDUĞU İLE İLGİLİ
SORULAR SORMASI

- 3965 Birisi İslâmiyet'in hükümlerini açıkla ve tarikatın hâllerini anlat da;
- 3966 biz bu iki yoldan azıklarımızı toplayıp, sonra da hakikat konağına ulaşalım.
- 3967 O üç yolda gidenleri bilip, bu yollardaki güçlük ve kolaylıkları anlayıp öğrenelim.
- 3968 Bu üç yol birbiri olmadan olur mu; veya o üç yoldan dışarı başka yol var mı?
- 3969 İslâmiyet'in emirleri insandan kaldırılır mı; bunları öyle güzel ve açık anlat da işiten güzel güzel anlasın.

- 3970 Er tarikat yoluna bî-şer' hiç
Gire mi kim olmaya ol işde pîç
- 3971 Şer'i koyan hiç rehber ola mı
İktidâyâ rehnûmûn er ola mı
- 3972 Şer' hükminden birin sıyan kişi
Ola mı hergiz tarîk anuñ işi
- 3973 Mübtedî kimdür bize bildürivir
Kim nite işi vü yâ dili ne dir

CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD
SÂYL-RÂ

- 3974 Hüdühüd eydür şer' oldur kim kişi
Yaluñuz başarmaz her bir işi
- 3975 Şirket ü bey' ü mübâh u zer' olur
Bunlaruñ hükmin düzeder şer' olur
- 3976 Hem kısas u hadd u ta'lik u talak
Şer' bildürdi vü imân u 'itâk
- 3977 Bî-terâzû satun alup satmagıl
Kendü mâluñı yabana atmagıl
- 3978 Bî-mihekk zinhâr altun almagıl
Ölçüsüz bugday veyâ un almagıl
- 3979 Bâzaruñ kâdılar bunlar-durur
Bilmeyen bunları magbûnlar-durur
- 3980 Hatt-ı bî-pergâr kaçan dartıla
Yâ ağaç hergiz kesersüz kertile
- 3981 Bî-tarikat şer'e olalar refîk
İlla bî-şer' olmaya hergiz tarîk
- 3982 Bî-hakikat bunlar işden kalmaya
İlla bunlarsuz hakikat olmaya

- 3970 İnsan İslâmiyet'in emirlerini bilmeden hiç tarikat yoluna girebilir mi,
girse o işte eli ayağı dolaşmaz mı?
- 3971 İslâmiyet'in emirlerini, şeriatı bir tarafa bırakan hiç kılavuzluk
yapabilir mi? Ona uyulursa yolu gösterebilir mi?
- 3972 Şeriatın emrinden birini yapmayan insanın tarikatla ne ilgisi olabilir?
- 3973 Tarikata yeni giren kimdir, işi nasıldır ve hangi zikirleri yapar, neler
der; bize bir anlatıver.

HÜTHÜTÜN SORU SORAN
KUŞA CEVABI

- 3974 Hühüt; İslâmiyet'te her bir işi insan kendi yapamaz.
- 3975 Ortaklık, alış veriş, işlerdeki haram helâl durumu, ekip biçme işte büt-
tün bunlarla ilgili hükümleri İslâmiyet düzenler.
- 3976 Sonra kısas, ceza, boşama, boşanma, iman, köle azat etme ve av hay-
vanları ile ilgili hükümleri hep İslâmiyet bildirdi.
- 3977 Terazisiz, ölçüye vurmadan alıp satma; ve kendi malını da yabana
atma.
- 3978 Yine ayarını bilmediğin altını alma; ayrıca tartmadan buğday ve un da
alma.
- 3979 Pazarın hâkimleri yukarda saydığım şeylerdir, bunlardan haberi olma-
yanlar alışverişte aldanmış kişilerdir.
- 3980 Sınırlanmamış arazinin ölçülmesi, baltasız kesersiz ağaç kesmeye
benzer.
- 3981 İnsanlar tarikata girmeden şeriatla hayat sürebilirler; ancak İslâmiyet
bilinmeden tarikata girilmez ve tarikat şeriatlı olmaz.
- 3982 Bunlar hakikate ermeden, hakikatsiz işlerine devam ederler, fakat
hakikat bunlar olmadan olmaz.

- 3983 Degme şer'ün şâri'i lâbüd olur
Kim yolın Tañrı'dan öğrenüp bilür
- 3984 Hâlık aña mu'cize teslîm ider
'İlmini Rûhu'l-Kudûs ta'fîm ider
- 3985 Kamu halk aña mutî* olur kim ol
Gösterür ol halka dâyim togru yol
- 3986 Alurak dîni götüre aradan
Yigirek dîni öldür durıdan
- 3987 Tañrı'dan hükm-ile işleye işi
Mu'cizeyle gevher eyleye taşı
- 3988 Hark-ı 'âdet anuñ elinden çıkar
'Unsur aslın mu'cizâtıyla yıkar
- 3989 Kim 'asâyı ejdehâ eyler biri
Taş parasını deve eyler biri
- 3990 Biri ayı barmagı-y-ıla yarar
Biri oda girüben reyhân direr
- 3991 'Ankebût oldı evinde perdedâr
Söyler aña hoş dil-ile süsmâr
- 3992 Her biri bir şer' ilerü getürür
Ol geçer ü biri girü getürür
- 3993 Kamusından yig şer'i'at soñ gele
Kim Müsülmânlık gibi key öñ gele
- 3994 Ol Muhammed'dür ki yigrek dîn kodı
Hüb esâs u dil-firîb âyin kodı
- 3995 Dükeli dînlere bî-şek şâh ola
Dîn kim *inne'd-dîne 'indallah* ola (3/19)
- 3996 Şer' eger olmaz-isa imkân ola
Kim cihân başdan başa vîrân ola

- 3983 Her şeriatın muhakkak yolunu Tanrı'dan öğrenip bilen bir kanun koyucusu vardır.
- 3984 Allah ona mucize verir, o ilmi de Cebrail getirip öğretir.
- 3985 Bütün insanların itâat ettiği o kimse, halka her zaman doğru yolu gösterir.
- 3986 Bozulmuş, hükmü geçmiş dini toplumdan kaldırır; üstün olan dini getirip koyar.
- 3987 Yaptığı işler Allah'ın emri ile olduğu gibi; gösterdiği mucizelerle de taşı, altın inci yapar.
- 3988 Olağanüstü işler onun elinden çıkar ve gösterdiği mucizelerle varlıkların aslını değiştirir.
- 3989 Birisi asayı ejderha yaparken, bir diğeri de taş parçasından deve çıkarır.
- 3990 Biri ayı parmağı ile ikiye bölerken ötekisi ateşe girip güller ve fesle-ğenler toplar.
- 3991 Örümcek evine perde çektiği gibi, kertenkele de onunla konuşur.
- 3992 Onların her biri bir şeriatla gelmiştir, biri gelirken ötekisi ortadan kal-kar.
- 3993 Hepsinden üstün olanı son gelen şeriatdır, o Müslümanlık'tır, hepsin-den üstün ve önde gelir.
- 3994 Onu getiren Muhammet'tir, onun koyduğu din çok üstündür; onun koydukları güzel temellere dayanır ve gönüllere ferahlık verir.
- 3995 Şüphesiz İslâmiyet bütün dinlerin padişahı olup, Hak din *Allah ya-nında İslâm'dır* (Âl-i İmran 19).
- 3996 İslâmiyet olmazsa, bir şeyin yapılması mümkün olmadığı gibi, dünya da baştanbaşa yıkılıp gider.

- 3997 'Âlemi zulmıyla zâlim toldura
Yigregi halkuñ alusın öldüre
- 3998 Çün ki mâni' olmaya kim hey deye
Ehremenler âdemileri yeye
- 3999 Enbiyânıñ yigregidür Mustafâ
Hüccet ü bürhân buña eyler vefâ
- 4000 Zîra yigligi Muhammed bi-gümân
Kavl u fi'liyle kılur dîni 'ayân
- 4001 Kavl ü fi'li yig olan yigrek ola
Kim dükeli leşkere ol beg ola
- 4002 Sen şeri'atda sen ü ben ben olam
Sen tarikatda ben ü ben sen olam
- 4003 Çün hakikatda belüre pâygâh
Biz olavuz mahv u kala pâdişâh
- 4004 Sen şeri'atda iki yüzden zekât
Viresin biş akça bulmaga necât
- 4005 Ben tarikatda virem bişden yidi
Ol esâsi gösteren şöyle didi
- 4006 İkişi şükrâne kim ol baş için
Bu güne kala vü terk olmaya dîn
- 4007 Çün hakikatda yok ola mâ-u-men
Mâl viren ol yolda ola râh-zen
- 4008 Şer' içinde baş hemişe baş-durur
Baş tarikatda ayakda hoş-durur
- 4009 Ne hakikatda ayak sıgar ne baş
Ne göz işe gelür anda vü ne kaş
- 4010 Şer' içinde kanlusın şahs öldürür
Kor tarikatda vü Tañrı'dan görür

- 3997 Zalimlerin zulmü âlemi kaplar; güçlü olup ve üstün gelenler halkın âcizlerini öldürürler.
- 3998 Bunlara engel olunmaz ve yaptıklarına boyun eğilip rıza gösterilirse, şeytanlar insanları yerler.
- 3999 Mustafa, selâm onun üzerine olsun, peygamberlerin en üstünüdür, ona hüccet ve bürhân vefa gösterir.
- 4000 Şüphesiz, üstünlüğü Muhammed söz ve hareketleri ile ortaya koyar ve İslâmiyet'i de açığa vurup tebliğ eder.
- 4001 Söz ve hareketleri ile üstün olan daha da üstün olduğu gibi, bütün orduya da o komutanlık yapar.
- 4002 "Şeriat"ta sen ve ben herkes kendisi olup bendir; ancak "tarikat"ta ben, "sen"; sen de "ben" demektir.
- 4003 "Hakikat"te ise derece ortaya çıkar, biz aradan çekilip yok oluruz, sadece o sultan kalır.
- 4004 Şeriata göre sen iki yüz üzerinden zekat belirler ve kurtulmak için beş akça verirsın.
- 4005 Ben tarikatta olunca beşten yediye kadar vermeliyim, o durumu gösteren şunu söyledi:
- 4006 O iki baş için verilmiş şükrânedir; dünkü de bu güne kalmışsa verilmeli ve terk edilmemelidir.
- 4007 Hâlbuki "hakikat"te ben ve sen yok olduğundan, o yolda mal veren yol kesici durumundadır.
- 4008 Şeriatta baş daima baştır, tarikattaki baş ayak olduğu, benlikten geçtiği zaman güzeldir.
- 4009 Hakikatte ayak da baş da yoktur, orada ne göz ne de kaş işe yarar; bunların hiç birisi hakikatte yer almaz.
- 4010 Birisi şeriata dayanarak, insan öldüren kimseyi öldürür; bu şeriatin emridir, Tañrı'dan bilip peşini bırakırsa bu da tarikatın gereğidir.

- 4011 Çün hakikat anı hâkim kılmadı
Öldüren ü öleni hûd bilmedi
- 4012 Bes hakikat bir deñizdür bi-kerân
Şer' keşti vü tarikat bâdbân
- 4013 Ol deñizde gark olanda fâyide
Degmeye kimseye dine mâyide
- 4014 'İşkî olan kişi dürr-i hâs-ıla
Sohbet eylemeye cüz gavvâs-ıla
- 4015 Şer' ehli hûd gemiden çıkmaya
Deñize düşüp tılısın yıkıma
- 4016 Gevheri deñiz dibinden yüzici
Çıkara vü dükkânını düzici
- 4017 Gemide dükkân kura vü dür sata
Din yolundan taşları taşra ata
- 4018 Enbiyâ yüzici gibi dürleri
Din deñizinden çıkardılar arı
- 4019 Şer' şehrinde dükkânlar kurdılar
Ev basanları cihândan sürdiler
- 4020 İsteyene inçileri satdılar
Dünyayı dinleri-y-ile dutdılar
- 4021 Da'vet-i âm enbiyâ eylediler
Kim bu halkı din ile toyladılar
- 4022 Enbiyâ dükkânlarında evliyâ
Da'vet-i hâs eylediler bi-riyâ
- 4023 Her biri birkaç müridi dirdiler
Ta'în vü peygâmbere irürdiler
- 4024 Kendülerden din komadılar dakı
Enbiyâ dininde buldılar Hak'ı

- 4011 "Hakikat"te ise, o emir sahibi olarak görevlendirilmemiştir; öldüreni de öleni de bilmemektedir.
- 4012 İşte "hakikat" kenarı olmayan bir denizdir; orada "şeriat" gemi, "tarikat" da yelkendir.
- 4013 Bütün menfaatler o denizde batınca, "hiç kimseye bir pay düşmez" deniyor.
- 4014 Gerçek inciye âşık olan kişi, azıcık yüzme bilip denizin içine girenle arkadaş olmamalı.
- 4015 Şeriata uyanlar gemiden çıkmazlar, böylece denize düşüp sırları açıklanmış olmaz.
- 4016 İncileri deniz dibinden çıkaran yüzücü topladığı incilerle dükkânını kurup düzer.
- 4017 O gemide dükkân kurup inci satar; dinin yolundaki taşları da kaldırıp dışarı atar.
- 4018 İşte peygamberler yüzücüler gibi, incileri din denizinden tertemiz çıkardılar.
- 4019 Onlar şeraitin şehrinde dükkânlar kurup, hırsızlık yapanları dünyadan kovdular.
- 4020 İsteyenler incileri satıp, dinleri ile dünyayı ele geçirdiler.
- 4021 Peygamberler halkı imana davet ettiler ve insanlara din ile ziyafet verdiler.
- 4022 Veliler ise peygamberlerin açtığı dükkânlarda; seçkin insanları, samimî bir şekilde davet ettiler.
- 4023 Onlar, birkaç öğrenciyi toplayıp, sonra Tanrı'ya ve peygambere ulaştırdılar.
- 4024 Kendi düşüncelerine göre hareket etmeyip peygamberlerin yolunda yürümekle Hakk'a ulaştılar.

- 4025 Dîne da'vet eyleyendür enbiyâ
Dinde irşâd eyleyendür evliyâ
- 4026 Kâfiri mü'min kılan anlar-durur
Mü'mini 'ârif kılan bunlar-durur
- 4027 Kimse ol şarda ki devri durmadı
Mustafâ'dan yig dükânın kurmadı
- 4028 Halk horşidi vü yâ mâhı sever
İlla Gülşehri kim ol şâhı sever

FASL

- 4029 Yüzemez-iseñ gemiden çıkmagıl
Su-y-ıla toprak evini yıkmagıl
- 4030 Kamu halka dörd esâs eylediler
Dördinüñ dahı yolın söylediler
- 4031 Birisi gemidedür kim şer'-ile
Asla ire 'âkibet ol fer' ile
- 4032 Eyü yavuzdan katında fark ola
İlla gemiden çıkıçak gark ola
- 4033 Tâ'atın kıla vü orucın duta
Yiye vü içe vü ala vü sata
- 4034 Eke vü biçe vü mersûmın vıre
Lâzım olmaya ki sultânı göre
- 4035 Virdügi yâ onda vü yâ beşdedür
Kim ra'yyet kamusı bu işdedür
- 4036 Birine gavnâs künyet urdılar
Zira dür çıkardugını gördiler
- 4037 Geh gemide gâh denizde ola
Ârif işi dünyada yâ ne ola

- 4025 Peygamber dine davet eden; veli de dinde irşât edendir.
- 4026 Kâfirleri imana davet edip mümin yapan; müminleri de ârif yapıp gönüllerini bilgi ile dolduran da bunlardır.
- 4027 O şehirde, bu dünyada devri olan ve hükmü geçen Muhammet Mustafa'dır; hiç kimse ondan daha üstün bir dükkân kurmuş değildir.
- 4028 İnsanlar güneşi veya ayı sevip gönül vermişlerdir; fakat Gülşehri yalnız o padişahlar padişahını sevmiştir.

FASIL

- 4029 Sen yüzemez isen gemiden çıkma ve su ile topraktan kerpiçten olan evi yıkıp örene çevirme.
- 4030 Bütün insanlara dört temel koydular ve bu dört temelin yolunu anlattılar.
- 4031 Bunların biri İslâmiyet'in emirlerine göre iş yaparak gemide oturur; sonunda bu durumu ile aslına kavuşur.
- 4032 O iyiyi ve kötüyü bilir, ancak gemiden dışarı çıkınca boğulur.
- 4033 İbadetlerini yapar, orucunu tutar, İslâmiyet'in emrine göre yer içer ve alıp satar.
- 4034 Eker biçer, vergisini verir, ihtiyacı olmadan da padişahı görmez.
- 4035 Ya onda veya beşte bir vergi verir, zaten halkın hepsi aynı işi işler.
- 4036 Birisine, inciler çıkardığını gördükleri için, çok iyi yüzücü diye ad taktiler.
- 4037 Bu bazen denizde bazen de gemide olur; işte âriflerin dünyadaki işleri bundan başka bir şey değildir.

- 4038 Çünkü sultân-ıla sâhibsır-durur
Deñiz-ile gemi aña bir-durur
- 4039 Yöresinden gitme kim dürler vire
Saña vü key inçölere irüre
- 4040 Pâdişâha ol vezîr olmuş-durur
Husrev andan nâ-güzîr olmuş-durur
- 4041 Degme bir işde ki ahvâli ola
Anuñ eli pâdişâh eli ola
- 4042 Çün ola girmekde vü çıkmakda uz
Geh şaha püşt eyleye vü geh yavuz
- 4043 İşlerin çün ol bitüre sultanuñ
Püştî dahî kamusı yüzdür anuñ
- 4044 Biri ol-durur ki gark olmuş-durur
Deñiz içine düşüp ölmüş-durur
- 4045 Kimse-y-ile yokdur anuñ hiç işi
Zira ne iş başara ölmüş kişi
- 4046 Gark gayra iltifât eyleye mi
Yâ ölen hiç kimseye söyleye mi
- 4047 Gark çün virmeye kendüden haber
Ayruga kaçan vire dürr ü güher
- 4048 Çünkü meczûb oldu vü buldı fenâ
Kalmadı sençileyin cân u tene
- 4049 Şol kula beñzer ki ol her gün dura
Tapuda vü kendüden yavu-vara
- 4050 Şâh huzûrında başın kaşımaya
Dışleri gülmekde hiç ısımaya
- 4051 Pâdişâhuñ heybetini çün göre
Tapusunda bir ölü gibi dura

- 4038 Bu asıl din sahibi padişah ile sırdaştır; deniz olsun gemi olsun, nerede bulunursa bulunsun, onun için fark etmez.
- 4039 Onun etrafından ayrılma da sana inciler verip, seni daha iyi, daha büyük incilere kavuştursun.
- 4040 O peygamberin yardımcısıdır; padişahlar da ister istemez bunları yardımcı yapmışlardır ve zarurî olarak faydalanmışlardır.
- 4041 Hangi hâlde ve işte olurlarsa olsunlar, onların eli padişah eli olmuştur.
- 4042 Sultana ister yardımcı olsun, isterse olmasın, o girmekte ve çıkmakta ehildir.
- 4043 O padişahın işlerini görüp bitiren odur ve onun arkasında yüz kişi daha vardır.
- 4044 Biri de, düşüp boğulandır ve o deniz içinde ölmüştür.
- 4045 Onun hiç kimse ile ilgisi yoktur, artık ölmüş kişi iş tutabilir mi?
- 4046 Ölü kişi başkası ile ilgilenebilir ve insanlara söz söyleyebilir mi?
- 4047 Boğulup ölenin kendinden bile haberi yoktur; bu durumda başkasına nasıl inci mercan versin?
- 4048 O meczup olup fenaya ulaşmıştır ve cana, vücuda da takılıp kalmamıştır.
- 4049 O her gün hizmete hazır olan ve bunun için kendinden geçen, kendini kaybeden hizmetçiye benzer.
- 4050 Sultanın yanında başını kaşımadığı gibi; dışleri de gülme zamanında hiç görünüp parlamaz.
- 4051 O padişahın heybetini gördüğü için, önünde bir ölü gibi durur.

- 4052 Şeh katında kimseye söylemeye
Bî-edeblik tapuda eylemeye
- 4053 Birisinin diri gark oldu adı
Kim bilişden bilmedi hergiz yadı
- 4054 Kim anuñ yöresine varur-ısa
Yâ katında bir nefes turur-ısa
- 4055 Kendüzin andan kaçan fark eyleye
Yapışıp anı dahı gark eyleye
- 4056 Varma zinhâr ol kişinüñ katına
Kim düziser seni kendü yatına
- 4057 Diri gark oldur ki bid'at artura
Din esâsinuñ hilâfın resm ura
- 4058 Geze gümrâhlığ-ıla her yazıda
Kim Müsülmânları yoldan azıda
- 4059 Kim diler-ise kim inçüler dire
Yâ güher bula vü lü'lü'ler dire
- 4060 'Ârif-ile hem-nişin olmak gerek
Bu deñizüñ dürlerin dirmek gerek
- 4061 Gemide isen şeri'atda tamâm
Olmaguñ gerek ki olasın imâm
- 4062 Yüziçi-y-isen güherlerüñ kanı
Yâ dahı öğrenmedüñ mi ol feni
- 4063 Gark-ısañ bes bu kamu gavgâ nedür
Ölüde bu dükelü sevdâ nedür
- 4064 Diri gark-ısañ suya taldurasın
Katuña geleni vü öldüresin
- 4065 Şer'e kıabil ola kim makbûl-ısa
Mübtedi'lere uya kim gül-ısa

- 4052 Onun huzurunda kimseye söz söylemediği gibi; hizmette kusur ve edepsizlik de etmez.
- 4053 Birisinin adı diri iken battı diye söylendi de o, bildiği tanıdığı, yabancıdan ayıramadı ve hurafelere saptı.
- 4054 Kim onun yanına varır ve bir an etrafında bulunursa;
- 4055 Kendini ondan fark eyleyemez, ona yapışır ve kendi gibi onun da boğulmasına sebep olur.
- 4056 Sakın ha, seni kendine uydurup saptıran o kimsenin yanına varma.
- 4057 Diri iken battı denen kimse bidat ve hurafelere sapar, böylece dinin aslına karşı olan yeni âdetler getirir.
- 4058 Her bir yerde sapıklığı ile gezer ve Müslümanları yoldan çıkarmaya çalışır.
- 4059 Kim, cevherlere sahip olmak ve inciler toplamak istiyorsa;
- 4060 gönlünü Allah'a vermiş gafletten uzak olan ârif kimselerle arkadaş olmalı ve bu denizin incilerini toplamalıdır.
- 4061 Gemide isen İslâmiyet'i eksiksiz yerine getirmen ve önde olman gerekir.
- 4062 Yüzüce isen hani incilerin nerede; yoksa sen o fenni, o hüneri daha öğrenemedin mi?
- 4063 Batıp boğulmuş isen, bu sen ben kavgası da ne oluyor; ölüde bitmez tükenmez heves ve arzu olur mu?
- 4064 Diri olup batmaya yüz tutmuşsan, yanına gelen ve her suya dalana yapışıp suya daldırıp boğulmasına sebep olursun.
- 4065 Makbul değerli ve üstün kişi şeraite uyar; kim şeytan ise o, hiçbir şeyden haberi olmayan hurafe ve bidat sahiplerine uyar.

- 4066 Mübtedi'lerün sözün işitmegil
Mustafâ cem'iyetinden gitmegil
- 4067 Ol gün irişe *cezá'ü'l-muhsinîn* (5/85,39/34)
Kim düşe od *fî-kulûbi'l-mücrimîn* (15/12,26/200)
- 4068 İlte bir bir halkı bî-seyr ü sükûn
Dünyadan *innâ ileyhi râci'ân* (2/156)
- 4069 Olur-ısañ kim *vehûm yesteşşirûn* (9/124)
Bilesin *eflem tekûnû ta'kilûn* (36/62)
- 4070 Ölümünden soñra kıl hâsıl hayât
Ol ölenden olma kim *men-mâte fât*
- 4071 Kendüzüñi ko kim iresin aña
Kim müdâm ansuz beķâ yokdur saña
- 4072 Meclisinde hüdhüdün ol gün ki 'akl
Eyledi her nükteyi iş böyle nakl
- 4073 Anuñ esrârı şekerden datlurak
Söyledi Gülşehri hem kuvvatlurak
- 4074 Kim yol ehli menziline kalmaya
Sora hem anı ki kendü bilmeye
- 4075 Bu çemen kim şer' bostânı-durur
Yol sorıçı şeyh destânı-durur

DÂSÎTÂN-I ŞEYH-İ RÂH-PURS

- 4076 Bir hikâyet ögrediserüz size
Öğreniçegin du'â kılûñ bize
- 4077 Çün Muhammed yolını başarasız
Lâcerem hak menziline iresiz
- 4078 Yolda yüz gül-ı beyâbân var-durur
Gûla kaçan uya her kim er-durur

- 4066 Sakın dinde hurafe uyduran, bidat sahibi kimselerin sözüne kulak asma ve Muhammet Mustafa'nın topluluğunu bırakıp gitme.
- 4067 O günde, iyilerin *mükâfâtı* verilir (Zümer 34) *günahkârların kalplerine ateş düşer* (Şuara 200, Hicir 12)
- 4068 O hareketsiz ve yürümeden insanları dünyadan götürür; zaten dünyadan *biz ancak ona dönücüleriz* (Bakara 156).
- 4069 *Onlar müjdelenirler* (Tevbe 124), ayetine mazhar olursan, *onlar akıl etmemiş idilerdi* (Yasin 62) ayetini de bilmelisin.
- 4070 Sen ölümünden sonraki hayatı kazan ve heba olmuş, boşuna hayat sürmüş ve ölmüş olanlardan olma.
- 4071 Benliğini bırakırsan ona ulaşsın; zaten o olmadan ona ulaşmadan senin için ebedilik yani sonsuz olma yoktur.
- 4072 O gün *hüthütün* toplantısında bulunan akıl; her bir nükteyi ve güzel sözü işte böyle anlattı.
- 4073 Onun sırları ve incelikleri şekerden daha tatlıdır; işte Gülşehri bunu;
- 4074 tarikata girenlerin hedefinden şaşmaması; kendini bilmeyen cahil kişiden uzak durup, ona sormaması için, üstüne basa basa anlattı.
- 4075 Bu uçsuz bucaksız yeşillik yer İslâmiyet'in meydanıdır; bu hikâye de yol soran hocanın öyküsüdür.

YOL HAKKINDA SORU SORAN
HOCANIN HİKÂYESİ

- 4076 Size bir hikâye öğreteceğiz, öğrendiğiniz zaman bize dua edin.
- 4077 Muhammet'in yolunda gittiğiniz müddetçe, Hakk'ın işaret ettiği menzile ulaşsınız.
- 4078 Bu yolda yüzlerce şeytan vardır; insan şeytana uyduğu zaman yiğit olur mu?

- 4079 Togru yolu koyup eğri yollara
Girme kim sataşmayasın güllara
- 4080 Togru yolda mâluñ ilten yok-durur
Eğri yollarda harâmî çok-durur
- 4081 Bir mesel eydem eger añlar-ısañ
Ol misâli işidüp tañlar-ısañ
- 4082 Var-ıdı şardan buçuk ferseng yol
Bir köy ü bir şeyh anda 'ilmi bol
- 4083 Tañla iş işlemege gelür-idi
Şehre vü bir işkinek bulur-ıdı
- 4084 Ol gün ol işi tamâm eyler-idi
Gice girü köy dapa gider-idi
- 4085 Niçe kim şar 'azmini kılur-ıdı
Şar yolın sorup şara gelür-idi
- 4086 Girü çün köy 'azmini ider-idi
Köy yolın sorup köye gideridi
- 4087 Şar yolını köylüden sorar-ıdı
Tañlaçak andan şara irer-idi
- 4088 Köy yolını şarludan sorup gice
Girü köye gider-idi ol hoca
- 4089 Elli yıl köyden şara geldi girü
Gitdi şardan köy dapa düşe duru
- 4090 Ol buçuk ferseng yolda ol velî
Sormadın bir gün yorımadı yolu
- 4091 Şar yolına sormadın 'azm itmedi
Köy yolına sormadın hem gitmedi
- 4092 Eytдилer çün yolu bilürsin neye
'Azm idersin yol sorup şardan köye

- 4079 Doğru yolu bırakıp eğri yollara girme de, şeytana rastlama.
- 4080 Doğru yola gidersen malını kimse almaz; eğri bozuk yollara saparsan eşkıyaya rastlarsın.
- 4081 Eğer anlar ve öğüt dinlersen sana bir hikâye anlatacağım.
- 4082 Şehirden yarım fersah uzakta bir köy vardı ve orada ilim sahibi bir hoca oturur idi.
- 4083 Şafak vakti işine gitmek için yola düşer şehre gelip, kendine uğraşacak bir işçeğiz bulurdu.
- 4084 O gün işini bitirip, tamamlar; akşam da tekrar köye doğru giderdi.
- 4085 Köyden şehre yönelince, şehrin yolunu sorar ve öyle gelirdi.
- 4086 Tekrar köye doğru yola çıkınca köyün yolunu sorup köye gelirdi.
- 4087 Şehrin yolunu köylülerden sorar ve şafak vakti oradan şehre giderdi.
- 4088 Köy yolunu da şehirlilerden sorup, tekrar geceleyin köye varırdı.
- 4089 Bu hoca elli yıl köyden şehre, şehirden köye düşe kalka gidip geldi.
- 4090 O velî o yarım fersah yolu sormadan bir gün bile yola düşmedi ve her geliş gidişte sordu.
- 4091 Sormadan ne şehir yoluna ne de köy yoluna gitti.
- 4092 Ona, "yolu bildiğin hâlde, niçin yolu sorarak gidip geliyorsun?"

- 4093 Şar yolın dahı biregü kim bile
Şehre köyden yol sorup niçün gele
- 4094 Bilmesen yolı revâ-durur taleb
Yolı bilüp sordugun yavlak 'aceb
- 4095 Elli yılda şar yolın çün bilmedün
Sormadın köyi, yol 'azmin kılmadun
- 4096 Tañrı yolın nite bilmiş olasın
Yâ nite 'azmini kılmış olasın
- 4097 Şeyh eydür köy yolını bilürem
Şehre dahı yolı bilüp gelürem
- 4098 İlla yola sormadın çün gelmeyem
Kendüzümden yol yörümüş olmayam
- 4099 Yolu soran âdemî âgeh-durur
Kendüzinden yörülen gümreh-durur
- 4100 Ben kim elli yılda bir gün iy 'azîz
Ol nazardan kim baña oldu temiz
- 4101 Köy yolına sormadın hiç gitmedüm
Şar yolına sormadın 'azm itmedüm
- 4102 Hak yolına sormadın nite varam
Yâ gemisüz deñize niçe girem
- 4103 Sordugum yolda gümânım kalmaya
Sormadugum ol kim ol yol olmaya
- 4104 Sormadugum yol işüme gelmeye
Kimsene bilmediği yol olmaya
- 4105 Degme yaña sad hezârân yel ola
Sormadın nite gireyim ben yola
- 4106 Kiçi yoldan âdemî âzâd olur
Ulu yoldan âdemî er zâd olur

- 4093 Şehrin yolunu bilen biri niçin köyden şehre giderken yolu sorup gel-sin, bu olur mu?
- 4094 Eğer yolu bilmemiş olsan sormanda haklısın, ancak yolu bildiğin hâlde, yol sormana şaşılır.
- 4095 Elli yılda şehrin yolunu bilmedin, üstelik köyün yolunu da sormadan yola düşmedin.
- 4096 Bu durumda sen Tanrı yolunu nasıl bilecek ve nasıl bu yola yönelip gideceksin?" diye sordular.
- 4097 Hoca, "köyün yolunu biliyorum, şehre de yolu bilip geliyorum.
- 4098 Ancak sormadan yola girip de kendiliğimden yol yürümüş olmamak için bunu yapıyorum.
- 4099 Yolu soran insan uyanıktır, kendiliğinden yürüyen ise, yolunu şaşırmıştır.
- 4100 İşte ey sevgili aziz dost! "Bana uygun gelmeyen o görüşten bir gün ayrılıp da,
- 4101 hiçbir vakit köy yolunu sormadan gitmediğim gibi; şehrin yolunu sormadan da yola düşmedim.
- 4102 Durum böyle olunca sormadan Hak yoluna nasıl varayım; sonra gemi olmadan denize nasıl gireyim, işte bu buna benzer.
- 4103 Yolu sormam şüphemin gitmesi içindir; sormamış olsam o yol olma-ktan çıkar.
- 4104 Sormadan gittiğim yol bana uygun düşmez; benim gittiğim yol herke-sin bildiği yol olmalı. Kimsenin bilmediği yol, yol olur mu?
- 4105 Dört bir tarafta binlerce yol vardır; sormadan ben yola nasıl gidebili-rim?
- 4106 Küçük yollarda insan kurtulabilir; ya büyük yollarda insan başkala-rına yem olabilir.

- 4107 Kiçi yollardan şara çün gelesin
Ulu yolda nite girü kalasın
- 4108 Degme şarda yüz kiçiçük yol ola
Ulu yol oldur ki her kişi bile
- 4109 Kiçi yol ulu yoluñ fer'i-durur
Ulu yol peygamberüñ şer'i-durur
- 4110 Degme bir kiçi yola aldanmagıl
Ulu yoldan taşra yol var sanmagıl
- 4111 Ulu yol şahsı ulu şehre yider
Kiçi yol taglar arasına gider
- 4112 Ulu yoldan kamusı şehre vara
Kiçi yoldan biñde birisi ire
- 4113 Kamu 'âlem bildügi yolu koma
Kimsene bilmedüğini yol dime
- 4114 Togru yol İslâm u imâna gider
Egri yol gül-ı beyâbâna gider
- 4115 Susayıçak yüz fiğân ider-iseñ
Dicle'yi koyup taga gider-iseñ
- 4116 Tagda su yâ ola yâhûd olmaya
İlla hergiz Dicle susuz kalmaya
- 4117 Sen Muhammed yolını dutgıl kim ol
Eylemişdür Hakk'a degin togru yol
- 4118 'Âlim olan Tañrı sözün söyleye
Yâ nebî ahhârını şerh eyleye
- 4119 Yâ binâyı sözde hikmetde koya
Yâ meşâyıhdan işitdügün diye
- 4120 Câhilûn kim kendüzindendür sözi
Kendü gibi ne dadı var ne duzi

- 4107 Küçük yollardan şehre gelince; niçin büyük yollarda gitmekten geri kalırsın?
- 4108 Her şehirde yüzlerce küçük yol bulunur; fakat büyük yol herkesin bildiği yoldur.
- 4109 Küçük yol büyük yolun bir parçasıdır; büyük ve geniş yol ise peygamberin şeriatıdır.
- 4110 Küçük yollara girip de aldanıp oyalanma ve büyük yolu bırakıp başka yol var sanma.
- 4111 Büyük yol insanı büyük şehre; küçük yol ise dağlar arasına götürür.
- 4112 Büyük yolda gidenlerin hepsi şehre ulaştı, fakat küçük yolda gidenlerden binde biri şehri bulabildi.
- 4113 Herkesin bildiği yolu elden bırakma; sakın kimsenin bilmediği yola da yol deme.
- 4114 Doğru yol İslâmiyet'e ve imana; eğri yol ise şeytana gider.
- 4115 Susadığın vakit, susuzluktan ağlayıp sızlar, Dicle nehrini bırakıp dağa gidersen;
- 4116 dağda suyu ya bulur yahut bulamazsın; ancak Dicle'de asla susuz kalmazsın.
- 4117 Sen Muhammed'in yolunu bırakma; o Hakk'a götüren doğru yolu göstermiştir.
- 4118 Âlim kimse Kur'ân'dan Tanrı sözünden söyler veya peygamberin hayatından, hadisinden anlatıp açıklar.
- 4119 Yahut da sözü hikmetli, ibret alınacak şekilde düzenler, ya da büyük âlimlerden işittiğini anlatır.
- 4120 Cahillerin sözü kendi düşüncelerinden olduğu için, kendilerine benzer ve tadı tuzu bulunmaz.

- 4121 Ne-durur câhil ki sözi ne ola
Ne dadı vardur ki ne duzi ola
- 4122 Degme bir câhil sözün işitmegil
Degme bir hûd-rev peyinçe gitmegil
- 4123 Şimdi halk ebleh-perest oldı kamu
Halk-ıçun sen ebleh olma iy 'amû
- 4124 Çün mihek yokdur elûde bilmege
Kalbı sâfiden tasarruf kılmaga
- 4125 İşde Peygâmbere mihekler eyledi
Kalb-ıla sâfî sıfâtın söyledi
- 4126 Her kim altunam dir-ise kınañuz
Ol miheklerde 'ayânın sınañuz
- 4127 Ol mihekde kem 'ayânı görüñ
Göge uçar-ısa ok-ıla uruñ
- 4128 Bunça sehmü'l-gayb rahmânî-durur
Bunça sehmü'l-gayb şeytânî-durur
- 4129 Kimseden işitmeden durıçagın
Kendü gözünüñ-ile görüçegin
- 4130 Anı kim şer'a muvâfıkdur soruñ
Anı sehmü'l-gayb-ı rahmânî görüñ
- 4131 Şer'-ile degül-ise terkin kılurñ
Anı sehmü'l-gayb-ı şeytânî bilürñ
- 4132 Ol ki rahmânî-durur hûd kimseye
Var-ısa dahı anı göstermeye
- 4133 Ol ki şeytânî-durur halkı göre
Yog-ısa dahı gün uzun lâf ura
- 4134 Câhil oldur kim kerâmâtın sata
'Âlim ol kim sırrını penhân duta

- 4121 Cahilin kendisi nedir ki sözünün değeri olsun; hiç bilgisizin sözünde tat olur mu?
- 4122 Cahillerin sözünü dinlemediğin gibi; kendini beğenmişlerin peşinden de gitme.
- 4123 Şimdi insanlar akılsız ve ahmaklara tapmaya ve onların sözünü dinlemeye başladı, sen de halka uyup ahmaklık yapma.
- 4124 Tasarruf kılmaya niyetlenmişsen, ancak sahte ile gerçeği ayırıp bilmek için elinde ölçü, mihenk yoksa;
- 4125 Peygamber'in koyduğu ölçülere iyi bak ve kulak ver, çünkü o sahte ile sahte olmayanın niteliklerini anlattı.
- 4126 Kim, *ben altunım* derse tedbirli olunuz ve onun ayarını peygamberin ölçülerine vurunuz.
- 4127 O ölçülerde ayarı kötü ise bakın; göğe bile uça silâhla vurun.
- 4128 Pek çok gizli ok rahmanî ve Tanrı'dan olduğu gibi; nice gizli ok da şeytan tarafından atılır.
- 4129 Kimseden işitmeden ayağa kalkınca ve onu kendi gözünüz ile görünce,
- 4130 onu sorun, İslâmiyet'e uyuyorsa onun Tanrı tarafından atılan gizli oklar, yani rahmanî olduğunu anlayın.
- 4131 Yok... İslâmiyet'e uymuyorsa terk edin ve şeytan tarafından atılan gizli oklar olduğunu bilin.
- 4132 Zaten rahmanî taraftan olan kimse gerçek ayarda ise, bunu kimseye göstermez ve kendini saklar.
- 4133 Hâlbuki şeytan tarafından olan halkın içinde; ayarı bozuk da olsa, bütün gün söz söyler.
- 4134 Cahil keramet satar, âlim ise sırlarını gizler.

- 4135 N'ide 'âlim 'ilm okını atmadın
'İlmi yok n'itsün kerâmet satmadın
- 4136 Câhilûn sâzın görücek tañlañuz
'İlm-ile Gülşehri sözün añañuz
- 4137 Zerğ-ıla niçe yazuga girelüm
Sıdk-ıla maksûdumuza irelüm

**SU'ÂL KERDEN-İ SAYÎL EZ
HÜDHÜD EZ MUSÂFET-İ RÂH**

- 4138 Biri eydür hüdhûde kim iy ulu
Sorar olur-ısa senden bir delü
- 4139 Olmaya kim nâm içinde neng ola
Kim bu yolumuz niçe ferseng ola
- 4140 Hiç pâyânı ola mı bu yoluñ
Yâ kenârı görine mi bu gölüñ
- 4141 Çün dahı şimdi giriserüz yola
Sen dahı şimdi varursın menzile
- 4142 Çün kırañın görimezüz bu gölüñ
Menzili ola mı pâyânsuz yoluñ

CEVÂB DÂDEN-İ HÜDHÜD

- 4143 Hüdhüd eydür kimse bu yolda girü
Gelmedi kim eyde ne var ilerü
- 4144 İlla ben bildügümi şerh ideyim
Bilmediğüm aradan tarh ideyim
- 4145 Yidi vâdî var bu yolda bî-kerân
Menzili ırak u yolu bî-nişân
- 4146 Çün *taleb* vâdisin er ilkin geçer
'İşk vâdisinde kuş gibi uçar

- 4135 Âlim kişi ilim silâhını atmadan bir şey yapamaz; cahilin ilmi yoktur, onun işi de, keramet satmadan başka ne olabilir?
- 4136 Cahilin işini görüp kendinize geliniz ve ilim tarafından konuşan Gülşehri'nin sözüne kulak verip, onu dinleyiniz.
- 4137 Riya ve gösteriş ile niçin günaha batalım; biz doğrulukla maksadımıza ulaşmaya çalışalım.

**BİR KUŞUN HÜTHÜTE YOLUN
UZAKLIĞINI SORMASI**

- 4138 Birisi hüthüte "Ey ulu yoldaş! Senden bir deli bu yolu sormaya kalkarsa;
- 4139 sakın bu yolda nam alalım derken utanacak duruma düşmeyelim, sonra gideceğimiz bu yol kaç fersahtır?
- 4140 Bu gölün kıyısı görünür mü, hiç bu yolun sonu var mı?
- 4141 Biz bu yola şimdi düştük, sen de o konaklara bizimle gidiyorsun.
- 4142 Biz bu gölün kenarını göremiyoruz; hiç sonu gelmez yolun menzili olur mu?" diye sordu.

**HÜTHÜTÜN CEVAP
VERMESİ**

- 4143 Hüthüt, "kimse bu yolun sonuna kadar varıp geri gelmediği için ileride nelerin olup bittiğini söyleyemez.
- 4144 Ancak ben bildiğimi açıklayayım, bilmediğimi de atlayıp geçeyim.
- 4145 Bu yolda, uçsuz bucaksız menzili uzak ve yolu belli olmayan yedi vadi var.
- 4146 İnsan en önce "*istek (talep)*" vadisini geçer, sonra da "*aşk*" vadisine kuş gibi uçuverir.

- 4147 *Ma'rifet* vâdisine andan irer
Pes varur *tevhîd* vâdisin sürer
- 4148 Çün kim *istingâ* yöresinden gider
Küllî *hayret* vâdisine 'azm ider
- 4149 Çün irer *bi-hôdlıguñ* vâdisine
İrişür *fakr u fenâ* yazısına
- 4150 Çün *fenâ* vâdisine irişür er
Dahı ne hayr añlanur aña ne şer
- 4151 Yüz kişi bu yola vardı gül gibi
Kim birisi irmedi bülbül gibi
- 4152 Bunda bir Rüstem gerek ki Zâl ola
Bir Nerimân kim yüzi pâmâl ola
- 4153 Zâl'ı bu zilzâl bi-zür eyleye
Rüstem'i bu mâra bir mûr eyleye
- 4154 Tûs bu taglar yolın kaçan geçe
Sâm bu bezmûñ içinde semm içe
- 4155 Yüz biñ er bu yolda cân virdi henûz
Bilmedi biri ki nedür bu rumûz
- 4156 Yüz revende bu yola girmiş ola
Kim birisi menzile irmiş ola
- 4157 Kime kimi sorduk aña didiler
Yol *min-allâhi ila 'llâh* didiler
- 4158 Biz yola bi-şühbet ü şeyn irmişüz
Kim *mine'l-'ilmi ile 'l-'ayn* irmişüz
- 4159 Bir deñiz kim sâhili peydâ degül
Turfa yol kim menzili peydâ degül
- 4160 Sâdık oluñ yoluñuzdan dönmeñüz
Degme şâha karga gibi konmañuz

- 4147 Sonra "*marifet*" vâdisine ulaşır, ardından da "*tevhîd*" vâdisini izler.
- 4148 "*Istingâ*" civarından gidince, arkasından "*hayret*" vâdisine yönelir.
- 4149 Kendini unutma "*bi-hôdlık*" vâdisine ulaşır; ardından da "*fakırlık ve yok olmaklık*" koyağına gelir.
- 4150 İnsan "*fenâ*" vâdisine erişince, onun için hayır ve şer anlaşılmaz olur.
- 4151 Bu yolda gül gibi yüz kişi gitti; ancak hiçbiri bülbül gibi olup ulaşamadı.
- 4152 Bu işte Zâl da yanında olduğu hâlde bir Rüstem lâzım, hatta yüzü yerde sürünen bir de Neriman olmalı.
- 4153 Bu sarsıntı Zâl'i güçsüz bıraktığı gibi, bu yılan da Rüstem'i bir karcına yapar.
- 4154 Tus bu dağlardaki yollardan nasıl geçebilir; Sam'ı sorarsan o, bu mecliste zehir içer.
- 4155 Bu yolda yüz bin yiğit can verdi, fakat hiçbiri bu rumuzu, bu işareti anlayamadı.
- 4156 Bu yola yüz yolcu da girse, acaba bunlardan birisi menzile ulaşmış olur mu?
- 4157 Kime kimi sorduk ise, onun için; yol, *Allah'tan gelir, Allah'a gider* diye cevap verdiler.
- 4158 Biz bu yola şüpheden ve gınahtan uzak doğru bir kalb ile erdik; böylece *ilme'l-yakinden ayn'e'l-yakine* ulaştık.
- 4159 Sahili görünmeyen bir deniz olan bu yeni yolun konakları da belli değil.
- 4160 Doğrulukla hareket ederek yolumuzdan dönmeyiniz ve karga gibi her dala konup durmayınız.

- 4161 Her ki rehrev ola yâ rehber ola
Yolda olsa yig ki yolundan kala
- 4162 Hurrem ol kim, dünü günden bilmeye
Yolda ola vü yolundan kalmaya
- 4163 Bu dükeli va'zı çün hüdûd didi
Ol gün ol yolda vü bu resmi kodı
- 4164 Her birinüñ hâlini kıldı 'ayân
Degmesinüñ yolın eyledi beyân
- 4165 İndi minberden dahı girdi yola
Tâ hód anuñ-ıla kim gidebile
- 4166 Ol ki yolda menziline kalmaya
Yoldaşı Gülşehri'den yig olmaya
- 4167 Kendüzin terk itmeyinçe âdemî
Kaçan ola pâdişâhuñ mahremi
- 4168 Diler-iseñ kim bu yolu varasın
Kendüzüñ terk it kim aña iresin
- 4169 Bu güneş kim bu göğüñ ıldızdır
Kelebekler-ile şem'üñ sızdır

DÂSİTÂN-I ŞEM' Ü PERVÂNEGÂN

- 4170 Söze *bismillâh*-ıla âgâz idüñ
Dâsitânı hikmet-ile sâz idüñ
- 4171 Kim yakîn ola size kim bî-gümân
Bî-nişândan kimse virmeye nişân
- 4172 Kelebekler bir gice mumdan haber
İşidürler bir kişiden mu'teber
- 4173 Kim sizüñ bir şahidüñüz var-durur
Güneş ü aydan dahı enver-durur

- 4161 Yolcu veya rehber kim olursa olsun, yolda kalmaktan ise onun yolda olması daha iyidir.
- 4162 Geceyi gündüzden ayıramayan o sevinçli ve bahtiyar kişi yolda olmalı ve yolundan kalmamalı.
- 4163 Bütün bu öğütleri veren hüthût, o gün yolda bu âdet ve usulü koydu.
- 4164 Her birinin hâlini açıklayarak, yine her birinin yolunu anlatıverdi.
- 4165 Minberden inip yola girdi, artık kim onun ile gidebilirse gitsin.
- 4166 O yolda menziline ulaşmaya çalışan kimsenin yoldaşı Gülşehri'den daha üstün olamaz.
- 4167 İnsan benliğinden geçmeyip kendini bırakmayınca, hiç padişahın sırdaşı olabilir mi?
- 4168 Bu yolun sonuna varmak istersen benliğinden geçer ve ona ulaşırsın.
- 4169 İşte bu güneş bu gökyüzünün yıldızıdır; kelebekler ile mumun yanmasına bak.

MUM İLE PERVANELERİN HİKÂYESİ

- 4170 Söze Allah'ın adı ile başlayıp, hikâyeyi hikmet, ibret ve ders çıkarmak için anlatın.
- 4171 Şüphesiz size yakın olan, sizi bilip tanıyan kimseler belli olmayandan nişan veremez.
- 4172 Kelebekler bir gece, kendisine güvenilen doğru bir kişiden mumla ilgili bir haber alırlar.
- 4173 Onlara; "sizin bir güzel sevgiliniz var; o, güneşten ve aydan daha nurludur.

- 4174 Altun ağaç yimişi gevher bigi
Mahfilüñ şâhı vü meclisler begi
- 4175 Gevdesi gümüş-durur köyner ucu
Bezm bostânında bir nâr ağacı
- 4176 Köyneyiçek hâtır hurrem-durur
Çün köyinmedi nasibi gam-durur
- 4177 Kendüzinı yiyiçeğin dirilür
Kendüzin yimeyiçek derhâl ölür
- 4178 Gündüzin yarasa gibi gizlenür
Gice güneş gibi rüşen görünür
- 4179 Başın aldukça öldür sâz-ıla
Dirilür başın kesişek kâz-ıla
- 4180 Gice akdur gündüzin kara-durur
Kendü kendü ölümün göre-durur
- 4181 Yüzi cennet yalıñ düzah gibi
Gözlerinden yaş akar ırmah gibi
- 4182 Gice ansuz nesneyi görmez kişi
İrteye degin köyinmekdür işi
- 4183 Meclis uçmak anda ol hûrî-durur
Bezmi gögdür ay anuñ nûrî-durur
- 4184 Kelebekler cümle şûra dūşdiler
Dükeli bir va'degâha üşdiler
- 4185 Kim bize ol şâhidümüzden haber
Kim getüre katumuza mu'teber
- 4186 Bir kelebek aradan eydür beni
Viribiñ aña ki bilürem anı
- 4187 Eytdiler var kim bu iş senden gele
Girü dönçek haber getür bile

- 4174 O altından bir ağaç olup meyvesi de inciye benzer, meclis kurulan ve toplanılan yerlerin de beyi padişahı odur.
- 4175 Gövdesi gümüştedir, ucu yanar; meclis bahçesinde bir nar ağacı gibi görünür.
- 4176 Yanınca gönlü açılıp neşelenir; yanmayınca da nasibi üzüntü ve kaygıdır.
- 4177 Kendi kendini yiyince canlanır; yemeyince de derhal ölür.
- 4178 Gündüz olunca yarasa gibi saklanır; gece de güneş gibi parlar ve görünür.
- 4179 Kendi başına bırakınca kömürleşip, ölü kesilir; başını makasla kesince de canlanıp diriliverir.
- 4180 Gece ak ve ışıklı, gündüz ise kapkaradır; o böylece kendi ölümünü seyreder.
- 4181 Yüzü cennete, alevi ise cehenneme benzer; gözlerinden de ırmak gibi yaş döker.
- 4182 O olmayınca insan gece hiçbir şeyi görmez; onun işi gücü sabaha kadar yanmaktır.
- 4183 Meclis cennet ise orada o cennet kızıdır; meclis kurduğu yer gök ise ay da onun nuru demektir" dedi.
- 4184 Bunu duyan pervaneler şaşır; sonra hepsi bir kavil yerinde toplandı.
- 4185 "Kim bize o sevgilimizden doğru haberi buraya getirebilir?" dediler.
- 4186 Aralarından bir kelebek ileri atılarak; "ben onu biliyorum, beni ona gönderin" dedi.
- 4187 Onlar da; "Bu işi ancak sen başarırısın, git dönünce haber getir.

- 4188 Kim nişânına göre dürişevüz
Ola kim ol şâhide irişevüz
- 4189 Ol kelebek vardı mumı görmege
Girü gelüben nişânın virmege
- 4190 Kendüzin yalıñına urdı revân
Kim meger kim ala andan bir nişân
- 4191 Bir kanadıyla bir ayağı tamâm
Kapkara köynidi anuñ vesselâm
- 4192 Girü yârânlar katına geldi uş
Ol nigârûñ bir nişânın virdi hoş
- 4193 Vardum anı kuçmaga nûrı benüm
Kanağımı yaktı karardı tenüm
- 4194 Anı ırakdan meger göre kişi
Yohsa yakından yavuz ola işi
- 4195 Kimse benden yakınırak varmadı
Aña vü bunça nişânın virmedi
- 4196 Bir kanad-ıla bir ayak virmişem
Andan anuñ hazretine irmişem
- 4197 Eyle kim ben irdüm ol sîmîn-tene
Mümkin olmaya kim ire kimsene
- 4198 Hânümândan beni kıldı âvara
Kendü ak illâ nişânları kara
- 4199 Köynük ayag-ıla köynük kanadı
Gösterüben uş nişânları didi
- 4200 Eytdiler biz bu nişândan almazuz
Tîreden rüşen nişânın bulmazuz
- 4201 Kimse inçü diyi kayır dire mi
Yâ kesek yüzinde gevher göre mi

- 4188 Biz onun alâmetine göre tavır alalım; belki böylece o güzele kavuşu-
ruz" dediler.
- 4189 O pervane mumı görmeye ve geri gelip haberini getirmeye gitti.
- 4190 Ondan bir nişan almak için varıp doğruca kendini alevine attı.
- 4191 Bir kanadı ile bir ayağı büsbütün yanıp, kısaca söylemek gerekirse
kapkara kesildi.
- 4192 Geri arkadaşlarının yanına geldi ve o sevgilinin bir nişanını verdi.
- 4193 Onu kucaklamak için varınca, nuru benim kanadımı yaktı ve benim
karardı.
- 4194 İnsan onu uzaktan seyretmeli; yakınına varırsa hâli kötü olur.
- 4195 Benden başkası ona daha yakın gitmedi ve bu kadar nişanını, bu ka-
dar özelliğini anlatmadı.
- 4196 Ben bir kanat ve bir ayak feda ederek, onun yüce varlığına ulaştım.
- 4197 O gümüş bedenliye ben öyle ulaştım; zaten kimsenin ona kavuşması
mümkün değildir.
- 4198 Beni evimden barkımdan etti; kendi beyaz fakat izleri, nişanları kara-
dır.
- 4199 Yanmış ayağı ile kanadımı göstererek; "Bakınız işte alâmet ve nişan-
ları budur" dedi.
- 4200 Ona, "Biz bu nişandan bir şey anlamayız; ayrıca, karadan aydın olma
alâmetini bilmiyoruz.
- 4201 Hiç kimse inci diye çakıl, kayrak toplar mı; yahut da toprak
parçasının üstünde inci görür mü?

- 4202 Gül kokusunu dikenden ala mı
Buluda bakıp güneşi bile mi
- 4203 Gülsitânların nişanı gül-durur
Bûsitânuñ mutribi bülbül-durur
- 4204 Bir nişân vir kim anı tañlayavuz
Nûrî tütünden niçe añlayavuz
- 4205 Kibr-ile irdüñ meger kim sen aña
Kim nişanı degmedi bellü saña
- 4206 Kendü cânuñ terkini kılmađuñ
Anuñ-ıçun bir haber bilimedüñ
- 4207 Yohsa her kim kendünüñ terkin ura
Eyle kim gerek nişanın ol vire
- 4208 Bir kelebek dahı eydür ben anı
Key bilürem ol dahı bilür beni
- 4209 Yıllar anuñ hizmetin kılmaşvanın
Tapusunda giceler olmaşvanın
- 4210 Varayım anuñ yüzini göreyim
Size bir gerçek haber getüreyim
- 4211 Vardı mumuñ yalıñına düşdi hoş
Kıpkızıl od oldı vü key bişdi hoş
- 4212 Kendüyi çün muma ma'lûm eyledi
Kelebeklik sûretin mum eyledi
- 4213 Mum olup çün kendü dahı kalmadı
Kelebekler kaygusunda olmadı
- 4214 Çün mum oldı nite bunlara vara
Girü kendüden haber kendü vire
- 4215 Kelebeg-iken diler-idi kim ol
İlede mumdan haber bunlara bol

- 4202 Gül kokusunu dikenden alabilir, buluda bakıp da güneşi görebilir mi?
- 4203 Gül bahçelerinin alâmeti gül, oranın çalıp söyleyeni de bülbül olur.
- 4204 Bize bir nişan ver de iyice bilelim; nuru dumandan nasıl anlayabili-
riz?
- 4205 Belki sen ona kibirle yaklaştın, öyle olunca da sende herhangi bir izi
kalmadı.
- 4206 Canından geçip kendini feda etmesini bilmediğinden, ondan bir haber
getiremedin.
- 4207 Değilse kim benliğini terk ederek ona yaklaşırsa, o nişanını muhak-
kak gösterir.
- 4208 Bir başka kelebek de; "Ben onu çok iyi bilirim, o da beni bilir.
- 4209 Yıllarca onun hizmetinde bulundum ve geceleri hep yanında idim.
- 4210 Gidip yüzünü göreyim ve size gerçek haber getireyim." dedi.
- 4211 Gidip mumun alevine düştü, kıpkızıl kesildi ve iyice pişti.
- 4212 Kendini muma çevirdi ve kelebek iken mum oldu.
- 4213 Bûsbütün mum olup kendinden eser kaimadığı gibi, kelekleri de dü-
şünmedi.
- 4214 Artık mum kesildi, tekrar kendinden haşer verebilmek için nasıl onlara
gitsin.
- 4215 O kelebek iken, arkadaşlarına mumdan çok, pek çok haber götürmek
isterdi.

- 4216 Çün mum oldu bunlara meyl itmedi
Şu'lesinden ol mumuñ hiç gitmedi
- 4217 Kimse ayrugıñ nişânın getüre
Kendü ol olsa nişânın kim vire
- 4218 Kelebek mumdan haber vermek revâ
Mum girü mumdan haber vermek hatâ
- 4219 Kelebek ben mumı isterem diye
Mûm olıncak dahı neyi isteye
- 4220 Ol kelebekten ki mum oldu meger
Girü bir ayruk kişi vire haber
- 4221 Bes birez iren nişân alımadı
Küllü iren hód girü gelmedi
- 4222 Kul kaçan sultân-ıla birlik kıla
Kulı köydür kim kamu sultân kala
- 4223 Bir avuç sirkeyi yüz yük şekkere
Saç ki sirke mahv ola şekker tura
- 4224 Sirke çün yüz yük şekerde mahv ola
Kimse ayruk sirkeyi kanda bula
- 4225 Kul dahı Hak'da şol elden mahv olur
Kim gidicek kul dükeli Hak kalur
- 4226 Senüñ-ile derdüñe yokdur devâ
Ol kala çün kim sen olasın fenâ
- 4227 Aña az iren virimeye nişân
Eyle kim añlana ol cân u cihân
- 4228 Külli ol olan girü kaçan gele
Kim kişi anuñ nişânını bile
- 4229 Her birinüñ var yakınında gümân
Anuñ-ıçun rüşen olmaz bu nişân

- 4216 Mum olunca bunlara yönelip gidemediği gibi, o mumun ışığından da hiç uzak kalmadı.
- 4217 Birisi başkalarının nişanını verip haber getirebilir; ancak kendi mum olunca ondan kim haber verebilir?
- 4218 Kelebeğin mumdan haber vermesi uygundur; mumun mumdan haber vermesi ise hatadır.
- 4219 Kelebek *mumu isterim* diye mum olduktan sonra, başka neyi isteyebilir?
- 4220 Mum kesilen o kelebekten, tekrar ancak başkası haber verebilir.
- 4221 İşte biraz ulaşan nişan alamaz; büsbütün eren de, kendisi geri gelmez.
- 4222 Kul nasıl padişahla aynı olmak durumunda olur; kul yanıp yok olursa ve kendini sultan yolunda feda ederse büsbütün sultan kesilir.
- 4223 Bir kâse sirkeyi yüz yük şekerde saçsan; sirke sirkelikten çıkar ve şeker kesilir.
- 4224 Sirke yüz yük şekerde yok olur; artık sirkeyi kim nasıl bulabilir.
- 4225 Kul da Hak'ta bu şekilde mahvolursa; kendi aradan çekilir ve büsbütün Hak kalır.
- 4226 Senlik davası güdersen derdine çare bulamazsın; fakat sen yok olursan o kalır ve Hak'ta yok olursun.
- 4227 Ona az ulaşan bir nişan veremez; işte bunlardan o can ve cihanın ne olduğu anlaşılmış olur.
- 4228 Büsbütün mum kesilen geriye nasıl gelsin, artık onun nişanını hangi kişi bilebilir.
- 4229 Her birinin yakınında şüphe var ise; ondan dolayı bu nişan ortaya çıkamaz.

- 4230 Şem' Hak'dur kelebek sensin anı
Bulmayasın komayınca sen seni
- 4231 Kendüzin terk ide Gülşehri meger
Kim bula ol istediğinden haber
- 4232 Kim *ene* Hû-y-ıla kaçan bir ola
Sen *ene* yi gidericek Hû kala

FASL

- 4233 Sen bir ağaçsın muvassal olmaduk
Tagda bitmiş bûsitâna gelmedük
- 4234 Anuñ-ıçun yimişüñ acı-durur
Kim daluñ tag armud agacı-durur
- 4235 Sana bir key bağbân bulmak gerek
Tapusunda bir zamân olmak gerek
- 4236 Kim senüñ nef'süñ agacın aşlaya
Datlu yemişler saña bağışlaya
- 4237 Ol agacüñ kim yemişi tatlıdur
Sen agacüñ kim yemişi yatlıdur
- 4238 Aşlamak gerek ki olasın eyü
Olmaz-ısan dahı baña ne kayu
- 4239 Çün budaguñ aşğa getüreler
Yemişüñ yiyüp girü tüküreler
- 4240 Çün senüñ yemişlerüñ ola acı
Oda yandurmak gerek sen agacı
- 4241 Her ki aşlanmakda 'âciz kalmaya
Bağbân Gülşehri'den yig olmaya
- 4242 Ol ki yolda değme bir murga ire
Kûh-ı Kaf içinde simurga ire

- 4230 Mum Hak'tır, kelebek de sensin; sen benlik davasından geçip yok olmayınca onu bulamazsın, Hakk'a eremezsin.
- 4231 Gülşehri kendini terk ettiği zaman, o istediğinden haber alacaktır.
- 4232 Hiç benlikle Allah'a ulaşılır mı; sen benliği terk edince yalnız onun varlığının kaldığını görürsün.

FASIL

- 4233 Sen dağda bitmiş, tam olarak yetişmemiş ve bahçeye gelmemiş bir ağaç gibisin.
- 4234 Kendin yabancı dağ armudu, boz armut, ahlat ağacı olduğundan meyven de acı, kekredir ve buruktur.
- 4235 Sana iyi bir bahçıvan bulmalı, epeyi bir zaman onun önünde olmalısın.
- 4236 O senin nefsinin ağacını aşılmalı, ondan sonra da tatlı tatlı meyveler vermene sebep olmalıdır.
- 4237 Aşılana ağacın yemişi tatlı olur, seninki ise acı ve yabaniydir. Yiyince insanın boğazında kalır ve ümüğünü alır.
- 4238 İyi ve tatlı olman için aşılman lâzım; eğer böyle olmazsan bu, benim için bir kaygı değildir.
- 4239 O zaman dallarını aşağı eğerler, meyveni yemek isteyenler ağızlarına alınca tükürürler.
- 4240 Meyvelerin hep acı olunca, senin gibi ağacı ateşte yakmaktan başka çıkar yol yoktur.
- 4241 Kim aşılman, terbiye edilmek ister ve bunda gayret gösterirse, ona bahçıvan Gülşehri olacaktır.
- 4242 İşte yolda değme bir kuşa rastlayan o kişi; sonunda Kaf Dağı'na varır ve simurga kavuşur.

REFTEN-İ HEME MURGÂN
BE HİDMET-İ HÜDHÜD
BE HEM BE-RÂH-I KÜH
BE-TALEB-İ SÎMURG

- 4243 Kamu kuşlar çün su'âl eylediler
Hâli kâl u kâlî hâl eylediler
- 4244 Hüdühüd anda her birisine cevâb
Virdi hoş vallahu a'lem bi's-savâb
- 4245 Hadd ü resmin her sözün çün söyledi
Kamusınuñ müşkilin hall eyledi
- 4246 Her biri bildi bakıçak yolına
Kim degül ol yay bularuñ kolına
- 4247 Ol yola bir reh-rev ü reh-ber gerek
Başını oynamaga key er gerek
- 4248 Degme kişi bu yola giremeye
Menziline degme er iremeye
- 4249 Hadd ü pâyânı belürmez yola er
Komaya hergiz kadem bi-pâ vü ser
- 4250 İlla nûmûsı komadı her birin
Kim bir ayruk kişi aňlaya sırn
- 4251 Cândan istedi ki key bizâr ola
İstemedi kim arada 'âr ola
- 4252 Diler-ise vü dilemez-ise zâr
Her biri ortaya geldi bi-karâr
- 4253 Şevk odından yüklerin tagladılar
Uçmaga kanatların bağladılar
- 4254 Hüdühüd ilerü uçar kuşlar bile
Kim 'acab kaçan ireler menzile

HÜTHÜTÜN KILAVUZLUĞUNDA
BÜTÜN KUŞLARIN HEP BİRLİKTE
DAĞ YOLUYLA SÎMURGU
ARAMAYA GİTMELERİ

- 4243 Bütün kuşlar sorularını sorunca, hâli söz ve sözü de hâl hâline getirdiler.
- 4244 Orada hüthüt her birine, doğrusunu en iyi Allah bilir ama, güzel güzel cevaplar verdi.
- 4245 Her sözün âdet ve sınırını söyleyince, her birinin karşılaştıkları zorlukları gideriverdi.
- 4246 Her biri bakınca yolunu bildi, fakat bu yay onların koluna göre değildi.
- 4247 O yola gitmek için hem yolcu hem de kılavuz lâzım olduğu gibi; kendini fedâ edecek güçlü bir yiğit de gerekir.
- 4248 Her kişi bu yola giremediği gibi değme yiğit de hedefine ulaşamaz.
- 4249 İnsan sonu ve sınırı belli olmayan yola, baştan ve ayaktan geçmedikçe, girmemeli.
- 4250 Ancak her birini sahip olduğu utanma duygusu ve âr bırakmadı, bu sırrı anlayacak bir başka kişi de yok.
- 4251 Rahatta olmamayı candan ve gönülden isterken, orta yerde âr olmasını istemedi.
- 4252 Huzuru ister dilesin isterse dilemesinler; her biri orta yere kararsız bir şekilde geldi.
- 4253 İstek ateşinden yüklerini yakıp, uçmak için kanat çırparak harekete geçtiler.
- 4254 Hüthüt kuşlar ile birlikte en önde uçmaktadır; acaba varacakları konağa ne zaman ulaşacaklar?

- 4255 Uça uça vâlih ü zâr oldılar
Güçleri gidi vü hayrân kaldılar
- 4256 Yola ne menzil belürdi ne nişân
Çıkdı her kuş yüreginden yüz fiğân
- 4257 Kalmadı bir kuş kim anda uçmadı
Biñ yıl uçdılar u bir dem geçmedi
- 4258 Biñ yıl uçdılar dahı âzâd u uz
Yoluñ evvel menzili-y-idi henüz
- 4259 Biñ dahı uçdukları bî-neng idi
İlla yoldan dahı bir ferseng idi
- 4260 Yidi biñ yıl uçdılar bûlbûl gibi
Bir nefeslik gitmediler gül gibi
- 4261 Kamusınıñ tâkatı tāk olmaga
Vardı, vü yollarına 'âķ olmaga
- 4262 Biri gördi bir sarây-ı zer-nigâr
Uçar-iken anda indi şâhvâr
- 4263 Birisi bir çeşmesâr üstine hoş
İndi vü oturdu vü oldu hamûş
- 4264 Birisi bir mâh-rûyî gözledi
Yolını kodı vü anı izledi
- 4265 Birini bir tag başında kurd yidi
Birisi ben girü dönerem didi
- 4266 Birisi bir murgzâra indi hoş
Birisi bir hûb agaca kondı hoş
- 4267 Kimi sayru oldu vü kaldı girü
Kimisi varmadı key ilerü
- 4268 Kimisi bir hırmene pâ-best olur
Kimisi şehvet meyinden mest olur

- 4255 Uça uça hayran kalıp güçleri keşildi; kısaca kendilerinden geçtiler ve güçleri kalmadı.
- 4256 Yolda ne konak göründü ne de bir belirtiye rastlandı; her bir kuşun gönlünden yüzlerce çığlık yükseldi.
- 4257 Orada uçmayan tek bir kuş kalmadı; bin yıl uçmaları bir an gibi geldi.
- 4258 Serbest ve ehliyetli olarak bin yıl uçtular; daha geldikleri yer yolun ilk konağı idi.
- 4259 Bin yıl uçmaları ardan hayadan geçtikleri için idi; fakat daha yolda bir konak gitmişlerdi.
- 4260 Bûlbûl gibi yedi bin yıl uçtular; fakat gül gibi bir seslenim yol gitmediler
- 4261 Hepsinin gücü kesilmeye yüz tuttu ve yol zahmeti isyana varıyordu ki;
- 4262 biri altın işlemeli bir saray gördü, uçarken oraya padişah gibi iniverdi.
- 4263 Birisi bir pınar başına inip güzelece oturdu ve sesi kesildi.
- 4264 Bir diğeri bir ay yüzlüyü gözledi; yolunu bırakıp onu izlemeye başladı.
- 4265 Birini dağ başında kurt yedi; birisi de, *ben geri dönerim* dedi.
- 4266 Birisi kuşlarla dolu çayır çemenlik bir yere indi; biri de bir güzel ağaca kondu.
- 4267 Kimisi hastalanıp geride kaldı; kimisi de daha ileriye gidemedi.
- 4268 Kimi bir harmana ayak basar; kimisi de istek ve aşırı düşkünlük şarabından sarhoş olur.

- 4269 Kimi ogrı vü kimi hünî olur
N'itse ider kendü yolundan kalur
- 4270 Kimisi bir 'işreti gördi latîf
İndi vü serdîhine oldı harîf
- 4271 Kimisi bir haşmet ü mansıb dutar
Kimisi tâcîr olur tavar satar
- 4272 Kimi sultân u kimi dervîş olur
Kimi bigâne vü kimi hîş olur
- 4273 Kimisi bir şahne oldı bir şara
Kimi bir kâdî ki şarı başara
- 4274 Kimi bir beg ü kimi bir kul olur
Kimi 'âmîl kimisi ma'zûl olur
- 4275 Kimisi bir şeyh olur kim geleler
Halk u ol şeyhüñ mürîdi olalar
- 4276 Kimisi iltûr ahî olup girü
Terbiyeler-ile işin ilerü
- 4277 Kimi ben bir kocayam dir oturur
Kimi ben bir yigidem dir terk urur
- 4278 Kimi bay u kimisi yohsul gezer
Kimi başın kimi ayagın düzer
- 4279 Kimi bir bezzâz u bir bakkâl olur
Biri mukrî vü biri kavvâl olur
- 4280 Kimisi bir köyde bir 'avrat sever
Kimisi bir şarda bir oğlan kovar
- 4281 Biri şâkird ü biri üstâd olur
Biri Şîrîn ü biri Ferhâd olur
- 4282 Biri dânişmend olur 'ilmi 'azîm
Biri bir 'âmî olur cehli delim

- 4269 Kimi hırsız, kimisi kan dökücü olur; ne yapar yapar kendi yolundan kalır.
- 4270 Kimisi bir içki âlemini güzel gördü ve konup elebaşısına arkadaş oldu.
- 4271 Bazısı bir heybetli görünüş ve mevki tutmuştur; kimisi de tüccar olmuş mal alıp satmaktadır.
- 4272 Kimi padişah kimi de derviş ve dilencidir; bazısı yabancı, bazısı da hısım akrabadır.
- 4273 Kimisi bir şehirde inzibat memuru olurken; bazısı da şehri düzene sokmak için kadı olup, hâkimlik yapar.
- 4274 Kimi bir bey, kimisi köle olur; kimi memurluk yapar, kimini de işinden atarlar.
- 4275 Kimi bir şeyh olur; halk da o şeyhe öğrenci olmak için gelir.
- 4276 Kimi tekrar ahi olur ve çeki düzen vererek işini ileri götürür.
- 4277 Kimisi *ben bir ihtiyarım* deyip oturur; kimi de *ben genç ve yiğidim, sonra yaparım* diye işleri bırakır.
- 4278 Bazısı zenginlik içinde, kimisi de yoksul olarak gezer; kimi başına kimisi de ayağına bakar.
- 4279 Kimisinin mesleği bez ve kumaş satıcılığı, kimisi de bakkaldır; biri meddah olduğu gibi, birisi de gevezelik yapar.
- 4280 Kimisi köyde bir hanıma âşık olur; bazısı da şehirde bir çocuğun peşine düşer.
- 4281 Biri öğrenci biri hoca olduğu gibi; bakarsın birisi Şîrîn biri de Ferhat kesilir.
- 4282 Birisi bilgisi çok bir büyük âlim olurken; bir diğeri de câhillik içine gömülmüş halktan bir adam durumuna düşer.

- 4283 Biri Mûsâ vü biri Kârûn olur
Biri Leylî vü biri Mecnûn olur
- 4284 Zühd-ile biri münâcâta gider
Fısk-ıla biri harâbâta gider
- 4285 Biri hallâc u biri hammâl olur
Biri 'İsâ vü biri Deccâl olur
- 4286 Biri mâl u milketine inanur
Milket ü mâl-ıla kurtulam sanur
- 4287 Birisi altun-ıla akça sever
Kimisi bir bâğ u bir bağça sever
- 4288 Kimisi sayru olur kimi ölür
Anda varınca bir otuz kuş kalur
- 4289 Ol otuz kuş kûh-ı Kâf'a iriçek
İşbu istediklerini göricek
- 4290 Bunça biñ od taglarını geçdiler
Agu gibi bunça sular içdiler
- 4291 Kan denizleri içinde yüzdiler
Ejdehâlar-ıla yolda durdılar
- 4292 Her biri bir hisset-ile şâhına
Çün yakın geldi şehûn dergâhına
- 4293 Kodılar yüz yire zulmetden girü
Geçdiler nûr-ıla biñ güç ilerü
- 4294 Kibriyâsından bir eyvân gördiler
Çünkü eyvân kapusına irdiler
- 4295 Bir yüce eyvân ki bu dokkuz felek
İşgidür kapusunuñ *kultu lek*
- 4296 Perdeler târik ü rüşen sad hezâr
Ol sarâyıñ ileyinde zer-nigâr

- 4283 Birisi Musa peygamber, bir diğeri de Karun olduğu gibi; biri Leylâ ve biri de Mecnûn kesilir.
- 4284 Biri köşesine çekilip Allah'a yalvarırken; bir başkası günaha batmış olarak kötülük yerlerine koşar.
- 4285 Biri pamuk atıcılığı hallaçlık yapar; bir diğeri hamaldır, birine bakarsın İsa olur, bir başkası da Deccal kesilir.
- 4286 Birisi malına mülküne güvenerek; bunlar sayesinde kurtulacağını sanır.
- 4287 Kimisi altın ve akçaya, kimisi de bağa bahçeye düşkündür.
- 4288 Kimi hastalanır, kimisi ölür; en sonunda vardıkları yerde otuz kuş kalırlar.
- 4289 Bu otuz kuş Kaf Dağı'na ulaşır; istediklerini kavuşuncaya kadar;
- 4290 binlerce ateş dağlarından geçip; zehir gibi nice nice sular içtiler.
- 4291 Kan denizleri içinde yüzdükleri gibi; giderken büyük yılanlarla yol arkadaşı oldular.
- 4292 Sonra farklı ve değişik duygularla padişahın dergâhına yaklaştılar.
- 4293 O karanlıklardan sonra yüzlerini yere sürdüler; bin zahmet ve sıkıntı ile nur ve aydınlık içinde ilerlediler.
- 4294 Büyük mü büyük bir büyük yapı, bina görüp onun kapısına ulaştılar.
- 4295 O öyle büyük ve yüce bir eyvandır ki, dokuz felek onun eşiği durumunda kalır, *sana söylüyorum, (anla bânı)*.
- 4296 O sarayın önünde altın işlemeli karanlıklı aydınlıklı yüz binlerce perde vardır.

- 4297 Çün dilediler içeri girmege
İstedükleri yüzini görmege
- 4298 Kendülerin taşra kodılar tamâm
Girdiler simûrgı göre ve's-selâm
- 4299 Anı görîçek ki ne simûrg-ımuş
Gördiler girü ki bu si murg-ımuş
- 4300 Çünki pâyâna irürürler işi
Kendülerden taşra bulmazlar kişi
- 4301 Ol otuz kuş kim adı sî murg-ıdı
Girü görîçek hemân simurg-ıdı
- 4302 Çün bular kendülerin terk itdiler
Girü kendüler katına gitdiler
- 4303 Nâgehân bir güşeden çıkdı bir ün
Kim hacil kaldı ol ünden organun
- 4304 Kim gelüñüz iy koyanlar kendüzin
Kim göresiz kendüzüñüzüñ yüzün
- 4305 Gayra hergiz bakmaya simurg hiç
İrmeye simurga cüz si murg hiç
- 4306 Çün fenâ yolu-y-ıla barışduñuz
Girü kendüzüñüze irişdüñüz
- 4307 Çün mukayyed varlığı terk itdüñüz
Lâcerem mutlak vücûda gitdüñüz
- 4308 Vâcibün bi'l-gayr-ıdı istedüñüz
Vâcibün bi'z-zât oldu aduñuz
- 4309 Ay güneşe iriçegin mâh olur
Kendüzini kul koyıçak şâh olur
- 4310 Şimdi kim siz biz, siz ü biz hem sizüz
Siz aradan gitdüñüz kamu bizüz

- 4297 Can atıp, hasretle yanıp yakıldıkları simurgun yüzünü görmek için
içeri girmek istediler.
- 4299 Dışarıda büsbütün benliklerinden soyunup simurgu görmek için içeri
girdiler.
- 4299 Onun nasıl bir simurg olduğunu görünce; bunun tekrar bu otuz kuş ol-
duğunu anladılar.
- 4300 Yolun sonuna geldiklerinde, kendilerinden başka kimseyi bulamadı-
lar.
- 4301 Adına si murg dediğimiz o otuz kuş; geri gördükleri o anda
simurgtan başkası değildi.
- 4302 Bunlar kendilerini bırakıp benliklerinden geçtikleri için tekrar kendi
yerlerini buldular.
- 4303 Ansızın bir köşeden bir ses çıkınca; o sestten organun utanıp yerlere
geçti.
- 4304 Ey kendini bırakıp benlikten geçenler! Geliniz ve kendinizin yüzünü
görünüz.
- 4305 Artık simurg diye aslâ başkasına bakmamalı; bu ayrı ayrı otuz kuş da
hiç simurga ermemeli.
- 4306 Yok olma, fena ve yokluk yoluyla barıştığınız için sonunda kendinize
ulaşıp, uyandınız.
- 4307 Dünyaya bağlayan maddî varlıkları bırakmanız sebebi ile, sonunda
mutlak varlığa kavuştunuz.
- 4308 *Başka bir varlıkla var idiniz; şimdi kendiniz var oldunuz.*
- 4309 Ay güneşe kavuşunca ay olur; insan kendini bırakıp benlikten geçince
padişah demektir.
- 4310 Şimdi siz biz; siz ve biz de siz olduk; siz ortadan çekilip gidince
büsbütün biz kesildik.

- 4311 Kamu ger çil murg eger sî murg-ıdı
Girü bu sî murg ol sîmurg-ıdı
- 4312 Nakşı-y-ıla bildürür nakkâşumuz
İlla görmez güneşi huffâşumuz
- 4313 Çün mukayyed var ola mahv aradan
Kala mutlak var kim oldur yaran
- 4314 Ne azaçuk nesne var bunda ne bol
Varı dahı oldurursın fârig ol
- 4315 Gönlüñ içinde ko gitsün fâsidât
Kim kala *el-bâkıyâtı's-sâlihât (19/76)*
- 4316 Şunça kuşdan kim bu yola girdiler
Bir otuz kuş küh-ı Kâf'a irdiler
- 4317 Kalanı bir vâye vü vâyistilâ
Kaldılar yolda vü dervâyistilâ
- 4318 Her kim ol bu yola girdi serseri
Olmadı Gülşehri anuñ rehberi

FASL

- 4319 Asluña kavuşur-ısañ iresin
Hulde vü hûr u kusûrı göresin
- 4320 Asluña irmez-ıseñ gamdur kamu
Andan artuğı cehennemdür kamu
- 4321 Niçe bir et pâresin götürsin
Anlar-ıla duruban oturasın
- 4322 Bî-mekânsın bilür-ıseñ kıymetüñ
Tañrı'dan artuğa yokdur nisbetüñ
- 4323 Zât içinde isterise er hem ân
Bî-mekân üç nesne bula câvidân

- 4311 Bu kırk kuşun hepsi o otuz kuş idi ise, tekrar bu otuz kuş, o sîmurg olmuş demektir.
- 4312 Nakışları yapan, âlemleri yaratan Allah yaratıp gösterdikleri ile anlatır; lâkin yarasa yaratılışlılar güneşi göremezler.
- 4313 Bağlılığın kime olduğu belli olunca, o ilgiler aradan çekilir; sonunda yaratan ve mutlak varlık sahibi Allah kalır.
- 4314 Bunda ne az ne de çok şey vardır; bunu bir tarafa bırakır ilginı kesersen var olanı ortaya çıkarmış olursun.
- 4315 Gönlündeki bozuklukları uzaklaştır da; *beka bulacak iyi ameller (Meryem 76)* kalsın.
- 4316 Bu yola giren bu kadar kuştan Kaf Dağına yalnızca otuz kuş ulaştı.
- 4317 Geride kalanların her biri boş şeylere ve oyunlara takılıp yolda kaldı.
- 4318 Bu yola serseri şekilde kim girmişse, Gülşehri ona kılavuz olmamıştır.

FASIL

- 4319 Aslına kavuşur isen, cennete ulaşır hurileri ve köşkleri görürsün.
- 4320 Aslına kavuşmaz isen, her şey keder ve sıkıntı demektir; onun ötesinde ise büsbütün cehennem vardır.
- 4321 Vücut denen et parçasını götürüp ne yapacaksın; ona bağlananlarla niçin düşüp kalkıyorsun?
- 4322 Sen mekânsız olup bir yere bağlı değilsin, kıymetinin farkında isen, Tanrı'dan başkasına nispetinin olmadığını bilirsin.
- 4323 Zat içinde yiğit, er istiyorsan; mekânsız olan üç şey bulursun.

- 4324 Hak ta'âlânın mekânı yok-durur
Lâmekânda kapısı açık durur
- 4325 'Akl u cân dahi mekânsuzdur, duruñ
Bunları Tañrı sarayına sürüñ
- 4326 Yırsüzü yırsüz katına iledüñ
Yırlüyi yırlü yanında bile'düñ
- 4327 Nisbetüñ yok mâsivallâha senüñ
Nisbetüñ çok vardur Allâh'a senüñ
- 4328 Ten degülsin kim senüñ tenlülere
Nisbetüñ ola vü meskenlülere
- 4329 Çünki cânın hayyızuñ yokdur senüñ
Yiri hayyızsuz katındadır canuñ
- 4330 Çün heyûla yok-durur sende 'ayân
Sûret-ile kaçan olasın beyân
- 4331 Sûretüñ yok çün taparsın sûreti
'Akl u cânâ güçler eylersin katı
- 4332 Ten misin tenlülere uya-y-ıduñ
Ez-kader ten lezzetin duya-y-ıduñ
- 4333 Bunça lezzet kim süre cismüñ senüñ
Yokdur anda zerrece hazzı canuñ
- 4334 Sen seni işbu teni sanduñ meger
Kim yidürürsin tene şehd ü şeker
- 4335 Ten degül cân kim şeker dadın bile
Cân meger kim şekerüñ adın bile
- 4336 Dimeyem kim cism-ile bir çağa git
Nisbetüñ Allâh'adur Allâh'a git
- 4337 Zira kim Allâh mekândandur berî
Sen dahi hem bi-mekânsın iy perî

- 4324 Yüce Allah'ın mekânı yoktur; onun kapısı, mekânsızlıkta açık olarak durmaktadır.
- 4325 Akıl ve can da mekânsızdır; kalkın bunları Tanrı sarayına götürün.
- 4326 Mekânsız olanları, mekânsız yere ilettiğiniz gibi, mekânlı olanları da birbirlerinin yanında toplayıp beraber edin.
- 4327 Senin Allah'tan başka varlıklarla bir ilgin yok, ancak Allah'a çok bağlılığın var.
- 4328 Sen ten ve gövde olmadığın için, meskenli olup bir yere bağlananlarla herhangi bir ilgin de yok.
- 4329 Sen cansın, can ise mekân istemez; onun yeri mekânsızların yanındadır.
- 4330 Sende apaçık heyûla yoktur; böyle olunca ne zaman suret ve görünüşle anlatılacaksınız?
- 4331 Kılık ve surete sahip olmadığın hâlde, surete tapmaktasın; böylece akıl ve cana çok zulüm ediyorsun.
- 4332 Ten isen ten sahiplerine, gövde taşıyanlara uy; böylece kaderinde ten lezzetini tatmak da olur.
- 4333 Cismin hadsiz hesapsız lezzetlere batarsa da; canın bunda zerre kadar zevk aldığı yoktur.
- 4334 Sen kendini bu vücuttan ibaret sandığın için ona bal ve şeker yediriyorsun.
- 4335 Can ten değil ki şekerin tadını bilsin; o şekerin adını bilir.
- 4336 Vücudun ile bir kuyuya düş demiyorum; sen Allah'a bağlısın, ona gitmelisin.
- 4337 Allah mekândan münezzehtir; onun için mekân yoktur; senin ruhun da öyledir.

- 4338 Cân gıdâsı ma'rifetdür iy 'aziz
Ma'rifetden mekri eylegil temiz
- 4339 Ten gıdâsı hoş gelür her dehriye
Cân gıdâsı virme cüz Gülşehri'ye
- 4340 Cân gıdâsın hergiz ol er yimeye
Kim *kulillah sümme zerhüm dimeye (6/91)*

FASL

- 4341 Sen tenüñ üstine dıtersin henüz
Cânı kaçan terk idesin böyle uz
- 4342 Sen ne kişisin ki yola giresin
Yâ yoluñ bir menziline iresin
- 4343 Sen yol ehli olduğunda bir garaz
Var-durur kim cevheredür ten 'araz
- 4344 Ulu kişi olgıl işlerden ırak
Yeyesi vü geyesüñ halka bırak
- 4345 Kiçi kişi olur-ısañ iş-ile
Cânıñ eriye vü yüz teşviş-ile
- 4346 İlla sen bir köşede oturasın
İşlemekden elüñi götürsin
- 4347 Halk seni ulu kişi sanalar
Zerkuña bir niçesi inanalar
- 4348 Sâfuñı derdüñ küpinden süzeler
Yıyesüñi geyesüñi düzeler
- 4349 Yohsa çün ol köşeyi terk idesin
İşleyüp yimekden artuk n'idesin
- 4350 Sen yaluñuz yörür-iseñ iy 'aziz
Kılmayalar seni ayruktan temiz

- 4338 Ey değerli kişi! Canın gıdası marifet, Allah'ı bilmektir; senin marifetle hileyi ayırman gerekir.
- 4339 Dünyaya tapan ve dünya ötesi hayata inanmayan için vücudu beslemek güzel görünür; hâlbuki Gülşehri azcık bir can gıdası ile yetinmez, ona daha çok ver.
- 4340 O dünyaya tapanın asla can gıdasından haberi yoktur, *sen Allah de (geç) (Enâm 91)*.

FASIL

- 4341 Sen hâla vücut beslemek için çalışıyorsun; bu durumda canla ilgilenmemen doğru bir şey midir?
- 4342 Sen yola giren kişilerden olup da; sonunda yoldaki bir menzile ulaşamayacak mısın?
- 4343 Senin yol ehli olmanda bir düşüncen vardır, ancak asıl cevheri ve tenin araz olduğunu iyi anla!
- 4344 Yeme ve giyme işlerini halka bırakarak yüce kişi ol.
- 4345 Yaptıkların ile küçük işler peşinde koşarsan; yüzlerce düşünce içinde canını işkence içine atarsın.
- 4346 Yalnız bir köşede oturup, çalışmayı ve işi gücü bir tarafa bırakırsan; bu da olmaz.
- 4347 Belki insanların bir kısmı seni büyük bilip hile ve iki yüzlülüğüne inanabilir.
- 4348 Senin yiyeceğini ve giyeceklerini hazırlayıp; gönlünü dertten kurtarabilirler.
- 4349 Değilse sen o köşeyi terk ettiğin zaman çalışıp yemekten başka ne yapabilirsin?
- 4350 Ey sevgili dost! Sen kendi başına hareket edersen; seni başkalarından ayırt etmezler.

- 4351 Ben yalunuz kim bir iklîme irem
Bir güneş gibi ol iklîme girem
- 4352 Da'vî anuñdur kim anı bileler
Sözleri içinde fikret kılalar
- 4353 Çün senüñ kimse aduñ bilmez n'ide
Yâ senüñ da'vîñi kanda işide
- 4354 Ma'nide söyle ki irerüz aña
Yohsa da'vî dünyada degmez saña
- 4355 Ma'nide baña müsellim diyeler
Da'vide bâri saña kim diyeler
- 4356 Dav'i Mevlânâ Celâlüddîn kıla
Kim anı dükelçügi 'âlim bile
- 4357 'Âlemi 'ilmiyle pür nûr eyledi
Hôn-ı 'ışkıyla cihânı toyladı
- 4358 Yohsa sen bir söz kılur-iseñ beyân
Girü anı sen işidesin hemân
- 4359 Yohsa seni kim bilür kim işide
Da'vıların vü aña hüküm ide
- 4360 Çün urımaduñ cihân içinde lâf
Çaldıragıl bâri şehriñde güzâf
- 4361 Çün seni gün gibi bilmedi kişi
Bâri bir ılduz gibi birez ışı
- 4362 Kim ola Gülşehri'den yig kim ola
Nâmdâr erenlerüñ hatmı ola
- 4363 Çün meselde sözde hiç ayrılmazam
Sen direm saña vü seni bilmezem
- 4364 Yohsa çün ben nükteyi rüşen diyem
Sen ne kişisin ki saña sen diyem

- 4351 Ben yalnız başıma bir ülkeye varıp; o yere bir güneş gibi doğayım.
- 4352 İddia ve dava ona aittir; bunu bilip sözleri için de düşünsünler.
- 4353 Senin adını kimseler bilmeyince; başkaları senin davayı nasıl güdüp; ona göre iş yapabilir?
- 4354 Mana ve hikmetten söyle de ona ulaşalım; değilse dünyada iddia kuru bir dava olup, dönüp bakmaya değmez.
- 4355 Mana ve ibrette bana benlikten geçip teslim olmuş derler; sen ise iddia içindesin, sana ne demek gerekir?
- 4356 Ancak, Mevlâna Celâlettin dava kılabilir; çünkü o, herkesin gözünde âlimdir; sen yapmak istersen boşuna olur.
- 4357 O ilmi ile cihanı aydınlattı ve aşkının sofrası ile dünyaya ziyafet çekti.
- 4358 Hâlbuki sen bir söz söylesen; onu senden başkası işitmez.
- 4359 Zaten seni kim bilir, iddialarına ve hükümlerine kim kulak asar.
- 4360 Dünyada sözün geçmedi; bari şehirde bağırıp çağır ve boşu boşuna vakit geçir.
- 4361 İnsanlar seni güneş gibi açık ve parlak görmediler; hiç olmazsa bir yıldız kadar ışık ver.
- 4362 Gülşehri'den başka üstün biri var mı? Zaten o eserleri ile üne kavuşmuş Tanrı dostlarının sonucusudur.
- 4363 Ben söz olsun, hikâye olsun, örnek almada olsun, onlardan hiç ayrılmam; sana *sen* diye hitap ediyorum, ama seni de bilmem.
- 4364 Hâlbuki ben nükte de söylesem açık konuşurum; senin kim olduğunu bilmiyorum ki *sen* diye söyleyeyim.

- 4365 Sen aña dirler kim ol bir ad-ıla
'Âlemi duta vü biñ üstâd-ıla
4366 Ol meger Gülşehri adıdur kim ol
Yir yüzin dutdı kim ilte göge yol

FASL

- 4367 Ey perişan-hâl ü bi-sâmân gönül
Bi-kifâyet hâtr u bi-cân gönül
4368 Fikr-ile bir lahza 'illiyyîndesin
Fikret-ile bir zamân siccîndesin
4369 Gâh gönülün bir münâcâta gider
Geh zamîrûn bir harâbâta gider
4370 Yok-durur yirün kim anda yatasın
Kendüzün ol yirde bir dem dutasın
4371 Lâ-mekânıusun unuttuñ ilüñi
Kim mekânda azdurursın yoluñı
4372 Zâr-ıla bir rûzigârûn olmadı
Bir dem ârâm u karârûn olmadı
4373 Dutdı yüz biñ dürlü 'âlemde işi
Dutımadı seni bir yirde kişi
4374 Gâh fikrûn bunda vü gâh andadur
Kimse bilmez gönülün kim kandadur
4375 Añlamadı hergiz Allâh'dan rumûz
Mâsivallâhda gezer gönülün henüz
4376 Halk-ıçun unutmagıl Hallâk'ıuñı
Rızkuñı yi añadur Rezzâk'ıuñı
4377 Kurd u kuzgun bugzı-y-ıla dolmagıl
Âdemî şerrinden imin olmagıl

- 4365 Sen diye, bin ad ve şan şöhret ile, bir de bin hoca ile adı dillerde dola-
şan kimseye derler.
4366 O, olsa olsa Gülşehri adı olur; bu ad dünyayı tuttu, artık göge yol aç-
cak.

FASIL

- 4367 Ey darmadağınık hâlde, yoksulluk içinde, düşüncesi yok kendinde ol-
mayan, ölü kesilmiş gönül!
4368 Bir düşünce ile bir anda göklerin üstüne çıkar; az zaman sonra da ye-
rin altına gidersin.
4369 Bazen açıldıkça açılan yalvarmalarla Tanrı huzurunda olursun; bazen
de gelir sarhoşların düşüp kalktığı yerlerde dolaşırsın.
4370 Senin bir an durup eyleyecek yerin olmadığı gibi, düşüp kalkacak,
yatacak bir mekânın da yok.
4371 Sen aslında mekânsızsın; fakat kendi ilini unuttuğun için bu yerde yo-
lunu şaşırıyorsun.
4372 Hiçbir vaktin inleyip sızlamakla geçmediği gibi; bir an da olsa dinle-
nip karar kılmış değilsin.
4373 Âlemde yüz bin çeşit işin üstesinden başarı ile çıkan insan; senin hak-
kından gelip bir yerde zapt edemedi.
4374 Bir bakarsın düşünce burda, bir bakarsın başka yerededir; senin tutu-
lup kaldığın yerin nerede olduğunu kimseler bilmiyor.
4375 Allah'tan bir işaret bile anlamış değilsin; üstelik hep Tanrı'dan başka
yerlerde geziyorsun.
4376 Sakın yaratılanlara kapılıp seni yaratana unutma; rızkını ye ve rızık
veren Allah'ı dilinden hiç düşürme.
4377 Kurt ve kuzgun öfkesi ile dolma; bir de insanoğlunun her zaman
kötülük yapabileceğini iyi düşün.

- 4378 Kamu dürlü nev'-ile vardur işüm
Âdemî-zâd-ıla hös degül başum
- 4379 Âdemîlerden ki mihrin kovaram
Enbiyâ vü evliyâyı severem
- 4380 Kalanı pür mekr ü pür telbis ola
Âdemî şeklinde bir iblis ola
- 4381 Pâdişâh olınçak ança el dutar
Kim dükeli halk ayakda yiter
- 4382 Beg olınçak oda yakar 'âlemi
Öldürür zulmıyla yüz biñ âdemi
- 4383 Kâdılıkda gönlü çün mâyl kalur
Riştet-ile hakları bâtl kılur
- 4384 Zâhid olur-ısa bir 'ayyâr olur
Mûr bundan yig dir-iken mâr olur
- 4385 Şeyh olınçak kim riyâ vü zerğ ider
Halkı bid'at denizinde gark ider
- 4386 Çün ahî olur ki etmek yidüre
Halka kendü zikr ü hayrın didüre
- 4387 Ança müfsidler yol üstine üşer
Kim ahî halkuñ derisine düşer
- 4388 'Âlim olınçak ki halk aña uyar
Nesne cerr itmek tarıkın çün duyar
- 4389 'İlm-ile bir hilet ü telbis ider
Kim anuñ biñde birin iblis ider
- 4390 Hak ta'âlâ dimedi dîve fuzûl
Âdemiye dir zulûmiyla cühûl
- 4391 Âdemüñ çün şehvetin 'aklı sıya
Ol melekden yigrek ola bî-riyâ

- 4378 Her cinsten varlıkla ilgim var; fakat insanoğlu ile geçinmem ve uyumum iyi değil, bu yüzden rahatsızım.
- 4379 İnsanoğlu içinde, sevgisini gönülden duyduğum peygamberleri ve velileri seviyorum.
- 4380 Diğerlerinde hile ve kötülük çoktur; bu yüzden onların her biri insan görünüşünde bir şeytan olmuştur.
- 4381 Padişah olunca bütün ülkeleri ele geçirir; fakat insanların hepsi ayakta kaybolur.
- 4382 Bey olunca dünyayı ateşe verir ve zulmü ile binlerce insanı öldürür.
- 4383 Gönülünü kadılığa, hâkimliğe verir; aldığı rüşvetler yüzünden doğruları yanlış gösterir ve hakları ortadan kaldırır.
- 4384 Köşesinde kendi hâlince ibadete çekilip, zahit olsa bile bakarsın herkesi yoldan çıkarır; karınca bundan daha iyi demeye kalmadan kocaman bir yılan olur.
- 4385 Şeyh olup posta geçince iki yüzlülük ve hileden başka bir şey bilmez; ayrıca halkı İslâmiyet'te bulunmayan bidat ve hurafe denizine atıp boğar.
- 4386 Sofra serip ekmek yediren bazı ahiler; bunu, insanlara kendilerinin hayırlarını ve iyiliklerini söyletmek için yaparlar.
- 4387 Pek çok günahkârın yollarda sokaklarda gezdiği gibi, ahî denen esnaf adamları da halkı soyup soğana çevirir.
- 4388 Halkın kendisine uyduğu, sözünü dinlediği âlim olacak kimseler de insanlardan bir şeyler almanın yoluna sapar ve cerci kesilir.
- 4389 Bilgi ile hile yapıp hak suretinde görünen bu kişilerin yaptıklarının, şeytan binde birini bile yapmaz.
- 4390 Yüce Tanrı şeytana, boşu boşuna uğraşan; insanoğluna da zulmü sebebi ile çok cahil diye yok yere söylememiştir.
- 4391 İnsanoğlunun akıllı şehvetini kırdığı zaman o, şüphesiz melekten daha üstün olur.

- 4392 Şehveti 'aklın yânicek iy hakîm
Kemter ola dîv ü dedden ol delim
- 4393 Mustafâ'dur âdemî vü her kim ol
Aña uydı vü kalanı dîv u gül
- 4394 Dîv esâsın dünyada dehrî dutar
Mustafâ yolını Gülşehri dutar

DER HÂTİMET-İ KİTÂB-I
MANTIKU'T-TAYR
Bİ'S-SA'ÂDETİ VE'L-HAYR

- 4395 Ol zamân bu bûsitânda nevbahâr
Şâhı dîr berg eyledi vü la'li bâr
- 4396 Bâg uçmakdan sebak iltûr-idi
Serv tûbî vü reyâhîn hûr-idi
- 4397 Yıl çemen içinde 'anber-bîz-idi
Bulduñ gözi cevâhîr-rîz-idi
- 4398 Gülsitân handân u sahrâ lâlezâr
Bâg sersebz ü çemen pûr berg ü bâr
- 4399 Çün çemende bûlbûl ün darter-ıdı
Gül tarabdan gönlegin yırtar-ıdı
- 4400 Ben bu nesrinüñ saçın örer-idüm
Erguvânüñ agzını sorar-ıdum
- 4401 Nergis ü reyhan direr-idüm delim
Bûlbûl-ile bahs ider-idüm 'azîm
- 4402 Ol çün üstâdı benî sanur-ıdı
Kuş dilini benden öğrenür-idi
- 4403 Yidi yüz on yidi yıl olmuş-ıdı
Hicrete kim bu gül açılmış-ıdı

- 4392 Ey ibretle bakan hikmet sahibi kişi! Eğer şehvet aklı yenerse, o insan artık şeytandan daha da kötü hâle gelir.
- 4393 İnsanların üstünü Muhammet Mustafa'dır; insanlar ona uyarlarsa yükselirler; uymazlarsa şeytan ve iblis derecesine düşerler.
- 4394 Dünyada şeytanın yolunu tutanlar, dünyaya tapan ve ahirete inanmayan kimselerdir; Mustafa'nın yolunu bırakmayan ise Gülşehri'dir.

MANTIKU'T-TAYR KİTABIMIZIN KUTLULUK
VE HAYIRLA SONA ERMESİ

- 4395 İlkbahar bu dünya bağında o zaman dalları çiçeklerle ve kırmızı al meyvelerle donattı.
- 4396 Bahçeler cennetten ders verirlerdi; serviler tuba, reyhanlar da hûrilere benzemişlerdi.
- 4397 Rûzgâr çimenliklerde kokuları eliyle oraya buraya götürüp getirirken; bulutlar da incilerini döküyorlardı.
- 4398 Gül bahçesi güldükçe gülüyor, ovalar ve kırlar lâle bahçesine çevrilmiş, bağlar yemyeşil, çimenlikler ise yapraklar ve meyvelerle dolmuştu.
- 4399 Çemenliklerde bûlbüller öter, gül neşesinden gömleğini yırtıp gülerek açılırdı.
- 4400 Ben de bu nesrinin saçını ördüğüm gibi, erguvanın ağzından sözler alıp kitabımı yazıyordum.
- 4401 Pek çok nergis ve reyhan toplar, bûlbüller ile ileri derecede konuşurdum.
- 4402 Bu sebeple bûlbüller hocaları olarak beni bilirler ve kuş dilini de benden öğrenirlerdi.
- 4403 İşte peygamberin Mekke'den Medine'ye hicretinin yedi yüz on yedinci yılında *Mantku't-tayr* gibi bir gül açılmış oldu.

- 4404 Kim kıyamet devrine degin dura
Dünyada vü kendü devrânın süre
- 4405 Rûm ilinde bir mubassır isterem
Kim aña Çin bütlerini gösterem
- 4406 Rûm ili bütlerini peydâ kılam
Dahı Çin bütlerini yagma kılam
- 4407 Kendüzümü her serefrâza uram
Gül şarından odı Şirâz'a uram
- 4408 *Mantku 't-tayr'* ki 'Attâr eyledi
Pârisiçe kuş dilini söyledi
- 4409 Anı Türkî sûretinde biz dakı
Söyledük bülbül gibi Tañın hakı
- 4410 Çün *Felek-nâme* düzetdük şâhvâr
Pârisiçe taht u tâc u zernigâr
- 4411 Türk dilinçe dahı Tâziden latîf
Mantku 't-tayr' eyledük aña harîf
- 4412 Ben bu Türkî defterin çün dürmeyem
Pârisiçesi-y-ile değısürmeyem
- 4413 Kimse böyle tatlı söz söylemedi
Kimse bundan yig kitâb eylemedi
- 4414 Bunça bâb eylemişem bunda ki hiç
Kılmadı 'Attâr ol fende basîc
- 4415 Şehd ü şeker h'önını key dökmişüz
Dürr ü gevher tohmını çok ekmişüz
- 4416 Çün murassa' söylene te'lifümüz
Kimseden utanmaya tasnifümüz
- 4417 Degme 'ilme 'akl yitüren bizüz
Kim Kudûrî nazma getüren bizüz

- 4404 Artık bu eser dünyada kıyamet kopuncaya kadar duracak ve kendi hükmünü yürütecektir.
- 4405 Ben Anadolu coğrafyasında, Çin güzellerini göstermek için gözleri açık bir öğretmen istiyorum.
- 4406 Ona Çin güzellerini gölgede bırakacak Türk sanatını, Rumeli'nin güzellerini göstereceğim.
- 4407 Ben bu bakımdan sanatta başkaları ile boy ölçüşecek ve bunun ateşini Kırşehir'den Şiraz'a vuracağım.
- 4408 *Mantku 't-tayr'* adlı eseri yazan Attar Farsça olarak kuş dilini anlattı.
- 4409 Biz de onu Türkçe olarak, Allah için bülbül gibi güzel söyledik.
- 4410 Ayrıca biz hükümdara yakışır şekilde, Fars dili ile tacın tahtın süsü olan altın işlemeli, sanat dolu *Feleknâme*'yi de yazdık.
- 4411 *Feleknâme*'ye Arap dilinden daha güzel ve sanatlı şekilde; Türkçe olarak *Mantku 't-tayr'* arkadaş yaptık.
- 4412 Artık ben hep Türkçe yazacak bu bunları Farsçası ile değiştirmeyeceğim.
- 4413 Hiç kimse bu şekilde tatlı, güzel ve sanatlı söz söylemediği gibi, bundan daha üstün bir kitap da yazmadı.
- 4414 Ben bu eserde kendimden pek çok bölümler ve hikâyeler yazdım; Attar yazdığım fenlerde ve konularda hiç kalem oynatmamıştır.
- 4415 Biz balın ve şekerin sofrasını en geniş şekilde yaydığımız gibi; inci ve mücevher tanelerini de her tarafa saçtık.
- 4416 Türkçe şiir hâlinde ve sanatlı olarak söyledikimiz için bizim bu eserimiz kimseden utanmayacak.
- 4417 Bütün ilimlere akıl yetiren biziz; biz ayrıca Kudûrî'yi de Türkçe olarak şiir şeklinde yazdık.

- 4418 Degme 'ilmüñ sırrını çün söyledük
Degmesinden bir risâle eyledük
- 4419 Çün Süleymân hüdhûde kıldı 'itâb
Kim kıla tasnif bundan yig kitâb
- 4420 Yañıla kuşlar dilin yüz nâz-ıla
Bundan örgene vü yüz bîñ sâz-ıla
- 4421 Beni ko kim kuş dilini söyleyem
Kim Süleymân'a yüz er ad eyleyem
- 4422 Ter söz oldurur ki reng-âmîz ola
Lezzeti şîrin ü şûr-engîz ola
- 4423 Hak bîlür çün bu gülî kim eyledük
Nâdire şîrin ü key ter söyledük
- 4424 Kimsene durmaz cihânda pâydâr
Sözden artuk nesne kalmaz yâdigâr
- 4425 Sözi kaçan degme nâdân aňlaya
Mantku 't-tayr' Süleymân aňlaya
- 4426 Aňlamaya hikmetin degme hakîm
Zîra fevka külli zi-'ilmin 'alim (12/76)
- 4427 Degme 'âm adlu bulmadı halâs
'Âlemi Gülşehri adı dutdı hâs
- 4428 İy Süleymân şol kopuzuñ kılını
Bur kim öğrenlüm bu kuşlar dilini
- 4429 Kuş misâli bunda 'Attâr'uh-durur
Kalanını eyleyen yâruñ-durur
- 4430 Söz diler-iseñ kim eş ola saña
On iki 'ilmi hevîc eyle aña
- 4431 Çok kişi işidîçek tañlar sözi
Kuluvuz anuñ ki ol añlar sözi

- 4418 Her ilmi açıklayan, inceliklerini söyleyen biz olduğumuz gibi, bunla-
rın her birinden ayrı ayrı kitapçıklar da ortaya koyduk.
- 4419 Süleyman bile hüthütü azarladığına göre, bundan daha iyi ve daha üs-
tün kitabı kim yazabilir?
- 4420 Artık kuşlar dillerini unutacaklar; hatta yüz naz ve yüz bin makam ile
dillerini bundan öğrenecekler.
- 4421 Beni bırakın da Türkçe olarak kuş dilini söyleyeyim ve Süleymân için
yüz yigide isim koyayım.
- 4422 Çığır açan, kimsenin duymadığı söz; renk renk, türlü türlü görünüşte
olduğu gibi onun, tatlı ve tuzunun da yerinde olması ve gönülleri
coşturması lâzım.
- 4423 Biz bu gülü, bu eseri ortaya koyarken, eşsiz; hiçbir yerde görülmemiş,
zevk veren ve çığır açacak şekilde, örnek olarak söyledik.
- 4424 Dünyada sonsuza kadar kimse kalmayacak; ancak yâdigâr kalacak
şey, yalnız söz olacaktır.
- 4425 Sözü her zaman her insan anlayamaz, bunlar bilgisizdir;
*Mantkuttayr'*ı kuşların dilini de anlasa anlasa ancak Süleyman anlar.
- 4426 Her hikmet sahibi, bundan bir şey anlayıp ders çıkaramaz; çünkü *her
ilim sahibinin üstünde daha iyi bilen vardır (Yusuf 76)*.
- 4427 Şöhret sahibi olan insanların çoğu kurtuluşa eremediler; yalnızca
Gülşehri'nin adı dünyayı tuttu.
- 4428 Ey Süleyman! Artık kopuzun tellerini ayarla da kuşların dilini insan-
lar öğrensinler.
- 4429 Bu eserdeki kuş benzetmesi, örneği Attâr'a aittir; fakat bunun dışında
kalanları, sevgili bildiğin Gülşehri yazmıştır.
- 4430 Kendine eş olacak öyle bir söz söyle de; onu on iki çeşit ilimle açıkla-
sınlar.
- 4431 Pek çok kimse sözü işitince şaşırıp kalır; biz söz anlayan kişilerin
kulu kölesi oluruz.

- 4432 Biz bu *Gülşen-nâme* 'de kim eyledük
Dükeli 'ilm ıstılâhın söyledük
- 4433 Eylemeye kimse bir fenden beyân
Kim bu *Gülşen* 'den bulmaya 'ayân
- 4434 Dökdi Gülşehrî girü dürr ü güher
Mantku 't-tayr 'ı tamâm oldı meger
- 4435 Hikmet-ile söyle sözi iy hakîm
İstakım hâzâ sıratum müstakîm (3/51)
- 4436 Mustafâ' nuñ himmetinde bu kitâb
Açdı her ma'nî yüzinden yüz hicâb
- 4437 Derdümüz dermâna irdi 'âkıbet
Nâmeler 'unvâna irdi 'âkıbet
- 4438 Şükr ol bir Tanrı'ya kim bu kelâm
'Ömrümüzden ilerü oldı tamâm

Tanrı rahmet eylesün ol kişiye
Fâtîha ihsân ide kâtibine

Vallâhu a'lem bi's-savâb
Ve ileyhi yerci'ü'l-me'âb

- 4432 Biz *Gülşen-nâme* adını verdiğimiz bu eserde pek çok ilmin ıstılâhına da yer verdik.
- 4433 Herhangi bir ilimle ilgili olarak fikir beyân edip söz söyleyen kim var ki onu bu gül bahçesinde açıkça bulabilmesin?
- 4434 Gülşehrî *Mantku 't-tayr* 'ı tamamlayınca, tekrar tekrar inciler ve mücevherler ortaya dökmüş oldu.
- 4435 Ey hikmet sahibi kimse! Sen sözü hikmetli ve anlamlı söyle; *işte bu dosdoğru yolda yürü, istikamet sahibi ol (Âl-i İmran 51 vd.)*.
- 4436 Bu kitap Muhammet Mustafa'nın yardımı ile, her mananın yüzünden yüz bin perdeyi kaldırdı.
- 4437 Sonunda derdimiz kalmadı ve mektuplara da isim yazıldı, mühür basıldı veya imzalandı.
- 4438 O eşi olmayan, bir olan Tanrı'ya şükürler olsun; bu kitabı hayatımız son bulmadan yazmayı nasip etti.

Tanrı, bunu yazan kâtibe Fatiha okuyup gönderen o kişiye rahmet etsin ve onu yarlıgasın.

Doğrunun en iyisini Allah bilir;
ve işin sonu ona döner.

Gölşehri'nin

Mantiku't-Tayr'ı

(GÜLŞEN-NÂME)

- METİN ve GÜNDÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARMA -

II

Prof. Dr. Kemal YAVUZ

4N 000000

